

Київський університет імені Бориса Грінченка

Київський університет імені Бориса Грінченка

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ПЕТРИК ЛАДА ВІКТОРІВНА

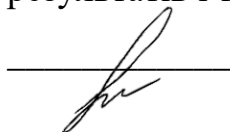
УДК 378:373.3/.5.091.12.011.3-051].33-027.22:004]:81'243(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЗАСОБІВ
НА УРОКАХ ІНОЗЕМНИХ МОВ

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти
Педагогічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

 Л. В. Петрик

Науковий керівник: Гриневич Лілія Михайлівна, кандидат педагогічних наук,
доцент

Київ – 2020

АНОТАЦІЯ

Петрик Л. В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» (Педагогічні науки). – Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2020.

Дисертаційна робота має на меті розроблення, обґрунтування та експериментальну перевірку ефективності змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Об'єктом дослідження є підготовка вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, а предметом дослідження – змістово-методичне забезпечення підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

У дисертації проаналізовано теоретичні аспекти досліджуваної проблеми в теорії та практиці професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи; уточнено сутність базових понять дослідження; визначено структурні компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; розроблено та обґрунтовано змістово-методичне забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та перевірено його ефективність.

Аналіз стану проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у психолого-педагогічній теорії та практиці дав можливість констатувати міждисциплінарність проблеми дослідження та його актуальність в умовах розбудови Нової української школи. Зроблено висновок про відсутність узагальненого науково-практичного досвіду щодо підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування

медіазасобів на уроках іноземних мов, зокрема впровадження розробленого змістово-методичного забезпечення у процес цієї підготовки.

На основі аналізу наукових джерел поняття дослідження згруповано у базові та похідні, а також уточнено їх сутність та зміст. До базових понять дослідження віднесено ті, які безпосередньо пов'язані з професійною підготовкою майбутніх учителів початкової школи, а саме: «професійна педагогічна підготовка», «професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи», «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», «медіазасоби», «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов». До похідних понять віднесено поняття «медіаосвіта», «медіапедагогіка», «медіадидактика», «медіакомпетентність», «медіаграмотність», які є компонентами поняття «медіаосвіта» та забезпечують розкриття сутності базових понять.

Трактування базових понять дослідження потребувало розуміння поняття «медіазасоби». Медіазасоби уточнено як предмети, обладнання та матеріали, які забезпечують функціонування медіа-інформаційного простору у формі аудіальних, візуальних, аудіо-візуальних повідомлень та виокремлюються вчителем для організації активного процесу навчання молодших школярів іноземним мовам.

Поняття «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» розтлумачено як динамічний, суб'єкт-суб'єктний процес засвоєння знань, формування умінь та навичок через активні способи пізнавальної діяльності, що впливає на ефективне формування готовності до зазначеної діяльності.

Для оцінки проміжних результатів дослідження введено поняття «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» та інтерпретовано як інтегративна якість особистості, яка є сукупністю позитивної мотивації, лінгвістичних та методичних знань, технологічних умінь та навичок використання майбутніми учителями початкової школи медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективної організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання

іноземних мов у початковій школі. Таке тлумачення готовності актуалізувало визначення особливостей ефективного застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі, які згруповано у загальнопедагогічні та методичні. Визначення зазначених особливостей здійснено з урахуванням ролі вчителя в освітньому процесі, цільової учнівської аудиторії, психофізіологічних особливостей розвитку молодших школярів, специфічності вивчення предмета «Іноземна мова», різноманітних підходів до класифікації медіазасобів. Зроблено висновок, що зазначені особливості є взаємопов'язаними і доповнюють одна одну, та сприяють ефективному навчанню іноземних мов.

Визначено структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, технологічний, рефлексивний), критерії (особистісно-цільовий, знаннявий, методичний, оцінно-рефлексивний), показники та рівні (продуктивний, достатній, репродуктивний) готовності вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Розроблено діагностичний інструментарій для визначення рівня сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Встановлено, що формування структурних компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відбувається на основі ієрархічних категорій оновленої моделі таксономії Б. Блума («Усвідомлення», «Розуміння», «Застосування», «Аналізування», «Оцінювання», «Створення»), що надає можливість сформулювати очікувані результати, відповідає критеріям сформованості структурних компонентів готовності та дозволяє відстежити їх сформованість на певних етапах освітнього процесу. Зроблено висновок, що формування структурних компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відбувається динамічно, комплексно та циклічно.

Обґрунтовано змістово-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (змістовий модуль «Інноваційні засоби навчання іноземних мов у початковій школі», який включає методичний блок дисципліни «Іноземна мова з методикою

навчання», науково-методичний гурток «Медіашкола майбутнього вчителя», який передбачає доповнення змісту іншомовного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» та «Сучасна англійська мова з практикумом» темами, якими передбачено критичний аналіз та оцінювання медіа різного типу, проведення майстер-класів). Згідно з визначеним змістово-методичним забезпеченням формування структурних компонентів готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відбувається на основі відповідного методичного забезпечення, а саме: розробленого та впровадженого в освітній процес цифрового медіацентру педагога «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!», який інтегрує мету, завдання, теоретичний контент, відеоканал та блог. Підібрано медіадидактичний супровід підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Здійснено експериментальну перевірку ефективності змістово-методичного забезпечення підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, встановлено його продуктивність, виявлено динаміку рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Проведено кількісно-якісну обробку даних, аналіз та перевірку отриманих результатів експериментального дослідження щодо їх статистичної значущості.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні та впровадженні цифрового медіацентру педагога «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!» з добіркою відеоінструкцій щодо застосування різноманітних медіазасобів навчання іноземних мов, які є додатковими освітніми ресурсами підвищення якості підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та фрагментами занять із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов.

Розроблені матеріали та медіацентр педагога можуть бути застосовані викладачами закладів вищої освіти під час: розроблення робочих програм, планів, методичних рекомендацій, посібників; організації процесів професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти; підвищення

кваліфікації вчителів початкової школи у системі післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, готовність, медіазасоби, готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Список публікацій здобувача

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Петрик Л. В. Методичні можливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. «Проблеми підготовки сучасного вчителя»*. Умань: ФОП Жовтий О.О, 2014. Вип.10. Ч. 2. С. 48–54.

2. Петрик Л.В. Медіаграмотність як навичка ХХІ століття. *Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка»*. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. № 27. С. 100–103.

3. Петрик Л. В. Розвиток критичного мислення майбутніх учителів початкової школи засобами медіа. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2017. № 4. С. 84 – 90.

4. Петрик Л. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи: особливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Херсон: Херсонський державний університет, 2019. № 88. С. 120–125.

5. Петрик Л. В. Ефективність використання медіазасобів учителем початкової школи на уроках іноземних мов: від усвідомлення до готовності. *Освітологічний дискурс*. 2019. № 3-4 (26-27). С. 185–196.

6. Petryk L. V. Forming of future teachers' foreign language communicative competence by means of media texts. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology III (19)*. Issue 38, 2016. p. 6–9.

7. Petryk L. V. Digital Images as Media and Study Aids in Teaching Foreign Languages to Future Primary School Teachers. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology III (19)*. Issue 128, 2017. p. 51–54.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження

1. Петрик Л. В. Засоби медіаосвіти на уроках іноземних мов. *Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*, Київ, 27 квітня 2014 р. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. С. 146–154.
2. Петрик Л. В. Медіатекст як один із засобів формування іншомовної комунікативної компетенції студентів педагогічної спеціальності. *Вісник психології і педагогіки: збірник матеріалів Міжскафедрального науково-практичного семінару*, Київ, 11-12 грудня 2014. Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5653/>
3. Петрик Л. В. Актуальність застосування медіазасобів на уроках іноземних мов в початковій школі. *Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Київ, 09 квітня 2015 р. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. С. 122–129.
4. Петрик Л. В. Класифікація медіазасобів у науково-педагогічній літературі. *Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ, 05 листопада 2015 р. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. С. 143–149.
5. Петрик Л. В. Особливості використання медіазасобів у викладання іноземних мов. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та Українські перспективи: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-методичної конференції*. Київ, 18-19 березня 2016 р. Київ.: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. С. 284–289.
6. Петрик Л. В. Медіапедагогіка як складова сучасної освіти. *Сучасність. Наука. Час. Взаємодія та взаємовплив: збірник матеріалів XIII Міжнародної наукової інтернет-конференції*, м. Київ, 16-18 листопада, 2016 р., К.: ТОВ «ТК Меганом», 2016. С. 80–85.

7. Петрик Л. В. Інтеграція медіаосвіти в іншомовну підготовку майбутніх учителів початкової школи. *Професійна підготовка сучасного педагога: виміри міжнародного співробітництва: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, Київ, 22 травня 2018 р. Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка. URL: <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ppspvms/paper/viewFile/205/198>

8. Петрик Л. В. Медіазасоби як складові «перевернутого навчання» іноземної мови у педагогічному ЗВО. *Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: кращі практики та виклики: збірник Міжнародної наукової конференції*. Івано-Франківськ, 21-22 березня 2019 р. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. С. 226–229.

ABSTRACT

Petryk L.V. Future primary school teacher's training to the use of media tools at foreign languages lessons. – Qualification research work as manuscript.

Thesis on obtaining degree PhD in Pedagogy, specialty 13.00.04 – «Theory and Methodology of Professional Education». – Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, 2020.

The thesis is aimed at developing, substantiating and testing experimentally the effectiveness of content and methodical support for the future primary school teachers' training to the use of media tools at foreign language lessons. Therefore, the object of the study is primary school teacher's training training to the use of media tools at foreign languages lessons, and the subject of the study is content and methodical support of primary school teacher's training to the use of media tools at foreign languages lessons.

In the thesis the theoretical aspects of the studied problem in the theory and practice of future primary school teacher's professional training have been analyzed; the essence of the basic concepts of the study has been clarified; the structural components, criteria, indicators and levels of the future primary school teacher's readiness to the use of media tools at foreign languages lessons have been determined; content and methodical support

for the of future primary school teacher's professional training to the use of media tools at foreign languages lessons has been developed, substantiated and experimentally tested.

The analysis of the problem state of the future primary school teachers' professional training to the use of media tools at foreign languages lessons in psychological and pedagogical theory and practice gave an opportunity to ascertain the interdisciplinary nature of the research problem and its relevance in the conditions of the New Ukrainian School development. The analysis also identified the diversity of approaches of media use in the educational process. It is concluded that there is no summarized scientific and practical experience about the future primary school teachers' training to the use of media tools at foreign languages lessons, in particular the introduction of the developed content and methodological support in the process of such kind of training.

The concepts of research are grouped into basic and derivative ones. Their essence and content are specified on the basis of the scientific sources analysis. The basic concepts of the study include those that are directly related to the future primary school teachers' professional training, namely: «professional pedagogical training», «professional training of a future primary school teacher», «media tools», «a future primary school teacher training to the use of media tools at the foreign languages lessons», «the readiness of the future primary school teacher to use media tools at foreign language lessons». Derived concepts include the concepts of «media education», «media pedagogy», «media didactics», «media competence», «media literacy», which are components of the concept of «media education» and provide disclosure of the essence of main concepts.

Interpretation of the research basic concepts required understanding of the concept «media tools». Media tools have been considered as objects, equipment and materials that provide functioning of media and information space in the form of audio, visual, audio-visual messages and are singled out by the teacher to organize an active foreign language educational process for primary school students.

The concept «future primary school teacher's training to the use of media tools at foreign languages lessons» is interpreted as a dynamic, subject-subject process of knowledge acquisition, formation of skills and abilities through the active ways of cognitive activity, which affects the effective formation of readiness for this activity. To

evaluate the interim results of the study there the concept «the future primary school teacher's readiness to the use of media tools at foreign language lessons» has been introduced. It has been defined as an integrative personality's quality that is the complex of positive motivation, linguistic and methodical knowledge, future primary school teachers' technological skills to use media tools, the ability to create media products and reflect to arrange the educational process effectively and ensure the quality of foreign language teaching at primary school. This interpretation of readiness updated the definition of the peculiarities of the effective media use at foreign languages lessons at primary school, which are combined into general pedagogical and methodical ones. The role of the teacher in the educational process, the target student audience, psychophysiological features of the development of junior students, the specificity of the subject «Foreign language», variety of media tools classifications were taken into account to outline features that promote effective effective learning and teaching foreign languages. It is concluded that these features are interrelated and complementary.

Structural components (motivational, cognitive, technological, reflexive), criteria (personal-purpose, knowledge, methodical, evaluative-reflexive), indicators and levels (productive, sufficient, reproductive) of the readiness of primary school teachers' to the use media tools at foreign lessons are determined. Diagnostic tools have been developed to evaluate the level of future primary school teachers' readiness to the use media tool at foreign language lessons.

It is established that the formation of structural components of future primary school teachers' readiness to apply media tools at foreign language lessons is based on the hierarchical categories of the updated Bloom's taxonomy model («Remembering», «Understanding», «Applying», «Analyzing», «Evaluating», «Creating»). It gives the opportunity to formulate the outcomes, meets the criteria for the formation of structural components of readiness and allows to monitor their formation at certain stages of the educational process. It is concluded that the formation of structural components of the future primary school teachers' readiness to the use of media tools at foreign language lessons is dynamic, complex and cyclical.

The content and methodical support of future primary school teachers' training to the use of media tools at foreign language lessons is substantiated (the content module «Innovative tools of teaching foreign languages at primary school» that includes a methodical block of the course «Foreign language with teaching methods», scientific and methodic workshop «Media school of future teacher», supplementing the content of the foreign language block of the course «Foreign language with teaching methods» and «Modern English language with practice» with topics that are related to the critical analysis and evaluation of different types media, conducting, trainings). It is summarized that the formation of structural components of the future primary school teacher's readiness to the use of media tools at foreign language lessons in accordance to the defined content and methodical support occurs in a system with appropriate methodical support, namely: developed and implemented in the educational process a digital media center of a pedagogue «Do with us, do as we do, do better that we do!». The digital center integrates the purpose, objectives, theoretical content, an author video channel and blog. Media didactic support of preparation of future primary school teachers for the use of media in foreign language lessons has been selected.

Experimental verification of the effectiveness of the content and methodical support for the future primary school teacher's readiness to the use of media tools at foreign language lessons has been carried out. Its productivity has been determined, the dynamics of levels formation of the future primary school teachers' readiness to the use of media tools at foreign language lessons has been determined. Quantitative and qualitative data processing, analysis and verification of the results of the experimental research about their statistical significance have been conducted.

The practical significance of the results of the research is in developing a content module «Innovative tools of teaching foreign languages at primary school» in the content of the methodical block of the course «Foreign language with teaching methods», approbation of scientific and methodical workshop «Media school of future teacher», diagnostic toolkit for evaluation level formation of future primary school teachers' readiness to the use media tool at foreign language lessons (a complex survey, a questionnaire, a test, a presentation of a creative project, an essay), developing and

implementation of the digital media center of the teacher «Do with us, do as we do, do better than we do!» with a set of author video tutorials about the use of various foreign language teaching media, which are additional educational resources for improving the quality of primary school teachers' training to the use of media tools at foreign languages and snippets of classes the media use in foreign language teaching and learning.

Developed materials and functioning digital media center of the teacher can be used by lecturers to develop work programs, plans, guidelines, guides; organize the processes of future primary school teachers' professional training in higher education institutions; improve the qualification of primary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education.

Key words: professional training, readiness, media tools, readiness of future primary school teacher to the use of media tools at foreign language lessons.

List of publications of an applicant

Scientific papers, in which the main scientific results of thesis are published

1. Petryk L. V. Metodychni mozhyvosti zastosuvannia mediazasobiv na urokakh inozemnykh mov [Methodical possibilities of the media tools use at foreign languages lessons]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny. «Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia»*. Uman: FOP Zhovtyi O.O, 2014. Vyp.10. Ch. 2. S. 48–54.

2. Petryk L.V. Mediahramotnist yak navychka KhKhI stolittia [Media literacy as the 21st century skill]. *Zbirnyk naukovykh prats «Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika»*. K.: Kyiv. un t im. B. Hrinchenka, 2017. № 27. S. 100–103.

3. Petryk L. V. Rozvytok krytychnoho myslennia maibutnikh uchyteliv pochatkovoï shkoly zasobamy media [Future primary school teachers' critical thinking development by means of media]. *Pedahohichni protses: teoriia i praktyka*. 2017. № 4. S. 84 –90.

4. Petryk L. V. Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovoï shkoly: osoblyvosti zastosuvannia mediazasobiv na urokakh inozemnykh mov [Future primary school teacher's professional training: peculiarities of media use at foreign language

lessons]. *Zbirnyk naukovykh prats «Pedahohichni nauky»*. Kherson: Khersonskiy derzhavnyi universytet, 2019. № 88. S. 120–125.

5. Petryk L. V. Efektyvnist vykorystannia mediazasobiv uchytelem pochatkovoi shkoly na urokakh inozemnykh mov: vid usvidomlennia do hotovnosti [Efficiency of media tools use by primary school teacher at the foreign languages lessons: from awareness to readiness]. *Osvitohichnyi dyskurs*. 2019. № 3-4 (26-27). S. 185–196.

6. Petryk L. V. Forming of future teachers' foreign language communicative competence by means of media texts. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology III (19)*. Issue 38, 2016. p. 6–9.

7. Petryk L. V. Digital Images as Media and Study Aids in Teaching Foreign Languages to Future Primary School Teachers. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology III (19)*. Issue 128, 2017. p. 51–54.

Scientific papers certifying the approbation of the research materials

1. Petryk L. V. Zasoby mediaosvity na urokakh inozemnykh mov [Media education tools at foreign languages lessons]. *Doslidzhennia molodykh uchenykh u konteksti rozvytku suchasnoi nauky: zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii*, Kyiv, 27 kvitnia 2014 r. K.: Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka, 2014. S. 146–154.

2. Petryk L. V. Mediatekst yak odyin iz zasobiv formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentsii studentiv pedahohichnoi spetsialnosti [Media text as the means of formation of foreign language communicative competence of students of teaching profession]. *Visnyk psykholohii i pedahohiky: zbirnyk materialiv Mizhkafedralnoho naukovo-praktychnoho seminaru*, Kyiv, 11-12 hrudnia 2014. Pedahohichniy instytut Kyivskoho universytetu imeni Borysa Hrinchenka, Instytut psykholohii i sotsialnoi pedahohiky Kyivskoho universytetu imeni Borysa Hrinchenka, URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5653/>

3. Petryk L. V. Aktualnist zastosuvannia mediazasobiv na urokakh inozemnykh mov v pochatkovii shkoli [Topicality of media tool s use at foreign languages lessons at primary school]. *Doslidzhennia molodykh uchenykh u konteksti rozvytku suchasnoi nauky:*

zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Kyiv, 09 kvitnia 2015 r. K.: Kyivskyi universytet imeni Borysa Hrinchenka, 2015. S. 122–129.

4. Petryk L. V. Klasyfikatsiia mediazasobiv u naukovo-pedahohichnii literaturi [Classification of media tools in scientific and pedagogic literature]. *Inshomovna osvita pedahoha: vyklyky, problemy, perspektyvy: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Kyiv, 05 lystopada 2015 r. K.: Kyivskyi universytet imeni Borysa Hrinchenka, 2015. S. 143–149.

5. Petryk L. V. Osoblyvosti vykorystannia mediazasobiv u vykladannia inozemnykh mov [Peculiarities of media use in teaching foreign languages]. *Praktychna mediahramotnist: mizhnarodnyi dosvid ta Ukrainski perspektyvy: zbirnyk materialiv IV Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii*. Kyiv, 18 19 bereznia 2016 r. Kyiv.: Tsentr Vilnoi Presy, Akademiia ukrainskoi presy, 2016. S. 284–289.

6. Petryk L. V. Mediapedahohika yak skladova suchasnoi osvity [Media pedagogy as a part of modern education]. *Suchasnist. Nauka. Chas. Vzaiemodiia ta vzaiemovplyv: zbirnyk materialiv KhIII Mizhnarodnoi naukovo internet-konferentsii*, m. Kyiv, 16-18 lystopada, 2016 r., K.: TOV «TK Mehanom», 2016. S. 80–85.

7. Petryk L. V. Intehratsiia mediaosvity v inshomovnu pidhotovku maibutnikh uchyteliv pochatkovo shkoly [Implementation of media education into foreign language preparation of future primary school teachers]. *Profesiina pidhotovka suchasnoho pedahoha: vymiry mizhnarodnoho spivrobitnytstva: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii*, Kyiv, 22 travnia 2018 r. Pedahohichniy instytut Kyivskoho universytetu imeni Borysa Hrinchenka. URL: <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ppspvms/paper/viewFile/205/198>

8. Petryk L. V. Mediazasoby yak skladovi «perevernutoho navchannia» inozemnoi movy u pedahohichnomu ZVO [Media tools as a component of Flipped Classroom in the pedagogical higher educational establishment]. *Vykladannia inozemnykh mov v Ukraini ta za yii mezhamy: krashchi praktyky ta vyklyky: zbirnyk Mizhnarodnoi naukovo konferentsii*. Ivano-Frankivsk, 21-22 bereznia 2019 r. Ivano-Frankivsk: NAIR, 2019. S. 226–229.

ЗМІСТ

ВСТУП	16
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЗАСОБІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНИХ МОВ	25
1.1. Теоретичні аспекти вивчення досліджуваної проблеми	25
1.2. Сутність понятійного апарату дослідження	50
1.3. Особливості застосування вчителем початкової школи медіазасобів на уроках іноземних мов	78
Висновки до першого розділу	97
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЗАСОБІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНИХ МОВ	99
2.1. Аналіз змісту підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов	99
2.2. Діагностика підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов	118
2.3. Обґрунтування змістово-методичного забезпечення підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов	134
Висновки до другого розділу	160
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	163
3.1. Етапи і методика педагогічного експерименту	163
3.2. Аналіз результатів експериментальної роботи	187
Висновки до третього розділу	202
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	205
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	209
ДОДАТКИ	236

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах реформування національної системи освіти особлива увага приділяється професійній підготовці майбутніх педагогів. Важливою складовою усіх реформ є зміни у початковій школі, що детермінує нові запити до вчителя початкової школи, професійна діяльність якого є поліфункціональною та поліпредметною. За сучасними вимогами вчитель початкової школи має викладати іноземну мову, що впливає на зміст його професійної компетентності, зобов'язує його опанувати лінгвістичні та методичні знання, уміння, навички. Зазначене регламентовано засадами Професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018) та Державного стандарту початкової освіти (2018).

Вагомість питання актуалізується у державних законодавчих документах, а саме: Законах України «Про освіту» (2017), «Про загальну середню освіту» (2020), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2016), Галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), Указі Президента України «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013) та інших.

У період стрімкого розвитку сучасного медіапростору ефективна діяльність учителя початкової школи, зокрема викладання іноземних мов, не можлива без застосування медіазасобів, які відповідають соціально-психологічним та психолінгвістичним особливостям розвитку дітей молодшого шкільного віку, унікальності предмета «Іноземна мова» та впливають на формування світоглядних орієнтирів учнів, їхніх особистісних якостей та нових медіанавичок.

Проблема професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов вирізняється багатоаспектністю, міждисциплінарністю та інноваційністю. Витоки її дослідження знайшли відображення у наукових працях щодо підготовки

педагога відповідно до сучасних вимог держави: В. Огнев'юк (на засадах лідерства), А. Шлейхер (навчання на дослідженнях), Т. Кристопчук, Н. Ничкало (безперервність навчання), В. Кремень (професійна підготовка як цінність особистості), Л. Козак, С. Сисоєва (інноваційність підготовки) та ін.

Концепція розвитку сучасної початкової освіти є предметом посиленої уваги науковців та закладена в дослідженнях Н. Бібік, Л. Коваль, О. Савченко та інших учених. Різні аспекти професійної підготовки вчителя початкової школи вивчались такими науковцями як Я. Бузінська (реалізація міжпредметних зв'язків у початковій школі), Л. Гриневич (питання реформування сучасної освіти), В. Желанова (технологія контекстного навчання майбутніх учителів), М. Жук (підготовка учителів в умовах модернізації освіти), О. Лінник (співробітництво з молодшими школярами), О. Матвієнко (педагогічна взаємодія у навчально-виховному середовищі), Т. Мієр (організація навчально-дослідницької діяльності), О. Митник (формування культури мислення), І. Новик (діагностичний супровід), О. Павлова (формування позитивної мотивації до професійної діяльності), Л. Петриченко (інноваційна діяльність в позааудиторній роботі), Л. Хоружа (формування етичної компетентності), О. Ярошинська (проектування освітнього середовища), Н. Яценюк (використання підручника) та ін.

Орієнтація освіти на її технологізацію зумовила появу досліджень щодо підготовки майбутніх фахівців початкової школи до застосування різноманітних технологій та засобів навчання у початковій школі, а саме: А. Береснєв (особистісно орієнтовані технології), О. Комар, Н. Павленко (інтерактивні технології), А. Костенко, В. Чичук (мультимедійні технології), Ю. Руднік (інноваційні технології), О. Снігур, О. Суховірський (інформаційні технології) та ін.

Увага науковців приділена професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов у дослідженнях О. Бігич, Л. Гусак, Т. Зубенко, С. Івашньої, О. Котенко, Ю. Мазур, І. Пінчук, С. Роман, О. Рудич, Ю. Руднік, М. Сідун, О. Скоробагатої, О. Троценко, Н. Яценюк та ін.

Аспекти інтеграції медіазасобів у процес професійної підготовки майбутніх фахівців розкрито у наукових працях Т. Бешок, О. Бондаренко, О. Георгіаді, Р. Гришкової, І. Гуриненко, М. Імерідзе, Ю. Казакова, О. Кравчишиної, І. Наумук, Т. Поясок, І. Сахневич, О. Федорова, Т. Хижняк, І. Челишевої, Н. Шубенко, О. Янишин, М. Ячменик та ін.

Дидактична значущість медіазасобів у освітньому процесі закладів середньої освіти розкрита у наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема Л. Баженової, К. Безалгетт (C. Bazalgette), Ж. Гоне (J. Gonnet), Л. Зазнобіної, В. Мантуленко, Ф. Рогоу (F. Rogow), С. Шайбе (C. Scheibe), С. Хубер (S. Huber), Р. Пуентура (R. Puentedura) та ін.

Науковці С. Дєньгаєва, О. Карпова, І. Сахневич, О. Шеваршинова, Н. Чичеріна, Н. Яценюк, Т. Хілі (T. Nealy) та інші розглядають медіа як засоби опанування іноземних мов.

Аналіз наукових, науково-методичних, психолого-педагогічних і методичних джерел засвідчив, що у контексті наукових здобутків проблема підготовки саме вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов ще не стала предметом спеціального вивчення. Отже, стан освітньої практики засвідчив існування низки суперечностей між:

- зростаючими вимогами суспільства до рівня підготовки вчителя початкової школи та реальним рівнем сформованості його іншомовної комунікативної компетентності;
- підготовкою майбутнього вчителя початкової школи до викладання іноземних мов та необхідністю володіння медіазасобами;
- готовністю майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та розробленого відповідного змістово-методичного забезпечення.

Необхідність подолання виявлених суперечностей та актуальність зазначеної проблеми зумовили вибір теми дисертаційної роботи: **«Підготовка вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження здійснювалось відповідно до наукової теми Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка «Нова стратегія професійної підготовки педагога в умовах євроінтеграції» (реєстраційний номер 0116U002963), кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка «Зміст і технології забезпечення якості неперервної педагогічної освіти в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0116U003295). Тему дисертації затверджено Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол №3 від 27 березня 2014 року) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 29 квітня 2014 року).

Об'єкт дослідження – підготовка вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Предмет дослідження – змістово-методичне забезпечення підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Мета дослідження: розробити, обґрунтувати змістово-методичне забезпечення підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та експериментально перевірити його ефективність.

Відповідно до мети визначенно **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в теорії та практиці професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.
2. Уточнити сутність базових понять дослідження.
3. Визначити структурні компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутнього вчителя початкової школи застосовувати медіазасоби на уроках іноземних мов.
4. Розробити змістово-методичне забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та перевірити його ефективність.

Методологічну основу дослідження становлять загальнотеоретичні

та методологічні положення філософії щодо взаємозв'язку теорії та практики; психології щодо всебічного розвитку особистості, особливостей формування пізнавальних інтересів учнів; педагогіки щодо цілісності та неперервності професійної підготовки майбутніх фахівців; сучасні концепції формування змісту професійної підготовки вчителя початкової школи; технологізації освіти; системний, компетентнісний, особистісно зорієнтований, комунікативний, технологічний підходи до організації освітнього процесу в закладах вищої освіти; теорії медіаосвіти щодо інтеграції медіа в освітній процес; методичні погляди щодо навчання іноземних мов.

Теоретичну основу дослідження складають теоретико-методологічні аспекти філософії формування нового покоління фахівців (І. Зязюн, В. Кремень, В. Огнев'юк та ін.); теоретичні засади професійної підготовки вчителя початкової школи (Н. Бібік, Л. Коваль, О. Лінник, О. Савченко, Л. Хомич, Л. Хоружа та ін.); теоретичні положення іншомовної освіти та підготовки вчителя іноземних мов (О. Бігич, О. Котенко, Л. Панова, В. Редько, С. Тезікова, Д. Хармер (J. Harmer) та ін.); основні положення технологізації освіти (О. Пехота, Г. Селевко та ін.); концептуальні положення медіаосвіти (В. Іванов, Г. Онкович, О. Федоров та ін.); проблеми інтеграції медіазасобів у освітній процес закладів освіти різних рівнів (К. Безалгетт (C. Bazalgette), Ж. Гоне (J. Gonnet), Р. Гришкова, Л. Зазнобіна, С. Шайбе (C. Scheibe), Ф. Рогоу (F. Rogow) та ін.).

Методи дослідження. Для досягнення мети та розв'язання завдань застосовувався комплекс наукових методів: *теоретичні* – аналіз та порівняння для вивчення стану досліджуваної проблеми, уточнення сутності базових понять та визначення структури готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; узагальнення та систематизація для обґрунтування критеріїв, показників та рівнів готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; синтез та конкретизація для обґрунтування змістово-методичного забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; *емпіричні: діагностичні* –

анкетування, бесіди, тестування, презентація творчого проєкту, есе; *обсерваційні* – педагогічні спостереження, самоспостереження, самооцінка; *експериментальні* – констатувальний і формувальний етапи експерименту з метою визначення рівнів готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; *математичної статистики* – для обробки кількісних і якісних даних педагогічного експерименту.

Експериментальна робота проводилась на базі Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, факультету початкової та мистецької освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, факультету початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, факультету початкового навчання Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди серед студентів спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає в тому, що: *вперше* обґрунтовано поняття «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» як інтегративна якість особистості, яка є сукупністю позитивної мотивації, лінгвістичних та методичних знань, технологічних умінь та навичок використання майбутніми учителями початкової школи медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективної організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання іноземних мов у початковій школі; визначено структуру готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (мотиваційний, когнітивний, технологічний та рефлексивний компоненти), критерії її сформованості (особистісно-цільовий, знаннєвий, методичний, оцінно-рефлексивний), показники та рівні (продуктивний, достатній, репродуктивний); розроблено та обґрунтовано змістово-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів

початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, яке передбачає поглиблення змісту дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання», «Сучасна англійська мова з практикумом» модулем «Інноваційні засоби навчання іноземних мов у початковій школі» та темами, пов'язаними з методикою застосування в процесі навчання різних медіазасобів; роботу науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя»; створення інтерактивного навчального середовища, а саме спільнот соціальної мережі Google+; *уточнено* сутність базових понять дослідження: «професійна педагогічна підготовка», «професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи», «медіазасоби», «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов»; *подальшого розвитку* набули зміст, форми і методи підготовки майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні веб-сайту «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!» (<https://bit.ly/38wXtFz>), який працює в режимі цифрового медіацентру та дає можливість майбутнім учителям початкової школи широкого доступу до теоретичного та практичного контенту застосування медіазасобів. У ресурсах медіацентру подано теоретичний контент (факт-файл про медіазасоби, алгоритм вибору та оцінювання медіазасобів для організації уроків іноземних мов, медіадидактичний супровід для опанування іноземними мовами у початковій школі, ресурси для професійного зростання педагогів, плани проведення занять науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя»), відеоканал та блог у формі методичних рекомендацій щодо застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, фрагменти занять з дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання» та «Сучасна англійська мова з практикумом», матеріали тренінгів та майстер-класів тощо.

Матеріали дослідження можуть бути використанні в освітньому процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи, у системі післядипломної педагогічної освіти, у процесі самоосвітньої діяльності педагогів, для проведення тренінгів, майстер-класів для освітянської спільноти тощо.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Київського університету імені Бориса Грінченка (акт про впровадження № 81 від 01.10.2019 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (акт про впровадження № 1551 від 26.11.2019 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (акт про впровадження № 2011 від 15.11.2019 р.).

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 15 наукових публікаціях, а саме: 5 статей – у наукових фахових виданнях України, 2 – у зарубіжному періодичному науковому виданні, 8 – у збірниках матеріалів конференцій.

Апробація результатів дисертації. Теоретичні положення і результати дослідження висвітлено й обговорено в рамках науково-практичних конференцій та семінарів різних рівнів. Зокрема, *міжнародних*: «Основні напрями підготовки сучасного вчителя: глобалізація, стандартизація, інтеграція» (м. Умань, 2014 р.), «Современные проблемы науки и образования – 2015» (м. Будапешт, 2015 р.), «Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи» (м. Київ, 2015 р.), «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та Українські перспективи» (м. Київ, 2016 р.), «Сучасність. Наука. Час. Взаємодія та взаємовплив» (м. Київ, 2016 р.), «Педагогіка у міждисциплінарному вимірі: від традицій до інновацій» (м. Київ, 2016 р.), «Педагогика и психология в эру увеличения потока информации – 2017» (м. Будапешт, 2017 р.), «Сучасні стратегії педагогічної освіти в контексті розбудови суспільства сталого розвитку та концепції Нової української школи» (м. Київ, 2017 р.), «Професійна підготовка сучасного педагога: виміри міжнародного співробітництва» (м. Київ, 2018 р.), «Педагогіка у міждисциплінарному вимірі: варіативність моделей неперервної педагогічної освіти» (м. Київ, 2018 р.), «Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: кращі практики та виклики» (м. Івано-Франківськ, 2019 р.), «Сучасні стратегії педагогічної освіти в контексті розбудови суспільства сталого розвитку та концепції Нової української школи» (м. Київ, 2019 р.); *всеукраїнських*: «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки» (м. Київ, 2014 р.), «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки»

(м. Київ, 2015 р.), «Професійна підготовка педагогів в умовах євроінтеграції: проблеми та перспективи» (м. Київ, 2017 р.), «Інновації у професійній підготовці педагога в умовах євроінтеграції освітнього процесу: погляд науковців і практиків» (м. Київ, 2019 р.), «Якість професійної підготовки сучасного педагога: український та європейський виміри» (м. Київ, 2020 р.); *семінарах та освітніх заходах*: «Реалізація компетентнісного підходу до формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи» (м. Київ, 2014 р.), «Традиції та інновації у навчанні іноземних мов молодших школярів: як знайти «золоту середину»?» (м. Київ, 2017 р.), «НУШ-фест» (м. Київ, 2019 р.).

Структура та обсяг дисертації зумовлені логікою дослідження, яке складається із анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (265 найменувань, з них 26 – іноземною мовою), 18 додатків. Загальний обсяг дисертації – 295 сторінок, основний зміст – 194 сторінки. Ілюстративний матеріал подано у 16 таблицях та 10 рисунках.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЗАСОБІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У розділі проаналізовані теоретичні аспекти проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; визначено сутність понятійного апарату дослідження; визначено особливості використання вчителем початкової школи медіазасобів на уроках іноземних мов.

1.1. Теоретичні аспекти вивчення досліджуваної проблеми

Необхідність підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов зумовлена реформуванням системи освіти в Україні, оновленням змісту початкової загальної освіти, медіа-інформатизацією суспільства, підвищенням ролі медіа у навчанні, вихованні та розвитку сучасної дитини, важливістю та потребою вивчення іноземних мов у глобалізованому світі.

Проблема підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов має розглядатись в контексті складної системи, яка формує свій апарат і об'єднує знання з багатьох наукових дисциплін, а саме: філософії, психології, педагогіки, медіаосвіти, медіадидактики, методики навчання іноземних мов, у цілому та початковій школі зокрема, та інших. Багатовимірність та багатоаспектність підходу до аналізу проблеми нашого дослідження потребують визначення та обґрунтування його методологічних аспектів, оскільки вони стануть основою нашого науково-педагогічного дослідження.

Для того, щоб правильно вибудувати курс дослідження, будемо спиратись на тлумачення поняття «методологія», яке запропоновано С. Гончаренком та

подано у виданні «Український педагогічний словник» [28]. Отже, методологія (від *метод* і грец. *Λόγος* – знання) – «сукупність прийомів дослідження, що застосовують у будь-якій науці; вчення про методи пізнання та перетворення дійсності» [28, с. 207]. Науковці умовно поділяють методологію на два основних види: методологія теоретичного пізнання та методологію практики [2, с. 3] та виокремлюють чотири методологічні рівні [57]: філософський (знання теорії пізнання, законів діалектики), загальнонауковий (системний і діяльнісний підходи; закони логіки; характеристика різних типів наукових досліджень, їх етапи й елементи), конкретно-науковий (сукупність принципів, методів, властивих певній галузі наукового пізнання, закони та закономірності педагогіки) та технологічний (сукупність процедур, які застосовуються). Саме ці методологічні рівні утворюють підґрунтя нашого науково-педагогічного дослідження.

Відповідно до загальних методологічних підходів зробимо екскурс у наукову проблематику.

Згідно з основними положеннями Закону України «Про вищу освіту» (2014), Закону України «Про освіту» (2017), Закону України «Про загальну середню освіту» (2020), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2016), Професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018) визначено нову стратегію підготовки майбутніх учителів, яку конкретизовано визначенням мети, завдань, принципів, способів та напрямів реалізації, очікуваних результатів, що спрямовані на підвищення якості процесу підготовки та освітньої діяльності закладів вищої освіти.

Проблема професійної підготовки вчителів є актуальною у її науковому та філософському осмисленні. Вивченню цієї проблеми присвятили свої наукові праці О. Абдуліна [1], В. Андрущенко [4], С. Гончаренко [29], І. Зязюн [55], В. Кремень [86], Н. Ничкало [115], В. Огнев'юк [119], М. Слюсаревський [189] та інші.

Розглядаючи підготовку педагогів, науковець В. Огнев'юк зазначає, що вона має відбуватися на засадах лідерства. «Важливість педагогічного лідерства

полягає у тому, що воно передбачає досконале володіння мистецтвом самоуправління як винятково важливим чинником професійного успіху» [119, с. 9]. Підготовка майбутніх учителів на засадах лідерства сприяє появі учителя нової генерації.

Беззаперечною є думка дослідника В. Кременя про те, що підготовка сучасної особистості до життя і діяльності відбувається в умовах динамічного суспільства. Цей факт підтверджує, що пріоритетним завданням освіти є навчити людину самостійно оволодівати новими знаннями та інформацією, навчити навчатися, виробити потребу в навчанні впродовж життя, а головне – «навчити людину використовувати отримані знання у практичній діяльності» [86, с. 4-5]. Науковець розглядає освіту як цінність, оскільки вона відіграє вирішальну роль у становленні особистості.

Аналізуючи філософсько-освітні засади формування моделі суспільства XXI століття, науковець Б. Гривнак акцентує увагу на інформаційному характері сучасного суспільства, в якому переосмислюється поняття «сучасна освічена людина». Така людина повинна не просто постійно здобувати нові знання, а й використовувати їх, володіти такими рисами, як комунікабельність, самодисципліна, вміння аналізувати складні ситуації та приймати нестандартні рішення в максимально стислі терміни часу і бути готовою до постійних змін. Лише завдяки цим якостям їй вдасться посісти належне місце на ринку праці незалежно від економічної ситуації і стати повноцінним громадянином своєї держави та світового соціуму [30, с. 112].

Зросли вимоги до особистості вчителя та до якості його професійно-педагогічної діяльності. У статті «Проблеми педагогічної освіти у діяльності наукових шкіл» (2010) Н. Ничкало виокремлює комплекс завдань, які покладено на педагогічну освіту, а саме: створити умови для фундаментальної загальнокультурної підготовки майбутнього педагога формування високих морально-етичних якостей, любові до педагогічної професії; сприяти професійному становленню та самовдосконаленню педагогів; стимулювати інноваційну діяльність у різних освітньо-виховних системах, педагогічну творчість, що дає можливість піднятися на рівень педагогічної майстерності.

Підготовка педагогічного персоналу має бути спрямована на реалізацію концепції освіти впродовж життя [115, с. 29].

Погоджуємось з думкою науковця М. Слюсаревського, що варто говорити про потребу формування у сучасної людини спроможності критично оцінювати зміни і вибірково їх сприймати. Важливим в системі освіти є формування інноваційної людини, здатної до сприйняття змінності як способу життя і творення змін [189, с. 14].

Науковець Я. Фруктова, поділяючи думку таких дослідників як Н. Ничкало, С. Сисоєва, О. Дубасенюк, акцентує увагу на фундаменталізації як на основі розвитку сучасної вищої освіти, що передбачає: збереження ядра змісту, яке за своєю природою повинне бути консервативним; формування базових, професійних компетентностей; посилення загальноосвітніх компонентів у професійних освітніх програмах [213].

Отже, визначено, що Новій українській школі потрібен учитель нової формації, який є гармонійно розвинутим, мобільним, конкурентоспроможним, проактивним лідером, здатним здійснювати інноваційну діяльність, орієнтуватися в інформаційному просторі та володіти іноземними мовами.

В умовах інтеграції України в європейський освітній простір та модернізації освіти цінним для української спільноти є європейський досвід розвитку системи професійної підготовки педагогічних фахівців, оскільки він надає нові шляхи для підвищення якості освіти та підготовки кадрів (О. Котенко [83], Н. Кошарна [84], Т. Кристопчук [87-88], Л. Пуховська [163], А. Шлейхер [234] та інші).

Так, науковець Т. Кристопчук, здійснюючи порівняльний аналіз тенденцій розвитку педагогічної освіти у країнах Європейського Союзу, зокрема, у країнах Західної Європи, Центрально-Східноєвропейських країнах, країнах Балтії та Середземномор'я, виявила спільні наскрізні тенденції у розвитку педагогічної освіти, а саме: глобалізація, інтеграція та інформатизація. Також аналіз науково-педагогічних джерел дозволив дослідниці обґрунтувати загальні тенденції педагогічної освіти та виокремити такі як: прагнення забезпечення загальноєвропейської ідентичності у педагогічній професійній підготовці,

розвиток академічної мобільності, зростання суспільної ролі педагогічної діяльності вчителя [88, с. 54-56]. Крім того, Т. Кристопчук стверджує, що особлива увага приділяється заохоченню інновацій та творчості на всіх рівнях освіти і професійної підготовки, розширенню вчителями межі своїх професійних знань за допомогою практики, проведення досліджень, а також через систематичну участь у безпосередньому професійному розвитку від початку і до кінця своєї кар'єри [87, с. 121].

Розробник і куратор дослідження PISA А. Шлейхер (Andreas Schleicher) упевнений, що розвиток учителів слід розглядати крізь призму неперервної освіти, оскільки зміни в освіті та кар'єрі багатьох учителів відбуваються дуже швидко. При цьому вчительська освіта становить основу для постійного підвищення кваліфікації, а не виступає кульмінаційним моментом професійного розвитку [234, с. 88]. Погоджуємось з автором, що у час, коли всю потрібну інформацію можна легко отримати через пошукові системи мережі Інтернет, школа повинна насамперед виховувати особистостей, які вчитимуться все життя. А для цього підготовка учителів має бути заснована на аспектах формування дослідницьких навичок фахівців. На думку А. Шлейхера, дослідження має становити невіддільну частину образу вчителя-професіонала [234, с. 87].

Європейські тенденції розвитку професійної підготовки педагога знаходять своє відображення у професійній підготовці вчителя Нової української школи. Сьогодні велика увага закладів вищої освіти приділяється інноватизації та інформатизації освітнього процесу. Ці тенденції становлять основу для дослідницької діяльності майбутніх учителів початкової школи, відкривають шляхи для формування їх компетентності навчатись протягом усього життя, що сприятиме їх постійному професійному зростанню та удосконаленню.

Беручи до уваги зазначене вище, вважаємо, що підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відбувається з урахуванням таких тенденцій розвитку професійної освіти як інтеграція, інформатизація, інноватизація, навчання на основі дослідження, безперервність навчання.

Становлення Нової української школи відбувається на засадах компетентнісного підходу, гуманізму, дитиноцентризму, інтеграції, індивідуалізації та медіаінформатизації освітнього процесу, про що засвідчують фундаментальні положення розвитку сучасної початкової освіти у наукових працях Н. Бібік [10], В. Бондаря [13], О. Савченко [174] та інших науковців; оновлена нормативно-правова база, зокрема Державний стандарт початкової освіти [153], Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2016) [159], Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018) [160]. Погоджуємось із думкою науковця О. Савченко, що очевидним є імплементація нових форм, технологій, методик навчання, нової системи контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів. Зміна цілей та цінностей в освіті потребує оновлення її змісту, а це тривалий процес, який передбачає дослідження багатьох теоретичних і практичних питань [173, с. 20].

Так у період розбудови Нової української школи питання підготовки фахівців початкової школи сучасної формації набуває особливої уваги. Саме тому чисельна кількість науково-педагогічних досліджень, зокрема Я. Бузінської [16], В. Желанової [46], Л. Коваль [71-72], О. Лінник [93], О. Павлової [130], Л. Петриченко [143], О. Суховірського [194], Л. Хоружої [217] та інших науковців, зосереджена на особливостях професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

На думку української дослідниці Л. Коваль, сучасним учителям початкової школи не достатньо лише орієнтуватися в типових педагогічних ситуаціях. Вони повинні уміти організовувати навчальну діяльність учнів початкової школи на основі цілеспрямованого, методично грамотного застосування концепцій особистісно орієнтованої та компетентнісної освіти [71].

Важливе місце у професійній підготовці майбутніх фахівців, за словами Л. Хоружої, посідають внутрішні цінності особистості поряд з вимогами до рівня володіння знаннями та педагогічними технологіями. У залежності від прийнятих майбутніми учителями цінностей їх професійна діяльність концептуалізується та

набуває цілісності, універсальності та одночасно унікальності. Внутрішні цінності особистості впливають на вибір конкретних освітніх технологій, методів та прийомів та стилю педагогічної взаємодії [217]. Погоджуємось з дослідницею, що професійна підготовка потребує переорієнтації її змісту та технологій на нові освітні принципи: студентоцентризм, компетентнісно зорієнтована освіта, корпоративність, академічна культура [220].

Акцентуючи увагу на підготовці майбутніх учителів до педагогічної взаємодії, О. Матвієнко розглядає останню як спільну діяльність вчителя та учнів, що веде до кількісних і/або якісних змін їхніх якостей і станів. Основними параметрами педагогічної взаємодії є взаємини, взаємоприйняття, підтримка, довіра. Педагогічна взаємодія як феномен зв'язку та взаємовпливів передбачає актуалізацію суб'єкт-суб'єктних стосунків [100, с. 15].

У науковій праці О. Лінник йдеться про нові форми суб'єкт-суб'єктної взаємодії, які вимагають передусім зміни педагогічного мислення, свідомості та рольової позиції, тому слід готувати майбутніх учителів початкової школи до співробітництва з дітьми молодшого шкільного віку. За спостереженнями дослідниці, світи учителя та учня існують цілком незалежно і не перетинаються [93].

Розглядаючи контекстне навчання майбутніх учителів початкових класів як освітню систему, дослідниця В. Желанова акцентує увагу на рефлексивній спрямованості, поширенню практико зорієнтованих систем навчання, інформатизації та фундаменталізації професійної освіти майбутнього вчителя початкових класів [46].

Педагогічне дослідження О. Павлової переконує, що професійному становленню майбутніх вчителів початкової школи сприяє їх сформована мотивація до педагогічної діяльності. Авторка впевнена, що сучасні вчителі початкової школи характеризуються розвиненим педагогічним мисленням, розумінням творчого характеру педагогічної діяльності, стійкими інтересами, знаннями теорії та практики навчання й виховання молодших школярів, знаннями законів дитинства [130, с. 109]. Ціннісне ставлення майбутніх фахівців до

педагогічної діяльності розглядається як найвищий рівень ставлення до професійної діяльності [130, с. 109]. Науковець запропонувала педагогічні умови формування професійної мотивації до педагогічної діяльності у майбутніх учителів початкових класів, яка є рушійною силою для її здійснення.

Дослідження М. Жук сконцентроване на впровадженні моделі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, адаптивної до модернізації змісту освіти, що підтверджує переорієнтацію цієї підготовки відповідно до вимог суспільства [47, с. 55]. До таких вимог науковцем віднесено ґрунтовні знання зі своєї спеціальності, готовність до отримання нових знань, володіння інтерактивними, ігровими, діалоговими цифровими технологіями навчання в освітньому процесі початкової школи [47, с. 126].

У дисертаційній роботі Л. Петриченко метою підготовки майбутнього вчителя до інноваційної позааудиторної діяльності визначено формування готовності до її здійснення. На думку дослідниці, вагомим компонентом у системі позааудиторної роботи майбутніх учителів початкової школи є їх залучення до участі в студентському самоврядуванні. Така діяльність сприяє формуванню навичок майбутніх учителів організовувати та управляти освітнім процесом, що є необхідним для сучасного вчителя [143].

Науковець Я. Бузінська вважає, що вчителі початкової школи володіють унікальною можливістю реалізувати міжпредметні зв'язки, оскільки вони викладають кілька навчальних предметів. Інтеграція взаємин, явищ та процесів реальної дійсності сприяє досягненню головної мети навчання – формування цілісної гармонійної особистості. Так, для досягнення цієї мети майбутнім учителям початкових класів потрібно бути обізнаними із методиками та технологіями викладання; вміти встановлювати взаємозв'язки між навчальними предметами; усвідомлювати сутність міжпредметних зв'язків та інтеграції; інтегрувати фундаментальні та професійно орієнтовані дисципліни; знати специфіку викладання дисциплін на міжпредметній основі [16].

У дослідженні О. Суховірського узагальнено теоретичні положення, що характеризують систему інформатичної підготовки майбутніх учителів

початкової школи. Автором розроблено методику застосування учителями початкових класів комп'ютерних засобів для визначення рівня навчальних досягнень учнів. Також науковцем запропоновано здійснювати інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес з урахуванням технологічної, психолого-педагогічної, санітарно-гігієнічної, методичної, естетично-художньої, професійної складових підготовки майбутнього вчителя початкової школи [194].

Зарубіжні дослідники Х. Монтрі (Montrieux H.), Р. Вандерлінд (Vanderlinde R.), Т. Шелленс (Schellens T.), Л. Де Марез (De Marez L.) упевнені, що інтеграція інноваційних засобів в освітній процес вимагає від вчителів нових технологічних та педагогічних навичок. Науковці наголошують, що учителям слід акцентувати увагу на перетворенні навчального змісту шляхом удосконалення методів та форм роботи з цифровими ресурсами, орієнтованих на учнів, а не задля наповнення його цифровим контентом [253].

Отже, як засвідчує аналіз наукових досліджень, модернізація початкової ланки освіти повною мірою впливає на процес підготовки майбутніх учителів початкової школи, зокрема до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, що передбачає формування у них здатності здійснювати педагогічну діяльність спираючись на сучасні знання, уміння, власний досвід, загальнолюдські та особистісні цінності.

Особливої уваги у нашому дослідженні потребує актуалізація питань підготовки майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов, оскільки, у вимогах до обов'язкових результатів учнів початкової школи, які зазначено у Державному стандарті початкової освіти (2018), закладено ті, які відображають формування їхньої іншомовної комунікативної компетентності.

Відтак, інваріативний складник Базового навчального плану початкової освіти засвідчує обов'язкове вивчення іноземної мови з першого класу. Таким чином, до основних характеристик професії вчителя початкової школи, а саме: багатопредметність, фахова поліфункціональність, високий ступінь референтності у стосунках з молодшими школярами тощо [219, с. 2], додається необхідність

володіння іноземною мовою та методикою її навчання, що має свою специфіку, суто методичні принципи навчання, структуру, цілі уроку тощо.

Зазначене обумовлює потребу перегляду підходів до іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Низка науково-педагогічних досліджень (О. Бігич [11], Т. Зубенко [54], Ю. Мазур [95], С. Івашньова [58], О. Котенко [80], І. Пінчук [145], В. Редько [165-167], С. Роман [168], О. Рудич [169], Ю. Руднік [170-171], М. Сідун [182], О. Скоробагата [183-185], О. Троценко [204; 205], Н. Яценюк [238] та інші) переконує, що іншомовна підготовка майбутніх учителів початкової школи є одним із напрямів професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи та відображає проблему застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Дослідники переконані, що слід переглянути зміст, форми та методи підготовки майбутнього вчителя початкової школи до навчання іноземних мов.

Розглянемо деякі наукові підходи щодо іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Наприклад, наукова праця О. Бігич зосереджує увагу на формуванні методичної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи [11]. Погоджуємось з науковцем О. Котенко, яка стверджує, що недостатньо навчити майбутнього вчителя початкової школи досконало володіти іноземною мовою, необхідно формувати його уміння навчати молодших школярів застосовувати іноземну мову у повсякденному житті [82]. Релевантною для нас є думка дослідниці Ю. Руднік, яка переконана у необхідності майбутніх учителів початкової школи опанувати методичний інструментарій навчання іноземних мов у початковій школі, а саме: технології, методи, форми організації навчання [171, с. 37].

Дисертаційне дослідження О. Скоробагатої [185] розкриває питання формування готовності майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов, що в сукупності відображає вільне володіння іноземною мовою, системні знання іноземної мови й іншомовного мовлення, полікультурність та толерантність щодо цінностей інших народів, уміння захопити та формувати особистість через іншомовне слово.

Попередню точку зору підтримує дослідження Н. Яценюк. Однак науковець також упевнена, що майбутні вчителі повинні не лише досконало володіти знаннями, вміннями й навичками з іноземної мови, а й бути психологічно і технологічно готовими до навчання цієї дисципліни учнів. Крім того, їм слід бути обізнаним в особливостях формування в молодших школярів іншомовної комунікативної компетентності засобами підручника, вміти організовувати роботу з навчальною книгою, передбачивши вправлення учнів у всіх видах мовленнєвої діяльності – аудіюванні, говорінні, читанні, письмі, та позитивно ставитися до процесу формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи [238].

Дисертаційне дослідження О. Рудич теоретично та практично підтверджує ідею про те, що професійному становленню і розвитку особистості вчителя сприяє використання літературних творів як джерел стимулювання уяви, фантазії, прогностичних і професійно-методичних умінь студентів. Науковець наголошує на збагаченні функціонуючих дисциплін (педагогіки, психології, дитячої літератури, сучасної іноземної літератури, практичного курсу іноземної мови, методики викладання іноземної мови) впровадження нових курсів, які б насичували підготовку майбутніх вчителів початкових класів знаннями, вміннями і навичками використання сучасної дитячої англомовної літератури на основі застосування принципів добору та структурування навчального матеріалу. Вивчення сучасних та фольклорних англомовних дитячих творів (книжок, малих віршованих форм, джазових чантів, джазованих казок, словників тощо) у процесі опанування англійською мовою є засобом поглиблення спеціальних знань (розширення лексичного запасу та підвищення рівня обізнаності з граматики), формування естетичного сприймання мови як мистецтва слова, передумовою формування уявлень про культуру народу – носія мови, адже художня література відображує всі сфери життєдіяльності людини та містить інформацію про духовні здобутки соціуму [169].

Зміст професійної освіти майбутнього вчителя іноземної мови, на думку М. Сідун, передбачає пізнання культури країни, мова якої вивчається, розвиток

здібностей здійснювати мовну та мовленнєву діяльність, виховувати патріотизм та інтернаціоналізм, формувати етичну та естетичну культури, учіння оволодіння вміннями говоріння, аудіювання, читання, письма як засобів спілкування [182, с. 7]. Дослідниця стверджує, що ефективним засобом професійної підготовки майбутніх фахівців визначено педагогічні, психологічні та мовленнєві навчальні ситуації. Науковцем подано авторське тлумачення навчальних мовленнєвих ситуацій та здійснено їх класифікацію залежно від таких критеріїв: за функціональною спрямованістю навчального завдання (ситуація-завдання, ситуація-ілюстрація, ситуація-оцінка, ситуація-запит інформації, ситуація-виклад), за формою організації навчальної діяльності (групові, індивідуальні), за тематичною спрямованістю, за характером мовного матеріалу (лексичні, граматичні, фонетичні) [182, с. 8].

Наукові пошуки Т. Зубенко [54, с. 9] зосереджено на обґрунтовані організаційно-педагогічних умов, які максимально ефективно сприяють формуванню готовності майбутнього учителя до реалізації комунікативного підходу у навчанні іноземних мов у початковій школі, а саме: комунікативне спрямування змісту професійно-орієнтованих дисциплін, інтегрування професійно-педагогічних знань, умінь та навичок, комунікативне спрямування педагогічної практики, створення іншомовного середовища. Науковець переконана, що у світовій та вітчизняній педагогічній підготовці сучасного педагога простежується орієнтація на формування комунікативної особистості, здатної до взаємодії в європейському та світовому просторі, а також на іншомовний комунікативний розвиток дитини як один зі шляхів реалізації ключового принципу навчання «іноземні мови – для життя».

Наукова праця В. Редька [166] аналізує лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів початкової школи та зміст шкільних підручників. Науковець підтримує ідею пошуку і застосування нових засобів та форм організації освітньої діяльності. Зокрема, він наголошує на актуальності інтерактивних технологій. На думку вченого, способом подолання труднощів, що стоять перед сучасною школою, є нові методи, форми і засоби навчання іноземної мови, збалансоване

застосування яких у комплексі з ефективними традиційними дасть змогу досягти визначених освітніх цілей [165].

Низка наукових досліджень з підготовки майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов засвідчила необхідність їхньої обізнаності щодо здійснення іншомовної комунікації у професійній та особистісних сферах, психологічної готовності навчання іноземних мов молодших школярів, здатності методично правильно організації освітнього процесу навчання іноземних мов, орієнтуючись на комбінацію традиційних та інноваційних технологій навчання. Наукові підходи дослідників щодо іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи знаходять своє відображення у підготовці майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Обраний курс на технологізацію усіх ланок освіти зумовлює наукові дослідження з пошуку оптимальних шляхів підготовки фахівців початкової школи до застосування сучасних технологій та засобів, які відповідають вимогам сьогодення та сприяють процесу інноватизації. Зробимо короткий екскурс наукових праць з цього питання.

Дослідницею О. Комар обґрунтовано зміст і структуру професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології, розроблено теоретико-методологічні засади її функціонування. Науковцем окреслено педагогічні умови функціонування системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до цього виду діяльності. Головною ідеєю дослідження, на нашу думку, є переорієнтація навчального змісту психолого-педагогічних дисциплін закладу вищої освіти на підготовку майбутніх учителів до застосування технології інтерактивного навчання не лише за рахунок забезпечення спеціальної підготовки викладачів закладу вищої освіти до проведення інтерактивних занять із дисциплін психолого-педагогічного циклу та керівництва педагогічною практикою студентів, а й побудова навчального процесу у закладі вищої освіти із різних, насамперед психолого-педагогічних дисциплін з обов'язковим включенням інтерактивної технології навчання та її елементів. Не менш важливого значення набуває створення під час навчання

спеціального емоційно-позитивного середовища для зростання інноваційного потенціалу майбутніх учителів, зокрема оволодіння ними інтерактивною технологією та підтримання в освітньому процесі закладу вищої освіти атмосфери співробітництва [76].

У науковій праці Н. Павленко уперше обґрунтовано комплекс педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій. Кожен його компонент має інтерактивно-рефлексивне спрямування. Науковцем розроблено методику проведення інтерактивних занять для молодших школярів з «Мистецтва спілкування» та описано особливості використання інтерактивних педагогічних технологій у початковій школі для різних навчальних предметів [129].

Науковою розвідкою І. Леонтьєвої щодо застосування комп'ютерно зорієнтованих технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців зосереджено увагу на перевагах та недоліках їх використання з метою подальшого удосконалення й оновлення освітніх процесів закладу вищої освіти. Дослідниця запевняє, що слід оновлювати дидактичні та психолого-педагогічні засади навчання. Методика застосування комп'ютерно зорієнтованих технологій, на її думку, повинна відповідати змісту, рівню та напрямку підготовки майбутніх фахівців. Погоджуємось із науковцем, що особливої уваги слід приділяти розвитку навичок самостійно пізнавальної діяльності, оскільки застосування комп'ютерно зорієнтованих технологій спрямоване на індивідуалізацію навчання, а не всі студенти володіють навичками вчитися самостійно [198, с. 54-56].

У дослідженні О. Дуплійчук окреслено ефективність професійної підготовки майбутніх учителів-філологів іноземної мови до застосування проектно-комунікативних технологій у єдності компетентного фахівця-предметника, професіонала-дослідника та культуромовної особистості. Науковець наголошує, що проектно-комунікаційні технології сприяють вдосконаленню процесу професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів-філологів, покращуючи їх комунікативні вміння, підвищуючи професійну компетентність та збільшуючи міжпредметний досвід, а й дозволяє спроектувати можливість їх

використання під час самостійної професійної діяльності у закладі вищої освіти [45, с. 76].

Модель підготовки майбутніх учителів іноземних мов до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання обґрунтовано та експериментально перевірено її ефективність у науковій праці А. Береснева [8, с. 6]. Дослідник визначив критеріальні характеристики у структурі професійно-особистісного становлення майбутніх учителів іноземних мов та описав рівні підготовки майбутніх учителів іноземних мов до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання.

Актуальним у період модернізації професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи є дослідження Ю. Руднік «Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов» (2018). Дослідницею було запропоновано та обґрунтовано цифровий контент підготовки вчителів початкової школи, оновлені програми навчальних курсів та розроблено методичний супровід до них, впроваджено інноваційний практикум [171].

На підвищення якості освітнього процесу і підготовку майбутніх учителів початкових класів до здійснення професійної діяльності в інформаційному суспільстві, на думку В. Імбер, впливає застосування мультимедійних засобів навчання. Науковцем обґрунтовано педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів, а саме: мотиваційне забезпечення оволодіння студентами мультимедійними засобами навчання в умовах створення мультимедійно-навчального середовища; алгоритмізація викладачами навчального процесу у закладі вищої освіти на основі системного використання мультимедійних засобів навчання; оволодіння студентами етапами мультимедійної візуалізації навчального матеріалу [59].

Як засвідчують вітчизняні наукові розвідки, кожна сучасна технологія підготовки майбутніх фахівців початкової школи, що впроваджується, зорієнтована на досягнення конкретного передбачуваного результату [97], сприяє

удосконаленню професійної підготовки та потребує системного застосування, оскільки лише у такому випадку вони зумовлюють ефективність освітнього процесу.

Своєю чергою, інтеграція змісту медіаосвіти у професійну підготовку майбутніх учителів відображає її інноваційний характер. Як підкреслює Я. Геєль (Jan Gejel), що попри спрямованість медіаосвіти на вивчення медіа, а не навчання через них, навчання засобами медіа робить освітній процес інноваційним, інформативним, плідним та креативним, оскільки медіа пропонують багатий доступ до різноманітних творчих інструментів, зразків мовлення носіїв мови, їхніх традицій, звичаїв, манер тощо [246]. А наукова праця Р. Гришкової наголошує на тому, що для розуміння процесів, які відбуваються в сучасних засобах масової комунікації, молодій людині потрібно володіти особливими знаннями, комунікативними та інформаційними вміннями й навичками, здатністю до критичного аналізу (тобто медіаграмотністю), які можна сформувати завдяки організованій та цілеспрямованій медіаосвіті. У зв'язку з цим, з погляду світової та європейської педагогічної спільноти, важливою вимогою до підготовки фахівців у вищій школі є запровадження медіаосвіти [36, с. 65].

Оскільки, медіаграмотність сучасної особистості визначено як навичку XXI століття [263], то шляхи її формування висвітлено у роботах зарубіжних та вітчизняних дослідників і увагу зосереджено не лише на розгляді різноманітних аспектів підготовки фахівців медіасфери (Г. Онкович [121], О. Янишин [236], І. Чемерис [223] та інших), а й майбутніх фахівців педагогічних спеціальностей (О. Федоров [208], О. Бондаренко [14], Ж. Гоне [27], Ю. Казаков [63], І. Наумук [114], О. Кравчишина [85], Н. Шубенко [235], М. Ячменик [239]), початкової освіти зокрема Л. Баженова [6], С. Деньгаєва [41], Г. Васянович, Т. Бешок [18]. Усі наукові розвідки у галузі медіаосвіти мають цінний внесок для здійснення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Наприклад, контент дисертаційного дослідження І. Наумук визначає зміст формування медіакомпетентності майбутніх учителів інформатики в педагогічних

університетах. Науковцем запропоновано інтеграцію елементів медіаосвіти, пов'язаних з практичною медіадіяльністю вчителя інформатики, в зміст професійно-орієнтованих дисциплін. Для реалізації змісту формування медіакомпетентності дослідницею запропоновано доцільні форми, методи та засоби. Засобами формування медіакомпетентності майбутніх учителів інформатики визначено мультимедійні (персональний комп'ютер, проєктор, інтерактивна дошка, смартфон), інформаційно-комунікаційні (мережні медіаресурси), програмно-педагогічні (мультимедійна електронна продукція), а також такі засоби навчання як літературні видання, відеоматеріали, різноманітні медіатексти [114, с. 11].

Науковець В. Шарко розглядає підготовку вчителів до застосування мас-медіа у педагогічній діяльності як один із важливих напрямів їх фахової підготовки. Така підготовка ґрунтується на спеціальних знаннях і вміннях, їхній зміст пов'язано з основними базовими поняттями медіапедагогіки (мас-медіа, медіазасоби, медіаосвіта, медіасередовище, медіаграмотність, медіакомпетентність особистості, медіакомпетентність педагога) та орієнтовано на формування готовності вчителя і учня до роботи з мас-медіа [231].

У дисертаційному дослідженні Н. Шубенко обґрунтовано необхідність формування медіакультури майбутніх вчителів музики у процесі професійно-педагогічної підготовки. Доведено, що медіакультура як сукупність створених людиною медіатекстів є сьогодні способом комплексного освоєння людиною світу і основою досягнення медіакомпетентності особистості [235].

У переконаннях В. Вембер та Д. Бучинської засвідчено те, що сучасний вчитель повинен володіти навичками медіаграмотності та вміти створювати медіапродукти, оскільки вони працюють із поколінням, що з легкістю поринає у вебпростір та щодня використовує інтернет контент, а також, розкривати та розвивати інтелектуальний потенціал того, кого навчають. Варто зосередити увагу на створенні якісного контенту [21, с. 19]. Викладачі мають навчитися використовувати медіаресурси для навчання і медіаінструменти для створення ефективних продуктів комунікації (відео/аудіо, веблекції, вебінари та ін.)

[17, с. 102].

На думку С. Деньгаєвої застосування відео, аудіо, преси, інформаційно-комунікативних технологій у процесі навчання іноземної мови для розвитку усного та письмового мовлення особистості є недостатнім. Дослідниця впевнена, що необхідно приділяти увагу розвитку їх візуальної та критичної медіаграмотності, опираючись на основні завдання медіаосвіти [41].

Готовність до сприйняття інформації та уміння грамотно її опрацьовувати, використовувати в освітньому процесі на основі медіазасобів та медіатехнологій з метою формування у дітей медіаграмотності та основ медіакультури розглянуто у науковому дослідженні О. Кравчишиної. Дослідницею виокремлено найбільш доцільні засоби медіаосвіти для використання у роботі з дітьми дошкільного віку. Також науковець упевнена, що процес формування готовності до використання засобів медіаосвіти в освітньому процесі закладу дошкільної освіти стане ефективним за умови впровадження у фахову підготовку комплексу професійно зорієнтованих технологій, що сприяють формуванню у студентів значущих для їхньої майбутньої професійної діяльності особистісних якостей, а також знань, навичок, умінь, які забезпечують виконання функціональних обов'язків [85].

Медіа викликає інтерес науковців та методистів не лише як джерело отримання інформації, а й як засіб навчання, який допомагає формувати навички когнітивної, пошукової та творчої діяльності особистості, вміння критично мислити, створювати власні медіапродукти. Дослідники Л. Зазнобіна [50], І. Сахневич [175-177], О. Георгіаді [25], І. Гуриненко [38], Ю. Казаков [63], Т. Хижняк [215], І. Чемерис [223], С. Шайбе, Ф. Рогоу [229] та інші науковці розглядають медіа крізь призму своїх власних наукових пошуків та стосовно реалізації процесу інтеграції медіа в освітній процес.

Сутність поняття «інтеграція» детально розглянуто у дисертаційній роботі Т. Мієр. Дослідниця розглядає різні наукові підходи до його трактування, досліджує варіативність видів інтеграції. На основі поглядів науковців охарактеризовано повну, тематичну та інтеграцію навчальних завдань. На думку дослідниці природа інтеграції характеризується варіативним представленням

змісту та усвідомленням різних способів її використання в умовах організації сучасної освіти [111, с. 306].

Для нашого дослідження важливо розглянути теоретичні та практичні аспекти інтеграції медіаосвіти в освітній процес. Науковець Л. Зазнобіна стверджує, що під час інтеграції медіаосвіти в навчальні дисципліни слід конкретизувати цілі медіаосвіти до рівня цілей викладання навчального предмета [50, с. 28]. Таким чином, змістова основа будь-якого предмета стає одночасно змістовою основою медіаосвіти. І це є особливістю змісту медіаосвіти, яка інтегрована у навчальну дисципліну [50, с. 29].

У науковій праці І. Сахневич визначено, обґрунтовано та згруповано педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців нафтогазового профілю: дидактичні (визначення ефективних напрямів, способів та підходів щодо застосування медіаосвітніх технологій, виокремлення основного змісту та структури медіаосвітніх технологій з метою їх ефективного застосування, пошук основних видів медіаосвітніх технологій та обґрунтування важливості їх використання у професійній підготовці); організаційно-методологічні (створення позитивної мотивації щодо застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці, створення проблемної ситуації та стимулювання до активного самостійного пошуку варіантів вирішення за допомогою фахових медіаосвітніх засобів і технологій, поєднання аудиторної та самостійної роботи студентів із залученням індивідуально-дослідницьких завдань у розвитку критичного мислення, вибір ефективних видів практичної медіаосвітньої діяльності студентів на матеріалах професійно орієнтованих медіаосвітніх засобів і технологій) [176, с. 14-15].

Дослідницею І. Чемерис узагальнено педагогічний досвід упровадження засобів масової інформації в освітній процес з метою формування іншомовної комунікативної компетентності; доведено доцільність застосовування іншомовних періодичних видань у процесі підготовки журналістів; виділено іншомовну комунікативну компетентність як обов'язковий компонент професійної компетентності журналістів; виявлено педагогічні умови

використання іншомовних періодичних видань з метою формування професійної компетентності майбутніх журналістів (встановлення міждисциплінарних зв'язків та інтеграції змісту фахових дисциплін та іноземної мови; застосування специфічних форм та методів навчання, які моделюють професійне середовище та діяльність журналістів тощо) [223].

Для вчителя важливо бути обізнаним у сфері медіа, на переконання Г. Васяновича та Т. Бешок, оскільки медіаграмотність – це стиль життя сучасної людини, що потребує практичних навичок у використанні основних видів медіаосвітніх технологій. Саме тому, науковці присвятили своє дослідження формуванню та діагностиці рівнів сформованості медіаграмотності майбутніх учителів початкових класів [18, с. 112]. Робота визначила, що досягнення позитивного результату дослідження відбувалось шляхом створення таких педагогічних умов застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів як: формування позитивної мотивації у студентів щодо застосування навчально пізнавальних медіатекстів; впровадження спецкурсу «Медіаграмотність майбутніх учителів», розроблення та використання методики застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів; проведення тренінгів, майстер-класів медіаосвітньої проблематики [18, с. 119].

Науковцем І. Гуриненко встановлено, що мас-медіа є засобами навчання і являють собою групу матеріальних об'єктів, спеціально створених або відібраних у засобах масової інформації матеріалів; власне засоби масової комунікації (інформаційно-комп'ютерні технології, телекомунікаційні засоби)), за допомогою яких формується інформаційна грамотність особистості. До засобів мас-медіа належать: газетні та журнальні публікації, аудіовізуальні матеріали (відео, світлини, записи теле- та радіоефірів), кінофільми, матеріали інтернет-сайтів та агітаційно-пропагандистська продукція (листівки, плакати тощо). Засоби мас-медіа розглянуто як потенційні навчальні засоби, мета, завдання та методи використання яких характеризується варіативністю залежно від кожного конкретного випадку їх реалізації. Навчальні засоби мас-медіа – це матеріали,

виокремлені із загального інформаційного потоку та спеціально дібрані педагогом відповідно до конкретних навчальних потреб, на які покладаються певні дидактичні завдання [38, с. 14].

У дисертаційному дослідженні О. Георгіаді розроблено модель підготовки майбутніх фахівців філологічних спеціальностей із застосуванням медіатехнологій. Науковцем розроблено методику навчання студентів аналізу медіатекстів (преси, кінофільмів, новин, реклами, інтернет матеріалів тощо) та створення власних медіапродуктів. Методику націлено на вивчення основних видів і жанрів медіатекстів, формування знань та умінь підбору медіаповідомлень відповідно до розроблених авторкою критеріїв. На думку дослідниці, знання та уміння аналізу медіа надають можливість майбутнім учителям застосовувати медіазасоби в професійній діяльності цілеспрямовано та обґрунтовано [25, с. 149].

Слід зазначити роль медіа, зокрема медіатехнологій, медіазасобів та медіатекстів, у процесі іншомовної підготовки майбутніх фахівців, які, на думку дослідників О. Шеваршинової [232], С. Іць [61; 62], Н. Чичеріної [227], Н. Яценюк [238] та інших сприяють ефективному опануванню іноземних мов.

Так, науковець О. Шеваршинова вважає, що застосовування медіатекстів, автентичних відео (репортажів новин) зокрема уможлиблює паралельне формування іншомовної комунікативної та міжкультурної компетентностей учнів, що навчаються на мовних факультетах. Науковець встановила, що організовувати роботу з автентичними медіаджерелами слід лише тоді, коли студенти мають високий рівень володіння іноземною мовою, а саме рівень B2. Також, зосереджено увагу на лінгвістичних та дидактичних цінностях теленовин та на їхньому впливі на ефективне вивчення іноземної мови [232].

Дослідницею С. Іць уперше визначено педагогічні умови формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами медіаосвіти. Ключовий компонент професійної компетентності – медіакомпетентність. Науковець переконана, що медіаосвіту слід розглядати як інноваційний напрям у педагогічній науці та практиці, спрямований на підготовку

фахівця нового покоління до роботи в сучасних інформаційних умовах, і технологію навчання, що забезпечує адекватне сприйняття засобів масової інформації, створення власної медіапродукції, формування медіаграмотності, медіакомпетентності, медіакультури особистості, здатної використовувати медіатехнології у своїй професійній діяльності. Дослідницею апробовано використання медіатехнологій, які класифіковано залежно від виду мовленнєвої діяльності на імітаційно-кампілятивні, навчально-ситуативні, самостійно-креативні. Кожну медіатехнологію представлено візуальними, аудіо та аудіо-візуальними засобами за характером впливу на органи чуттів, які забезпечують підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів, зокрема іншомовної [62, с. 8-9].

Медіатексти мають особливе значення під час вивчення та навчання іноземних мов, оскільки тексти іншомовних засобів масової комунікації розглядаються як автентичне джерело актуальної інформації лінгвістичного, соціокультурного, лінгвокраїнознавчого та інших характерів. Як засвідчують науковці Н. Чичеріна [227] та І. Григор'єва [31] із власного практичного досвіду, іншомовні медіатексти розширюють кордони сучасної іншомовної культури.

Наукове переконання О. Карпової полягає в тому, що мультимедійні технології відіграють важливу роль у іншомовній підготовці майбутніх фахівців, оскільки систематичне їх застосування сприяє підвищенню рівня володіння іноземною мовою майбутніх економістів, зростанню продуктивності практичного заняття, реалізації міжпредметних зв'язків, структуруванню навчального матеріалу та вмінню застосовувати сучасні інформаційні технології як потужний інструмент для навчання та ефективної роботи в майбутній професійній діяльності. Вони підвищують інформативності заняття, мотивацію навчання, реалізацію принципу наочності, економію навчального часу, а також уміння працювати з сучасними інформаційними технологіями [67, с. 44-45].

Дослідницею Н. Яценюк розглянуто підручник як важливий засіб формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи. Науковцем з'ясовано провідні функції підручника (інформаційна, комунікативна,

розвивальна, мотиваційна, виховна) та особливості організації навчального матеріалу через основні структурні компоненти – текст, апарат організації засвоєння матеріалу, ілюстративний матеріал, апарат орієнтування. Основне призначення підручника сформульовано як формування в учнів умінь і навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності [238, с. 7].

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволив нам констатувати, що підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов є актуальною науковою проблемою та потребує детального дослідження в умовах реформування початкової освіти. Її аспекти відображено у дослідженнях за різними напрямками, а саме: філософський, теоретико-методологічні і загальнопедагогічні засади професійної підготовки вчителів початкової освіти, підготовка вчителів до застосування різноманітних технологій та засобів навчання, інтеграція медіаосвіти в освітній процес, дидактичні аспекти застосування медіазасобів в освітньому процесі.

На основі узагальнення теоретичних аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців для реалізації мети та завдань такої підготовки ми виділили методологічні підходи, які складають методологічну платформу нашого дослідження, а саме: системний, компетентнісний, особистісно зорієнтований, діяльнісний, технологічний, комунікативний. Охарактеризуємо кожен з них.

Базовим методологічним підходом науковці визначають системний підхід. У педагогіці системний підхід спрямовано на розкриття цілісності педагогічних об'єктів, виявлення в них різноманітних типів зв'язків та зведення в єдину теоретичну картину [28, с. 305]. Цінність цього підходу для нашого дослідження полягає в тому, що він дозволяє визначати підготовку майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов як систему динамічних та цілісних зв'язків, а саме: єдність теорії та практики; мети, задач та методичного інструментарію цієї підготовки; ефективного змістового та методичного забезпечення; впливів викладача на студентів для формування у майбутніх фахівців готовності до здійснення зазначеної діяльності. Своєю чергою, систему підготовки майбутніх вчителів початкової школи до

застосування медіазасобів на уроках іноземних мов ми будемо розглядати як підсистему загальної професійної підготовки майбутніх фахівців у закладі вищої освіти, що дає змогу модернізувати та урізноманітнити процес підготовки здобувачів на основі імплементації медіа, формуючи готовність студентів до використання медіазасобів у процесі навчання молодших школярів іноземним мовам. Крім того, системний підхід дозволяє розглядати поняття «готовність майбутніх вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» крізь призму його системних характеристик.

Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців є пріоритетним в освіті сьогодення. Його покладено в основу Європейської кваліфікаційної рамки (2008) для навчання впродовж життя та Національної рамки кваліфікацій (2014). Як зазначено у дослідженні Л. Хоружої [218] цей підхід орієнтується на професійну компетентність як якість особистості майбутнього фахівця, що характеризує рівень його інтеграції як у середовище професійної діяльності, так і у різні соціальні середовища, входження в які виявляє необхідність виконувати різні соціальні ролі. Керуючись компетентнісним підходом ми зможемо описати очікувані результати підготовки фахівців до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, які визначатимуть рівень їхньої готовності до здійснення цього виду діяльності.

Особлива увага у підготовці майбутніх учителів звертається на застосування особистісно зорієнтованого підходу. З позиції цього підходу конструктивна взаємодія у підсистемах «викладач – студент», «викладач – студентство», «студент – студент», «студент – студентство» розглядається як і форма, і як механізм здійснення процесу навчання у закладі вищої освіти [110, с. 98]. В основі такої взаємодії лежить поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю студентства. Сутність реалізації особистісно зорієнтованого підходу у процесі підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов «передбачає допомогу студенту в усвідомленні, розкритті його можливостей, становленні самосвідомості, здійсненні значущих і суспільно прийнятих самовизначення,

самореалізації та самоутвердження» [28, с. 243] і полягає в позитивному впливі на набуття студентами досвіду практичної педагогічної діяльності з урахуванням їхніх інтересів, особистісних та професійних потреб.

Технологічний підхід посідає також важливе місце в сучасній освіті. Ним передбачено точне інструментальне управління освітнім процесом і гарантоване досягнення визначеної мети і сформульованих завдань. У теорії і практиці освіти цей підхід найбільш повно висвітлено в працях Г. Селевка [178], О. Мариновської [97] та інших. Зазначений підхід у нашому дослідженні буде реалізовуватися під час опрацювання інформації про медіазасоби, набуття технологічних знань із їх використання у навчанні іноземних мов у початковій школі, формування умінь та навичок використання медіазасобів для вирішення різноманітних технологічних завдань. Як стверджує О. Мариновська: «Будь-яка свідомо педагогічна дія має технологічний характер загальних професійних умінь щодо визначення мети, формулювання завдань, добору і структурування змісту, відбору оптимальних способів його реалізації» [97, с. 168]. Узагальнюючи наукові теорії, О. Матвієнко стверджує, що рівень педагогічної майстерності вчителя залежить від рівня розвитку педагогічної технології, яка взаємопов'язана з педагогічною технікою [100, с.35].

Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей (Р. Гришкова [37]), зокрема майбутніх учителів початкової школи передбачає застосування комунікативного підходу (О. Котенко [81], Л. Панова, С. Тезікова [106] та інші). У нашому дослідженні він розглядається як освітня діяльність, яка ґрунтується на створенні умов, за яких формується потреба у мовленнєвих діях студента (усному (діалогічному і монологічному) і писемному мовленні, читанні та аудіюванні), які супроводжують вирішення уявних та реальних завдань [81].

Отже, на основі аналізу науково-педагогічних джерел визначено, що підготовка майбутніх учителів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов актуалізується в умовах розбудови Нової української школи та відповідає зальним тенденціям розвитку професійної освіти, зокрема інформатизації,

інноватизації, навчанні на основі досліджень. З'ясовано, що своїм внутрішнім змістом проблема підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов є міждисциплінарною, оскільки, знаходить витоки у дослідженнях з філософії освіти, загальної педагогіки, професійної підготовки вчителів початкової освіти, іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи, підготовки вчителів до застосування різноманітних технологій та засобів навчання, інтеграції медіаосвіти в освітній процес, дидактичних аспектів застосування медіазасобів в освітньому процесі. На основі проаналізованих теорій визначено та обґрунтовано методологічні підходи до вивчення досліджуваної проблеми, а саме: системний, особистісно зорієнтований, компетентнісний, діяльнісний, технологічний та комунікативний. Зазначені підходи слугуватимуть методологічним підґрунтям організації процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та реалізації завдань нашого дослідження.

1.2. Сутність понятійного апарату дослідження

Для визначення проблеми підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, слід окреслити понятійне коло дослідження. Умовно поняття можна поділити на базові та похідні.

До базових понять дослідження належать: професійна педагогічна підготовка, професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи, медіазасоби, підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, готовність до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, медіазасоби. Останнє зумовлює розгляд поняття медіаосвіта, яке є багатокомпонентним та потребує розуміння термінів медіаосвіта, медіапедагогіка, медіадидактика, медіаграмотність, медіакомпетентність. Розуміючи самодостатність та певну широту наукового

простору цих понять, ми називаємо їх похідними, оскільки вони відіграють допоміжну роль у нашому дослідженні. Кожне базове та похідне поняття має свої зміст і структуру і може бути охарактеризовано.

Розпочнемо з того, що освіта – духовне обличчя людини, яке складається під впливом моральних і духовних цінностей, що є надбанням її культурного кола, а також процес виховання, самовиховання, впливу, шліфування, тобто процес формування обличчя людини. Це процес і результат удосконалення здібностей і поведінки особистості, при якому вона досягає соціальної зрілості та індивідуального зростання [28, с. 241].

Вища освіта базується на принципах доступності та конкурсності. Здобуваючи вищу освіту в закладі вищої освіти, особа одержує певну фахову кваліфікацію, а саме оволодіває певним рівнем знань, умінь і навичок, що свідчить про здобуття нею професійної освіти. Зміст професійної освіти включає поглиблене ознайомлення з науковими основами й технологією обраного виду праці; формування спеціальних практичних навичок і вмінь, психологічних і моральних якостей особистості, важливих для роботи у певній сфері людської діяльності. Також термін «професійна освіта» розуміють як сукупність знань здобутих у результаті цієї підготовки [28, с. 275].

Головне завдання закладу вищої освіти – забезпечити навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів та нормативних вимог у галузі вищої освіти. Професійна підготовка – здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю [151]. Термін «підготовка» трактується як процес формування та збагачення установок, знань і вмінь, які необхідні індивіду для адекватного виконання специфічних завдань [190].

Професійною підготовкою вчителя є педагогічна підготовка. Професійно-педагогічна підготовка вчителя являє собою багатосторонню систему, яка охоплює загальну підготовку – забезпечує вчителів основами теорії, методологією пізнання світу, явищ суспільного життя; спеціальну підготовку – направлена на опанування глибокими та всебічними знаннями та вміннями зі спеціальності,

знаннями змісту і методів науки, які є основою навчального предмета в школі, практичними вміннями; психолого-педагогічна і методичну підготовку – знання основ педагогіки, психології, вікової фізіології, предметних методик, що забезпечують підготовку до навчально-виховної роботи в школі; загальнокультурну підготовку – забезпечує загальноосвітній та фізичний розвиток майбутніх вчителів.

Усі компоненти професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців складають інтегративну цілісність, що має загальну мету – формування всебічно розвиненої особистості вчителя, яка загальними принципами, єдиною внутрішньою організацією, характеризується взаємозв'язком та взаємозалежністю різних структурних елементів і активно взаємодіє із зовнішнім середовищем [1; с. 24-25].

У дисертаційному дослідженні О. Пехота розглядає професійну підготовку як безперервну освітню систему, що охоплює три підсистеми: теоретичну, дослідницьку та практичну, та припускає наступність у меті, змісті, методах і формах на всіх її ступенях як основи підготовки до неперервного професійного розвитку [144, с. 125].

За твердженням дослідниці І. Сахневич результатом професійної підготовки є формування професійної культури працівника, що виявляється у високому рівні професійної освіченості, компетентності і майстерності фахівця, який усвідомлює цінність обраної спеціальності та себе як професіонала, відданого своїй професії [177].

У контексті дисертаційного дослідження А. Береснева поняття «підготовка до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання» було розглянуто як процес професійного становлення студента, результатом якого є певні новоутворення, що суттєво впливають на всі компоненти у структурі особистості майбутнього вчителя іноземної мови, тобто на мотиваційні, когнітивні та операційні компоненти [8, с. 11].

Науковець Л. Коваль акцентує увагу на системі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосовування загальнонавчальних

технологій. Авторка розглядає технологічну підготовку як складне інтегроване утворення, що відображає якісно нову характеристику функціонування дидактико-методичної системи навчання майбутніх учителів початкової школи [71].

Сучасний процес підготовки майбутнього вчителя початкової школи носить оновлений зміст. До основних складових підготовки майбутніх фахівців додається іншомовна складова, яку закладено у Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018). Отже, підготовку вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов доцільно розглядати у двох контекстах: професійна підготовка вчителя іноземних мов та іншомовна підготовка фахівців інших галузей.

Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови до професійної діяльності – це двосторонній процес передачі та засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності, що триває впродовж усього життя шляхом організованої освіти та цілеспрямованої самоосвітньої діяльності як основних форм підвищення кваліфікації, що виявляються в удосконаленні набутих знань і узагальненні практичного досвіду [226].

Розглядаючи професійну підготовку вчителя іноземної мови як цілісну, динамічну систему, О. Мисечко характеризує її як нелінійну, активну, структурно впорядковану з єдністю змісту, цілей і засобів, які орієнтовані на формування готовності майбутнього вчителя до саморозвитку [109, с. 16].

Особливості підготовки вчителя іноземної мови стосуються знання іноземної мови, належне володіння вмінням іншомовної комунікації, методикою та технологіями навчання іноземної мови, а вчителя початкової школи – знання психологічних особливостей молодших школярів, визнання молодшого школяра суб'єктом навчальної діяльності, вміння реалізовувати особистісно зорієнтований (дитиноцентрований) підхід у навчанні учнів школи першого ступеня [238, с. 13].

Професійна підготовка майбутнього вчителя до реалізації комунікативного підходу в навчанні учнів початкової школи іноземних мов визначена науковцем Т. Зубенко як процес поглибленого ознайомлення студентів з теорією

комунікативного підходу, технологіями комунікативно орієнтованого навчання, розвитку спеціальних практичних навичок і вмінь, зорієнтованих на формування іншомовної комунікативної компетенції молодших школярів, певних суб'єкт-суб'єктних відносин, важливих для роботи в іншомовному комунікативному середовищі. Особливостями такої підготовки є: опанування знаннями про психологічні передумови вивчення іноземної мови дітьми молодшого шкільного віку; сприймання мети формування іншомовної комунікативної компетенції молодшого школяра як соціально і професійно значущої; формування вмінь забезпечувати процес розвитку іншомовної комунікативної компетенції молодшого школяра, формування вмінь організовувати іншомовне спілкування між школярами; формування потреб і вмінь підвищувати свою кваліфікацію; формування здатності до міжкультурного навчання, взаємодії в європейському та світовому просторі; оволодіння комунікативно орієнтованими технологіями навчання іноземної мови [54, с. 9].

Дослідниця Ю. Руднік переконана, що підготовка вчителя початкової школи до навчання іноземних мов має включати оволодіння обов'язковою філологічною (лінгвістичною) та методичною підготовкою [170]. Наше розуміння підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземної мови суголосне з думкою науковця.

Базуючись на позиціях дослідників, ми визначаємо *підготовку вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов* як динамічний, суб'єкт-суб'єктний процес засвоєння знань, формування умінь та навичок через активні способи пізнавальної діяльності, що впливає на ефективне формування готовності до зазначеної діяльності. Така підготовка виступає складовою цілісного процесу професійно-педагогічної підготовки і складається з іншомовної та методичної.

Науковець О. Хоменко розглядає «іншомовну підготовку» фахівця і як синтез «іншомовної освіти» з її пізнавальним, виховним, розвивальним, навчальним процесуальними аспектами, і як «навчання іноземних мов», яке він вбачає у змісті навчального аспекту іншомовної освіти [216, с. 57].

Релевантною нашому дослідженню є інтерпретація визначення поняття «професійна іншомовна підготовка» дослідниці Р.Гришкової як процесу, що характеризується сумісною діяльністю викладача і студентів, спрямованого на формування в студентів професійної іншомовної компетентності засобами іноземної мови [37]. Отже, результатом іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи є формування їхньої іншомовної комунікативної компетентності, а саме: лінгвістичних знань, умінь та навичок, які необхідні для здатності здійснення процесу усної та письмової комунікації іноземною мовою не лише в особистісній сфері, а й у професійній. Досягнення цього результату відбувається шляхом застосування професійно зорієнтованих медіазасобів, які демонструють мовні та мовленнєві зразки, ознайомлюють з науковими, психолого-педагогічними та методичними ідеями у сфері професійної діяльності, зокрема навчання іноземних мов учнів початкової школи. Таким чином, прослідковується взаємопов'язаність іншомовної та методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи, результат останньої відображено у сформованості їх методичної компетентності. Сукупність іншомовної комунікативної та методичної компетентностей майбутніх фахівців уможливорює здійснення ними професійних функцій – навчання іноземної мови, виховання засобами іноземної мови, розвиток умінь учнів застосовувати іншомовні знання, уміння та навички.

Підсумовуючи зазначене, підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відбувається у процесі активної навчальної взаємодії викладачів та майбутніх фахівців, під час якої здійснюється формування готовності до зазначеного виду діяльності.

Визначення поняття «готовність до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» потребує трактування терміну «медіазасоби», оскільки воно конкретизує та деталізує його повний зміст.

Великий тлумачний словник сучасної української мови пояснює: «медіа – те саме, що мас-медіа», «мас-медіа – засоби масової інформації (радіо, телебачення, преса, кіно та ін.» [20, с. 512, 516].

Зазначимо, що в науковій літературі зустрічається ряд синонімічних слів для терміну медіазасіб, а саме: медіа [209; 224], засіб мас-медіа [38], засіб медіаосвіти [221; 85; 61; 239], засіб масової комунікації [27], засіб медіадидактики [120; 122; 69].

Слово *медіа* часто вживається як глобальне поняття, що охоплює як дидактичні засоби, наукову підтримку, так і засоби масової інформації. Отже, *медіа* – це предмети, обладнання і матеріали, які передають певну інформацію через слова, зображення і звуки, а також дозволяють виконувати певні дії інтелектуального і мануального характеру [91, с. 9]. За ствердженням О. Федорова *медіа* – засоби (масової) комунікації – технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, збереження, розповсюдження, сприйняття інформації і обміну її між суб'єктом (автором медіатексту) і об'єктом (масовою аудиторією) [209, с. 24].

В. Чичук у своєму дослідженні спирається на визначення терміну «медіа» польського науковця Т. Мічка (Т. Miczka), який відносить до них відеомагнітофони, кабельне й супутникове телебачення, копіювальні пристрої, фотонабори, відео тексти, телетексти, комп'ютери, телебачення, радіо та плеєри, інтерактивні оптичні диски, серед яких CD-ROM та DVD [228, с. 6].

Науковець А. Хуторський керується поняттям «засоби медіаосвіти» та відносить до них підручник, засоби масової інформації (друк, телебачення, радіо), відео, комп'ютерні навчальні програми та ігри, мультимедіа, інформаційні мережі інтернет [221, с. 181]. А от дослідниця М. Ячменник у своїй науковій праці керується поняттям «засоби медіаосвіти» як інноваційні дидактичні інструменти організації і забезпечення освітнього процесу, технічні, програмні, мережеві, креолізовані, аудіовізуальні засоби навчання, що сприяють ефективному вирішенню професійних завдань з формування компетентної мовної особистості школяра, його соціалізації, морального, громадянського, естетичного виховання [239, с. 7].

Дослідниця Н. Череповська визначає, що сьогодні медіа – це всі засоби масової комунікації, а також засоби масової індивідуальної комунікації й

мережеві мультимедійні засоби. Фотографія, кінематограф, радіо, телебачення, друк і копіювальна техніка, мобільний зв'язок, комп'ютер, Інтернет тощо – все разом становить медіазасоби або засоби масової комунікації. Всі ці різноманітні за своєю технічною природою та функціями речі, які об'єднано тим, що вони налагоджують комунікацію між певними групами людей. Наприклад: редакція газети / журналу та читачі, знімальна група та кіноглядачі, автори телепрограм та телеглядачі тощо [224].

Сучасні медіа – комплексний засіб опанування людиною навколишнього світу в його соціальних, психологічних, художніх, інтелектуальних аспектах, що викликає необхідність вивчення і врахування дидактичного потенціалу нових медіа [150, с. 72].

Науковець Н. Зражевська розглядає поняття «нові медіа» (англ. new media) – термін, який застосовують щодо інтерактивних електронних видань і нових форм комунікації виробників контенту зі споживачами, що відрізняє їх від традиційних медіа, таких як: традиційне ТБ, радіо, газети та журнали. Такі медіа інтегровані в мережу інтернет. З новими медіа пов'язано такі явища, як: конвергенція (процес інтеграції традиційних та нових медіа, який супроводжується дублюванням контенту та / або створенням альтернативних медіамайданчиків), віртуалізація (створення віртуального, тобто штучного, об'єкта чи середовища), мультимедіа, створення нових форм управління знаннями та організації знання [53, с. 70].

У своїй науковій праці «Освіта і засоби масової інформації» (2002) Ж. Гоне звертає увагу, що будь-який вид медіа має на меті спілкування та передачу інформації. Науковець визначає засіб масової інформації як технічне обладнання, що дозволяє людям передавати висловлення своїх думок, незалежно від його форми та кінцевої мети [27, с. 11]. Він переконаний, що вивчаючи засоби масової інформації, можна опановувати різні галузі науки, зокрема історію, соціологію, лінгвістику, економіку, педагогіку тощо. Під вивченням медіазасобів Ж. Гоне розуміє дослідження, викладання і вивчення сучасних засобів спілкування і

висловлення. Проте використання цих засобів як додаткових дидактичних змінює їх практичну спрямованість [27, с. 16].

Науковець Г. Онкович стверджує, що коли ми говоримо «медіаосвітні технології», ми маємо на увазі «інформаційно-комунікаційні технології» [123]. Застосування медіазасобів нерозривно пов'язане з використанням нових інформаційних технологій, що набуває особливого значення в професійній підготовці студентів, у підвищенні кваліфікації фахівців, самоосвіті.

Для нашого дослідження також цінний науковий доробок І. Гуріненко, у якому потлумачено поняття «навчальні засоби мас-медіа» таким чином: це матеріали, виокремленні із загального інформаційного потоку та спеціально підібрані педагогами до конкретних навчальних потреб, на які поставлено певні дидактичні завдання [38, с. 7].

Спираючись на визначення зазначених вище понять І. Гуріненко [38], О. Федорова [209], загальних понять «засіб» [20, с. 420] та «засіб навчання» [106, с. 78], [57, с. 313], ми розглядаємо у нашому дослідженні *медіазасоби* як предмети, обладнання та матеріали, які забезпечують функціонування медіа-інформаційного простору у формі аудіальних, візуальних, аудіо-візуальних повідомлень та виокремлюються вчителем для організації активного процесу навчання молодших школярів іноземним мовам.

Для конкретизації нашого визначення звернемося до словника української мови, у якому поняття «предмети» потлумачено як матеріальні явища, які сприймаються органами чуття [188]; «обладнання» як сукупність механізмів, приладів, пристроїв [188]; «матеріали» як відомості або дані, які використовують як джерело для чогось [188]. Серед предметів, які належать до медіазасобів можемо назвати друкові видання (книжки, підручники, газети, журнали, плакати тощо). Беззаперечно, що характерно об'єднання зазначених медіазасобів з цифровими технологіями та отримання їхніх електронних версій для сьогодення. Комп'ютери, планшети, смартфони віднесемо до обладнання, яке потребує не лише певного програмового забезпечення, а й підключення їх систем до мережі інтернет. Проте, зазначені засоби не можна назвати медіазасобами до тих пір поки

з ними не розпочинає працювати людина, тобто сприймати або поширювати інформацію у світовій мережі, створюючи при цьому медіатексти різного типу, які є певними медіапродуктами, що зберігаються як матеріали у світовій мережі інтернет. Матеріали можуть бути видруковані та перетворені на предмети та застосовані у процесі навчання з дидактичною метою.

Поза всяким сумнівом наявність в інформаційному суспільстві широкого спектра медіазасобів та вільного доступу до більшості з них. Отже, задача вчителів, по-перше, виокремити ті, які мають дидактичне призначення і сприяють організації та ефективному процесу навчання іноземних мов у початковій школі, по-друге, скоординувати роботу з медіазасобами таким чином, щоб визначити саме ті, які будуть призначені для учнів з метою їх самостійного підвищення рівня іншомовної комунікативної компетентності.

Схематичне зображення взаємодії медіазасобів та суб'єктів освітнього процесу демонструє взаємозв'язок таких медіазасобів як предмети, обладнання та матеріали (рис. 1.1).

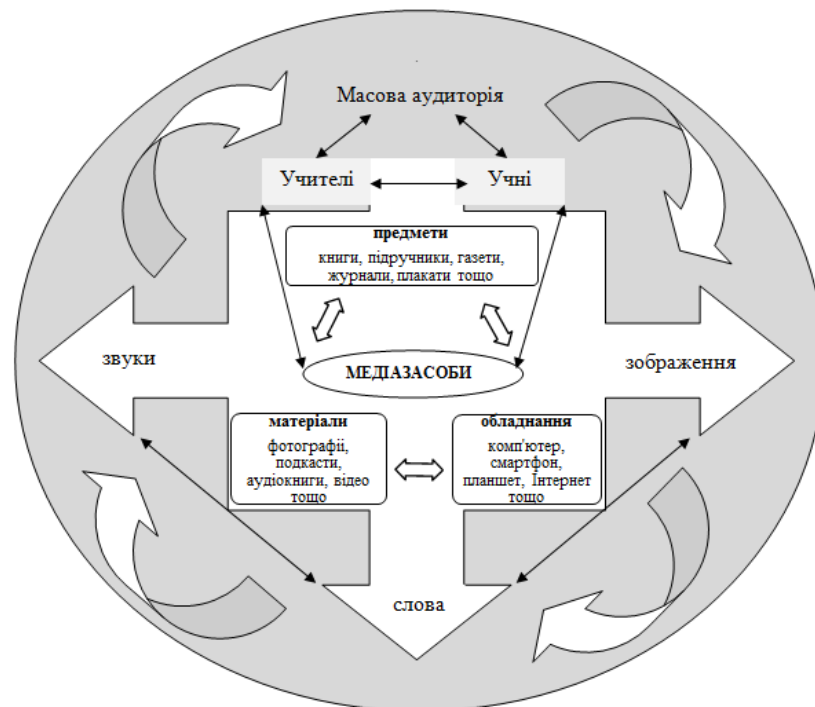

Рис.1.1. Взаємодія медіазасобів та суб'єктів освітнього процесу
(джерело створено автором самостійно)

Доповнюючи попередню думку та проводячи аналогію з вимогами до засобів навчання іноземних мов, визначених Н. Басай, вважаємо, що обрані медіазасоби повинні: виконувати свою основну функцію (бути таким засобом праці, який забезпечує реалізацію діяльності вчителя і учня в навчальному процесі з іноземних мов); бути орієнтованими на цілі навчання (сприяти їх досягненню у процесі навчання іноземних мов); бути інструментами реалізації методів і прийомів, що застосовуються у навчальному процесі, і забезпечувати управління діяльністю вчителя і учня; відповідати сучасним досягненням методики навчання іноземних мов і забезпечувати реалізацію новітніх технологій [7, с. 20].

Можемо стверджувати, що існують медіазасоби, які застосовують лише вчителі. Такі медіазасоби містять матеріали (статті, плани уроків, методичні рекомендації), які сприяють ефективному навчанню іноземних мов учнів початкової школи із застосуванням медіазасобів, розкриваючи їх дидактичний потенціал. Відтак, професійна діяльність учителя початкової школи набуває інноваційного характеру.

Наступною категорією медіазасобів є ті, які застосовують лише учні початкової школи. Вони слугують для вправляння іншомовних навичок (фонетичних, лексичних, граматичних) та удосконалення умінь у чотирьох видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, письмо, говоріння). Працювати з цими медіазасобами учні можуть як самостійно, так і під керівництвом учителя.

До третьої категорії належать медіазасоби, які використовуються учителями та учнями, як суб'єктами освітнього процесу. Зазвичай ці медіазасоби створюють умови для онлайн-взаємодії учителя та учнів, синхронного здійснення контролю або управління навчальним процесом іноземних мов, або створені власне вчителем та запропоновані учням для виконання запланованих завдань під час уроку або поза межами класу (*рис. 1.2*).

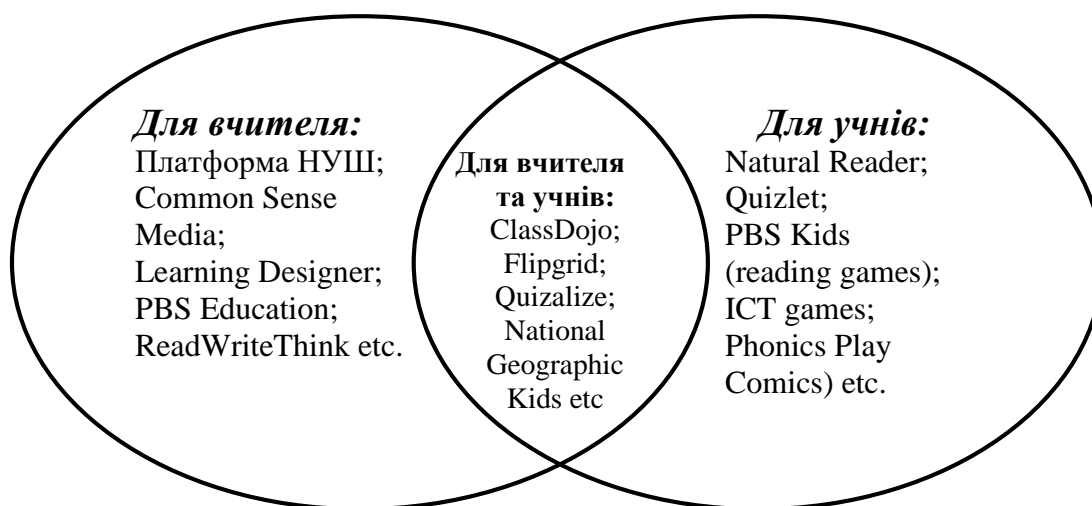

Рис. 1.2. Спільне та відмінне у суб'єктному застосуванні медіазасобів під час навчання іноземним мовам у початковій школі (джерело створено автором самостійно)

Опрацювання інтерпретації науковцями поняття «медіазасоби» слугувало нам для розуміння особливих ознак медіазасобів, а саме: доступ до автентичних медіаматеріалів; інтерактивність; мультимедійність; комунікативність, продуктивність та мобільність [140].

Зосередимо увагу на кожній ознаці медіазасобів у викладанні іноземних мов. Медіазасоби дають доступ до автентичних медіаматеріалів (аудіо, відео, періодики, словників, навчальної та художньої літератури тощо). Автентичні медіатексти збагачують лексичний запас щоденної та професійної сфер майбутніх фахівців; ознайомлюють з невербальною мовою та довкіллям країни, мова якої вивчається тощо. Медіазасоби професійного спрямування сприяють удосконаленню професійних умінь учителів із використанням передового закордонного досвіду освітян.

Інтерактивність медіазасобів створює умови для виконання завдань на вправління фонетичних, лексичних, граматичних навичок та розвиток умінь чотирьох видів діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо). Під час виконання інтерактивних вправ (вікторин, інтерактивних ігор, анкетування тощо) студенти практикують у застосуванні загальних правил фонетики, лексикології, стилістики, морфології, пунктуації, синтаксису тощо.

Мультимедійність медіазасобів – представлення процесів та явищ за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звука. Правильний вибір медіатекстів, фото або зображень сприяють візуалізації мовних явищ, що є необхідним для створення образів і запам'ятовування слів та лексико-граматичних структур, таким чином реалізується принцип наочності.

Об'єднання комп'ютерів або гаджетів у глобальні та локальні мережі є проявом комунікативності. Ця ознака медіазасобів дає можливість здійснювати комунікацію в усній та письмовій формах між учителем та учнями, управління процесом навчання іноземних мов, контроль навчальних досягнень.

Продуктивність та мобільність – це характеристики медіазасобів, які забезпечують швидкість і зручність виконання запропонованих викладачем завдань і можуть бути використаними у будь-якому зручному місці для навчання, що продовжує процес вивчення іноземних мов за межами аудиторії. Приєднавши до засобу мікрофон та навушники, викладач організовує індивідуальну роботу, яка дозволяє працювати студентам уголос, не заважаючи один одному [140].

Підсумовуючи зазначене вище, вкажемо на те, що у процесі навчання іноземних мов учителі початкової школи застосовують медіазасоби як дидактичні засоби навчання відповідно до їх практичної спрямованості та цільового призначення.

Дослідження проблеми підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та визначення суті поняття «медіазасіб» надає можливість розкрити ще одне важливе для дослідження поняття «готовність до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі», оскільки воно потрібне для розроблення діагностичного інструментарію дослідження, встановлення рівнів підготовки та виявлення динаміки в досліджуваних зрізах.

Ми вважаємо, що медіазасоби є елементами сучасних педагогічних технологій навчання, а саме: комп'ютерні технології, проєктне навчання, інтерактивні технології, ігрові технології, мобільне навчання, перевернуте навчання, дистанційне навчання, змішане навчання, проблемне навчання,

мобільне навчання тощо. Опанування майбутніми учителями початкової школи певним спектром медіазасобів у процесі їхньої підготовки до застосування зазначених засобів на уроках іноземних мов слугує підвищенню якості професійної підготовки загалом, що позитивно впливає на рівень готовності майбутніх учителів до здійснення професійної діяльності.

У педагогічних дослідженнях поняття «готовність» і «підготовка» диференціюються науковцями, таким чином: підготовка – процес, а готовність – це результат цього процесу (на певному та визначеному етапі).

Сучасні дослідження умов реформування загальної середньої освіти в контексті освітньої діяльності вчителів [44; 51] оперують поняттям «готовність учителів початкової школи роботи за новим Державним стандартом» з метою проведення моніторингу вивчення рівнів здатності учителів розробляти власні навчальні матеріали відповідно до обраної типової навчальної програми, викладати за новими методиками, використовувати цифровий інструментарій в освітньому процесі тощо.

Аналізуючи наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, можна зробити висновок про варіативність підходів до визначення поняття «готовність».

Грунтовний аналіз поняття «готовність» зроблено у монографії О. Мариновської. Дослідниця стверджує, що готовність до професійної діяльності – це системний показник якості підготовки. Готовність доцільно розглядати як цілісну систему, що базується як інтегральне ціле на основі: загальнопедагогічного (є складовою професійної загальнопедагогічної підготовки); особливого (має свою специфіку формування готовності до певного виду діяльності); індивідуального (відображає особистісно професійні якості учителя) [97, с. 141]. Крім того, О. Мариновська говорить, що розрізняють готовність за провідними напрямками наукових досліджень: психологічна (встановлення характеру зв'язків між станом готовності та ефективністю діяльності); педагогічна (виявлення факторів, умов, засобів для цілеспрямованого формування готовності); управлінська (розвиток комплексу психологічних характеристик керівника для ефективного здійснення управлінської діяльності)

[97]. Також, науковець розмежовує готовність за часовими характеристиками і визначає тривалу або довготривалу та ситуативну або тимчасову готовності. Довготривала готовність формується заздалегідь, у результаті спеціально організованих впливів. Вона діє та виявляється постійно і становить найважливішу передумову успішної діяльності. Довготривала та ситуативна готовність існують у єдності. Перша визначає ефективність ситуативної. Остання характеризується нестійкістю і піддається впливу багатьох факторів, що виникають з особливостей кожної конкретної ситуації, або це активно-дієвий стан особистості, функціональна структура, що виникає від взаємодії зі структурою зовнішнього прояву (конкретною ситуацією і завданнями, які потрібно розв'язувати) [97].

Аналіз наукових поглядів у дослідженні М. Жук виявив розгляд готовності як умови успішного виконання педагогічної діяльності [47, с. 49]. Сама ж дослідниця визначає готовність як комплексне особистісне утворення, що характеризує його здатність до вирішення професійно-педагогічних функцій в освітньому процесі, яка виражається у єдності ціле-мотиваційного, змістовного, особистісно-професійного, операційно-технологічного структурних компонентів [47, с. 51].

Науковець М. Ковальчук розуміє «готовність» як складне багаторівневе утворення, якому притаманна усталена структура якостей та здібностей особистості, що реалізуються в діяльності [73, с. 54].

Професійна готовність до педагогічної діяльності визначається В. Сластьоніним як сукупність професійних вимог до вчителя. Вона складається з психологічної, психофізіологічної і фізичної готовності, з одного боку, і науково-теоретичної і практичної – з іншого. Остання визначає основу професіоналізму [182].

Цікавим для нашого дослідження є наведене у психологічному словнику трактування терміну «готовності до дій» як озброєності людини необхідними знаннями, вміннями, навичками, наполегливістю і рішучістю здійснити ці дії. Готовність до певного виду діяльності передбачає певні мотиви і здібності.

Психологічними передумовами виникнення готовності до виконання конкретної діяльності є її розуміння, усвідомлення відповідальності, бажання досягти успіху, визначення послідовності дій і способів роботи [161].

Виокремлюють загальну та спеціальну готовність. Перша – формується за еталонними параметрами базової моделі підготовки у закладі вищої освіти. Вона слугує основою для спеціальної готовності майбутніх учителів до різних видів діяльності, зокрема до застосування загальнонавчальних технологій (Л. Коваль) [70-72], застосування інтерактивної технології (О. Комар) [76], реалізації міжпредметних зв'язків (Я. Бузінська) [16], педагогічного проєктування (О. Мариновська) [97], суб'єкт-суб'єктної взаємодії (О. Лінник) [93], використання сучасної англomовної дитячої літератури (О. Рудич) [169], застосування інноваційних технологій навчання (Ю. Руднік) [171], навчання іноземних мов (О. Скоробагата) [185], інноваційної діяльності в позааудиторній роботі (Л. Петриченко) [143], використання інформаційних технологій (О. Суховірський) [194] тощо.

Як показують дослідження, проблема готовності вчителів до різних видів діяльності є найбільш розробленою. Спільними компонентами структури готовності до професійної діяльності є мотиваційний (ставлення до діяльності (настанова), мотиви), змістовий (знання про предмет і способи діяльності), операційний (навички та вміння продуктивної діяльності).

О. Комар визначає готовність до професійної діяльності як інтегровану якість особистості, для якої характерне постійне прагнення самовдосконалення, збагачення особистісного педагогічного досвіду, ознайомлення й аналіз нових педагогічних концепцій навчання і виховання учнів, самостійна апробація і застосування одержаної інформації у власній професійній діяльності [76].

Український науковець Л. Коваль визначає готовність майбутніх учителів до застосування загальнонавчальних технологій у початковій школі як певний рівень розвитку їхньої технологічної компетентності. Структура моделі експериментального навчання охоплює чотири компоненти: мотиваційно-

ціннісний, когнітивно-процесуальний, технологічно-проектувальний та результативно-оцінний [72].

Дослідниця Ю. Руднік визначає готовність вчителя початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов як структурне утворення особистості, яке включає мотиваційний, когнітивний та діяльнісний компоненти готовності й дає змогу фіксувати ефективність результатів професійної підготовки вчителя початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов. Структуру готовності вчителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний компоненти), критерії її сформованості (мотиваційно-адаптаційний, когнітивно-інформаційний, діялісно-інноваційний), показники та рівні (високий, достатній, середній, недостатній) [171].

О. Скоробагата визначила готовність майбутнього вчителя початкової школи до навчання іноземних мов як інтегративну якість особистості, що виявляється в єдності мотивації, професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, що є умовою реалізації професійно-педагогічної діяльності. Така якість особистості передбачає достатній рівень методологічних, технологічно-педагогічних, лінгвістичних знань, розвитку комунікативних умінь, знань соціокультурних особливостей носіїв мови, широкого спектра вербальної та невербальної комунікації, здатності до зворотного зв'язку, орієнтації на особистість молодшого школяра [185, с. 134-135].

Готовність майбутнього вчителя до використання медіа в професійній діяльності Т. Хижняк тлумачить як інтегративне особистісне утворення, яке представлене єдністю мотивів, теоретичних знань та практичних умінь використовувати різні медіа у викладанні конкретних філологічних дисциплін [215, с. 9].

Л. Петриченко розглядає готовність як взаємозв'язок інноваційної педагогічної діяльності та професійної готовності до неї виявляється в тому, що, по-перше, готовність як активний стан особистості породжує діяльність; по-друге,

готовність є результатом діяльності; по-третє, готовність як якість особистості визначає установки на професійну діяльність [143].

У своєму дослідженні О. Георгіаді розглядає готовність майбутніх учителів філологічних спеціальностей до професійної діяльності з використанням медіатехнологій як інтегровану освіту особистості, яка характеризується професійно значущими в інформаційному суспільстві якостями; знаннями, уміннями і навичками, необхідних для розв'язання задач застосування медіаосвітніх технологій у викладанні філологічних дисциплін; сформованими мотивами і цінностями педагогічної діяльності [25].

Готовність учителя іноземної мови до формування соціокультурної компетенції учнів розглядається В. Калініним як інтегративна якість особистості педагога, що включає систему загальнокультурних знань про світ, фонових та українознавчих знань про країни, мова яких вивчається, професійно значущих лінгвістичних та методичних знань, загальних та практичних, психологічних та педагогічних знань, технологічних знань, необхідну систему соціокультурних умінь, цільові установки формування соціокультурної компетенції, мотивів, які спонукають учителя до формування соціокультурної компетенції, а також наявність певних якостей та здібностей педагога, необхідних для успішного її формування [65].

Готовність до інноваційної діяльності І. Дичківська розкладає на трьох рівнях: інтуїтивному, що співвідноситься з низьким рівнем готовності; репродуктивному – середнім; пошуковому – високим творчий (продуктивний). Вони фіксують співвідношення і міру вияву показників готовності до того чи іншого виду діяльності. Попередній рівень є основою для формування наступних. Перехід з одного рівня на інший супроводжується змінами, пов'язаними з трансформацією стану готовності. Як наслідок, фіксуються незначні рівневі зрушення. Останні є передумовою якісного стрибка з нижчого рівня на вищий [42].

Т. Лозицька визначає готовність як внутрішню здатність особистості, що являє собою певну цілісність та існує як ознака професійної кваліфікації, а також

результатом цілеспрямованої підготовки. Готовність як складне психологічне утворення, що окрім необхідних знань, вмінь та навичок, включає в себе адекватні вимоги до професійної діяльності, якості і здатності особистості; пізнавальні, мотиваційні та волевові компоненти, тобто містить когнітивну, операційну та аксіологічну складові [94].

Готовність учителя початкової школи до комп'ютерної діагностики навчально-виховного процесу має такі складові: вміння використовувати комп'ютерну техніку; знання основ тестології та вміння складати тести; вміння проводити уроки з комп'ютерною підтримкою; знання санітарно-гігієнічних та психофізіологічних вимог використання комп'ютерної техніки в початковій школі; вміння здійснювати аналіз отриманих результатів та виробляти відповідні управлінські рішення [194].

Спираючись на визначення терміну «готовність» різних науково-педагогічних джерел, трактуємо поняття *«готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов»* як інтегративну якість особистості, яка є сукупністю позитивної мотивації, лінгвістичних та методичних знань, технологічних умінь та навичок використання медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективної організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання іноземних мов у початковій школі.

Зазначене визначення дозволяє виділити складові компоненти, які будуть покладені в основу усієї готовності майбутніх вчителів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов: мотиваційний компонент (набір внутрішніх та зовнішніх мотивів), когнітивний компонент (спектр знань у галузі медіаосвіти, знання про медіазасоби та способи їх добору та оцінювання для навчання іноземних мов, знання про раціональні та ефективні способи їх застосування на уроках іноземних мов у початковій школі), технологічний компонент (професійні вміння та навички, які допомагають застосовувати знання на практиці та правильно вибудовувати процес навчання іноземних мов із використанням медіазасобів відповідно до навчальної програми) та рефлексивний

компонент (здатність здійснювати оцінку та самооцінку). Детальний опис структурних компонентів, показники, критерії та рівні готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів для здійснення діагностування буде розкрито у підрозділі 2.2.

Наступним кроком нашого дослідження є уточнення основного змісту похідних понять «медіаосвіта», «медіапедагогіка», «медіадидактика», «медіаграмотність», «медіакомпетентність», оскільки вони дають повне розуміння базових понять дослідження та використовуються для вимірювання когнітивного компонента готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

На основі аналізу науково-педагогічної лутератури, ми упорядкували похідні поняття дослідження у систему «процес – інструментарій – результат», яку подано на рисунку 1.3.

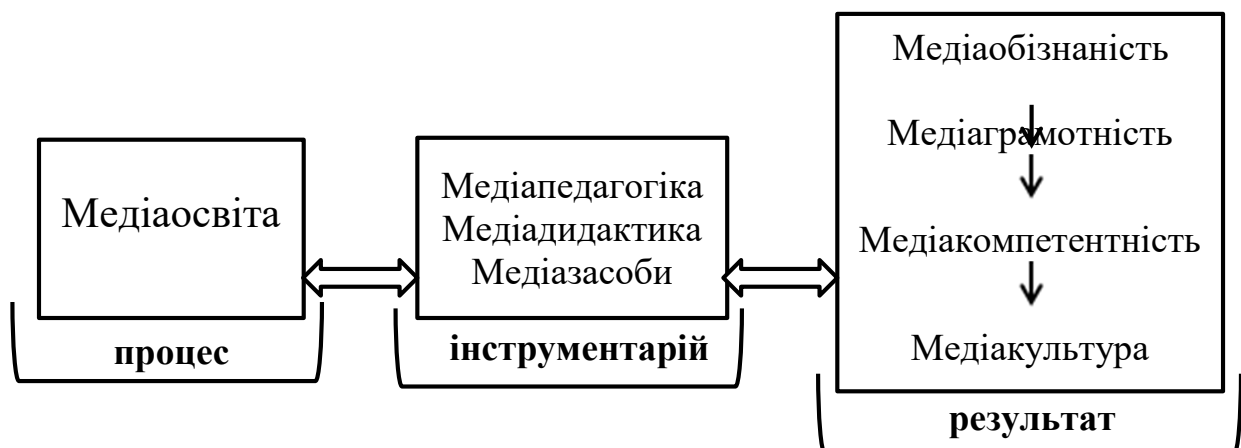

Рис.1.3. Упорядкування похідних понять дослідження в системі «процес – інструментарій – результат»

Розглянемо детально кожну складову зазначеної системи. Термін «медіаосвіта» (англ. media education, від лат. media – засоби) [28, с. 203] вперше було вжито у документах ЮНЕСКО у 1973 році та розтлумачено як навчання теорії та практичних умінь для опанування сучасних мас-медіа, які розглядаються як частина специфічної, автономної галузі знань у педагогічній теорії та практиці [131].

Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури засвідчив, що медіаосвіта тлумачиться і як галузь педагогіки, і як процес розвитку особистості. Зупинимось детально на визначенні поняття «медіаосвіта».

Словник С. Гончаренка розкриває це поняття як напрям у педагогіці, представники якого виступають за вивчення школярами закономірностей масової інформації (преси, телебачення, радіо, кіно тощо). Основними завданнями медіаосвіти є підготовка нового покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, сприймання й розуміння різної інформації, усвідомлення наслідків її впливу на психіку тощо [28, с. 203].

У підручнику «Медіаосвіта та медіаграмотність» (2013) В. Івановим та О. Волошенюк зроблено короткий історичний екскурс процесу виникнення медіаосвіти та наведено тлумачення поняття, запропоноване на Віденській конференції. Медіаосвіта – частина базових прав кожного громадянина в кожній країні світу на свободу висловлювання та на доступ до інформації; інструмент розбудови та дотримання демократії [104, с. 8]. Самі науковці визначають медіаосвіту як процес навчання й самонавчання особистості за посередництва масовокомунікаційних засобів [104, с. 63]. Рекомендації Паризької конференції (2007) подають кілька визначень поняття «медіаосвіта»: 1) частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до взаємодії з сучасною системою мас-медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій; 2) навчання теорії та практичних умінь для опанування сучасних мас-медіа, які розглядаються як частина специфічної, автономної галузі знань у педагогічній теорії та практиці [131].

Науковець О. Федоров у своїх дослідженнях тлумачить поняття «медіаосвіта» як процес розвитку особистості за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприймання, інтерпретації, аналізу і оцінки медіатекстів, навчання різним формам самовираження за допомогою медіатехніки [209, с. 27].

Відповідно до визначення Г. Онкович, медіаосвіта – це процес розвитку та саморозвитку особистості за допомогою та на матеріалі засобів масової комунікації (медіа) [121, с. 24].

У науковій праці К. Нагорної наголошується, що медіаосвіта має в собі культуру передачі інформації та культуру її сприйняття. Вона може виступати системою рівнів розвитку особистості, здатної читати, аналізувати, оцінювати медіатекст, займатися медіаторчістю, засвоювати нові знання за допомогою медіа тощо [103, с. 222].

Дослідниця О. Бондаренко упевнена, що медіаосвіта – це педагогічна система, яка дозволяє застосовувати в освітньому процесі сучасні методики та технології на основі формування світоглядних позицій (розвиток критичного мислення, вироблення власних концепцій на основі порівняння медіатекстів та інформаційних потоків, що передаються різноманітними каналами зв'язку) [14, с. 11].

Узагальнюючи наукові праці, дослідник М. Імерідзе розуміє поняття «медіаосвіта» як феномен, що створюється у медіапросторі на основі інтеграції освіти й інформаційнокомунікаційних технологій і виступає як спосіб досягнення медіакультури, в основі якого лежить всебічне осмислення діяльності медіа, а також як особливий тип навчально-творчого мікросередовища, що забезпечує плідну й адекватну взаємодію особистості з медіакультурою на основі формування комплексу медіакомпетенцій та створення гіпермедійного навчального процесу [60].

Науковці А. Литвин та В. Робак вважають, що медіаосвіта спрямована на вирішення низки дидактичних та соціально-педагогічних проблем. В Україні, наприклад, медіаосвіта забезпечує соціальне виховання, освіту та різнобічний розвиток особистості сучасними комунікаційними засобами [92, с. 32].

На переконання Л. Зазнобіної, медіаосвіта, яка інтегрована в навчальні дисципліни (гуманітарні та природничо-наукові) має свої особливості, зумовлені специфікою об'єкта вивчення як частини реальності. Об'єкт вивчення

характеризується не тільки власною предметною областю, а й за мету впливу на індивіда, який входить з нею в комунікативну взаємодію [50, с. 30].

Здійснюючи аналіз похідних понять дослідження, ми звернули увагу, що поряд з поняттям «медіаосвіта» широкого застосування набуло поняття «медіапедагогіка» [138]. В англomовних країнах (Англія, США, Канада) – поширений термін «медіаосвіта», у Німеччині – «медіапедагогіка» [122]. Зазвичай визначення поняття «медіапедагогіка» здійснюється за аналогією до тлумачення поняття «педагогіка» (Г. Алад'іна [3], Г. Онкович [122], А. Фортунатов [211]) Якщо «педагогіка» – наука про навчання та виховання підростаючого покоління [98, с. 7-8], то «медіапедагогіка» – це педагогічна наука, яка складається з медіавиховання, медіаосвіти й медіанавчання і обслуговується відповідними технологіями [122, с. 2]; наука про процес виховання і навчання людини, за допомогою зростання його освіти, яка дає можливість усвідомити ці процеси шляхом застосування медіазасобів [3, с. 535].

Медіапедагіка розглядається А. Фортунатовим як спосіб формування гармонічної особистості з використанням медіа; як систему методик, які забезпечують розвиток творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, вмінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінки медіатекстів [211, с. 145].

За тлумаченням В. Робака, яке подано у праці Ю. Зорі, медіапедагогіка – сукупність всіх педагогічних концепцій, теорій, технологій й методик, які базуються на комплексному застосуванні медіа (включно емпіричний досвід, теоретичні положення та нормативні акти) [52, с. 44].

У програмі для загальноосвітніх навчальних закладів 10-11 класів із навчанням українською мовою, а також російською та іншими мовами національних меншин «Основи медіаграмотності» В. Літостанський, В. Іванов, Т. Іванова, О. Волошенюк, В. Даниленко, В. Мележик визначають медіапедагогіку як сукупність педагогічних концепцій, теорій, технологій і методик, які базуються на комплексному застосуванні медіа і є специфічним напрямом педагогіки з такими складовими як медіадидактика (проблеми, роль,

функції і значення медіа в навчанні) і медіавиховання (проблеми медіа використання медіаресурсів і пропозицій) [128, с. 6].

Хоча на сучасному етапі розвитку освіти в Україні інтеграція медіаосвіти в навчальні дисципліни носить все ще стихійний характер, питання формування здатності особистості ефективно взаємодіяти з медіа та застосовувати їх у своїй діяльності, що розглядається в контексті медіакультури, визначило колом інтересів багатьох дослідників України. Напрацювання медіанауковців та медіапедагогів засвідчують наявність відповідних освітніх технологій, які, на нашу думку Г. Онкович, можна об'єднати одним терміном – «медіадидактика». Дослідниця визначає поняття «медіадидактика» як частину медіапедагогіки, теорію медіаосвіти й медіанавчання, що обґрунтовує зміст медіаосвіти, методи і організаційні форми медіанавчання». Таким чином, медіадидактика стосується функціонування засобів масової інформації у процесі навчання, а мета медійного виховання – підготовка молоді до критичного сприймання медій [122, с. 2].

А. Онкович визначає поняття «медіадидактика» як «парасолькове» оскільки ця галузь педагогіки виокремилась у новітні дидактичні напрями, які успішно розвиваються. У результаті цього процесу виникають нові сучасні поняття, зокрема «пресодидактика», «радіодидактика», «теледидактика», «кінодидактика», «інтернет-дидактика», «блогодидактика», «сайтодидактика». Адже педагогинноватори створюють свої медіапродукти (блоги, сайти, сторінки) з освітньо-виховною метою, мають власне бачення представлення навчального й освітнього матеріалу для конкретного учня, класу, предмет [120, с. 281-287].

Метою медіаосвіти виступає формування медіакультури. Медіакультура – сукупність інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, елементів культури комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передачі інформації, а також культури її сприймання соціальними групами та соціумом у цілому. На особистісному рівні медіакультура означає здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі. Можна виділити три рівні медіакультури особистості: медіаобізнаність, медіаграмотність, медіакомпетентність [78].

Медіакомпетентність найвищий рівень медіакультури. Медіакомпетентність особистості – сукупність її мотивів, знань, умінь, здібностей, котрі сприяють підбору, використанню, критичному аналізу, оцінці, створенню та передаванню медіатекстів у різних видах, формах і жанрах, аналізу складних процесів функціонування медіа в соціумі [209, с. 24].

Медіакомпетентність включає здатність до критичного мислення, вміння складати власні незалежні судження і приймати компетентні рішення у відповідь на інформацію, передану каналами масової комунікації [92, с. 32]. Медіаграмотність особистості – це готовність використовувати сукупність знань, умінь, навичок, які сприяють добору, використанню, критичному аналізу, оцінці, створенню й передачі медіаповідомлень у різних видах, формах і жанрах, аналізу складних процесів функціонування медіа в соціумі [92, с. 32].

Науковці англomовних країн використовують поняття «медіаграмотність» (англ. media literacy), оскільки вони трактують її як ще один вид грамотності інформаційного суспільства. Медіаграмотність – це здатність кодувати та декодувати символи, передані через медіа, та можливість синтезувати, аналізувати та створювати опосередковані повідомлення [252]. Вони акцентують увагу на важливості розвитку критичного мислення особистості. Саме такий тип мислення уможлиблює правильне трактування та оцінювання аудіальних, аудіовізуальних та візуальних медіатекстів. Науковець з Великої Британії К. Базалгетт, стверджувала, що на початку впровадження медіа у навчально-виховний процес, освітяни плутали поняття «медіаосвіта» та «медіаграмотність». Тому, науковець визначає, що «медіаосвіта» – це процес, а медіаграмотність результат цього процесу [262]. Вітчизняні науковці В. Іванов, О. Волошенюк та О. Мокрогуз підтримують попередню думку та визначають, що медіаосвіта має на меті виховання медіаграмотності, яку, у свою чергу, визначають як сукупність знань, навичок та умінь, що дозволяють споживачам аналізувати, критично оцінювати та створювати повідомлення різних жанрів й форм для різних типів медіа, а також розуміти й аналізувати складні процеси функціонування медіа в суспільстві. Дослідники стверджують, що медійна грамотність охоплює естетичні

та креативні навички, інтерактивні навички, навички критичного аналізу та навички безпеки [102, с. 13-14].

Медіаграмотність – здатність доступу, аналізу, оцінювання, створення та дій, використовуючи всі види комунікації, є міждисциплінарними за своїм характером. Медіаграмотність являє собою необхідну, неминучу та реалістичну відповідь на складне, постійно мінливе електронні середовище та зв'язок, що оточують нас [252].

Медіаграмотність – сукупність можливостей, застосовних до медіамеседжів і знань. Загальновідоме визначення в США медіаграмотності – здатність діставати доступ, аналізувати, оцінювати та продукувати комунікацію в різноманітних формах [229, с. 59]. Медіаграмотність – це не сукупність знань про медіа. Подібно до традиційної грамотності, медіаграмотність надає учням інструменти, за допомогою яких вони вивчатимуть зміст у різних галузях у рамках різноманітних предметів. Цей контент може містити певні факти про медіа [229, с. 60].

Для вчителя початкової школи медіаграмотність – це грамотність у сфері медіа, до складу якої належать знання основних видів медіаосвітніх технологій, змісту, форм і методів їх застосування в майбутній професійній діяльності, уміння критично сприймати, аналізувати, оцінювати інформацію, отриману з різних медіа, навички добирати та створювати навчальнопізнавальні медіатексти [18, с. 112].

Дослідники експертного центру «Медіа покажчик» (Mediawijzer.net) [105], який об'єднує діяльність різноманітних організацій у сфері медіаграмотності та сприяє співпраці між ними, визначають медіаграмотність як набір компетентностей, необхідних для активної й усвідомленої участі в житті медійного суспільства. Набір компетентностей умовно поділено на чотири групи: 1) пасивне розуміння медіа; 2) активне використання медіа; 3) взаємодія з іншими за допомогою медіазасобів; 4) ефективне застосування медіа для реалізації власних цілей.

Для того, щоб зрозуміти природу медіаграмотності, варто згадати еволюційні віхи грамотності, а саме: класична грамотність – уміння читати та писати; аудіовізуальна грамотність, що пов'язана з електронними медіа (кіно, телебачення, зображення); цифрова або інформаційна грамотність, необхідна для використання комп'ютера та цифрових медіа, які потребували набуття нових навичок необхідних для роботи з цими засобами і більш ототожнювалися з технічними навичками; медіаграмотність, питання появи та розвитку якої постало із-за результату об'єднання електронних медіа (медіакомунікації) з цифровими медіа (мультимедіа комунікації), яке відбувалося на стадії розвитку інформаційного суспільства. Ця грамотність охоплює знання попередніх форм грамотності: класичної, аудіовізуальної, цифрової [261, с. 8].

Бути медіаграмотним означає розуміти всі засоби комунікації, насамперед масової, та формат (наприклад, друковані газети та журнали, радіо та телебачення, кабельні засоби передавання інформації, мобільні телефони, текстові формати та формати для фотографій і графічних зображень), в яких здійснюється передавання та подання даних, інформації та знань [36, с. 65].

Медіаграмотність тісно пов'язана з формуванням критичних та творчих навичок та умінь (розв'язання проблем доступу до інформації, її аналізу та оцінювання, творчих, технічних та комунікативних навичок); медіаосвітою (взаємодія з медіа під час формального та неформального навчання); залучення до партнерства та активного громадянства (права на інформацію, демократія, свобода слова, міжкультурний діалог, участь у суспільних сферах) [261, с. 16]. Хочемо зосередити увагу на визначенні поняття «критичне мислення», оскільки воно конкретизує розуміння формування медіаграмотності фахівців.

У наукових дослідженнях критичне мислення визначено як: мислення вищого порядку, яке спирається на інформацію, усвідомлене сприйняття власної інтелектуальної діяльності та діяльності інших [206]; комплекс усвідомлених дій і навичок, які необхідні для оцінювання правдивості чи маніпулятивності інформації [102, с. 19], процес використання міркування для розрізнення правди від брехні у виразах щоденного вжитку [265]; здатність ставити нові питання,

добирати різноманітні аргументи, приймати незалежні, продумані рішення [149]; застосування когнітивних технік або стратегій, які збільшують імовірність отримання бажаного кінцевого результату [214].

Із зазначених визначень можемо простежити важливий для нашого дослідження взаємозв'язок понять «медіаграмотність майбутнього вчителя початкової освіти» та «готовність майбутнього вчителя до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», оскільки категорія медіаграмотність також потребує визначення структури і може мати критерії мотиваційний (бажання контакту з медіа та пошуків шляхів їх застосування – не лише в особистих цілях, а й для вивчення якості професійної діяльності), когнітивний (достатні для існування у суспільстві знання про медіа, а також сукупність знань про інноватизацію процесу навчання іноземних мов у початковій школі), технологічний (уміння та навички ефективно організації процесу навчання іноземних мов з використанням медіа) та рефлексивний (уміння аналізу та самоаналізу).

Отже, аналіз науково-педагогічних джерел надав нам можливість зробити теоретичний аналіз базових та похідних понять дослідження. На основі наукових праць дослідників поняття «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів», потрактовано як цілеспрямовано й динамічно організований викладачем процес суб'єкт-суб'єктної взаємодії, спрямований на вмотивоване опанування майбутніми вчителями знаннями, уміннями й навичками застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов розглядаємо як зріз ступеню динаміки цієї підготовки та інтерпретуємо як інтегративну якість особистості, яка є сукупністю позитивної мотивації, лінгвістичних та методичних знань, технологічних умінь та навичок використання медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективно організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання іноземних мов у початковій школі.

1.3. Особливості застосування вчителем початкової школи медіазасобів на уроках іноземних мов

Розуміння доцільності використання медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі обумовлюється сукупністю особливостей їх застосування. Виокремлення цих особливостей засвідчує взаємопроникнення та взаємозв'язок структурних компонентів готовності педагога до реалізації цього процесу. Зазначимо, що за словником української мови термін «особливість» тлумачиться як характерна риса, ознака, властивість кого-, чого-небудь; своєрідність, специфіка чого-небудь [188, с. 779].

Для визначення особливостей ефективного застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов у початковій школі варто здійснити огляд чинників, які обумовили потребу виокремлення таких особливостей. До таких чинників ми віднесли роль учителя в освітньому процесі, характеристика цільової учнівської аудиторії, психологічні особливості розвитку дітей молодшого шкільного віку, специфічність предмета «Іноземна мова» та різні підходи до класифікації медіазасобів.

Хочемо зазначити, що відповідно до Концепції «Нова українська школа» змінюються вимоги до організації освітнього середовища. У початковій школі воно повинно бути організовано таким чином, щоб повністю забезпечувати потреби дитини. Якщо навчальні види діяльності будуть ініційовані не лише вчителем, а й самими учнями, то таке середовище забезпечуватиме можливості школярів робити власний вибір, можливості для розвитку нових та удосконалення наявних практичних навичок, отримання нових знань, розвитку свого позитивного ставлення до інших [159]. Відтак, чітко наголошено на дотриманні вчителем початкової школи принципу дитиноцентризму, який набуває важливого значення під час організації освітнього процесу в школі та навчання іноземних мов у початковій школі зокрема.

Також змінюються роль і місце вчителя в освітньому процесі, оскільки він перестає бути єдиним джерелом знань для учнів [86, с. 8]. На нашу думку, сучасна

молодь вже давно отримує знання із медіаресурсів, тому вчителю слід лише допомагати учням сконструювати і реалізувати свій власний оптимальний шлях пізнання і розвитку.

Важливого значення набуває усвідомлення вчителем початкової школи необхідності формування у молодших школярів навичок 21 століття, оскільки це набір ключових навичок для життя, якими повинна опанувати сучасна людина для успішної реалізації власних потреб у мінливому та конкурентному суспільстві. Ці навички було запропоновано представниками організації «Партнерство задля розвитку навичок 21 століття» (The Partnership for 21st century skills). Звернемо увагу, що вміння працювати з інформацією, медіа та комп'ютерні навички внесено до переліку життєво важливих [263]. Для формування цих навичок учитель початкової школи стикається з проблемою переосмислення дидактичного інструментарію навчання іноземних мов.

Наказ Міністерства освіти та науки України № 137 «Про перелік засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи» від 13.02.18 р. [157] підтверджує обов'язкове використання комп'ютерного обладнання у процесі навчання. Відповідно до настанов Концепції «Нова українська школа» (2016) медіаграмотність складає зміст інформаційно-цифрової компетентності, яка визначена як одна з 10 ключових сучасної особистості [159, с. 10]. Типовими навчальними планами [200; 201] передбачено змістову лінію «Дослідження медіа» у межах вивчення мовно-літературна освітня галузь, що передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти [200, с. 7; 201, с. 6]. Фахівці-словесники О. Семеног та М. Ячменик упевнені, що використання засобів медіаосвіти, ураховуючи особливості педагогічного потенціалу та педагогічної доцільності засобів, індивідуальних та вікових особливостей учнів сприяє соціалізації, морального, громадянського, естетичного виховання медіаграмотних особистостей [179, с. 25].

У той час іншомовна освітня галузь передбачає необхідність навчати молодших школярів іноземним мовам з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж; створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами; спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій з дотриманням мережевого етикету [200, с. 18], створювати прості медіапродукти.

Таким чином, сучасний випускник педагогічного закладу вищої освіти повинен бути здатним розширювати спектр дидактичних засобів шляхом використання апаратних та неапаратних медіазасобів та активно впроваджувати їх у процес навчання молодших школярів, іноземних мов зокрема.

Беззаперечним є твердження про те, що ефективність застосування медіазасобів у процесі навчання іноземних мов залежить від дослідження особистості учня, його потреб та уподобань. Проаналізуємо специфіку цільової учнівської аудиторії. За основу візьмемо теорію поколінь, яку розроблено у 1991 році науковцями Вільямом Штраусом і Нілом Хоувом та доповнено Марком МакКріндлом [251]. Цікавими для нашого дослідження є особливості представників покоління Z, період народжування яких з 2003 по наші дні.

Зробимо коротку характеристику дітей покоління Z або «цифрових людей» (Digital natives) [257]. Представники першого цифрового покоління пов'язані між собою соціальними мережами, мережею інтернет, відеоплатформами, мобільними телефонами, SMS-текстуванням тощо. Вони є активними користувачами і споживачами інформації нових медіа, постійно спілкуючись у віртуальному просторі, відправляючи фото з мобільних телефонів, коментуючи новини, завантажуючи відеоролики, зображення та тексти. Діти цього покоління навчаються всього інтуїтивно шляхом спроб та помилок. Але при цьому вони – технологічно грамотні індивіди. Діти покоління Z вирізняються здатністю виконувати кілька завдань одночасно (багатозадачність) та швидко переключатися з одного завдання на інше. Також вони краще сприймають інформацію, яка подається в мультимедійному вигляді. З іншого боку, дослідження В. Мантуленко засвідчує, що у дітей відсутні чіткі знання про

широкі освітні можливості медіа, про конкретні способи їх застосування в навчальних цілях [96, с. 14].

Теорія поколінь дає розуміння вчителю початкової школи як навчати іноземних мов дітей певного покоління з їх запитами і звичками сприймати інформацію; які когнітивні, візуальні, слухові і поведінкові аспекти варто задіяти в процесі навчання; прогнозувати матеріал та засоби навчання для максимальної ефективності опанування іноземних мов.

Тепер зупинимось на психологічних особливостях розвитку дітей початкової школи, знання яких необхідні для ефективного застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов.

Питання вікових та психологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку знайшли свої відображення як у фундаментальних працях Л. Виготського [24], І. Беха [9], Г. Костюка [19], так і у сучасних дослідженнях А. Фрадінської [212], М. Забродського [48], Г. Дьоміної [43], Л. Колбіної [75], Г. Шевцової [233], А. Шараф [230]. Останні підтверджують, що у час технологізації та інноватизації освітнього процесу аспекти розвитку психічних явищ учнів початкової школи надзвичайно актуальні. Особлива увага вчених спрямована на виявлення резервів розвитку молодших школярів, оскільки використання цих резервів дозволить більш успішно готувати дітей до подальшої освітньої і трудової діяльності [212]; враховувати впливи медіасередовища на розвиток комунікативної сфери особистості молодшого школяра [230].

Молодший шкільний вік (6-7 років до 10-11 років) у психолого-педагогічній літературі вважається сенситивним для морального розвитку, активного розвитку особистості, психічних пізнавальних процесів, емоційно-почуттєвої та мотиваційно-ціннісної сфер [233]. Цей вік характеризується розвитком важливих психічних процесів (мислення, пам'яті, уваги, сприйняття, мовлення), які починають набувати опосередкований характер, стають усвідомленими та вільними [233].

Досліджуючи психологічні особливості розвитку дитини молодшого шкільного віку та покладаючись на класифікацію науковця А. Басіної, науковець

О. Котенко [81] виокремила такі психологічні особливості учнів, які потрібно враховувати вчителю у навчанні іноземних мов, а саме: природна цікавість учнів, висока потреба у спілкуванні, здатність отримання інформації із зовнішнього оточення, потреба індивідуальної уваги та заохочення, високий відсоток «інструментального» навчання (малювання, вирізання, розфарбовування тощо), мимовільність уваги, невисока тривалість процесу отримання знань, висока фотографічність дитячої пам'яті до зовнішньо привабливих предметів, природна емоційність, образність мислення та асоціативна пам'ять [81]. Думка науковця є релевантною для нашого дослідження, тому спираючись на неї зробимо коротку характеристику психологічних процесів розвитку молодшого школяра, які необхідно враховувати під час навчання іноземних мов засобами медіа.

Наочно-образне мислення домінує у дітей молодшого шкільного віку. Але протягом цього вікового періоду відбувається зміна мислення від наочно-образного до абстрактно-логічного, до рівня розуміння причинно-наслідкових зв'язків [75, с. 31]. У дітей формуються такі операції мислення, як: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення. Відтак, в учнів початкових класів активно удосконалюються навички усного мовлення, розширюється словниковий запас, вони оволодівають все складнішими граматичними структурами.

Дитина молодшого шкільного віку має мимовільну пам'ять і запам'ятовує швидко і легко все те, що цікаво і викликає сильні емоції. Саме зацікавленість навчальним матеріалом стимулює пам'ять дитини та зумовлює накопичення іншомовного матеріалу. З віком у молодшого школяра інтенсивно розвивається точність запам'ятовування навчальних текстів [81, с. 77]. Специфікою навчання молодших школярів є візуалізація навчального матеріалу, а одним з найбільш ефективних способів її забезпечення визначено наочно-образний підхід з використанням цифрових технологій [212, с. 114]. Діти цього віку краще запам'ятовують конкретні обличчя, предмети, випадки, а не визначення, пояснення та опис. У дітей спостерігається механічне заучування [75, с. 30]. Можемо стверджувати, що медіазасоби, зокрема ігрові тренажери, забезпечують процес запам'ятовування конкретних предметів, фактів та подій через розвинуту

наочно-образну пам'ять молодшого школяра. У процесі навчання іноземних мов варто враховувати особливості розвитку пам'яті дитини. Під впливом навчання формується логічна пам'ять, яка відіграє основну роль у набутті знань.

Однією із вікових особливостей дітей молодшого шкільного віку є недостатньо розвинута увага. Діти можуть упускати важливі моменти навчального матеріалу, але запам'ятовувати несуттєві, оскільки вони приваблюють їхню увагу [75, с. 30]. Через мимовільну увагу дітям складно зосереджуватись на виконанні одного завдання більш ніж 5-7 хвилин. Розвитку довільної уваги сприяє чітка організація дій за зразком, а також дій, якими учні можуть керувати і які можуть контролювати. Медіазасоби мають великий вплив на концентрацію уваги учня, адже ці засоби складають коло інтересів і потреб сучасної дитини, а також приваблюють дітей. Особливо уважною дитина стає в процесі творчої діяльності, в якій зливаються в єдине мислення, почуття і воля.

У період молодшого шкільного віку уява дітей трансформує свою форму із репродуктивної до творчої, від простої довільної до логічно обґрунтованої побудови нових образів. Зростає швидкість утворення образів фантазії.

Отже, узагальнюючи зазначене можемо стверджувати, що сучасні діти здатні отримувати інформацію із медіасередовища, сприймати її комплексно, усіма сенсорними каналами, швидко запам'ятовувати візуалізовані дані завдяки високій фотографічності пам'яті. Через нестійку пам'ять та увагу вони потребують постійних змін дій та великої кількості репродуктивних вправ. Нарешті, вони більш вмотивовані до навчання тоді, коли відчують себе у комфортному та звичному для себе середовищі, використовуючи ті засоби, до яких звикли у повсякденному житті, а саме медіазасоби.

Аналіз вітчизняної та зарубіжної науково-педагогічної літератури показав різні підходи до класифікації медіазасобів [135].

Міркування американського науковця Т. Бейтса (Tony Bates) щодо ефективності та якості застосування різних медіатехнологій у процесі навчання висвітлені у його ACTIONS моделі (Actions з англ. дії), яка оцінює їх за наступними ознаками: доступність (A – accessibility), структура витрат (C – cost

structure), викладання та навчання (T – teaching and learning), взаємодія (I – interactivity), організаційний вплив (O – organizational impact), новітність (N – novelty) та швидкість (S – speed) [240]. Дослідник вважає, що для започаткування застосування медіазасобів в освітньому процесі навчальні заклади мають бути забезпечені технологіями, а вчитель повинен усвідомлювати чи є доступ кожного учня до цих засобів у навчальному закладі чи поза його межами. Не малої важливості для освітніх установ набуває визначення середньої сплати за годину роботи із засобом та ціни додаткових необхідних сервісів для обладнання. Якщо викладач працює із медіазасобом, він сам визначає методи, прийоми та організаційні форми процесу навчання. Для забезпечення активного навчання вчитель оцінює, який вид взаємодії пропонує обраний ним медіазасіб. Не слід забувати про організаційні норми й правила роботи із медіазасобами, а також продумувати, які необхідно зробити зміни в організації роботи з обладнанням. Важлива новітність медіазасобу, що застосовується, адже така технологія вмотивовує до навчання, заохочує до активної роботи та взаємодії, сприяючи ефективнішому та швидшому досягненню цілей навчання. Таким чином, прогнозування швидкості засвоєння матеріалу із застосуванням засобів та визначенням швидкості можливої зміни матеріалів відіграє також важливу роль у моделі науковця [135].

Вітчизняною медіадослідницею Г. Онкович розроблено соціально-педагогічну класифікацію засобів медіаосвіти, які розподілені за: типом основного засобу медіа (преса, радіо, кіно, телебачення, відео, комп'ютерні мережі та ін.); каналом сприйняття (аудіо, відео, аудіовізуальні, знакові – текстові, графічні); місцем використання (індивідуальне, групове, масове, домашнє, робоче, транспортне та ін.); змістом інформації, напрямку соціалізації (ідеологічне, політичне, морально-виховне, пізнавально-навчальне, естетичне, екологічне, економічне); функціями та цілями використання (одержання інформації, освіта, спілкування, розв'язання проблем, розвага, соціальне управління); результатом впливу на особистість (розвиток світогляду,

самопізнання, самовиховання, самонавчання, самоствердження, самовизначення, регуляція стану, соціалізація) [121, с. 17].

У класифікації дослідниці В. Мантуленко медіазасоби віднесено до засобів освітнього процесу та розглянуто як дидактичні засоби навчання, зокрема інструмент, за допомогою якого традиційні заняття обробляються в спеціальній формі (охоплює сферу обробки тексту, наприклад підготовка повідомлень, доповідей, презентацій мультимедіа тощо); помічник в навчанні (робота з електронними словниками, енциклопедіями, інтернет порталами); засіб комунікації (завдяки підключенню комп'ютерів до локальної або всесвітньої мереж, спілкування здійснюється у формі електронних листів або відео конференцій); інструмент моделювання дійсності (електронні медіа відкривають штучні світи, у рамках навчального предмета у вигляді віртуальних екскурсій в музеї) [96, с. 15-16]. Вважаємо, що таке групування медіа є корисним для усвідомлення мети організації процесу навчання іноземних мов з медіа та їх досягнення за допомогою медіазасобів.

Запропонована класифікація Л. Баженової спрощує спектр видів медіа та допомагає швидко зорієнтуватись у виборі медіазасобів для реалізації мети навчання іноземних мов в початковій школі, яка полягає у формуванні іншомовних умінь молодших школярів. Дослідниця поділяє медіазасоби на: візуальні (друк, фото та все що пов'язано із зображеннями); аудійні (звукові) та аудіовізуальні (кіно, телебачення, відео) [6, с. 3].

Важливого значення набувають знання способів застосування медіа для організації ефективного освітнього процесу. У дослідженні С. Іць виділено такі способи застосування медіаосвітніх технологій, як: засіб доступу до автентичних матеріалів (причому можливе застосування як більш старих технологій (телебачення, відео і аудіоплеєри), так і нових розробок (mp3-плеєри, інтернет-планшети, 3D-технології), які дають більший контроль над інформацією); інструмент обробки інформації (для полегшення її використання (підстрочний переклад, морфологічний аналіз тощо); забезпечення гнучкості інформації, її «підстроюваності» під майбутнього вчителя іноземної мови (гіпертекстові

технології); засіб спілкування з носіями мови за допомогою електронної пошти, чатів, аудіо / відео конференцій тощо; засіб спілкування «людина-штучний інтелект» (для тренування вимови і аудіювання (системи генерації та розпізнання мови); засіб контролю та корекції помилок (засіб перевірки граматики та правопису, системи розпізнавання мовлення) [62, с. 18-19].

У монографії О. Семеног та М. Ячменик виокремлено технічні та програмні засоби медіаосвіти загального (програми обробки графічних зображень; обробки, нарізки, відтворення звуку й відео; редактори тощо) та лінгвометодичного призначень (програми для створення сайтів, вебсторінок; мережеві, аудіовізуальні (мультфільми, фільми, теле- та радіопрограми) та креалізовані (фото, комікси, буклети, шкільні газети) засоби) [179, с. 24], які сприяють удосконаленню процесу викладання та навчання.

Розглядаючи засоби мас-медіа як матеріали, виокремленні із загального інформаційного потоку та спеціально підібрані педагогами до конкретних навчальних потреб для виконання певних дидактичних завдань, науковцем І. Гуріненко класифіковано навчальні засоби мас-медіа залежно від: виду задіяних аналізаторів (зорові (візуальні), слухові (аудіальні), писемні (вербальні), синкретичні слухозорові (аудіовізуальні), слухозорописемні); виду засобів масової комунікації, що слугував джерелом медіатексту (газетні, журнальні, радійні, телевізійні, взяті з інтернету, кінематографічні); способу організації навчання (аудиторні (з якими працюють безпосередньо в аудиторії, перше ознайомлення відбувається під час заняття), позааудиторні (перше ознайомлення відбувається під час безпосереднього контакту із засобами масової інформації до заняття або після нього (завдання для самопідготовки); походження засобу мас-медіа (автентичні (похідні від медіатекстів) та штучні (створені спеціально для потреб освітнього процесу, до моменту навчання не оприлюдненні у засобах масової інформації); кількості осіб, залучених у роботі із засобами мас-медіа (індивідуальні, парні, групові); дидактичних завдань (наочні, інтеграційні (забезпечують міжпредметні зв'язки), соціалізувальні, професійно-практичного

спрямування, систематизувальні, індивідуалізаційні, активізуальні) тощо [38, с. 7].

У науковій статті К. Климова наводить дві групи медіазасобів, які сформовано вітчизняними науковцями І. Дичківською та Г. Онкович, а саме: традиційні (друковані видання (газети, журнали), радіо, кіно, телебачення, відео) та інноваційні (що містять інформацію на програмно-апаратних засобах і пристроях (серверах) і функціонують на базі обчислювальної техніки) [69, с. 80]. Оскільки поняттям «інновація» (лат. *innovatio* – оновлення, зміна) позначають нововведення, зміну, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях [42], то до інноваційних медіазасобів відносимо ті, що з навчальною метою застосовуються в освітньому процесі та спрямовані на його вдосконалення.

Цінним, на нашу думку, для освітянської спільноти є спектр характеристик медіазасобів, запропонований Т. Бейтсом. Дослідник поділяє медіазасоби на: трансляційні (односторонні) або комунікативний (двосторонні) медіа; синхронні (наживо) або асинхронні (у запису) технології, включаючи живі (перехідні) або записані (перманентні) медіа; лінійні або мультимедійні [241]. До трансляційних (односторонніх) медіа науковець відносить телебачення, радіо, друковані засоби, інституційні вебсайти, оскільки споживачі не можуть змінити «повідомлення» (хоча вони можуть тлумачити його по-різному або ігнорувати). Комунікативні (двосторонні) медіа – телефони, відеоконференції, електронна пошта, інтернет-дискусійні форуми, більшість соціальних медіа та інтернет є прикладами комунікативних засобів масової інформації або технологій, оскільки всі користувачі можуть спілкуватися і взаємодіяти один з одним, і в теорії, принаймні, мають однаковий вплив технологічних термінів. Освітня значущість комунікативних засобів масової інформації полягає в тому, що вони дозволяють взаємодіяти учням та вчителям, і, можливо, навіть більш значущим, між учнем та іншими учнями, без учасників, які повинні бути присутніми на одному місці [241].

Нові медіазасоби крім доступу до автентичних медіаматеріалів володіють ще такими особливими якостями як: інтерактивність (сприяє організації взаємодії і самоатестації викладача); мультимедійність (подає об'єкти та процеси не традиційним текстовим способом, а за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звука, що створює психологічні умови, які сприяють сприйняттю і запам'ятовуванню матеріалу); здатність до моделювання (являє собою моделювання реальних об'єктів і результатів дослідження; моделювання за допомогою медіа допомагає вивчати об'єкт чи явище в природних умовах, з різних точок зору, залучити наочно образні компоненти мислення, що відіграє виключно важливу роль у навчанні, в тому числі під час роз'яснення і засвоєння багатьох понять); комунікативність (можливість безпосереднього спілкування, оперативність передачі інформації, контроль за станом процесу; комунікативність розв'язує питання доведення інформації в найкоротші терміни, дозволяє дистанційно керувати навчальним процесом, забезпечує його кваліфікованими педагогами незалежно від місцеперебування студентів); продуктивність (автоматизація нетворчих, рутинних операцій, на які витрачається багато сил і часу) та мобільність (можливість доступу до завдання у будь-який час та з будь-якого місця) [150, с. 71].

Крім того, науковець І. Челишева стверджує, що медійні засоби у шкільному середовищі, частіше за все, виступають як: джерело інформації (читання літератури, вивчення каталогів тощо); засіб спілкування (знайомство, листування за допомогою електронної пошти тощо); форма відпочинку та розваг (комп'ютерні ігри, прослуховування музики, перегляд фільмів тощо); технічні засоби (вивчення таблиць, довідників, географічних карт тощо) [222, с. 90-91]. А розвиток комп'ютерних технологій та розповсюдження інтернету уможливають організацію єдиної освітньої сітки дистанційного навчання, заснованого на поєднанні комп'ютерної мережі та інтерактивного телебачення [222, с. 91].

Враховуючи універсальність та унікальність використання медіазасобів на уроках іноземних мов [137], вважаємо, що їх можна розглядати як засоби наочності та демонстрації; формування іншомовних навичок через вправління;

розвиток іншомовленнєвих умінь (спілкування іноземною мовою); контролю та самоконтролю іншомовних умінь [135]; управління навчальним процесом.

Отже, результати аналізу особливостей застосування вчителем початкової школи медіазасобів на уроках іноземних мов, який здійснено з огляду на низку чинників (зокрема: цільову учнівську аудиторію, вікові психофізіологічні особливості розвитку молодших школярів; різноманітні підходи до класифікації медіазасобів; специфічність опрацювання навчального предмета «Іноземна мова») засвідчили відсутність теоретичного узагальнення інформації про застосування медіазасобів учителем початкової школи на уроках іноземних мов. Встановлений факт спонукав нас виокремити інформацію, що вирізняється теоретико-практичною значущістю для процесу застосування вчителем початкової школи медіазасобів, та систематизувати її у двох блоках «Загальнопедагогічне застосування медіазасобів в освітньому процесі початкової школи» та «Методичне застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Загальнопедагогічне та методичне застосування медіазасобів під час навчання молодших школярів іноземних мов

Особливості застосування	Опис призначення
Загальнопедагогічні	<ul style="list-style-type: none"> – вмотивування учнів до навчання; – урахування їхніх освітніх потреб; – створення сучасного освітнього середовища; – організація інноваційного освітнього процесу; – індивідуалізація, інтеграція, диференціація навчання; – активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів; – урізноманітнення дидактичного інструментарію врахуванням різних каналів сприймання учнями інформації; – досягнення конкретно визначеної мети освітнього процесу, зокрема навчальної, розвивальної та виховної; – організація контролю та самоконтролю
Методичні	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення організаційно-методичного супроводу процесу навчання іноземних мов з урахуванням сформульованої мети; – організація іншомовного середовища формування іншомовної комунікативної компетентості учнів; – інтеграція різних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, письмо, говоріння); – урізноманітнення способів організації індивідуальної та групової роботи учнів використанням різних видів засобів комунікації (газет, журналів, відео, аудіо тощо); – застосування різних медіапродуктів (цифрових ресурсів) для формування іншомовної комунікативної компетентості учнів.

Акцентуємо увагу на тому, що перший блок містить інформацію про застосування медіазасобів в освітньому процесі стосовно навчальних предметів, які відносяться до різних освітніх галузей, визначених у базовому навчальному плані Державного стандарту початкової освіти (2018). Інформація блоку «Загальнопедагогічне застосування медіазасобів в освітньому процесі початкової школи» має наскрізний характер, натомість інформація блоку «Методичне застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі» вирізняється предметною спрямованістю і відповідністю вимогам обов'язкових результатів та змісту навчання іноземних мов у початковій школі, які визначено відповідною навчальною програмою з іноземних мов для загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів [141].

Окреслимо сутність складників таблиці «Загальнопедагогічне та методичне застосування медіазасобів під час навчання молодших школярів іноземних мов» зазначенням їхньої педагогічної та методичної значущості.

Сучасному етапу розвитку початкової освіти в Україні властивий пошук нетрадиційних засобів умотивування учнів, подолання одноманітності й уніфікації педагогічних впливів на особистість школяра в навчанні й вихованні [72, с. 53].

Медіазасоби допомагають створювати сучасне освітнє середовище відповідно до загальних положень Концепції «Нова українська школа», що сприятиме вільному розвитку творчої особистості дитини [107].

Словник української мови (1978) подає такі визначення поняття «середовище» як: речовина, тіла, що заповнюють який-небудь простір і мають певні властивості; сфера; сукупність природних умов, у яких проходить життєдіяльність якого-небудь організму; соціально-побутові умови, в яких проходить життя людини; оточення [188].

Освітнє середовище, за тлумаченням дослідниці М. Братко – загальний, сукупний, об'єднаний, інтегральний, цілісний чинник розвитку і становлення особистості, що відіграє значну роль у модифікації її поведінки, яка розгортається

внаслідок запланованих і незапланованих впливів середовища, взаємодії особистості з його складовими [15, с. 71].

Під «освітнім середовищем» О. Ярошинська вбачає природне або штучно створене оточення людини, що включає зміст і різні види засобів освіти, здатних забезпечувати продуктивну діяльність особистості, її освітній розвиток за допомогою створення сприятливих для цього умов [237, с. 57].

Сучасне освітнє середовище підтримує методи та технології викладання 21-го століття, а учням створює умови для формування навичок 21-го століття, які необхідні для їхнього успіху [234, с.256]. Медіазасоби у навчанні іноземних мов сприяють формуванню розуміння молодших школярів ЯК застосовувати певні знання з мови (практичне застосування), а не ЩО вони вивчають (фактичні знання). За словами А. Шлейхера знання набувають цінності лише тоді, коли ми можемо їх використати [234, с. 204].

Запроваджуючи медіазасоби у процес навчання іноземних мов, учитель початкової школи сприяє інноваційному навчанню учнів. «Інноваційне навчання» – це процес передачі та отримання знань засобом застосування різних сучасних освітніх технологій. Таке навчання сприяє педагогічним інноваціям, які науковці розглядають як процес створення, поширення й використання нових засобів (нововведень) для розв’язання тих педагогічних проблем, які до цього часу вирішувалися по-іншому [195, с.316]. Нагадаємо, що медіазасоби як елементи сучасних педагогічних технологій технології у навчанні іноземних мов сприяють створенню іншомовного комунікативного середовища, що уможливорює активне навчання молодших школярів, забезпечуючи краще опанування іншомовного матеріалу, контролю та самоконтролю навчальних досягнень.

Оскільки сучасні молодші школярі є не лише споживачами інформації, але і її виробниками, то погоджуємось з думкою Т. Бейтса, що для розуміння медіа вони використовують різні канали сприйняття: зір, слух, дотик, почуття [241, с. 201], оскільки кожна взаємодія з медіа – інтерпретація реальності та зазвичай містить в собі певну форму людського втручання, а саме: написання тексту, створення зображення, дизайн графіки, бесіди в чатах, сценарії або аудіо- та відео

записи тощо. Цей факт є надзвичайно важливим для ефективного опанування молодшими школярами іншомовними компетенціями, адже, як стверджував К. Ушинський: «Педагог має подбати про те, щоб якомога більше органів чуття – око, вухо, голос, чуття максимальних рухів і навіть, якщо можливо, нюх і смак взяли участь в акті запам'ятовування... За такого дружнього сприймання всіх органів в акті засвоєння ви переможете найлінівішу пам'ять» [207, с. 172].

Медіазасоби відіграють роль засобів поєднання інформації соціокультурного та мовного характеру. Вони надають доступ до автентичних матеріалів, які побудовані на типових ситуаціях спілкування у країнах, мова яких вивчається. Такі матеріали формують культурологічні знання, адже автентичні медіатексти забезпечують учнів соціокультурною інформацією. Таким чином, молодші школярі ознайомлюються з побутом, звичками, традиціями народу, мову якого вивчають, навчаються розуміти невербальну мову. Діти навчаються толерантно ставитись до культурних відмінностей представників різних націй, набувають знань про надбання духовної культури народів, розширюють свій світогляд.

Медіазасоби урізноманітнюють способи організації індивідуальної та групової роботи учнів. Парні та групові роботи стимулюють співпрацю та інтерактивність. Такі форми організації роботи на уроках іноземних мов є найкращими для обміну думками, розв'язання проблем, критичного оцінювання проблем [250]. Спільне навчання також є чудовим способом надихнути на саморегульоване й проблемно зорієнтоване навчання [234, с. 240]. Навички колективного розв'язання проблем – це, звісно, лише один елемент значно ширшого спектра соціальних і емоційних навичок, необхідних учням, щоб жити й працювати разом упродовж усього свого життя. Ці навички пов'язані з такими рисами характеру, як наполегливість, емпатія, стійкість, вдумливість, сміливість і лідерство [234, с. 243]. Тому у Новій українській школі зростає частка проєктної, командної, групової діяльності у педагогічному процесі [107].

Очікується, що вчителі, застосовуючи медіазасоби на уроках іноземних мов, допоможуть дітям стати критичними споживачами інтернет-послуг і онлайн-

медіа, а також навчать їх робити поінформований вибір і уникати ризикованих дій [234, с. 256].

Беззаперечним є факт, що медіазасоби формують нові медіанавички молодших школярів. Зауважимо, що група дослідників Анненбергської лабораторії інновацій при Університеті Південної Каліфорнії (Сполучені Штати Америки) упевнена, що такі навички є основними культурними компетенціями і соціальними навичками, які потрібні молодим людям у новому медійному просторі. Ці навички базуються на традиційній грамотності, дослідницьких навичках, технічних навичках та навичках критичного аналізу, яким навчають у процесі формальної освіти. Науковці характеризують нові медіанавички як здатність виконувати певні дії застосовуючи медіазасоби, а саме: експериментувати із середовищем, опановуючи новий медіазасіб або ресурс шляхом спроб та експериментів, вирішуючи проблему із застосуванням засобу (гра); приймати альтернативні тотожності (ідентичності) з метою імпровізації і відкриття, що допомагає бути мобільним і досліджувати інтернет спільноти (продуктивність); інтерпретувати і будувати динамічні моделі реальних процесів, що помагає зрозуміти складні системи комп'ютерних мереж (моделювання); змішувати медіа з чітким знанням, коли і як це доречно і правильно робити за зазначеним зразком і змістом, що сприяє розумінню літературних творів, музики і мистецтва (виділення); виконувати кілька завдань одночасно і концентрувати увагу на більш важливих деталях (багатозадачність); осмислено взаємодіяти з інструментами, які розширюють розумові здібності (наприклад, ефективно використовувати електронний словник на смартфоні з метою швидкого отримання інформації) (розподілене пізнання); об'єднувати знання для досягнення спільної мети, яка є ключем до проєктів (колективний розум); оцінювати надійність і довіру до різних джерел інформації (судження); стежити за потоком історії та інформації з кількох засобів масової інформації і досліджувати тему за допомогою відео, фотографування, письмової роботи, музики, інтернет-джерел тощо (трансмедіа навігації); шукати, узагальнювати й поширювати інформацію (робота в мережі); подорожувати до різних спільнот, поважати різні точки зору

(ведення переговорів); переводити інформацію у візуальні моделі та розуміти інформацію за допомогою візуальних моделей під час спілкування (візуалізація) [254; 136].

Особливої уваги потребує моніторинг успішності учнів у процесі навчання іноземних мов. Медіазасоби надають можливість вчителю перевірити рівень знань молодших школярів шляхом застосування різноманітних онлайн тестів, або тестів власного виготовлення. Проте великого значення набуває процес навчання молодших школярів самостійного контролю або взаємоконтролю, адже учні навчаються бути уважними і брати відповідальність за результат власної діяльності.

Попри велику кількість переваг застосування медіазасобів дослідниця С. Хубер (Sabrina Huber) виокремлює низку важливих моментів, які варто враховувати у процесі організації навчання іноземних мов: спочатку потрібно навчити учнів поводитися з новими медіазасобами; враховувати більше дидактичних, а не технічних, функцій медіазасобів під час опанування змісту навчального предмета; пам'ятати, що навчання перед екраном більш втомлює, ніж навчання з традиційними медіазасобами; створювати такі завдання, які б вмотивовували та зацікавлювали учнів до навчання, оскільки робота з новими медіазасобами потребує самодисципліни та навичок вчитися; звужувати застосування медіазасобів до реалізації цілей навчального предмета, не концентруватись на їхньому широкому використанні [249, с. 6].

Медіазасоби, як предмети, обладнання та матеріали, які забезпечують функціонування медіа-інформаційного простору у формі аудіальних, візуальних, аудіо-візуальних повідомлень та виокремлюються вчителем для організації активного процесу навчання молодших школярів іноземним мовам, здійснюють навчальну, виховну та розвивальну функції. Отже, як дидактичні засоби, на нашу думку, вони сприяють реалізації основної мети навчання іноземних мов – формуванню іншомовних компетенцій молодших школярів, а саме: мовної (лінгвістичної) (фонетичні, лексичні та граматичні знання); мовленнєвої

(компетенції в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі); соціокультурної (країнознавчої та лінгвокраїнознавчої компетенцій); полікультурної.

Таблиця 1.2 демонструє методичну значущість традиційних та інноваційних медіазасобів для досягнення практичних цілей навчання іноземних мов. Так, традиційні медіазасоби первино сприяють формуванню рецептивних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання та читання) і не уможливають формування умінь в говорінні та письмі, оскільки ці засоби не забезпечують зворотний зв'язок (спілкування). Хоча основними засобами опанування учнями іноземною мовою є навчальні комплекти (підручники і робочі зошити), які належать до традиційних медіазасобів, спеціально сконструйовані для початкової школи згідно з навчальною програмою, вони не можуть повною мірою забезпечити досягнення цілей, визначених вимогами держави та сучасного суспільства [132].

Таблиця 1.2

**Матриця застосування медіазасобів для формування
іншомовних компетенцій учнів початкової школи**

Медіазасоби		Мовні навички			Мовленнєві уміння			
		Фонетичний матеріал	Лексичний матеріал	Граматичний матеріал	Аудіювання	Читання	Письмо	Говоріння
Традиційні медіазасоби	Друковані видання (журнали, газети тощо)		+	+		+		
	Телебачення	+	+	+	+			
	Радіо	+	+	+	+			
	Кінематограф / Відео	+	+	+	+			
Нові медіазасоби	Комп'ютерні технології	+	+	+	+	+	+	+
	Інтернет технології	+	+	+	+	+	+	+
	Мережеві технології	+	+	+	+	+	+	+
	Мобільна телефонія	+	+	+	+	+	+	+

Організація процесу навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів відбувається і корелюється методичними такими принципами навчання іноземних мов як: принцип комунікативної спрямованості навчання іноземних мов, принцип домінуючої ролі вправ, принцип інтеграції та диференціації, принцип опори на рідну мову та урахування рідної мови.

Релевантною нам є думка Т. Поясок, яка стверджує, що медіа, інтегровані в традиційні предмети навчального циклу, стають одним із засобів підвищення ефективності навчання, якщо задовольняють наступні вимоги: сприяють підвищенню пізнавального інтересу; відповідають практичним потребам викладача і студента; універсальні у використанні; застосовуються з опорою на базову навчальну програму [150, с. 70].

Отже, для розуміння доцільності застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі нами було визначено особливості їх імплементації в освітній процес, які сприяють ефективному навчанню іноземних мов. Ми об'єднали їх у дві групи: загальнопедагогічні та методичні. Окреслення сутності особливостей застосування вчителем медіазасобів на уроках іноземних мов дозволило засвідчити їх педагогічну та методичну значущості.

Керуючись визначеними особливостями вчитель може усвідомити, що медіазасоби мають великий вплив на концентрацію уваги учня, адже ці засоби складають коло інтересів і потреб сучасної дитини. Вони забезпечують процес запам'ятовування конкретних предметів, фактів та події, тим самим стимулюють та вмотивовують учнів до опанування іншомовними навичками та вміннями. Реалізуючи завдання навчальної програми з іноземних мов, медіазасоби сприяють вихованню у молодших школярів комунікативних потреб у пізнанні інших країн і народів, пошуку друзів не тільки для спілкування, а й для розв'язання найтиповіших проблем їхньої життєдіяльності [166]. Медіазасоби сприяють розвитку наочно-образного мислення та пам'яті молодших школярів; впливають на формування логічної пам'яті, процесів оцінювання, порівняння, аналізу, узагальнення інформації; зумовлюють швидший перехід уяви від репродуктивної її форми до творчої; забезпечують формування ключових компетентностей особистості; здійснюють організаційно-методичний супровід навчання іноземних мов у початковій школі, розширюючи діапазон дидактичного інструментарію, як для вчителя, так і для учнів з метою реалізації змісту навчання іноземних мов.

Висновки до першого розділу

У першому розділі дослідження визначено теоретичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Аналіз наукової, психолого-педагогічної, методичної літератури довів, за своїм внутрішнім змістом проблема застосування медіазасобів є міждисциплінарною та вивчається у різних сферах підготовки майбутніх фахівців. Виявлено дидактичну значущість застосування медіазасобів під час вивчення навчальних предметів різних рівнів середньої загальноосвітньої школи, в процесі опрацювання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти та під час професійної підготовки фахівців різних спеціальностей.

На основі проаналізованих теорій визначено та обґрунтовано методологічні підходи (системний, компетентнісний, технологічний, особистісно зорієнтований) до вивчення досліджуваної проблеми та обґрунтовано їхній вплив на організацію підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

На основі аналізу джерельної бази схарактеризовано дві групи понять дослідження: базові та похідні. До базових понять віднесено ті, які безпосередньо пов'язані з професійною підготовкою майбутніх учителів початкової школи, а саме: «професійна педагогічна підготовка», «професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи», «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», «медіазасоби», «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов». До похідних понять віднесено поняття «медіаосвіта», «медіапедагогіка», «медіадидактика», «медіакомпетентність», «медіаграмотність», які деталізують зміст базових понять стосовно процесу та його результатів, досягнутих з використанням медіазасобів..

Розтлумачено поняття «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних

мов» як динамічний, суб'єкт-суб'єктний процес засвоєння знань, формування умінь та навичок через активні способи пізнавальної діяльності, що впливає на ефективне формування готовності до зазначеної діяльності.

Для оцінки проміжних результатів дослідження введено поняття «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» як інтегративна якість особистості, яка є сукупністю позитивної мотивації, лінгвістичних та методичних знань, технологічних умінь та навичок використання медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективної організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання іноземних мов у початковій школі.

Уточнено поняття «медіазасоби» як предмети, обладнання та матеріали, які забезпечують функціонування медіа-інформаційного простору у формі аудіальних, візуальних, аудіо-візуальних повідомлень та виокремлюються вчителем для організації активного процесу навчання молодших школярів іноземним мовам.

Окреслено загальнопедагогічні та методичні особливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі з урахуванням ролі вчителя в освітньому процесі, характеристики цільової учнівської аудиторії, психологічних особливостей розвитку молодших школярів, специфічності предмета «Іноземна мова», різноманітних підходів до класифікації медіазасобів. Зроблено висновок, що зазначені особливості є взаємопов'язаними і доповнюють одна одну та сприяють ефективному навчанню іноземних мов.

Результати дослідження з окресленої проблематики опубліковано у таких працях автора: [132; 134-138; 140; 141].

РОЗДІЛ 2.

ЗМІСТОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЗАСОБІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У розділі проаналізовано зміст підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; проведено діагностику стану готовності майбутніх фахівців до здійснення зазначеного виду діяльності; обґрунтовано змістово-методичне забезпечення підготовки до використання майбутнім вчителем початкової школи медіазасобів на уроках іноземних мов.

2.1. Аналіз змісту підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов

Для визначення спрямованості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на формування їхньої готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, потрібно здійснити аналіз змісту підготовки майбутніх фахівців до такого виду діяльності.

Питання змісту освіти та його реформування розкрито в дослідженнях Л. Гризун [32], М. Жук [47], Л. Коваль [70], В. Кременя [57], О. Савченко [173-174] та інших науковців.

Розглянемо кілька тлумачень поняття «зміст», що більш чітко розкриє напрямки для нашого наукового пошуку. Зміст, за визначенням науковця О. Савченко є своєрідною моделлю вимог суспільства до рівня підготовки людських поколінь до життя. У змісті освіти враховуються не лише актуальні й перспективні потреби суспільства, а й освітні запити окремих особистостей [173, с. 33].

Як зазначає науковець Л. Хоружа, зміст педагогічної освіти слід розглядати як складне поняття, оскільки він ґрунтується на педагогічних закономірностях,

принципах, методах і прийомах навчання, охоплює світоглядні та морально-етичні норми чинних суспільних відносин [218, с. 178].

В енциклопедії освіти подано таке тлумачення: «зміст освіти – це педагогічно сформована система знань, умінь і навичок, досвіду творчої діяльності й емоційно-ціннісного ставлення до світу, засвоєння якої забезпечує якості особи, її професійний, інтелектуальний, етичний, естетичний, емоційний і фізичний розвиток» [57, с. 320].

З огляду на зазначене вище робимо висновок, що зміст освіти покладено в основу професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Зміст підготовки фахівців спеціальності забезпечується фундаментальними навчальними дисциплінами спеціальності, навчальними дисциплінами фахового спрямування, навчальними дисциплінами іноземною мовою, навчальними та виробничими практиками [124-127].

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014) зміст підготовки майбутніх фахівців регулюють стандарти вищої освіти, розроблені згідно з Національною рамкою кваліфікацій (2011), що використовуються для визначення й оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти. Як зазначає Л. Гриневич: «Державні освітні стандарти є своєрідною планкою для судження про рівень досягнутої якості освіти. Як правило, встановлюють три типи стандартів освіти: стандарти змісту освіти (на основі яких розробляються навчальні програми, підручники), стандарти навчальних досягнень (плановані рівні освітніх результатів тих, хто навчається, усієї системи, ринку праці), стандарти можливості навчатися (вхідні ресурси та умови навчання)» [34].

Стандарти вищої освіти визначають вимоги до освітньо-професійної програми. На підставі цієї програми заклад вищої освіти розробляє навчальний план, що визначає перелік і обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форм проведення занять, їх обсяг, графік освітнього процесу, форми поточного і підсумкового контролю [148, с. 14].

Керуючись компетентнісним підходом нашого дослідження та згідно з метою його проведення, сформулювати готовність майбутніх учителів початкової

школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, визначимо низку завдань, із яких буде конкретизовано його результати. Ці результати, своєю чергою, дадуть нам можливість розробити критеріально-діагностичний апарат (підрозділ 2.2) для здійснення контролю сформованості рівнів досліджуваної готовності. Адже, як визначено у монографії науковця Ю. Рашкевича «результати – це формулювання того, що повинен знати, розуміти, бути здатним продемонструвати студент після завершення навчання» [164, с. 27]. Більш детальне визначення подано у Законі України «Про вищу освіту» (2014), а саме: результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів [151].

Таким чином, вимірюваний результат підготовки майбутніх учителів дає нам можливість з'ясувати, якою мірою сформована їхня готовність здійснювати процес навчання іноземних мов у початковій школі із застосуванням медіазасобів і визначає систему необхідних знань, умінь та навичок у контексті цієї професійної підготовки.

У процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов ми виокремили такі завдання: опанування студентами системи психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних знань; засвоєння системи понять та уявлень про медіазасоби та способи їх застосування в освітньому процесі; розвиток технологічних умінь використання та створення медіазасобів у процесі навчання іноземних мов учнів початкової школи.

Фундаментом у змісті підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов є опанування системи психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних знань. Психолого-педагогічні знання у змісті нашого дослідження будемо розглядати як сукупність теоретичних та практичних основ базових дисциплін («Педагогіка», «Психологія», «Педагогічна майстерність» тощо), передбачених освітньо-професійною програмою. Вони спрямовані на формування знань методологічних

основ і категорій педагогіки та психології, закономірностей розвитку особистості, законів вікового і психічного розвитку дітей, здатності до прогнозування результатів педагогічної діяльності, вироблення у вчителів початкової школи педагогічної техніки.

Система лінгвістичних знань об'єднує теоретичні та практичні питання навчання іноземних мов, які здійснюються під час іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Результатом цієї підготовки повинно стати володіння іноземною мовою на рівні B2-C1 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [49].

Засвоєння системи знань про медіазасоби та розвиток умінь їх застосування в освітньому процесі передбачає опанування базових понять з медіаосвіти, класифікації медіазасобів, особливостей ефективного застосування медіазасобів у навчанні учнів початкової школи іноземних мов та способів їх використання.

Розвиток технологічних умінь використання та створення медіазасобів у процесі навчання іноземних мов учнів початкової школи передбачає виконання зазначених вище завдань і відбувається під час опанування аспектів методики навчання іноземних мов у початковій школі. Опанування цих умінь необхідне майбутнім вчителям початкової школи для планування процесу навчання іноземних мов, прогнозування труднощів та пошуку шляхів їх подолання, аналізу та самоаналізу уроків іноземних мов із застосуванням медіазасобів, здійснювати контроль та оцінювання успішності учнів.

Головний курс сучасної освіти в Україні скеровано на формування навичок 21 століття: знання основних предметів (глобальна обізнаність, фінансова, економічна, та підприємницька грамотність, громадянська грамотність, життя збережуюча грамотність, екологічна грамотність); навчальні та інноваційні навички (критичне мислення і розв'язання проблем, навички співпраці та комунікативні навички, творчість та інноваційність); уміння працювати з інформацією, медіа та комп'ютерні навички (інформаційна грамотність, медіаграмотність, ІКТ-грамотність) життєві та кар'єрні навички (гнучкість та пристосовуваність, ініціатива та самоспрямованість, соціальні навички та

навички, пов'язані зі співіснуванням різних культур, продуктивність та вміння з'ясовувати та враховувати кількісні показники, лідерство та відповідальність) [263]. У процесі цілеспрямованої підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відбувається комплексне формування навичок 21 століття, за умови використання сучасних педагогічних технологій та інноваційних засобів.

Спрогнозуємо очікувані результати підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. По завершенню експерименту студенти будуть знати базові поняття із галузі медіаосвіти, технологію застосування медіазасобів у навчанні молодших школярів іноземних мов, особливості ефективного використання медіазасобів на уроках іноземних мов, різноманітні медіазасоби, способи створення та застосування власних медіазасобів. Також, студенти будуть уміти критично ставитись до вибору медіазасобів, планувати процес навчання іноземних мов із використанням медіазасобів, використовувати медіазасоби для організації різних форм роботи (фронтальної, парної, групової), здійснювати моніторинг формування іншомовних умінь та навичок учнів початкової школи, здійснювати рефлексивні процеси (робити аналіз та самоаналіз діяльності з використанням медіазасобів, прогнозувати труднощі та проєктувати їх подолання).

Визначення очікувальних результатів підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, дає нам можливість здійснити аналіз освітньо-професійних програм зі спеціальності 013 «Початкова освіта» закладів вищої освіти України. Об'єктами аналізу змісту професійної підготовки стали освітні програми, таких закладів вищої освіти: Київський університет імені Бориса Грінченка, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Заклади вищої освіти, які зазначені у нашій вибірці, здійснюють підготовку фахівців спеціальності 013 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня з передумовою наявності повної загальної середньої освіти або

диплому молодшого спеціаліста зі спеціальності «Початкова освіта». Обсяг освітніх програм зазначених закладів вищої освіти складає 240 ЄКТС. Термін підготовки майбутніх вчителів початкової школи – 3 роки 10 місяців.

Освітньо-професійні програми складено на основі «Методичних рекомендацій для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання», які було розроблено у межах проєкту Тьюнінг [108]. Вони мають такі компоненти: профіль освітньої програми, який визначає загальні характеристики спеціальності, мету професійної підготовки фахівців, компетентності та результати підготовки майбутніх фахівців; перелік компонентів освітньо-професійної програми та їх логічну послідовність (обов'язкова та вибіркова компоненти); форма атестації здобувачів вищої освіти та матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньо-професійної програми.

Виокремлені заклади вищої освіти мають на меті підготовку сучасного вчителя початкової школи, який володіє фундаментальними та професійно орієнтованими знаннями та вміннями, здатний здійснювати професійну діяльність та розв'язувати складні професійні задачі інноваційного та дослідницького характеру [125], має сформовані професійні компетентності щодо реалізації Концепції «Нова українська школа» [124].

Профілі освітньо-професійних програм подають три групи компетентностей, які формуються у процесі професійно-педагогічної підготовки, зокрема інтегральні, загальні та фахові компетентності. У загальному визначенні поняття «компетентність» потлумачено як динамічне поєднання знань, розуміння, навичок, умінь та здатностей [164, с. 28].

Нагадаємо, що науковець Ю. Рашкевич спирається на концепцію компетентностей за комплексним підходом, яку розкрито у проєкті Тьюнінг. Вважається, що компетентності містять: знання й розуміння (теоретичні знання, а також здатність знати і розуміти); знання, як діяти (практичне застосування знань у певних ситуаціях); знання, як жити (цінності як інтегральний елемент сприйняття та співіснування з ними у соціальному контексті). Компетентності є

поєднанням властивостей (відносно знань та їх застосування, ставлень, навичок, умінь та обов'язків), які описують рівень або ступінь, у якому особа здатна їх виконувати [164, с. 32].

Для повного розуміння трьох груп компетентностей, що визначенні в освітньо-професійних програмах закладів вищої освіти, надаємо їх визначення. Інтегральна компетентність – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності [155]. Загальні компетентності – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, вони необхідні для особистісного розвитку майбутнього фахівця і для його успішної професійної та соціальної діяльності в різних галузях. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності – компетентності, які застосовуються в певній предметній області і є характерними для цієї предметної області [108, с. 26].

Отже, загальні компетентності містять перелік компетентностей, які популярні в усьому світі, зокрема загальнонавчальна, інформаційно-аналітична, дослідницько-праксеологічна, комунікативна, громадянська, етична, соціокультурна, міжособистісна, адаптивна, рефлексивна, здоров'язбережувальна, інформаційно-комунікаційна. Аналіз профілів освітньо-професійних програм закладів вищої освіти дозволив нам виокремити ті компетентності, які певною мірою будуть формуватися у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. До таких компетентностей належать здатність застосовувати знання на практиці та генерувати нові ідеї; здатність до пошуку, аналізу та узагальненню інформації, здатність здійснювати рефлексивні процеси, здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання комунікативних задач у професійній діяльності й у повсякденному житті, здатність працювати в команді, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності.

Узагальнення переліку фахових компетентностей в освітньо-професійних програмах закладів вищої освіти дає можливість констатувати, що професійна

підготовка майбутніх учителів початкової школи спрямована на формування здатності застосовувати знання, уміння та навички із циклу професійно-наукових дисциплін, здатності розв'язувати стандартні та нестандартні професійні задачі, пов'язані з проєктуванням, оцінюванням, рефлексією тощо.

Переконані, що для здійснення організації процесу навчання молодших школярів іноземних мов із застосуванням медіазасобів учителю початкової школи необхідно розширити спектр фахових компетентностей, зокрема мати сформовану іншомовно-комунікативну компетентність, що є здатністю провадити професійну діяльність у галузі навчання іноземних мов молодших школярів, застосовуючи комбінацію знань, умінь, навичок у межах мовної, мовленнєвої, дискурсивної, соціокультурної, полікультурної, лінгвокраїнознавчої та країнознавчої компетенцій [171, с. 146]. Підтримаємо думку науковця М. Сідун, що зміст професійної освіти майбутнього вчителя початкової школи передбачає: пізнання культури країни, мова якої вивчається, а також вітчизняних надбань у цій галузі; розвиток здібностей здійснювати навчальну та мовленнєву діяльність; виховання патріотизму, інтернаціоналізму, формування етичної та естетичної культури; учіння – опанування вміннями говоріння, читання, аудіювання, письма як засобами спілкування [182, с. 8].

Підсумовуючи зазначене, зробимо висновок, що у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов формування загальних та фахових компетентностей, а також основ медіаграмотності майбутніх фахівців відбувається комплексно.

Продовжуючи дослідження питання змісту професійної підготовки вчителів початкової школи у закладах вищої освіти, розглянемо перелік компонент освітньо-професійних програм закладів вищої освіти, які закладено у навчальні плани та робочі програми навчальних дисциплін, оскільки цей аналіз визначить спрямованість змісту навчальних дисциплін на формування готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Проаналізуємо навчальні плани та робочі навчальні програми дисциплін, скеровані на формування необхідного обсягу знань, умінь і навичок для здійснення такої діяльності.

Перелік компонент містить обов'язковий та вибірковий блоки, що забезпечують її зміст, а також встановлює загальну кількість кредитів ЄКТС на весь період професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на першому (бакалаврському) освітньому рівні, а також кількість кредитів, які розподілені на кожен навчальну дисципліну, курсові роботи, практику, атестацію. Спираючись на думку науковця Л. Хоружої, здійснимо зіставлення кількості годин на кожен структурний блок переліку компонент, оскільки така дія є загальним підходом до аналізу змісту [218, с. 183].

Відповідно до кількісних показників Київського університету імені Бориса Грінченка загальна кількість годин підготовки обов'язкової компоненти навчального плану від 2017 р. становить 180 кредитів ЄКТС (5400 год.), які розподілені між навчальними дисциплінами формування загальних компетентностей – 20 кредитів ЄКТС (600 год.); формування спеціальних (фахових, предметних) компетентностей – 94 кредити ЄКТС (2820 год.); практикою – 58,5 кредитів ЄКТС (1755 год.); атестацією – 8,5 кредитів ЄКТС (225 год.). Вибіркова компонента складає 60 кредитів ЄКТС (1800 год.)

Організація освітнього процесу здійснюється на засадах особистісно зорієнтованого, діяльнісного, компетентісного, середовищного підходів, спрямованих на реалізацію студентоцентрованого навчання [148, с. 25]. Курс нової стратегії підготовки фахівців Київського університету імені Бориса Грінченка показано у нових освітніх програмах та навчальних планах. Хочемо провести паралель між навчальним планом від 2017 року та 2018 року. Відповідно до навчального плану від 2018 року навчальні дисципліни спрямовані на формування загальних компетентностей 18 кредитів ЄКТС (540 год.); формування спеціальних (фахових, предметних) компетентностей 96 кредитів ЄКТС (2880 год.); практикою 63 кредити ЄКТС (1890 год.); атестацією 3 кредити ЄКТС (90 год.), що загалом становить 5400 год. На опанування дисциплінами вибіркового блогу відведено 60 кредитів ЄКТС (1800 год.), серед яких 45 кредити ЄКТС (1350 год.) розподілено на опанування студентами навчальних дисциплін спеціалізації «Іноземна мова» або «Дошкільна освіта».

Отже, спостерігається тенденція збільшення годин на практику з 1755 год. до 1890 год. та формування спеціальних (фахових, предметних) компетентностей на 60 год., та зменшення годин на формування загальних компетентностей та проходження атестації. Ці зміни у годинах демонструють впровадження нової стратегії професійної підготовки майбутнього учителя Київського університету імені Бориса Грінченка, яка вбачає підвищення якості професійної підготовки майбутнього фахівця через впровадження практико зорієнтованого навчання, що забезпечує студентів практичним досвідом опанування майбутньої професії.

Якщо формування іншомовної та методичної підготовки відповідно до навчального плану від 2017 року відбувалось у межах дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» (480 год.) та шляхом курсів із каталогу вибіркових дисциплін, а саме: «Сучасна англійська / німецька мова з практикумом» (240 год.), «Англійська мова / Німецька мова за професійним спрямуванням» (120 год.) «Практикум з іншомовної міжкультурної комунікації» (90 год.), то навчальний план від 2018 року підтверджує, що обсяг обов'язкового та вибіркового компонентів збільшує можливості для опанування студентами професійними компетентностями, про які зазначено у Концепції «Нова українська школа».

Отже, відповідно до навчального плану від 2018 року формування іншомовної та методичної підготовки майбутніх фахівців відбувається у межах дисциплін обов'язкової дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» (360 год.) та вибіркових дисциплін «Практика усного і писемного мовлення» (420 год.), «Лінгвокраїнознавство» (300 год.), «Інтегрований практичний курс іноземної мови» (270 год.), «Сучасні технології навчання в початковій школі» (360 год.). Загальна кількість – 45 кредитів ЄКТС (1350 год.)

Очевидний факт, що відведена кількість годин на іншомовну підготовку майбутніх фахівців збільшилась на 11 кредитів ЄКТС (330 год.). Таким чином, закладом вищої освіти створюються всі умови для формування готовності майбутніх фахівців здійснювати іншомовну комунікацію в усній та письмовій

формах для реалізації особистісних та професійних потреб, як зазначено в освітньо-професійній програмі.

Варто зазначити, що дисципліна «Іноземна мова з методикою навчання» є інтегрованою, та складається з іншомовного та методичного блоків. Якщо відокремити іншомовний блок, то на опанування методичними навичками виділено 3 кредити ЄКТС (90 год.) відповідно до обох навчальних планів. На нашу думку, цього часу зовсім не достатньо для опанування необхідними знаннями, уміннями та навичками застосування медіазасобів на уроках іноземної мови в початковій школі. Проте, є велика перспектива імплементувати результати нашого дослідження у зміст дисципліни «Сучасні технології навчання в початковій школі».

Серед дисциплін обов'язкового блоку, які спрямовані на формування загальних компетентностей, а також слугує підґрунтям для формування необхідних компетентностей застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, хочемо звернути увагу на дисципліну «Університетські студії», яка складається із 3 модулів «Я – студент», «Лідерство-служіння», «Вступ до спеціальності». Дисципліна спрямована на ознайомлення студентів із соціальною роллю вчителя початкової школи, сучасними вимогами до професійної діяльності вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти та його особистісних якостей згідно з Концепцією «Нова українська школа». На нашу думку, ознайомлення з вимогами до професійної діяльності вчителя впливає на стимулювання майбутніх фахівців впроваджувати новації у свою професійну діяльність шляхом використання сучасних педагогічних технологій та нових засобів навчання, медіатехнологій та медіазасобів зокрема. У межах теми семінарського заняття «Сучасна організація навчальної діяльності в початковій школі» (2 год.) студенти опановують знання про психологічні особливості навчальної діяльності в початковій школі, проєктну діяльність учнів початкової школи, ігрові методи навчання молодших школярів та інтеграцію навчального матеріалу.

Також цінним у змісті цієї дисципліни для формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів можна визначити лекційне заняття дисципліни «Організація освітнього процесу в початковій школі» (2 год.), де студенти розглядають основні нормативно-законодавчі документи, які визначають організацію освітнього процесу в початковій школі, зокрема Концепцію «Нова українська школа» (2016) (увага на основних змінах початкової школи: сучасному освітньому середовищі, новому змісті початкової освіти), Державний стандарт початкової освіти (вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти, освітні галузі, загальний обсяг навчального навантаження та форму державної атестації), навчальні програми для 1-4 класів, типові освітні програми для початкової школи.

Крім того, хочемо виокремити семінарське заняття на тему «Сучасні вимоги до уроку в початковій школі» (2 год.). Студенти отримують знання про формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів, яке є новим поняттям у сучасній педагогіці. Майбутні фахівці розглядають групові та парні форми організації освітнього процесу в початкових класах та отримують елементарні знання про застосування інформаційно-комунікативних технологій в освітньому процесі. Зазначена тематика потребує подальшого опрацювання та практичного вправлення, оскільки медіазасоби можуть допомогти реалізувати організацію формувального оцінювання, групової та парної роботи. А на виокремлені нами теми за навчальним планом не виділено практичних занять і у студентів не формуються уміння та навички застосування медіазасобів.

До блоку дисциплін, спрямованих на формування спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, що належать до обов'язкової частини навчального плану й спрямовані на формування психолого-педагогічних знань, враховують формування педагогічної культури, необхідність розумітися на тенденціях та системах сучасних педагогічних технологій, здатності їх застосовувати у початковій школі [225, с. 155], володіння професійною термінологією, загальнодидактичними методами й принципами навчання, психологічними і віковими особливостями молодших школярів, є такі: «Педагогіка» («Педагогіка

загальна», «Дидактика початкової школи», «Педагогічне партнерство»), «Психологія» («Вікова психологія», «Педагогічна психологія»), а також «Людинознавство: інтегрований курс».

Значущою у контексті підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, на нашу думку, можна назвати дисципліну «Дидактика початкової освіти», оскільки її зміст є підґрунтям категорійного апарату («педагогіка», «дидактика», «зміст освіти», «знання», «уміння», «навички», «принципи», «методи навчання», «засоби навчання», «технології навчання») і уможлиблює розширення базових категорій («медіапедагогіка», «медіазасоби», «медіатехнології»). Студенти отримують поняття про Державний стандарт початкової освіти. У межах дисципліни серед загальних компетентностей зазначено здатність до пошуку, аналізу, систематизації та узагальнення професійно-педагогічної інформації з різних джерел та формулювання логічних висновків, що сприяє формуванню медійної та інформаційної грамотності студентів.

Дисципліна «Вікова психологія» зосереджує увагу на психологічних новоутвореннях молодшого шкільного віку та особистісних особливостях молодшого школяра. Ці знання є корисними для організації процесу навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, а саме: виокремити позитивні аспекти доцільності використання цих засобів та зосередити увагу на санітарно-гігієнічних нормах.

Для підготовки майбутнього вчителя до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі вважаємо за необхідне здійснити аналіз контенту змістового модуля «Інформатика з методикою навчання» дисципліни «Інформатична та технологічна освіта з методикою навчання» (60 год.), оскільки використання інноваційних медіазасобів потребує здатності працювати з цифровими технологіями. Так, одним із завдань модуля визначено ознайомлення з інноваційними технологіями, формами організації, методами, засобами навчання і виховання молодших школярів Нової української школи. Студенти опановують більше технічними навичками роботи з інформаційними технологіями,

ознайомлюються з методикою їх використання лише на уроках інформатики у початковій школі. Таким чином, у змісті модуля не передбачено використання інформаційних технологій у навчанні інших предметів, зокрема іноземних мов. Але цінним для нашого дослідження може стати інформація щодо санітарно-гігієнічних вимог до використання комп'ютерної техніки у початковій школі.

Слід зазначити різницю в освітньо-професійній програмі від 2018 року Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Загальний обсяг кредитів ЄКТС на формування обов'язкової компоненти становить 156 кредитів ЄКТС (4680 год.), із них на цикл загальної підготовки розподілено 24 кредити ЄКТС (720 год.), на цикл професійної підготовки – 132 кредити ЄКТС (3960 год.). Практична підготовка та державна атестація охоплює 24 кредити ЄКТС (720 год.). Серед переліку навчальних дисциплін, які сприяють формуванню іншомовних умінь та навичок студентів виокремимо лише одну навчальну дисципліну – «Іноземна мова» (120 год.). Аналіз освітньо-професійної програми виявив, що заклад вищої освіти не здійснює методичну підготовку майбутніх фахівців до навчання іноземних мов у початковій школі. Проте наявність таких навчальних дисциплін як «Інновації у початковій школі» (90 год.) та «Педагогічні технології в початковій школі» (150 год.) формують загальне бачення інновацій у початковій школі. Вибіркова компонента освітньо-професійної програми становить 60 кредитів ЄКТС (1800 год.). Серед навчальних дисциплін, які можуть стати підґрунтями для нашого дослідження можемо виокремити лише «Оцінювання навчальних досягнень молодших школярів» (90 год.) [126].

Кількісний розподіл кредитів обов'язкової компоненти освітньо-професійної програми Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки демонструє, що на опанування циклу навчальних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки розподілено 30 кредитів ЄКТС (900 год.), циклу навчальних дисциплін фундаментальної, природничо-наукової підготовки – 37 кредитів ЄКТС (1110 год.), циклу навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки – 113 кредитів ЄКТС (3390 год.). Загальний обсяг обов'язкових компонент становить 180 кредитів ЄКТС (5400 год.).

Іншомовній підготовці майбутніх учителів початкової школи сприяє опанування змісту навчальної дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» (300 год.), а методичній підготовці – навчальна дисципліна «Методика навчання іноземної мови» (90 год.).

Загальний обсяг циклу за вибором студентів становить 60 кредитів ЄКТС (1800 год.). Хочемо зазначити, що заклад вищої освіти пропонує вибір таких спеціалізацій як «Іноземна мова (англійська)», «Методика виховної роботи», «Інформатика». Отже, вибіркова частина змісту професійної підготовки майбутніх фахівців початкової школи розподілена також між циклом навчальних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки 12 кредитів ЄКТС (360 год.), циклом навчальних дисциплін фундаментальної, природничо-наукової підготовки 12 кредитів ЄКТС (360 год.), циклом навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки 6 кредитів ЄКТС (180 год) у комплексі із навчальними дисциплінами спеціалізації обраної студентами спеціалізації 30 кредитів ЄКТС (900 год.). Зосередимо увагу, що до навчальних дисциплін спеціалізації «Іноземна мова (англійська)» віднесено «Практичний курс англійської мови» (210 год.), «Теоретична граматики англійської мови» (150 год.), «Лексикологія англійської мови» (180 год.), «Англійська та американська дитяча література» (210 год.), «Аналітичне читання англійською мовою» (150 год.).

Хочемо виокремити навчальні дисципліни, які можуть частково впливати на формування медіаграмотності майбутніх учителів початкової школи. Наприклад, серед дисциплін Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, ми виокремили такі як: «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» (300 год.), оскільки одним із результатів навчання визначено, що студенти повинні вміти отримувати новітню фахову інформацію через іноземні джерела. Ще однією дисципліною, яка привернула нашу увагу є «Основи інформаційних технологій в початковій школі» (180 год.), тому, що наприкінці навчального курсу студенти повинні знати пошукові механізми та сервіси інтернет, програмні засоби на веб-платформі, особливості використання гіпертексту, мультимедіа, гіпермедіа, організацію та здійснення роботи в єдиному

інформаційному середовищі, функціональні можливості та особливості використання в роботі широкого спектра програмних продуктів на вебплатформі, особливості та переваги програмних засобів для оптимального вибору інструментів під час розв'язання професійних завдань. Відтак, студенти навчаються класифікувати вебресурси, що відносять до Веб 2.0, організовувати взаємодію між користувачами засобами соціальних мереж та Вікі-сайтів, зберігати та організовувати спільну роботу із різними типами документів (Диск Google), створювати текстові документи, таблиці, мультимедійні презентації та форми засобами Google Диск, засобами Google Календар створювати й оформлювати календарі подій, організовувати обмежений доступ до ресурсу, ефективно використовувати засоби нових інформаційних технологій у своїй майбутній професійній діяльності [127].

Аналіз освітньо-професійної програми Львівського національного університету імені Івана Франка виявив відмінність у змістовому наповненні обов'язкової компоненти. Зазначений заклад вищої освіти надає майбутнім фахівцям спеціалізації «Англійська мова у початковій школі» або «Корекційна психопедагогіка». Навчальні дисципліни зі спеціалізації включено до циклу дисциплін обов'язкової компоненти. Відтак, загальний обсяг кредитів ЄКТС обов'язкової компоненти освітньо-професійної програми становить 180 кредитів ЄКТС (5400 год.), які розподілені між дисциплінами циклу загальної (гуманітарної та соціально-економічної) підготовки 30 кредитів ЄКТС (900 год.), навчальними дисциплінами циклу професійної та практичної підготовки 90 кредитів ЄКТС (2700 год.), спеціалізацією «Англійська мова у початковій школі» або «Корекційна психопедагогіка» 60 кредитів ЄКТС (1800 год.). Серед дисциплін, які впливають на формування іншомовної комунікативної компетентності визначимо дисципліну із циклу загальної (гуманітарної та соціально-економічної) підготовки «Іноземна мова» (360 год.) та дисципліни спеціалізації «Англійська мова у початковій школі», а саме: «Англійська мова фахового спрямування» (195 год.), «Основи науково-педагогічних досліджень» (210 год.), «Теоретичний курс англійської мови» (90 год.), «Іноземна мова з

практикумом» (90 год.), «Англійська дитяча література» (135 год.). Зауважимо, що формування методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи здійснюється під час вивчення дисципліни циклу професійної та практичної підготовки «Методика навчання англійської мови» (90 год.).

Дисципліни вільного вибору студентів пропонують 12 кредитів ЄКТС (360 год.) на опанування дисциплін циклу загальної (гуманітарної та соціально-економічної) підготовки та 48 ЄКТС кредитів (1440 год.) на навчальні дисципліни циклу професійної та практичної підготовки, що у загальній сумі становить 60 кредитів (1800 год.). Перелік дисциплін, який привернув нашу увагу, складається із таких як: «Основи медіаграмотності» (120 год.), «Методика розвитку критичного мислення» (240 год.). Проведемо огляд результатів навчання означених нами дисциплін. Отже, «Методика розвитку критичного мислення» має більше психологічне спрямування, оскільки у її змісті студенти розглядають критичне мислення як результат мислення та розвитку культури мислення. У межах дисципліни не порушуються питання дидактичних основ розвитку мислення такого ґатунку. Дисципліна «Основи медіаграмотності» навчає майбутніх фахівців початкової школи виявляти маніпулятивний контент, здійснювати аргументований критичний огляд аудіовізуальної та друкованої інформації, оцінювати зміст, форму та стиль такої інформації, здійснювати перевірку джерел інформації. Крім того, студентів навчають розрізняти засоби медіа за способом передачі інформації та за каналом сприйняття. Найважливішим, з точки зору нашого дослідження, є визначенні умінь майбутніх фахівців поєднувати традиційні методи навчання з мультимедійними засобами подачі інформації як результат навчання [125]. Проте, ми вважаємо, що для здійснення навчання учнів іноземних мов, зазначених знань та умінь не достатньо, оскільки вони не забезпечать чіткого алгоритму виконання дій в організації процесу навчання іноземних мов. Крім того, дисципліни «Основи медіаграмотності» та «Методика розвитку критичного мислення» визначені як вибіркові, а це не означає сто відсоткове проходження курсу всіма студентами спеціальності «Початкова освіта».

У таблиці 2.1 пропонуємо процентний розподіл змісту освітньо-професійних програм підготовки вчителів початкової школи закладів вищої освіти України, які увійшли до нашої вибірки, який виявив перерозподіл годин на формування іншомовних умінь та навичок, методичних навичок та медіаграмотності. Вважаємо, що зазначені навички є ключовими у процесі підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Таблиця 2.1

**Перерозподіл годин освітньо-професійних програм підготовки
вчителів початкової школи у закладах вищої освіти України**

Заклад вищої освіти	Обов'язкові компоненти		Вибіркові компоненти		Застосування медіазасобів
	Іншомовна підготовка	Методична підготовка	Іншомовна підготовка	Методична підготовка	
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя	1,25 %	-	-	1,25 %	1,25 %
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки	5,8 %	1,25 %	1,6%	-	6,60 %
Львівський національний університет імені Івана Франка	11,6%	1,25 %	3,75 %	3,33%	1,66 %
Київський університет імені Бориса Грінченка	6,7%	0,8%	6,25%	-	1,7 %

Як засвідчує процентний перерозподіл годин обов'язкової та варіативної компонент від загальної кількості годин найбільшу кількість годин на формування іншомовної комунікативної компетентності відведено у Львівському національному університеті імені Івана Франка, що становить 15,35 % (840 год.), а найменшу – 1,25 % (90 год.) у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. На формування методичних навичок навчання англійської мови дітей початкової школи процент розподілу годин однаковий стосовно Львівського національного університету імені Івана Франка та Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки – 1,25 % (90 год.).

Проте Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Львівський національний університет імені Івана Франка та Київський університет імені Бориса Грінченка пропонують вивчення рівня іншомовної освіти студентів внаслідок уведення навчальних дисциплін за вибором студента. Відповідно до процентного співвідношення перерозподілу годин Київський університет імені Бориса Грінченка пропонує найбільшу кількість годин на вивчення дисциплін іншомовного блоку, що становить 6,25% (450 год.) від загальної кількості годин, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки – 1,6% (120 год.). Своєю чергою, Львівський національний університет імені Івана Франка пропонує потужний вибір дисциплін іншомовного 3,75 % (270 год.) та методичного 3,33% (240 год.) змісту.

Отже, аналіз змісту закладів вищої освіти України визначив, фрагментарність формування медіаграмотності майбутніх учителів початкової школи у межах дисциплін, що складають обов'язковий та вибірковий компоненти. Жодна дисципліна не здійснює цілеспрямовану підготовку майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Вважаємо, що досягнення результатів такої підготовки (знання базових понять із галузі медіаосвіти та медіадидактики, технології застосування медіазасобів у навчанні молодших школярів іноземних мов, особливостей ефективного використання медіазасобів, різноманітних медіазасобів та способів створення власних медіапродуктів; уміння критично ставитися до вибору медіазасобів, використовувати медіазасоби для організації різних форм роботи (фронтальної, парної, групової), планувати освітній процес навчання іноземних мов із використанням медіазасобів, здійснювати моніторинг формування іншомовних умінь та навичок учнів, здійснювати рефлексивні процеси) потребує планомірного та детального дослідження.

2.2. Діагностика підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов

Якісна підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов спрямована на реалізацію мети та результатів цієї підготовки, а саме: формування готовності майбутнього фахівця до зазначеного виду діяльності. У нашому дослідженні ми схарактеризували таку готовність як інтегративну якість особистості майбутнього фахівця, яка є сукупністю позитивної мотивації, лінгвістичних та методичних знань, технологічних умінь та навичок використання майбутніми учителями початкової школи медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективної організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання іноземних мов у початковій школі. Визначене поняття – комплексне і має чітку систему, яка складається із мотиваційного; когнітивного; технологічного та рефлексивного структурних компонентів готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Деталізуємо трактування змісту і підпорядкованість кожного з них.

Мотиваційний компонент готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов вважається базовим, адже від того, чим педагог мотивує свою готовність залежать його відношення до обраної діяльності та її результати. Мотиви можуть бути різного характеру: прагнення до визнання, бажання до впровадження медіазасобів у педагогічній діяльності з метою підвищення ефективності освітнього процесу, прагнення до поліпшення якості викладання іноземних мов, бажання вмотивувати та зацікавити учнів у процесі вивчення іноземних мов тощо. Під час виникнення бажання експериментувати, учитель початкової школи осмислює власний досвід, ступінь ефективності своєї педагогічної діяльності, у нього виникає потреба до використання нових знань в організації процесу навчання іноземних мов, а для цього він концентрується на розумінні наукових і практичних аспектів інтеграції медіа в освітній процес. Прагнення до вдосконалення своїх знань і умінь у сфері медіаосвіти

зумовлюється власними особистісними та професійними потребами. Бажання відповідати вимогам сучасності, професійно зростати та самостверджуватись вмотивовує вчителя до інновацій, а саме до застосування медіазасобів з метою формування іншомовних навичок та умінь молодших школярів. Мотиви педагога залежать від тих цілей, які він ставить у своїй професійній діяльності.

Когнітивний компонент готовності визначає рівень обсягу психолого-педагогічних та методичних знань майбутніх фахівців. До психолого-педагогічних знань віднесемо систему знань базового поняттєвого апарату з медіаосвіти, класифікації медіазасобів, особливостей застосування вчителем медіазасобів на уроках іноземних мов, вікових та психологічних особливостей розвитку учнів початкової школи. Методичні знання комбінують систему знань про форми, методи, прийоми, технології застосування медіазасобів на різних етапах уроку іноземних мов, алгоритму добору та оцінювання медіазасобів відповідно до практичної мети уроку іноземної мови, способів створення власних медіапродуктів.

Технологічний компонент готовності поєднує вміння планувати освітній процес навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, визначати доцільні для використання медіазасобів етапи уроку, добирати та аналізувати медіазасоби відповідно до мети уроку, лінгвістичної цінності, з урахуванням вікових та психологічних особливостей молодших школярів, застосувати медіазасоби для забезпечення активного навчання, організації індивідуальної, парної та групової роботи, здійснювати моніторинг рівня навчальних досягнень учнів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності, самостійно створювати та застосовувати власні медіазасоби; уміннями інтегрувати знання методики навчання іноземних мов та медіаосвіти. Технологічний компонент визначає сукупність усіх необхідних умінь майбутніх учителів початкової школи, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності із застосуванням різних медіазасобів.

Рефлексивний компонент готовності виявляється в умінні здійснювати поточну та підсумкову рефлексію власної діяльності та діяльності учнів [111, с. 113]. Уточнимо, що рефлексія – це самозаглиблення, бачення своєї позиції

збоку [65, с. 146]. Аналіз власної діяльності у напрямку усвідомлення власне педагогічних дій, що дозволяє виокремити складові успіху або виявити причини невдачі своєї діяльності, визначено науковцем В. Калініним як педагогічна рефлексивність [65, с. 146-147]. Спираючись на погляди авторів, зазначимо, що рефлексивний компонент готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов реалізується через формування рефлексивної позиції вчителя початкової школи, що дозволяє здійснювати самоконтроль власної педагогічної діяльності та діяльності учнів. Досягнутий результат передбачає вибір ефективних форм, методів та технологій навчання іноземних мов, а також, прогнозування педагогічної фасилітації формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи.

Ефективність підготовки майбутніх вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов залежить від діагностики та коректної оцінки результатів за допомогою діагностичного інструментарію. Під поняттям «діагностика» І. Новик розуміє спеціальний вид діяльності, що охоплює низку методик вивчення стану об'єктів (суб'єктів) навчання, виховання і розвитку [118, с. 361].

До діагностичного інструментарію відносимо: критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Для визначення критеріїв у системі оцінки рівня готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів розглянемо детально поняття «критерій» та «показники».

Поняття «критерій» (від гр. «kriterion» – засіб для думки) трактується у сучасних енциклопедіях як мірило оцінки, судження, ознака, на підставі якої проводиться оцінка, визначення або класифікація чого-небудь [12, с. 450], а поняття «показники» як якісні і кількісні характеристики сформованості кожної якості, тобто міра того чи іншого критерію [64, с. 65].

Науковець О. Дуплійчук вважає, що під час визначення критеріїв необхідно встановити певні ознаки, яким вони повинні задовольняти. Такими ознаками є

об'єктивність, валідність, комплексність та інтегрованість. Об'єктивність полягає в тому, що критерії повинні однозначно оцінювати реальний стан об'єкта на той чи інший момент. Валідність означає, що критерії повинні оцінювати саме те, що дослідник хоче оцінити. Комплексність та інтегрованість пов'язані з тим, що критерії з достатньою повнотою повинні охоплювати і інтегрованість, і всі сутнісні характеристики досліджуваного явища чи процесу [45, с. 93].

Отже, у нашому дослідженні особистісно цільовий критерій визначає сформованість мотиваційного компонента готовності і вміщує чинники, які спонукають майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов і розкривається такими показниками: сформованість особистісного бажання удосконалювати процес навчання іноземних мов шляхом впровадження медіазасобів, прагнення до професійного вдосконалення та рівень усвідомлення попиту медіазасобів у сучасної молоді.

Знаннєвий критерій визначає сформованість когнітивного компонента готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів – ступінь опанування студентами психолого-педагогічними та методичними знаннями щодо застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Показниками є певний рівень знань базових понять з медіаосвіти, класифікації медіазасобів; особливостей їхнього ефективного застосування на уроках іноземних мов у початковій школі; методичних принципів, форм, методів, прийомів організації уроку іноземної мов із використанням медіазасобів; алгоритму добору та оцінювання медіазасобів з метою раціонального та ефективного їх застосування на уроках іноземних мов із дотриманням суто методичних принципів навчання іноземних мов; способів створення власних медіапродуктів.

Методичний критерій визначає сформованість технологічного компонента готовності майбутнього вчителя початкової школи – ступінь опанування майбутніми вчителями початкової школи методичними уміннями та навичками, необхідними для успішної професійної діяльності із застосуванням медіазасобів на уроках іноземних мов. Показником цього компонента є практичне опанування технологією застосування різних медіазасобів, що характеризується

самостійністю й обізнаністю в організації процесу навчання іноземних мов та створення власного медіазасобу, а саме: вміння планувати освітній процес навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, визначати доцільні для використання медіазасобів етапи уроку, добирати та аналізувати медіазасоби відповідно до мети уроку, лінгвістичної цінності, способу застосування, провідного виду діяльності, вікових та психологічних особливостей молодших школярів; відповідності віковим та психологічним особливостям молодших школярів, здійснювати моніторинг рівня навчальних досягнень учнів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності, самостійно створювати та застосовувати власні медіазасоби; опанувати вміннями інтегрувати знання та досвід методики навчання іноземних мов та медіаосвіти.

Оцінно-рефлексивний критерій визначає сформованість рефлексивного компонента готовності. Показником цього компонента є сформованість рефлексивної позиції вчителя, а саме здатність здійснювати такі рефлексивні процеси власної педагогічної діяльності із застосування медіазасобів як критичний аналіз та самоаналіз уроків іноземної мови із застосуванням медіазасобів з метою виявлення та подолання труднощів, доцільності та коректності обраних медіазасобів та подальшого удосконалення уроків іноземної мови у початковій школі; вміння удосконалювати проведення уроків іноземної мови із застосуванням медіазасобів у початковій школі; вміння здійснювати оцінювання та коригування діяльності учнів засобом відгуку (або зворотного зв'язку).

Запропоновані критерії та відповідні показники розглядаються нами як ознаки сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (*табл. 2.2*). Деталізація структури готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та характеристика рівнів сформованості зазначеної вище готовності подано у додатку А.

Таблиця 2.2

**Критерії та показники
сформованості готовності майбутнього вчителя початкової школи
до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов**

Критерії	Показники
Особистісно цільовий	<ul style="list-style-type: none"> – розуміння необхідності відповідати вимогам часу та потребам сучасних учнів; – бажання інноватизувати процес навчання іноземних мов з метою вивищення рівня іншомовних компетенцій учнів початкової школи; – внутрішня мотивація до застосування медіазасобів для реалізації власного прагнення до професійного вдосконалення.
Знаний	<ul style="list-style-type: none"> – знання базової термінології з медіаосвіти; – знання особливостей ефективного застосування вчителем медіазасобів на уроках іноземних мов з метою вивищення рівня іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів; – знання різних видів медіазасобів для реалізації практичної мети навчання іноземних мов; – знання алгоритму добору та оцінювання медіазасобів з метою раціонального та ефективного їх застосування на уроках іноземних мов із дотриманням суто методичних принципів навчання; – знання форм, методів та технологій застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі; – знання способів створення власних медіазасобів.
Методичний	<ul style="list-style-type: none"> – уміння інтегрувати знання та досвід методики навчання іноземних мов та медіаосвіти; – уміння планувати освітній процес навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, – уміння добирати та аналізувати медіазасоби відповідно до мети уроку, змісту програми з іноземних мов, лінгвістичної відповідності, способу застосування, провідного виду діяльності, вікових та психологічних особливостей молодших школярів; – уміння застосовувати медіазасоби для забезпечення активного навчання; – уміння організовувати різні форми роботи у процесі навчання іноземних мов; – уміння здійснювати моніторинг рівня навчальних досягнень учнів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності; – уміння самостійно створювати та застосовувати власні медіазасоби.
Оцінно рефлексивний	<ul style="list-style-type: none"> – уміння здійснювати критичний самоаналіз уроків іноземної мови в початковій школі із застосуванням медіазасобів; – уміння передбачати та долати труднощі у процесі навчання іноземних мов у початковій школі; – уміння раціонально прогнозувати доцільність та правильність обраних медіазасобів; – уміння удосконалювати проведення уроків іноземної мови із застосуванням медіазасобів у початковій школі; – уміння здійснювати оцінювання та коригування діяльності учнів засобом відгуку (або зворотного зв'язку)

Застосування комплексного опитування на констатувальному етапі нашого дослідження надало можливість визначити стан готовності майбутній учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних, а саме: ставлення студентів до удосконалення якості навчання іноземних мов, вмотивованості до застосування медіазасобів у професійній діяльності, обізнаності організації навчання молодших школярів засобом медіа, спектру наявних та власних медіазасобів для навчання іноземних мов, а також, виявлення обізнаності у здійсненні процесів самооцінки власної діяльності та діяльності учнів (Додаток Б).

Зазначене комплексне опитування здійснювалось серед студентів спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня (загальна кількість – 336 осіб) і складалось з дванадцяти тверджень з обов’язковою відкритою відповіддю. Майбутнім фахівцям було запропоновано оцінити власні ставлення та досвід відповідно кожного з них за шкалою від 1 до 4, де 1 – не погоджуюсь, 2 – сумніваюсь, що можу погодитися, 3 – більше погоджуюся, ніж сумніваюсь, 4 – повністю погоджуюся. Усі твердження умовно поділяються на чотири блоки з трьох стверджень кожен. Блок питань 2, 5, 9 показують мотиваційний компонент; 1, 6, 10 – когнітивний; 3, 8, 11 – технологічний; 4, 7, 12 – рефлексивний. Відповіді відкритих запитань зорієнтували нас у сформованості рівнів готовності майбутніх фахівців до застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов. Середнє значення результатів самооцінки студентів та відповідей на відкриті питання дозволило нам визначити стан готовності студентів до зазначеного виду діяльності.

Пропонуємо результати комплексного опитування. З метою виявлення ставлення до застосування медіазасобів та бажання удосконалювати свою професійну діяльність студентам було запропоновано надати відповіді на 2, 5, 9 твердження. З твердженням «Я вважаю, що застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі – вимога часу та потреба молоді, оскільки ____» повністю погодились 81% студентів, більше погодились, ніж сумнівались – 14 %, сумнівались, що можуть погодитись – 5%. На думку студентів, медіазасоби,

визначені як новинка сьогодення, є актуальними для застосування у навчанні іноземних мов, оскільки сучасне суспільство вимагає оновлення. Майбутні фахівці переконані, що нове покоління потребує нових засобів, діти краще опановують знання за їх допомогою. Учням потрібні ті засоби навчання, які застосовуються ними в повсякденному житті. Крім того, на думку студентів, учитель повинен бути сучасним, іти в ногу зі змінами в суспільстві та освіті. Студенти переконані, що медіазасоби вмотивовують учнів до вивчення іноземних мов та полегшують цей процес.

На твердження «Я вважаю, що медіазасоби сприяють ефективності процесу навчання іноземних мов та оновленню його методичного забезпечення. □ Свій коментар ____» отримано такі відповіді: 87% студентів повністю погоджуються, 12% – більше погоджуються, ніж сумніваються, 1% студентів сумніваються, що можуть погодитись. На переконання студентів, медіазасоби сприяють ефективності процесу навчання іноземних мов, оскільки вони підвищують пізнавальну активність учнів, унаочнюють матеріал, навчають в ігровій формі, спонукають краще запам'ятовування матеріалу та систематизують інформацію.

Результати відповідей на твердження «Я вважаю, що медіазасоби надають можливість учителю розвивати власний професійний потенціал та поглиблювати знання з освітніх технологій, оскільки ____» виглядають таким чином: 82% студентів повністю погоджуються, 12% – більше погоджуються, ніж сумніваються, 6% студентів сумніваються, що можуть погодитись. На думку майбутніх фахівців, медіазасоби надають можливість учителю розвивати власний професійний потенціал та поглиблювати знання з освітніх технологій, оскільки вчителі навчаються самостійно створювати дидактичний матеріал.

Середнє число результатів блоку відповідей мотиваційного компонента демонструє, що у 83% майбутніх фахівців сформовано позитивне ставлення до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, у них свідоме розуміння необхідності відповідати сучасним вимогам та сучасним дітям та розвинуте бажання удосконалюватись професійно, 13 % – мають підсвідоме бажання інноватизувати процес навчання іноземних мов, внутрішня мотивація спонукає до

професійного розвитку, 4% студентів все ще сумніваються у необхідності інтеграції медіазасобів у освітній процес, оскільки сумніваються, що ці засоби уможливлують розвиток професійного потенціалу і не поглиблюють знання з освітніх технологій. Отже, зрозуміло, що студенти вмотивовані до змін та інновацій в освітньому процесі.

Якщо мотивація – це рушійна сила до дій, то знання – фундамент для початку переходу до них. Тому для ефективного застосування медіазасобів учителю потрібні теоретичні знання базової термінології, видів медіазасобів, технології їх застосування у навчанні іноземних мов та способів створення власних медіапродуктів. Результати відповідей блоку тверджень 1, 6, 10 когнітивного компонента розкрили глибину знань студентів з питань дослідження. На прохання дати відповідь на твердження «Я знаю, що до медіазасобів відносяться традиційні засоби масової інформації (___) та новітні технології (___)» 39% студентів повністю погодилося, 37% – більше погодилося, ніж сумнівалось, 17% – сумнівалось, що можуть погодитись, 7% – не погодилося. Студенти погодились, що до медіазасобів відносяться традиційні засоби масової інформації та новітні технології. Відкритість тверджень допомогла з'ясувати певну обмеженість та плутанину у визначенні різних видів новітніх технологій. Так вони змогли назвати лише комп'ютер, смартдошку, презентації PowerPoint. Очевидний факт, що знання класифікацій медіазасобів потребують конкретизації та розширення.

З твердженням «Я знаю різні види медіатекстів (___) та ресурси для створення власних дидактичних медіапродуктів, а саме: ___» повністю погодилося 6% студентів, більше погодилося, ніж сумнівалось – 13 %, сумнівалось, що можуть погодитись – 68 %, не погодилося – 6 % респондентів. Щодо знань різноманітних видів медіатекстів, студенти назвали аудіо, відео, новини, коментарі. До ресурсів, які вони знають та використовують для створення власних медіапродуктів віднесено програми комп'ютерного забезпечення Power Point, MSWord, Movie Maker, інтернет платформу YouTube та хмарне сховище Диск Google.

Чергове твердження «Я володію методичними знаннями щодо застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов учнів початкової школи. □ Свій коментар ____» дало можливість виявити, що 8% майбутніх фахівців повністю погоджуються з ним, 21% – більше погоджуються, ніж сумніваються, 53% – сумніваються, що можуть погодитись, 18 % – не погоджуються з твердженням. Відкрита частина твердження продемонструвала, що добирають майбутні фахівці матеріал лише відповідно до програми навчання іноземних мов у початковій школи, уміння користуватися комп'ютером та стартдошкою, створювати презентації.

Середнє число результатів блоку відповідей когнітивного компонента показало, що 18% студентів мають глибокі теоретичні та методичні знання та досконало володіють технологією застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов, 24% – мають базові знання, у 46% – несистематизовані знання і у 10% – елементарні знання. Проте відкритий варіант продовження тверджень показав не систематизованість знань більшості студентів. Результати також засвідчують, що майбутні фахівці мають часткові знання щодо широкого спектра медіазасобів для використання та створення медіапродуктів, а саме: для навчання іноземних мов у початковій школі. Отже, вважаємо за необхідне сприяти формуванню когнітивного компонента готовності майбутнього вчителя до застосування медіазасобів, оскільки він сприяє опануванню ґрунтовних теоретичних знань, які є підґрунтям для формування навичок та розвитку умінь використання зазначених засобів.

Подальний блок тверджень визначив ставлення студентів до методики застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. На твердження «Я умію обирати медіазасоби для навчання іноземних мов молодших школярів і я роблю це так ____» студенти відповіли так: 11 % – повністю погоджуюсь, 17% – більше погоджуюсь, ніж сумніваюсь, 43% – сумніваюсь, що можу погодитись, 29% – не погоджуюсь. Із запропонованих варіантів відповідей відкритої частини зазначимо, що студенти використовують відео, мультфільми, пісні платформи YouTube, завдання хмарного ресурсу LearningApps відповідно до віку дітей та теми уроку.

19 % студентів повністю погодились, що уміють застосувати медіазасоби у навчанні іноземних мов молодших школярів, 28% – більше погоджуються, ніж сумніваються у своїй відповіді, 46% – сумніваються, що можуть погодитись та 7% не уміють здійснювати цю діяльність. 11% студентів уміють створювати власні медіапродукти для організації навчання іноземних мов учнів початкової школи, 18% респондентів більше погоджуються, ніж сумніваються, 48% – сумніваються, що уміють, 23 % – не уміють створювати авторські медіапродукти. До тих медіапродуктів, які майбутні фахівці здатні створювати віднесено презентації, відео, хмари слів, опитування, кросворд.

Отже, відповідно до обчислювання середнього числа відповідей, визначено, що 14% майбутніх фахівців мають розвинені уміння визначати доцільні медіазасоби, 21% – достатньо розвинені уміння, 46% – слабо розвинені уміння, 20% респондентів не володіють технологією застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Відкрита частина тверджень залишилась без відповідей студентів, що дає нам можливість зауважити, що все ж таки у майбутніх вчителів початкової школи не розвинуті уміння планувати та здійснювати навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів.

З метою визначення уявлення про процеси рефлексії студентам було запропоновано дати відповіді на твердження 4, 7, 12. Відповідаючи на твердження «Я розумію, що існують труднощі застосування медіазасобів після кожного уроку з їх впровадженням. Серед труднощів можу назвати ____» 29% респондентів повністю погодились, 32% – дали відповідь, що більше погоджуються, ніж сумніваються, 34% – сумніваються, що можуть погодитись, 5 % – не погоджуються. Серед труднощів респонденти назвали недостатню кількість безкоштовних програм у мережі інтернет та невідповідність великої кількості медіапродуктів тематиці навчальної програми.

Щодо результатів відповідей на твердження «Я розумію як прогнозувати та проектувати діяльність на уроках іноземних мов із застосуванням медіазасобів, оскільки ____», то зазначимо, що 4% майбутніх фахівців вважають, що розуміють як здійснювати ці процеси, 33% – більше погоджуються, ніж сумніваються, 37%

респондентів сумніваються, що можуть погодитись, і 26 % – не погодились із твердженням.

Результати відповідей на твердження «Я розумію як здійснювати самоаналіз та самооцінку діяльності із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов, оскільки _____» такі: 6% студентів повністю погоджуються, 35% – більше погоджуються, ніж сумніваються, 41% – сумніваються, що можуть погодитись, 18% – не погодились.

Відповідно до отриманих результатів відповідей на твердження для визначення уявлення студентів власної рефлексивної позиції можемо зробити висновок, що 13% майбутніх фахівців вважають, що точно розуміють необхідність критичного аналізу власної педагогічної діяльності із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов для запобігання уникнення труднощів та подальшого коректного планування зазначеної діяльності, 33% респондентів схильні підтримати ідею власної обізнаності у рефлексивних процесах, 37% – думають, що мають фрагментарні уявлення про процеси рефлексії у навчанні іноземних мов із застосуванням медіазасобів, 17 % – упевнені, що не уміють здійснювати критичний самоаналіз власної педагогічної діяльності.

Діаграми Додатку В візуалізують процентне співвідношення відповідей респондентів на кожне питання комплексного опитування.

Також хочемо зазначити, що відповіді майбутніх учителів початкової школи на всі твердження комплексного опитування потребувало критичного аналізу власних знань, умінь та досвіду застосовувати медіазасоби на уроках іноземних мов. Відповіді на відкриті питання були обов'язковими і оцінювались за окремою шкалою, про що детально написано у підрозділі 3.2.

Фрагментарні, неточні та неповні відповіді студентів, або їх відсутність взагалі, дають нам підстави стверджувати, що проведена комплексна факторна діагностика стану готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов актуалізувала та підтвердила потребу щодо переформатування і підсилення методичного сегмента професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, зокрема, необхідність

формування їхньої готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Визначення рівнів готовності майбутніх вчителів до застосування медіазасобів – наступне завдання нашого дослідження. Вихідними моментами для їх виявлення є запропоновані та описані вище критерії та показники.

Поняття «рівень» у загальнометодологічному значенні тлумачиться як ступінь величини, розвитку, значущості чого-небудь, відношення ступенів розвитку чогось [162, с. 21]. Проблема рівнів розвитку педагогічної діяльності розкривається в дослідженнях Н. Кузьміної [89], В. Сластьоніна [187], О. Дуплійчук [45] та інших.

У класифікації рівнів педагогічної діяльності В. Сластьонін визначає такі рівні: інтуїтивний (студенти розв'язують педагогічні задачі на інтуїтивному рівні, володіючи деякою сукупністю педагогічних вмінь), репродуктивний (студенти розв'язують педагогічні задачі в межах інструкцій і правил), репродуктивно творчий (студенти успішно розв'язують типові задачі, однак в складних і непередбачуваних ситуаціях орієнтуються важко); творчо-репродуктивний (студенти успішно розв'язують педагогічні задачі, однак їх дії не вирізняються оригінальністю, недостатньо розвинена здатність до прогнозування); творчий рівень (студенти пропонують способи розв'язання педагогічних задач, що вирізняються оригінальністю, характерний пошук нових способів, засобів і прийомів) [187].

Н. Кузьміна визначає три рівні педагогічної діяльності: репродуктивний (педагог вміє передати те, що знає сам і так, як знає сам); адаптивний (педагог вміє не лише передати інформацію, а й трансформувати інформацію, моделювати знання з окремих питань); системно-моделювальний (педагог вміє моделювати систему діяльності, формувати систему знань зі свого предмета) [89].

О. Дуплійчук виділяє чотири рівні готовності майбутніх вчителів, кожен з яких, взаємодіє з попереднім і наступним: рецептивний, репродуктивний, продуктивний, конструктивний [45, с. 99-100]. Шкала розбіжності відповідей на твердження та відкриті питання комплексного опитування дала нам підстави

визначити три рівні сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, а саме: продуктивний, достатній та репродуктивний. Схарактеризуємо кожен рівень готовності.

Продуктивному рівню готовності відповідають сформоване глибоке розуміння студентів необхідності відповідати вимогам часу та потребам сучасних учнів; усвідомлене бажання удосконалювати процес навчання іноземних мов з метою вивищення рівня іншомовних компетенцій учнів початкової школи; високою внутрішньою мотивацією до застосування медіазасобів для реалізації власного прагнення до професійного вдосконалення. Студенти мають ґрунтовні знання: базової термінології з медіаосвіти; психолого-педагогічних та методичних основ інтеграції медіазасобів у процес навчання іноземних мов у початковій школі; технологій впровадження медіазасобів; особливостей застосування вчителем медіазасобів на уроках іноземних мов з метою вивищення рівня іншомовних компетенцій молодших школярів; психологічних особливостей розвитку учнів початкової школи та критеріїв добору медіазасобів з метою раціонального та ефективного їх застосування на уроках іноземних мов із дотриманням суто методичних принципів навчання; способів створення власних медіапродуктів та знань основ аналізу медіатекстів. Майбутні фахівці володіють технологією застосування різних медіазасобів у навчання іноземних мов молодших школярів; розвиненими вміннями планувати урочний, позаурочний та самостійний освітній процес навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, визначати доцільні для використання медіазасобів етапи уроку, добирати та аналізувати медіазасоби відповідно до мети уроку, лінгвістичної цінності, відповідності віковим та психологічним особливостям молодших школярів, застосувати медіазасоби для забезпечення інтерактивного навчання, організації індивідуальної, парної та групової роботи, здійснювати моніторинг рівня навчальних досягнень учнів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності, самостійно створювати та застосовувати власні медіазасоби; опанувати вміннями інтегрувати знання та досвід методики та медіаосвіти. Студенти здатні точно,

послідовно та коректно здійснювати критичний самоаналіз уроків іноземної мови в початковій школі із застосуванням медіазасобів з метою виявлення та подолання труднощів, доцільності та правильності обраних медіазасобів та подальшого удосконалення уроків іноземної мови у початковій школі.

Достатній рівень готовності майбутніх учителів характеризується поверхневим розумінням необхідності відповідати вимогам часу та потребам сучасних учнів; частковим бажанням інноватизувати процес навчання іноземних мов з метою вивищення рівня іншомовних компетенцій учнів початкової школи; зовнішньою мотивацією до застосування медіазасобів для реалізації власного прагнення до професійного вдосконалення. Студентам притаманні несистематизовані знання базової термінології з медіаосвіти; психолого-педагогічних та методичних основ інтеграції медіазасобів у процес навчання іноземних мов у початковій школі; технологій впровадження медіазасобів; особливостей застосування вчителями медіазасобів на уроках іноземних мов з метою вивищення рівня іншомовних компетенцій молодших школярів; психологічних особливостей розвитку учнів початкової школи та критеріїв добору медіазасобів з метою раціонального та ефективного їх застосування на уроках іноземних мов із дотриманням суто методичних принципів навчання; способів створення власних медіапродуктів та знань основ аналізу медіатекстів. Студенти фрагментарно володіють технологією застосування різних медіазасобів у навчанні іноземних мов молодших школярів; слабо розвиненими уміннями планувати освітній процес навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, визначати доцільні для використання медіазасобів етапи уроку, добирати та аналізувати медіазасоби відповідно до мети уроку, лінгвістичної цінності, відповідності віковим та психологічним особливостям молодших школярів, застосувати медіазасоби для забезпечення інтерактивного навчання, організації індивідуальної, парної та групової роботи, здійснювати моніторинг рівня навчальних досягнень учнів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності, самостійно створювати та застосовувати власні медіазасоби; опанувати уміннями інтегрувати знання та досвід методики та медіаосвіти. Майбутні фахівці незв'язно здійснюють

самоаналіз уроків іноземної мови в початковій школі із застосуванням медіазасобів з метою виявлення та подолання труднощів, доцільності та правильності обраних медіазасобів та подальшого удосконалення уроків іноземної мови у початковій школі.

Репродуктивний рівень готовності майбутніх учителів характеризується не сформованим розумінням необхідності відповідати вимогам часу та потребам сучасних учнів; пасивність до інноватизації процесу навчання іноземних мов з метою вивищення рівня іншомовних компетенцій учнів початкової школи; відсутністю мотивації до застосування медіазасобів для реалізації власного прагнення до професійного вдосконалення. Їм властиві елементарні знання базової термінології з медіаосвіти; психолого-педагогічних та методичних основ інтеграції медіазасобів у процес навчання іноземних мов у початковій школі; технологій впровадження медіазасобів; особливостей застосування вчителями медіазасобів на уроках іноземних мов з метою вивищення рівня іншомовних компетенцій молодших школярів; психологічних особливостей розвитку учнів початкової школи та критеріїв добору медіазасобів з метою раціонального та ефективного їх застосування на уроках іноземних мов із дотриманням суто методичних принципів навчання; способів створення власних медіапродуктів та знань основ аналізу медіатекстів. Володіння технологією застосування різних медіазасобів у навчання іноземних мов молодших школярів відбувається на рівні відтворення. Нерозвинені уміння організовувати освітній процес навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, визначати доцільні для використання медіазасобів етапи уроку, добирати та аналізувати медіазасоби відповідно до мети уроку, лінгвістичної цінності, відповідності віковим та психологічним особливостям молодших школярів, застосувати медіазасоби для забезпечення інтерактивного навчання, організації індивідуальної, парної та групової роботи, здійснювати моніторинг рівня навчальних досягнень учнів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності, самостійно створювати та застосовувати власні медіазасоби; опанувати вміннями інтегрувати знання та досвід методики та медіаосвіти. Невміння здійснювати критичний самоаналіз уроків іноземної мови в

початковій школі із застосуванням медіазасобів з метою виявлення та подолання труднощів, доцільності та правильності обраних медіазасобів та подальшого удосконалення уроків іноземної мови у початковій школі.

Таким чином, розуміння мети, завдань та результатів підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов – формування готовності майбутніх фахівців до зазначеного виду діяльності, дозволило нам визначити структуру готовності, яка складається із мотиваційного, когнітивного, технологічного та рефлексивного компонентів та обґрунтувати зміст кожного з них. Здійснення діагностики стану готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов потребувало визначення діагностичного інструментарію визначення сформованості мотиваційного, когнітивного, технологічного та рефлексивного компонентів готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, а саме: критерії (особистісно-цільовий, знаннявий, методичний, оцінно-рефлексивний), показники та рівні (продуктивний, достатній, репродуктивний).

2.3. Обґрунтування змістово-методичного забезпечення підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов

Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів потребує розроблення експериментального змістово-методичного забезпечення процесу формування готовності до зазначеного виду діяльності.

На основі огляду науково-методичної літератури встановлено розрізнення технологічного [45], навчально-методичного [39; 239], мотиваційного [59], методичного [22], змістовно-методичного [171] забезпечення та науково-методичного супроводу [40] професійної підготовки майбутніх фахівців. Для прикладу, навчально-методичне забезпечення освітнього процесу – це сукупність

документів, які забезпечують процес підготовки майбутніх фахівців, а саме: освітні програми, навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін, методичні матеріали для проведення навчальних занять та контролю досягнень студентів [154]. Зазначені документи описують зміст професійної підготовки та її результат; визначають структуру та встановлюють перебіг освітнього процесу.

Для уточнення поняття «змістово-методичне забезпечення» необхідно враховувати дві його складові – змістову та методичну. Змістова частина передбачає підбір певного контенту, який впливає на збагачення теоретичних знань майбутніх учителів. Обирати цей контент доцільно з урахуванням компонентів готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності, які необхідні для успішної соціалізації, компетентної виробничої діяльності й неухильного особистісного самовдосконалення та розвитку професійної майстерності [237, с. 299]. Для порівняння методична частина підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов забезпечує систему сучасних освітніх технологій, різноманітних форм організації роботи, методів та прийомів, які впливають на формування структурних компонентів готовності до зазначеного виду діяльності.

Аналізуючи результати науково-педагогічних джерел, О. Волик та О. Сулейманова обґрунтовують поняття «методичне забезпечення» як процес і як результат. Так, методичне забезпечення як процес – це планування, розроблення та створення оптимальної системи навчально-методичної документації та засобів навчання, які необхідні для ефективної організації освітнього процесу у межах часу та змісту, що визначаються освітньою програмою. А методичне забезпечення як результат – сукупність усіх навчально-методичних документів (планів, програм, методик, навчальних посібників тощо), які утворюють системний опис освітнього процесу, яких буде реалізований на практиці. У цьому сенсі методичне забезпечення є дидактичним засобом управління підготовкою фахівців [22, с. 410].

Продовжуючи аналіз науково-методичної літератури, зазначимо, що науковець С. Сисоєва до методичного забезпечення навчання дорослих відносить:

набір тестових завдань для визначення рівня засвоєння матеріалу; ілюстративний матеріал, який дозволяє глибше зрозуміти навчальну інформацію (у вигляді малюнків, схем, інструкцій, опорних конспектів тощо); інформація, яка розширює чи поглиблює процес засвоєння (додаткові джерела інформації у вигляді підручників, довідників, методичних розробок); алгоритмічні вказівки для самостійного вивчення нового матеріалу чи шляхів вирішення проблемних завдань; набір карток-завдань (репродуктивного і продуктивного характеру), який дозволяє учневі самостійно вибирати тип, вид і форму матеріалу, користуватися індивідуальними способами навчальної роботи; картки програмованого безмашинного контролю для здійснення оперативного зворотного зв'язку на уроці; набір конкретних професійних ситуацій різних рівнів складності; картки типових помилок для розвитку самоконтролю; навчально-контролюючі комп'ютерні програми тощо [180, с. 63-64].

Розглянемо, які підходи науковці вбачають щодо удосконалення змістового та методичного забезпечення формування готовності майбутніх фахівців до різних видів діяльності.

Для прикладу, науковець О. Дуплійчук переконана, що технологічне забезпечення та оптимальне співвідношення активних методів навчання, нестандартних форм і режимів роботи стимулює процес розвитку майбутнього фахівця та виявляється в збагаченні інтерактивної взаємодії між майбутніми вчителями. Саме технологічне забезпечення професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя розглядається у дисертаційному дослідженні як система проектно-комунікативних технологій соціокультурного і міжкультурного змісту, які спрямовані на формування особистості вчителя як предметника, дослідника та культуромовної особистості [45, с. 68].

Науковець С. Іць розглянула комплекс внутрішніх та зовнішніх факторів, які зумовлюють підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови у закладі вищої освіти на основі створеного медіаосвітнього середовища, ефективної побудови навчально-виховного процесу з урахуванням потреб, інтересів, можливостей особистості до використання медіаосвітніх

технологій у власній професійній діяльності. Також, науковцем запропоновано використання інноваційних форм підготовки майбутніх учителів, а саме: дискусійний медіаклуб, лекторій, медіаосвітні квести, вебінари, форуми, самостійна робота в медіацентрі тощо. Дослідниця розширила спектр методичного забезпечення шляхом впровадження медіаосвітніх технологій, програмного забезпечення, спецкурсу «Технології медіаосвіти в професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови», навчально-методичного посібника «Педагогічні медіатехнології у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови» [62, с. 10].

З метою забезпечення ефективного формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі педагогічної практики С. Кара визначила зміст діяльності студентів, способи координації злагодженої взаємодії всіх керівників практики – викладачів закладу вищої освіти та вчителів школи. Науковець упевнена, що створення ситуації успіху, надання педагогічної підтримки студентам, забезпечення суб'єкт-суб'єктних відносин, розвиток творчої індивідуальності та самостійності реалізують особистісно орієнтований підхід до формування професійної компетентності майбутнього вчителя [66, с. 9].

Переконаннями А. Береснєва засвідчено, що на підготовку майбутніх учителів іноземних мов позитивно впливають особистісно орієнтовані технології навчання, які забезпечують використання комплексу психолого-педагогічних знань та сформованої системи вмінь щодо організації освітнього процесу [8, с. 13].

На основі аналізу компонентів педагогічного процесу В. Імбер визначено та теоретично обґрунтовано мотиваційне забезпечення опанування студентами мультимедійними засобами навчання в умовах створення мультимедійно-навчального середовища. Науковець упевнена, що опис та організація освітнього процесу викладачами у закладі вищої освіти повинні відбуватися на основі системного використання мультимедійних засобів навчання [59, с. 13].

Наукова праця Т. Марчій-Дмитраш розкриває урахування у змісті фахових і психолого-педагогічних дисциплін особливостей організації навчальної

діяльності учнів початкової школи, реалізацію комунікативно-ігрового підходу під час вивчення спецкурсу, створення креативно-ігрового середовища у процесі інтерактивної взаємодії суб'єктів навчального процесу у вищій педагогічній школі [99, с. 12].

Дослідницею В. Мантуленко запропоновано уведення в освітній процес факультативного курсу, метою якого передбачено навчання ефективним способам використання електронних медіа у процесі навчання; ознайомлення з різноманітними освітніми можливостями електронних медіа, демонстрація різних способів їх застосування, формування уміння використовувати електронні медіа під час виконання творчих завдань [96, с. 14].

Ефективне формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи, на переконання науковця М. Сідун, відбувається шляхом застосування різноманітних форм, методів та прийомів стимулювання, мотивації, контролю й самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності студентів, провідними серед яких є дискусія, діалогічне навчання, аналіз навчальних ситуацій, самооцінювання, рольова гра, кредитно-модульне навчання, а також відповідних засобів, зокрема, інтегративних курсів, навчальних модулів, вербальної інформації викладача [182, с. 10].

Науковець Ю. Казаков визначив провідні форми й методи застосування медіаосвіти в процесі професійної підготовки педагога, зокрема навчально-творчі завдання на матеріалі медіатекстів, використання проєктних методик, які забезпечують включення медіаінформації в змістовне наповнення навчальних занять спецкурсів медіаосвітньої спрямованості «Медіаосвіта школярів засобами телебачення», «Естетичне виховання школярів засобами телебачення» [63, с. 14-15].

У своєму науковому дослідженні Л. Тишакіна встановила, що формування комплексної технолого-педагогічної готовності студентів до професійної діяльності має відбуватися за допомогою технології розвиваючого навчання та методів організації технологізованого педагогічного середовища, що спрямовані на активізацію колективної творчої діяльності, активності майбутнього фахівця,

технології ініціювання творчих якостей особистості з метою створення якісно нових для людини цінностей та ознайомлення з нестандартними формами навчання іноземної мови та практики засвоєння різноманітних технологій дидактики [202, с. 17].

Погляд О. Янишин сфокусовано на інтегруванні медіаосвітніх технологій до змісту професійної підготовки майбутніх документознавців, за допомогою яких створюється позитивна професійно значуща мотивація формування комунікативних умінь у студентів та відбувається цілеспрямована підготовка викладачів і студентів для роботи з зазначеними технологіями з урахуванням системного підходу. Для вивищення рівня сформованості комунікативних умінь майбутніх фахівців дослідниця запропонувала введення в освітній процес освітніх маркетингових досліджень, медіаосвітнього студентського гуртка та проведення науково-методичних семінарів викладачів [236].

Дослідниця Ю. Руднік стверджує, що ефективність процесу підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання на уроках іноземної мови залежить від сукупності змісту навчання, форм та методів, які вона вбачає змістовно-методичним забезпеченням підготовки майбутніх фахівців. Ця сукупність забезпечує цілісне та системне формування компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов. При цьому змістова частина формується відповідно до переліку компетентностей майбутнього фахівця [170]. Науковець переконана у створенні цифрового контенту підготовки, оскільки саме він впливає на мотивацію студентів та формування їхньої цифрової компетентності.

У контексті розвитку цифрової компетентності учителів початкової школи науковець К. Гущина удосконалила зміст навчання вчителів початкової школи, розроблено навчально-методичний супровід, який полягав у: залученні студентів до активного навчання; використанні цифрових технологій; стимулюванні їх творчого потенціалу; розвитку готовності до самостійної діяльності в освітньому процесі. Ці процеси розглядалися як технологія, яка складалась з мети,

програмно-методичного забезпечення (освітні професійні програми, робочі навчальні програми, спецкурси). Процесуальну основу такої технології було сформовано на основі методик, методів, форм та видів навчання [40, с. 172-178].

Модель підготовки майбутніх вчителів філологічних спеціальностей до професійної діяльності із застосуванням медіаосвітніх технологій, що розроблена науковцем О.Георгіаді, утворює змістовий блок (інтеграція медіаосвітніх технологій у навчальні дисципліни, введення авторських курсів «Медіаосвітні технології», «Основи аналізу медіатексту») та процесуальний блок (форми, активні методи – дебати, ігри (дидактичні, симулятивно-комунікативні, ситуативно-комунікативні, аналіз медіатекстів, створення медіапродуктів)) [25]. До професійної підготовки авторка долучила різноманітні сучасні засоби, а саме: апаратні та мультимедійні засоби (електронна пошта, соціальна мережа Фейсбук, файловий обмінник YouTube, освітня платформа Glogster, блог викладача, аудіо- та відеоредактори, програма Microsoft Power Point) [25, с.90], авторський блог, навчальні посібники «Global Issues in Media Context» [25, с. 176] та «Основи аналізу медіатексту» [25], методичні посібники, навчальні програми, тестові завдання.

Підсумовуючи пошуки науковців щодо оптимального змістово-методичного забезпечення для ефективної підготовки майбутніх фахівців до різних видів діяльності можна дійти висновку, що будь-яка підготовка має відбуватись як цілісний та системний процес, який включає оновлення змісту відповідної підготовки. Реалізація змісту здійснюється на основі впровадження таких освітніх технологій, які максимально відповідають меті підготовки, професійним та віковим інтересам цільової аудиторії. Такі технології формують готовність майбутніх фахівців здійснювати професійну діяльність відповідно до вимог та викликів сучасного суспільства.

Отже, на основі проаналізованих науково-педагогічних джерел підсумуємо, що під змістово-методичним забезпеченням підготовки майбутніх вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов розуміємо сукупність змісту, провідних форм, активних методів та медіазасобів цієї підготовки, які разом регулюють комплексне формування компонентів готовності вчителів початкової школи до застосування медіазасобів (рис. 2.1).

*Рис. 2.1. Сукупність змісту, форм, методів та медіазасобів у професійній підготовці майбутнього вчителя (схематичне зображення).
(джерело створено автором самостійно)*

У нашому дослідженні медіазасоби великого значення набувають як засоби, які слугують формуванню зазначеного виду готовності, з одного боку, та сприяють опануванню студентами змістом методичної та лінгвістичної підготовки до застосування медіазасобів, оновлюють процес організації освітнього процесу та розширюють спектр реалізації способів підготовки майбутніх фахівців, з іншого.

Для того, щоб обґрунтувати змістово-методичне забезпечення підготовки майбутніх вчителів початкової школи до застосування медіазасобів, варто звернути увагу на процес формування компонентів готовності фахівців до зазначеного виду діяльності, що може стати підґрунтям для вибору відповідних форм, методів та засобів підготовки.

Як було зауважено у параграфі 1.2, процес підготовки майбутніх вчителів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов – динамічний, суб'єкт-суб'єктний процес засвоєння знань, формування умінь та навичок через активні способи пізнавальної діяльності, що впливає на ефективне формування готовності до зазначеної діяльності. Тому вважаємо доцільним взяти за основу таксономію упорядкування пізнавальних навичок особистості (таксономію Б. Блума) для розгляду процесу формування компонентів готовності вчителів початкової школи до застосування медіазасобів.

Для повного розуміння питання дамо коротку характеристику таксономії Б. Блума. Для початку, таксономія (від грец.: *τάξις* – лад, порядок; *νόμος* – закон) – теорія систематизації складно організованих областей дійсності й знання, які мають ієрархічну будову (об'єкти тих чи інших галузей знань, дисциплін тощо). Базовим поняттям таксономії є класифікація [23]. Таксономію упорядкування пізнавальних навичок особистості [264] було розроблено групою експертів Сполучених Штатів на чолі з Бенджаміном Блумом (Benjamin Bloom), заступником директора експертної ради Університету Чикаго, та уперше опубліковано як таксономія Блума у 1956 та удосконалено Девідом Кратволом (David Krathwohl) – партнер Б. Блума, і Лоріном Андерсоном (Lorin Anderson) – учений та послідовник Б. Блума, у 2001.

Якщо першу модель таксономії науковці розглядали як інструмент вимірювання і вважали цю класифікацію підставою для визначення освітніх цілей для певного навчального курсу або навчального плану, то другу – представлено як спектр освітніх можливостей для формування очікуваних результатів освітнього процесу.

Ми вважаємо, що у професійній підготовці майбутніх вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов слід розглядати зміст, форми, методи та медіазасоби як систему, яка ґрунтується на таксономії Блума (рис. 2.2).

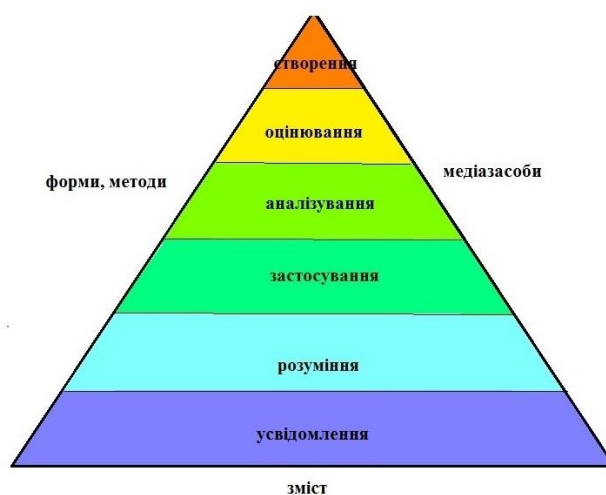

Рис. 2.2. Сукупність змісту, форм, методів та медіазасобів у професійній підготовці майбутнього вчителя, основане на таксономії Б. Блума (схематичне зображення)

Погоджуємося з думкою дослідниці Леслі Оуен Вілсон, що оновлена модель чітко розкриває всі категорії таксономії, що робить її більш зручною для формування освітніх завдань, а когнітивні процеси, які пов'язані з ними, можна легко задокументувати та відстежити. Ця функція полегшує процес оцінки та самооцінки вчителя, оцінки студента та робить його більш зрозумілим [264]. Вважаємо за необхідне доповнити перелік опцією самооцінка студентів, оскільки вона показує рефлексивний компонент готовності майбутніх фахівців.

Отже, оновлена модель таксономії Б. Блума гарантує максимально точне формулювання освітніх завдань, які орієнтують на формування всіх компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Ми припускаємо, що умовно категорії таксономії «Усвідомлення» та «Розуміння» демонструють формування когнітивного компонента, категорії «Застосування» та «Аналіз» – технологічного компонента, а категорії «Оцінювання» та «Створення» – рефлексивного. Формування мотиваційного компонента готовності майбутніх вчителів до застосування медіазасобів відбувається наскрізно всіх категорій таксономії (рис. 2.3).

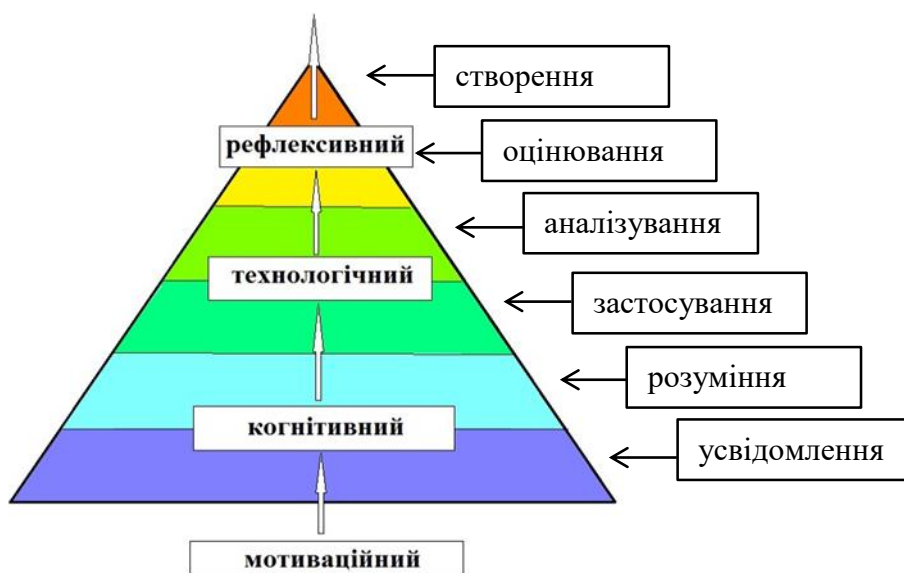

Рис. 2.3. Упосередкування структурних компонентів готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов стосовно категорій таксономії Б. Блума (джерело створено автором самостійно)

Ми не можемо розглядати формування компонентів окремо один від одного, оскільки ієрархічність категорій таксономії є підтвердженням їх взаємозалежності та взаємодоповненості.

Крім того, ми вважаємо, що формування готовності до застосування медіазасобів відбувається з певною циклічністю або блоками. Студенти отримують деякий обсяг інформації, запам'ятовують її, інтерпретують, пояснюють, наводять приклади, узагальнюють, застосовують отримані знання для створення продуктів (презентацій, діалогів, розповідей тощо) за певним зразком, аналізують власні результати та порівнюють зі своїми попередніми досягненнями, і нарешті, генерують та продукують нові ідеї, синтезуючи всі попередні елементи. У результаті такого пізнавального процесу відбувається часткове формування усіх компонентів готовності майбутнього вчителя. Таким чином, нашарування блоків, зображених на рисунку, вибудовує повне змістове наповнення на певному етапі навчання особистості, яке реалізується через відповідне методичне забезпечення (рис. 2.4).

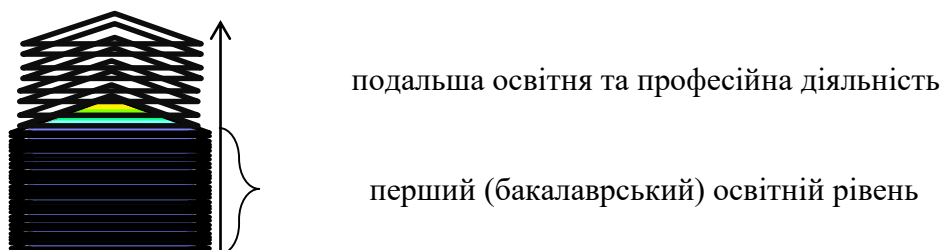

Рис. 2.4. Блочне представлення процесів формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов

Отже, формування мотиваційного, когнітивного, технологічного та рефлексивного компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відбувається на основі таксономії Б. Блума, оскільки вона надає можливість максимально точно сформулювати очікувані результати, відповідає критеріям сформованості компонентів готовності та відстежити їх сформованість на певних етапах освітнього процесу. Закладення основ застосування медіазасобів на уроках

іноземних мов у початковій школі на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти дає старт для подальшого професійного удосконалення.

Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов має здійснюватися на основі обґрунтованих та перевірених дидактичних принципів – основних положень, які визначають зміст, організаційні форми і методи [210, с. 88]. Серед загальнодидактичних принципів виокремимо принципи науковості, системності та послідовності, доступності, зв'язку навчання із життям, свідомості та активності, наочності, міцності, індивідуального підходу, емоційності навчання, єдності теоретичної та практичної підготовки студентів. Оскільки діяльність учителя, яка пов'язана із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов у початковій школі вважається інноваційною, то погоджуємось з думкою Ю. Руднік, яка у змісті інноваційних принципів підготовки вчителів вважає за доцільне враховувати такі, як інноваційність освітнього середовища, тобто його орієнтація на інноваційний розвиток; безперервність освіти, що передбачає постійне опанування новими технологіями навчання та рефлексивності, що полягає в самоаналізі ефективності власної професійної діяльності [171, с. 131].

Оскільки наше дослідження має міждисциплінарний характер, варто взяти до уваги основні принципи медіаосвіти, які зазначені в основних положеннях оновленої редакції Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (2016). Ми виокремимо саме ті, які буде покладено в основу змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов – особистісний соціально-психологічний підхід, перманентне оновлення змісту, орієнтація на розвиток інформаційно-комунікативних технологій, продуктивна мотивація [78].

Розглянувши динамічність, комплексність та циклічність процесу формування компонентів готовності майбутніх учителів до застосування медіазасобів, тепер слід визначити та обґрунтувати змістово-методичне забезпечення процесу підготовки, яке стане його наповненням та дозволить підвищити якість освіти (*табл. 2.3*).

Таблиця 2.3

Змістово-методичне забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов

Базові медіазасоби Медіацентр педагога «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас» Платформа НУШ Навчальна платформа для підготовки вчителя англійської мови НУШ Платформи Common Sense, PBS Education Соціальна мережа Google+		
↓ ↓		
Змістове 1. Включення у зміст методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» модулю «Інноваційні засоби навчання». 2. Доповнення змісту іншомовного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» та вибіркового блоку дисципліни «Сучасна англійська мова з практикумом» темами та питаннями, які пов'язані з розумінням, критичним аналізом та оцінюванням медіа різного типу. 3. Активізація позанавчальної роботи (організація науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя»)). 4. Включення у дослідні завдання тематики, пов'язаної із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов молодших школярів.	← →	Методичне 1. Створення інтерактивного середовища для підтримки мотивації майбутніх фахівців. 2. Розширення іншомовного комунікативного середовища: – використання різних ресурсів для формування іншомовної комунікативної компетентності студентів; – урізноманітнення технологій навчання; – розширення способів навчання іноземних мов.
↓ ↓		
Готовність до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі (джерело створено автором самостійно)		

Пропонуємо до вашої уваги детальне обґрунтування змістового забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, до якого належать: включення у зміст методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» модулю «Інноваційні засоби навчання»; доповнення змісту іншомовного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання», «Сучасна англійська мова з практикумом» темами, які пов'язані з розумінням, критичним аналізом та

оцінюванням медіа різного типу; активізація поза навчальної роботи (організація науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя»); включення у дослідні завдання тематики, пов'язаної із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов молодших школярів.

Нагадаємо, що зміст іншомовної та методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи відбувається у межах дисципліни: «Іноземна мова з методикою навчання» (обов'язковий компонент); «Сучасна англійська мова з практикумом», «Англійська мова за професійним спілкування», «Практикум з іншомовної міжкультурної комунікації» (вибірковий компонент). Детальний опис змісту розкрито у підрозділі 2.1. Основною метою курсів іншомовного блоку є удосконалення умінь усного і писемного спілкування студентів англійською мовою в межах визначеної тематики, у тому числі професійної, відповідно до потреб міжкультурного спілкування та професійної підготовки за фахом.

Пропонуємо перелік тем та питань для обговорення, які доповнять зміст дисциплін іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи та впливатимуть на формування компонентів готовності майбутніх учителів до застосування медіазасобів. Теми та питання повинні бути пов'язані з розумінням, критичним аналізом та оцінюванням медіа різного типу.

Розпочнемо з дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання», оскільки вона є інтегрованою за структурою та основною у змісті іншомовної та методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Наприклад, змістовий модуль «Students` life / Студентське життя» містить тематику пов'язану зі вступними вимогами, досвідом абітурієнтів, описом життя студентів у закладі вищої освіти та усвідомлення переваг та труднощів навчання. У межах теми «Entrance requirements. An applicant and its challenges / Вступні вимоги та досвід абітурієнта» пропонуємо обговорити питання, що стосується зручності та швидкості пошуку необхідної інформації, зокрема для вступників, на сайтах закладів вищої освіти. Тема «I am a student of Pedagogical Institute / Я – студент Педагогічного інституту» уможливить деталізований опис використання сайту навчального закладу та обговорення переваг та недоліків використання контенту.

Питання «Соціальні мережі: за та проти» розширить зміст теми «Життя в інституті. Організація часу».

У межах теми «Nutrition traditions of pupils from different countries / Традиції харчування школярів різних країн» змістового модуля «Food and nutrition standards / Стандарти харчових продуктів та харчування» пропонуємо розгляд медіа як ретрансляторів різноманітних харчових смаків, традицій та прибічників здорового харчування. Студентів варто долучити до здійснення дослідження та виконання завдань вебквесту.

Під час вивчення теми «Working as a teacher. Duties and responsibilities / Робота вчителя та його обов'язки» змістового модуля «My future occupation / Моя майбутня професія» доцільно розглянути вимоги до сучасного вчителя початкової школи та доповнити їх створенням та веденням власного блогу як методичного портфоліо, застосуванням різноманітних медіа в освітньому процесі та організацією інтерактивного освітнього середовища.

Сприятливою для ознайомлення зі світом медіа може стати тематика змістового модуля «In the world of arts / У світі мистецтв». Студенти зможуть навчитись читати інформацію афіш, рекламувати подію, аналізувати жанр фільму відповідно до афіші, трейлера та перегляду повнометражного фільму. Майбутні фахівці опанують процес детального опису картини та фото із застосуванням методу «5 основних питань про медіа», іншими словами дотримання аналізу медіаповідомлення. Крім того, студенти навчатись обирати фото у мережі інтернет та створювати власні за допомогою методу «ТАРЕ», який передбачає вибір теми (Topic), відповідність фото аудиторії (Audience), обґрунтування мети вибору фото (Purpose), наведення прикладів (Example).

Радимо під час вивчення теми «Tourist attractions. Looking for the way / Туристичні визначні пам'ятки. Орієнтування у великому місті» змістового модуля «Travelling broadens the mind / Подорож розширює світогляд» працювати з Google картами та навчити студентів маркувати власні маршрути.

Тема «Smartphones and their role in contemporary person's life / Смартфони та їх роль у житті сучасної людини» може слугувати обговоренню у межах теми «Ways of communication / Способи комунікації».

Дисципліна за вибором студента «Сучасна англійська мова з практикумом» сприяє глибокому зануренню у світ медіа, оскільки ми рекомендуємо у межах змістового модуля «Upbringing with modern values / Сучасні цінності у вихованні» (14 год.) розглянути такі теми як: «Mass media and upbringing / Засоби масової інформації та виховання», «Mass media for educational purpose / Засоби масової інформації з освітньою метою», «Threats caused by media at early age / Загрози зловживання засобів масової інформації у ранньому віці». Ці теми розширять спектр знань студентів із класифікації медіа, їх дидактичними можливостями у навчанні іноземних мов та вихованні. Майбутні фахівці матимуть нагоду проаналізувати сучасні мультиплікаційні фільми, визначати їх дидактичну та виховну значущість, узагальнити негативні впливи цих мультфільмів на особистість учнів початкової школи.

Таким чином, включення у зміст дисциплін іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи тем та питань, які пов'язані з розумінням, критичним аналізом та оцінюванням медіа різного типу сприятиме розширенню загальних знань студентів про медіа, їх вплив на особистість молодших школярів та їх дидактичну значущість. Тематика уможливить розвиток умінь майбутніх вчителів розуміти, аналізувати, оцінювати та зіставляти медіазасоби та повідомлення.

Наступним пунктом змістового забезпечення формування готовності майбутніх учителів початкової школи нами визначено включення у зміст методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» змістового модуля «Інноваційні засоби навчання» (14 год.), що сприятиме ознайомленню студентів з медіазасобами навчання іноземних мов у початковій школі та сформує їх уявлення про особливості їх ефективного використання та дидактичні можливості у навчанні молодших школярів. Вважаємо, що такі теми як: «Медіазасоби у навчанні іноземних мов у початковій школі», «Електронні

засоби навчання іноземних мов», «Сутність технології вебквест», «Електронний контроль іншомовної компетенції учнів початкової школи» закладуть фундамент для теоретичних знань студентів про базові поняття медіадидактики та сприятимуть розвитку умінь технологічно правильно використовувати медіазасоби на уроках іноземних мов у початковій школі.

Очевидно, що кількості годин, яку виділено для опанування матеріалу щодо застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, не достатньо. Тому ми пропонуємо активізувати позанавчальну роботу, зокрема організувати роботу науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя», що значно розширить горизонти підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов молодших школярів. А також стане своєрідною мотиваційною платформою, яка сприятиме формуванню технологічних навичок застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі та критичному аналізу при їх доборі відповідно до мети уроку, умов навчання, мовленнєвої готовності учнів.

Завершуючи питання змістового забезпечення, рекомендуємо долучати студентів спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня до виконання дослідних завдань, зокрема написання курсових робіт, пов'язаних із розвідкою питань застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов молодших школярів та залучення студентів до участі у майстер-класах, які розширять педагогічну обізнаність майбутніх фахівців.

Реалізація змістового наповнення відбувається шляхом правильно підбраного та розробленого методичного забезпечення. Ми запропонували створення інтерактивного середовища для підтримки мотивації майбутніх фахівців, розширення іншомовного середовища використанням різних ресурсів для формування іншомовних компетенцій студентів, урізноманітнення технологій навчання та розширення способів навчання іноземних мов.

Зробимо короткий огляд кожної позиції. Започаткування інтерактивного середовища засобом закритих спільнот соціальної мережі Google + має багато переваг у навчанні іноземних мов. По-перше, відбувається тісна взаємодія

викладача та студентів, яка вибудовується на довірі та взаємоповазі. Студенти навчаються толерантного ставлення до думок інших. Ми також вважаємо, що неформальна форма спілкування з викладачем та одногрупниками більше спонукає до навчальних дій та навчання. По-друге, викладач має можливість вибудовувати освітню діяльність студентів (розміщує завдання для формування різних видів іншомовної діяльності, тести, журнал оцінювання навчальних досягнень студентів тощо), спонукаючи студентів до самостійної роботи, до управління власним часом тощо. По-третє, за допомогою інтерактивного середовища створюються умови для мобільності навчання майбутніх фахівців. Студенти мають можливість навчатися власним темпом, будь-де і будь-коли. По-четверте, інтерактивне середовище сприяє розвитку технологічних умінь. До прикладу, студенти навчаються здійснювати реєстрацію у іншомовних ресурсах, розміщувати пости, завантажувати медіа тощо. І на решті, таке середовище сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетентності студентів (аудіюванню, читанню, говорінню та письму), а також розвитку вмінь комунікації у віртуальному середовищі засобом англійської мови. Майбутні фахівці отримують досвід у наданні порад, рекомендацій, похвали, пропозицій, підтримки тощо. Робота в інтерактивному середовищі потребує від викладача використання сукупності різноманітних засобів та методів. Альтернативою для соціальної мережі Google можуть стати платформи управління класом Edmodo, Schoology, Dojo.

Наступною пропозицією методичного забезпечення для формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов ми визначили необхідність розширення іншомовного комунікативного середовища для успішного формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Для початку, іншомовне освітнє середовище Г. Твердохліб розглядає як створені умови для суб'єктів освітнього процесу з метою педагогічної взаємодії, спілкування і співпраці, побудови партнерських стосунків [196, с. 416]. Релевантним нашому дослідженню є твердження В. Редька, який визначає

освітнє іншомовне комунікативне середовище як збалансований комплекс методів, форм і засобів навчання, що сприяють активному оволодінню учнями спілкуванням у різних видах мовленнєвої діяльності відповідно до сфер, тем і мовного матеріалу, окреслених чинною навчальною програмою. Освітнє іншомовне комунікативне середовище, на думку науковця, складне утворення, що ґрунтується на взаємодії двох суб'єктів навчального процесу – учнів і вчителя, діяльність яких спрямовується на виконання цілей навчання з використанням дидактично доцільних засобів [167, с. 14-15].

Таким чином, пропонуємо розширити іншомовне комунікативне середовище шляхом використання різних ресурсів для формування іншомовних компетенцій студентів, урізноманітнення технологій навчання та розширення способів навчання іноземних мов.

Форми організації освітнього процесу посідають визначальне місце у формуванні готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Відповідно до нормативного документа «Положення про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка» [148, с. 27-28] навчання здійснюється за такими формами як навчальні заняття (лекційні, практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні, консультації), самостійна робота, практична підготовка та контрольні заходи. Вважаємо за необхідне для формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов забезпечити впровадження таких форм організації освітнього процесу, які сприяють активному навчанню студентів та занурюють їх у процеси усвідомлення, рефлексії та генерування нових ідей. Наприклад, лекція-діалог (лекція з використанням інтерактивних технологій навчання), інтерактивна лекція (лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку), лекція візуалізація (лекція, на якій усна інформація перетворена у візуальну форму). Лекції такого типу будуть більш ефективні, якщо проводити їх у форматі перевернутого навчання.

Вважаємо, що урізноманітнення видів навчальних занять сприяє підвищенню мотивації майбутніх учителів початкової школи до опанування

теоретичними знаннями та практичними вміннями навчальних дисциплін. З метою розширення освітнього середовища рекомендуємо проводити виїзді заняття у формі екскурсій. Такі заняття мають на меті не лише формування іншомовних компетенцій майбутніх учителів початкової школи, а також розвиток їхніх естетичних, духовних та національно-патріотичних цінностей. Ігрові форми навчання (квести (Quests), квестові кімнати (Escape the room quests), вебквести (Webquests) тощо) спонукають до активного навчання студентів, оскільки під час гри майбутнім фахівцям необхідно генерувати ідеї, розв'язувати задачі, приймати рішення, іноді здійснювати мінідослідження. Навчання на власних ідеях уможлиблює швидке запам'ятовування матеріалу, удосконалення іншомовних навичок та навичок використання медіазасобів.

Ми вважаємо, розширення способів іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи має відбуватись засобом тих методів, форм і засобів навчання, які є цікавими студентам, адже процес навчання іноземній мові має бути спрямованим на врахування їхніх потреб, інтересів і бажань. Як зазначено у Рекомендаціях з медіаосвіти (2007) пріоритетним завданням є виявлення нових «активних» методів, які припускають більш активну участь майбутніх фахівців, а також встановлюють більш тісні зв'язки між закладом вищої освіти та навколишнім світом. Слід розвивати тісну співпрацю між викладачами (вчителями) та студентами (учнями) в будь-яких доцільних формах: від вироблення друкованих продуктів до спільної праці у цифрових форматах [131].

Добираючи методи формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, ми керувались класифікацією методів навчання Ю. Бабанського [5], О. Савченко [174], активного та традиційного навчання С. Сисоєвої [180]. До зазначених методів відносимо: словесні (пояснення, бесіда, обговорення, дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (вправи, інтерактивні вправи-дослідження, використання комп'ютерних програм, використання мобільних додатків, сторітелінг, творчі завдання), індуктивні, дедуктивні, репродуктивні (осмислення, сприйняття, спостереження, систематизація, аналіз, порівняння), творчі та

проблемно-пошукові (вебквест, кейс-метод, фільмування, аудіозапис, колажування, аналіз проблемних ситуацій), евристичні (евристичні завдання, прогнозування), навчання у взаємодії, мозковий штурм, навчальні ігри, метод проєктів, мовне портфоліо, вправи на рефлексію, методи оцінювання (самооцінювання, взаємне оцінювання, відгук (feedback), методи контролю (усне опитування, письмова перевірка, тестування, електронне тестування) та самоконтролю.

Вибір доцільного медіазасобу в освітньому процесі все ще викликає велику кількість проблем та запитань. Тому пропонуємо 4-рівневу модель інтеграції технологій в освітній процес SAMR. Розробник цієї моделі австралійський дослідник доктор Рубен Пуентура. У своїй моделі він зацентрував увагу на використанні та оцінюванні технологій у галузі освіти [258]. Назва моделі SAMR є акронімом зі слів Substitution (підміна), Augmentation (приріст), Modification (перепроєктування), Redefinition (перевизначення). У матеріалах О. Євстифєєвої цю модель подано як 4-П [56].

Детальний опис чотирьох рівнів моделі SAMR подано у QR коді № 1 додатку К. Зазначимо, що кожен рівень моделі застосування медіазасобів приводить до глибшого та детального занурення в них. Перші два рівні надають навчання ефективності та сучасності, а два найвищих – трансформують освітній процес, надають йому інноваційності та сприяють формуванню інформаційної, медіа- та ІКТ-грамотності особистостей. Модель SAMR допомагає усвідомити мету використання засобу, добирати та застосовувати технології в освітній діяльності. Кожен рівень моделі SAMR веде не лише до досягнення мети навчання іноземних мов – формування іншомовної комунікативної компетентності, а й до комплексного формування навичок 21 століття.

Описуючи ще один науковий підхід до відбору медіазасобів у освітньому процесі, звернімося до міркувань австралійського ученого А. Каррінгтона, який розробив «педагогічне колесо». Воно допомагає педагогам визначити дидактичне місце і мету різноманітних освітніх видів діяльності. При цьому використання інформаційних додатків у контексті загальних цілей навчання узгоджується з

потребами учнів, що уможливлює розвиток їхнього мислення, навичок XXI століття. Розглядаючи цифрові технології як невіддільну складову сучасної освіти, вчений при цьому стверджує, що педагогіка первинна, саме за її допомогою можна правильно визначити необхідні електронні ресурси і доцільність їх використання у навчальному процесі [68]. Детально ознайомитись з «педагогічним колесом» А. Каррінгтона можна за QR кодом № 2 додатку К.

Науковець Л. Хоружа упевнена, що серед сучасних методів та освітніх технологій педагогіка робить акцент на ті, що спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності особистості, самостійності в навчанні, інтенсифікацію цього процесу: адаптивне, синхронне, асинхронне, змішане навчання; методика «перевернутого» класу, ігрофікація тощо. Основою усіх цих технологій є інформаційно-комунікаційні ресурси. Використовуючи ці ресурси з дидактичною метою, важливо враховувати наступні дидактичні вимоги: розподіляти інформацію; формувати у студентів причетність до інформації; розвивати критичне мислення; активно впроваджувати активну комунікацію та інше [219, с. 10].

Отже, запропоновані науковцями підходи застосування медіазасобів спрощують уявлення щодо визначення їх дидактичного значення відповідно до мети іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи – формування іншомовної комунікативної компетентності. Запропонована добірка медіазасобів та медіаресурсів (Додаток Д) спрямовує на: формування іншомовних навичок (фонетичних, лексичних, граматичних); розвиток іншомовних умінь (аудіювання, читання, письмо, говоріння); формування соціокультурної компетенції, полікультурної, лінгвокраїнознавчої компетенції.

Відтак, методичне забезпечення навчальних дисциплін буде розширено внаслідок застосування візуальних (цифрові зображення та фото, колажі, комікси, імодзі (емої), часові лінії, скріншоти, електронні газети, хмари тегів, графічні зображення взаємозамінного формату (GIF), плакати, ментальні карти, інфографіка, онлайн генератори QR кодів, кластери тощо), аудіальні (аудіозаписи, подкасти тощо) та аудіовізуальні (фільми професійного спрямування,

мультфільми, інтерактивне відео, кліпи, тьюторіали, аудіокнижки, онлайн словники, сайти, блоги, соціальні мережі, мобільні додатки тощо).

Зазначені вище медіазасоби сприяють реалізації мети навчання іноземних мов та медіаосвіти. Вони вдало інтегруються в сучасні технології навчання: проєктне навчання, блог-технології, перевернуте навчання (Flipped Learning), мобільне навчання (Mobile Learning), інтерактивні технології, змішане навчання (Blended learning), контекстно-мовне інтегроване навчання (CLIL – Content and Language Integrated Learning), принеси свій власний пристрій (BOYM - Bring Your Own Media device), проблемне навчання, технологію розвитку критичного мислення тощо.

Особливу увагу в нашому дослідженні приділено медіаресурсам, які є фундаментом для формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Ми вже зазначили вище дидактичну значущість соціальної мережі Google+ як засобу створення інтерактивного середовища. Хочемо звернути увагу на медіаресурси, які відіграють вагомую роль у формуванні готовності майбутніх вчителів до застосування медіазасобів.

Першим хочемо зазначити навчальну платформу для підготовки українського вчителя англійської мови (Ukrainian English Language Learning Platform) [147], контент яких складають статті, вебінари, матеріали з міжнародних сайтів видавництва Кембриджського університету (Cambridge University Press), Cambridge Assessment English та Британської ради (British Council). Зазначені матеріали спрямовують учителів на опанування системою навчання іноземних мов, адаптованої до сприйняття дітей. Цінний досвід вітчизняних і зарубіжних учителів практиків та методистів, спрямований на методичний супровід учителів у забезпеченні якісного процесу навчання школярів Нової української школи, дозволив студентам глибше усвідомити особливості навчання молодших школярів, аспекти планування уроків із застосуванням сучасних технологій та орієнтованих на формування в учнів навичок 21 століття, тонкощів класного менеджменту Нової української школи. Вважаємо, що матеріали цієї платформи

можуть стати методичною підтримкою викладачам для підготовки до лекційних та практичних занять, організації самостійної роботи студентів. Навчальна платформа для підготовки українського вчителя англійської мови не лише розширить горизонти змісту модуля «Інноваційні засоби навчання іноземних мов» та науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя», а стане додатковим методичним забезпеченням для майбутніх учителів початкової школи під час написання курсових робіт та статей з тематики, що пов'язана із застосуванням медіазасобів на уроках іноземних мов. Посилання на платформу подано у QR коді № 3 додатку К.

Хочемо також зупинити увагу на платформі Common Sense [146], яка має на меті допомогти вчителям та батьках створювати цифровий світ для дітей. Платформа складається із трьох проєктів Common Sense Media (містить поради та статті для сімей щодо вибору медіа для дітей), Common Sense Education (містить статті, рекомендації, відгуки учителів щодо освітніх цінностей різних мобільних та комп'ютерних ресурсів), Common Sense Kids Action (містить інформацію щодо захисту дітей у цифрову епоху). Посилання на платформу подано у QR коді № 4 додатку К.

Платформа PBS Education (Сполучені Штати Америки) – опікується розвитком медіаграмотності населення різного віку. На платформі також пропонуються різні проєкти, а саме: Learning Media (платформа з навчальними ресурсами, відео відповідно до різних сфер життя людини та різних вікових категорій), Teacher Line (платформа для дистанційного розвитку вчителів із переліком різноманітних дистанційних курсів), Digital Innovators (платформа, яка представляє вчителів-новаторів та висвітлює їх педагогічний досвід), Teacher Lounge (блог, в якому вчителі діляться власним досвідом та обговорюють нагальні освітні питання). Посилання на платформу подано у QR коді № 5 додатку К.

Не зважаючи на широкий вибір ресурсів, ми не змогли виокремити один, який би повністю відповідав меті та завданням нашого дослідження. Тому ми вирішили започаткувати цифровий медіацентр педагога «Роби з нами, роби, як

ми, роби краще нас!». Вважаємо за необхідне забезпечувати майбутніх учителів теоретичним контентом для більш детального вивчення матеріалу, методичними рекомендаціями та відео інструкціями щодо застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, а також фрагментами занять з дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання», «Сучасна англійська мова з практикумом». Посилання на авторський цифровий медіацентр подано у QR коді № 6 додатку К.

Узагальнюючи зазначене вище, пропонуємо змістово-процесуальну модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов на основі наукових підходів С. Гончаренка [28], Л. Гусак [39], О. Матвієнко [101], Ю. Руднік [171] щодо теорії моделювання. Модель – умовний образ, схема, зображення, опис об'єкта або системи об'єктів [28, с. 213]. Науковець Л. Гусак стверджує, що модель виступає як деякий одиничний об'єкт незалежно від того, чи існує він реально або є ним тільки в уяві. За допомогою моделі об'єкт вивчається поелементно, а потім об'єднується із розрізнених даних в єдине ціле на основі закономірностей і логічного міркування [39, с. 147]. Дослідниця О. Матвієнко подає визначення моделі-зразка, який відображає стан об'єкта моделювання і забезпечує розвиток цього об'єкта в межах моделі [101, с. 249]. Ю. Руднік розуміє модель як узагальнений образ професійної підготовки вчителів початкової школи, спрямований на забезпечення готовності вчителів до здійснення інноваційної діяльності на уроках іноземних мов [171, с. 119].

Наша змісто-процесуальна модель демонструє цілісний та цілеспрямований процес підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, який має мету, завдання та очікуваний результат цієї підготовки. Своєю чергою, ефективність результату процесу підготовки – формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, забезпечується шляхом впровадження запропонованого змістово-методичного забезпечення. Схематичне зображення змістово-процесуальної моделі подано на рисунку 2.5.

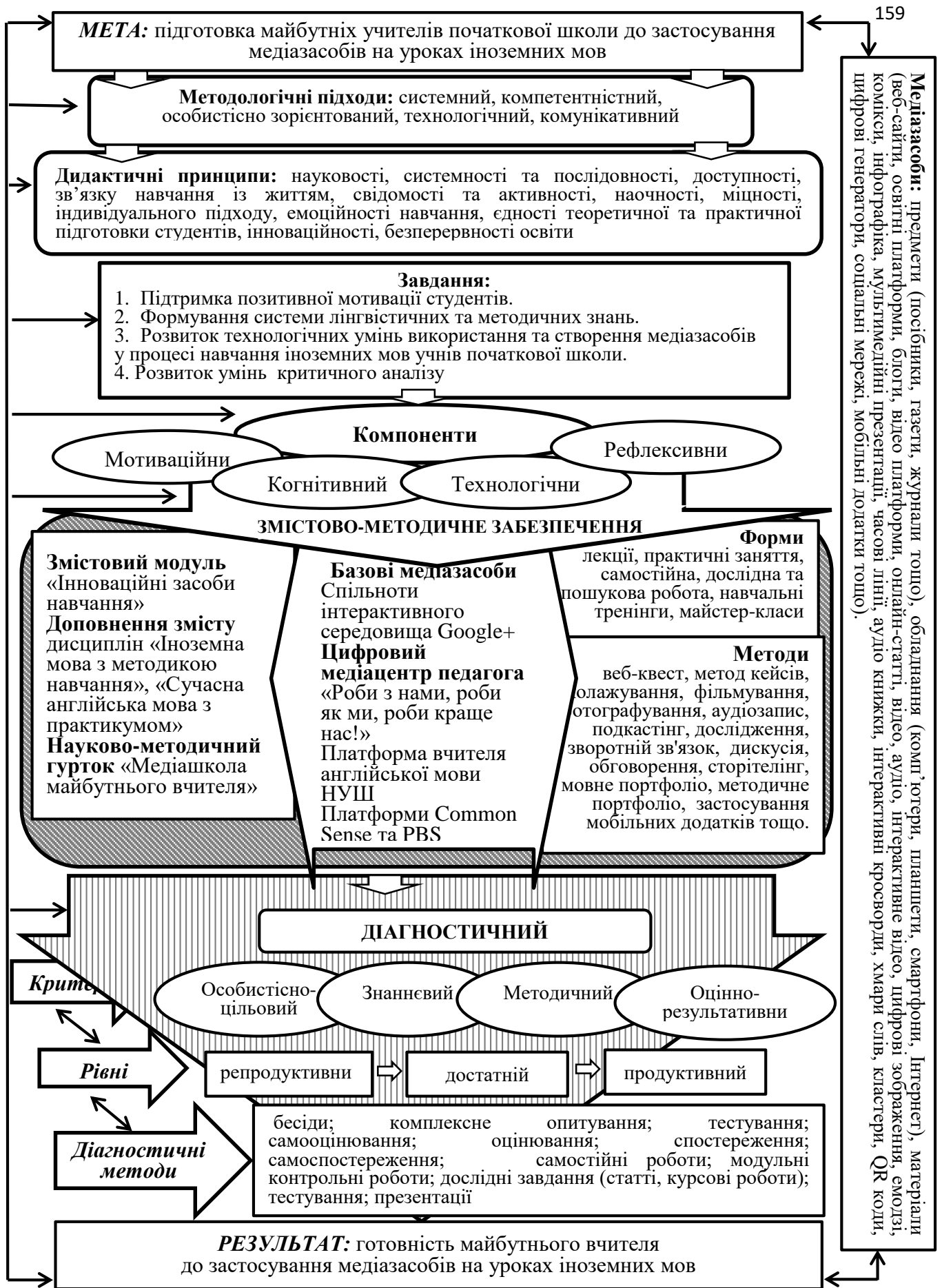

Рис. 2.5. Змістово-процесуальна модель підготовки майбутнього вчителя до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов

Отже, керуючись науково-педагогічними дослідженнями ми обґрунтували змістово-методичне забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, яке є системою змісту, провідних форм, активних методів та медіазасобів цієї підготовки. Опанування студентами окресленої системи забезпечить ефективність навчання іноземних мов у Новій українській школи та сприятиме досягненню ефективного результату процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Висновки до другого розділу

Здійснено комплексний аналіз змісту підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та виявлено, що вона відбувається за освітньою програмою зі спеціальності 013 «Початкова освіта» у поєднанні з навчальним планом, який включає навчальні дисципліни, що спрямовані на формування загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей майбутніх фахівців.

Проведено аналіз освітніх програм, навчальних планів та робочих програм навчальних дисциплін щодо здійснення методичної та іншомовної підготовки майбутніх фахівців початкової школи з урахуванням медіаосвітнього напрямку. Констатовано фрагментарність підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Визначено структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, технологічний, рефлексивний), критерії (особистісно-цільовий, знаннєвий, методичний, оцінно-рефлексивний), показники та рівні готовності вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (продуктивний, достатній, репродуктивний). Розроблено діагностичний інструментарій та здійснено діагностичні процедури з визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

На основі результатів констатувального етапу дослідження зроблено висновок про недостатню сформованість розуміння сутності та способів використання медіазасобів у процесі навчання іноземних мов у початковій школі у більшості студентів. Актуалізовано необхідність підсилення та переформатування методичного та іншомовного сегментів професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи щодо вивищення рівня їхньої готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Встановлено, що формування структурних компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відбувається на основі ієрархічних категорій оновленої моделі таксономії Блума («Усвідомлення», «Розуміння», «Застосування», «Аналізування», «Оцінювання», «Створення»), що надає можливість сформулювати очікувані результати, відповідає критеріям сформованості структурних компонентів готовності та дозволяє відстежити їх сформованість на певних етапах освітнього процесу. Зроблено висновок, що формування структурних компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відбувається динамічно, комплексно та циклічно.

Обґрунтовано змістово-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, яке системно впливає на розвиток усіх компонентів готовності до зазначеного виду діяльності. Запропоновано включити у зміст методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» змістового модуля «Інноваційні засоби навчання іноземних мов у початковій школі»; активізувати позанавчальну роботу засобом організації науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя»; доповнити зміст іншомовного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» та «Сучасна англійська мова з практикумом» темами, які пов'язані з критичним аналізом та оцінюванням медіа різного типу; включити у дослідні завдання тематику, яка пов'язана із застосуванням медіазасобів у навчанні молодших школярів іноземним мовам.

Узагальнено, що реалізація змістового наповнення процесу формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відбувається в системі з відповідним методичним забезпеченням. Так запропоновано впровадження в процес підготовки майбутніх фахівців цифрового медіацентру педагога «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!», який інтегрує мету, завдання, теоретичний контент, авторський відеоканал та блог у формі методичних рекомендацій застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; створення інтерактивного середовища за допомогою соціальної мережі Google+, розширення іншомовного середовища використанням різних ресурсів для формування іншомовних компетенцій студентів, урізноманітнення технологій навчання та розширення способів навчання іноземних мов.

Зроблено висновок, що формування структурних компонентів готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відповідно до визначеного змістово-методичного забезпечення потребує конкретизації та чіткішого плану дій.

Результати дослідження з окресленої проблематики опубліковано у таких працях автора: [133; 256].

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У розділі описано етапи й методику проведення педагогічного експерименту щодо перевірки ефективності змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; здійснено аналіз результатів експериментальної роботи.

3.1. Етапи і методика педагогічного експерименту

Перевірка формування компонентів готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та ефективності запропонованого змістово-методичного забезпечення потребувала розробки методики проведення педагогічного експерименту.

Науковці визначають поняття «методика» як сукупність взаємозв'язаних способів та прийомів доцільного проведення будь-якої роботи [188], а поняття «експеримент» як активний метод впливу на педагогічні явища створенням нових умов, що відповідають меті дослідження [181, с. 122]. Суть експерименту полягає у свідомому відокремленні досліджуваного явища від інших і цілеспрямованій зміні умов педагогічного впливу на досліджуваних [181, с. 123].

Методика виконання педагогічного експерименту передбачала: визначення мети експерименту; формулювання завдань; визначення гіпотези дослідження; визначення етапів педагогічного експерименту; вибір експериментальних баз дослідження; визначення експериментальних і контрольних груп; вибір методів вимірювання та обробки результатів педагогічного експерименту; фіксування, обробку та інтерпретацію результатів педагогічного дослідження.

Отже, **мета експерименту:** перевірити ефективність змістово-методичного забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Завдання експериментального дослідження: експериментально перевірити ефективність обґрунтованого змістово-методичного забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, проаналізувати та систематизувати отримані результати.

Робоча гіпотеза: процес підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов набуде ефективності та ознак системності за умови розроблення та реалізації змістовно-методичного забезпечення цього процесу.

Методика педагогічного експерименту розроблялась і впроваджувалась протягом 2013-2019 навчальних років в умовах реального освітнього процесу. Нею були охоплені студенти спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня Київського університету імені Бориса Грінченка, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. У педагогічному експерименті взяли участь всього 336 респондентів (162 – кількість учасників експериментальної групи, 174 – контрольної групи).

З метою перевірки гіпотези педагогічного дослідження на основі визначених критеріїв, показників та рівнів готовності вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (підрозділ 2.2), розроблених форм діагностування, вихідного тестування тощо педагогічний експеримент було організовано на чотирьох етапах: організаційно-підготовчому, констатувальному, формувальному та контрольному.

Організаційно-підготовчий етап педагогічного експерименту (2013–2015 рр.). Під час організаційно-підготовчого етапу було здійснено аналіз наукових джерел з філософії освіти, педагогіки, психології, методики навчання іноземних мов та медіаосвіти, що заклало теоретичну основу нашого дослідження. Також, це дозволило нам виокремити методологічні підходи, на яких базується дослідження. Спираючись на різноманітні наукові підходи ми визначили базові поняття «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до

застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» та «готовність до майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», що дало нам розуміння об'єкта педагогічного дослідження та його результату.

Для вивчення доцільності використання медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі було виокремлено ряд особливостей їх ефективного застосування вчителем початкової школи на уроках іноземних мов. Це дозволило нам конкретизувати результати нашого дослідження.

З метою визначення спрямованості змісту навчальних дисциплін на формування готовності студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов було проаналізовано зміст процесу підготовки майбутнього фахівця до зазначеного виду діяльності, зокрема освітні програми, навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін. Базуючись на аналізі змісту підготовки майбутнього вчителя початкової школи, ми припустили, що процес формування готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відрізняється своєю динамікою, комплексністю та циклічністю. Також, ми визначили робочу гіпотезу, що ефективність досягнення результату досліджуваної готовності повною мірою залежить від спеціально розробленого змісту, способів та засобів організації процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Ми запропонували змістово-процесуальну модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, яка визначає мету, завдання, результат, змістово-методичне забезпечення та діагностичний інструментарій для вимірювання ефективності нашого доробку.

Результати організаційно-підготовчого етапу описані у підрозділах 1.1, 1.2, 1.3 та 2.1 нашого дослідження, засвідчують необхідність підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відповідно до вимог поставлених сучасним суспільством та з урахуванням процесу реформування освіти.

Констатувальний етап педагогічного експерименту (2015–2016 рр.). У межах констатувального етапу нашого експерименту було розроблено структуру готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів та здійснено аналіз складових цієї готовності. Визначено, що вони є взаємозалежними та доповнюють одна одну, утворюючи певну систему. Для визначення стану та динаміки сформованості усіх компонентів готовності було розроблено критеріально-діагностичний апарат дослідження. Розроблений банк тестових завдань для здійснення комплексного опитування та тестування дозволив нам визначити рівні сформованості у студентів досліджуваної готовності.

За допомогою авторського комплексного опитування ми змогли отримати інформацію щодо стану готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Вибір цього метода був зумовлений необхідністю одержання інформації відповідно змісту суто нашого дослідження, а саме: виявлення ставлення респондентів до процесу застосування медіазасобів під час навчання іноземних мов у початковій школі, вивчення сильних та слабких моментів для удосконалення процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

У процесі складання запитань опитування нами враховано наступне: твердження мають відповідати змісту дослідження та слугувати розкриттю респондентами власної думки щодо поставлених завдань. Для цього кожне завдання супроводжувалось відкритим запитанням для виявлення оцінного судження студентів щодо їх ставлення та обізнаності застосовувати медіазасоби на уроках іноземних мов у початковій школі.

Результати стану готовності майбутніх учителів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов продемонстрували необхідність розроблення та теоретичного обґрунтування змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців до здійснення цього виду діяльності. Для ефективної реалізації запропонованого змістово-методичного забезпечення було

розроблено медіаресурси, які складали навчально-методичний контент. Методичну підтримку студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня було закладено в цифровому медіацентрі педагога «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!». Він був також створений з метою підтримки позитивного ставлення студентів до медіазасобів та внутрішньої мотивації до їх застосування. Сайт мав інтегровану структуру. Його змістові підструктури – теоретичний контент для більш детального вивчення матеріалу тематики дослідження (факт-файл про медіазасоби, методичні рекомендації щодо застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, перелік традиційних та цифрових медіаресурсів); відео канал з добіркою власних відео інструкцій щодо застосування різноманітних засобів з метою формування умінь проєктування власної траєкторії опанування іноземною мовою та орієнтування у медіапросторі; блог з методичними нотатками (публікації фрагментів занять з дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання» та «Сучасна англійська мова з практикумом» для студентів спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня, які надають покрокові інструкції використання медіазасобів різного типу з метою формування іншомовних компетенцій студентів, і які можуть бути реалізовані як зразок, а також адаптовані для використання на уроках іноземних мов у початковій школі).

З метою ознайомлення студентів з теоретичними основами застосування медіазасобів навчання іноземних мов, формування у них умінь і навичок імплементації зазначеного вище у навчальний процес з іноземної мови було розроблено змістовий модуль «Інноваційні засоби навчання іноземних мов», який включено до методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання». Також, було складено перспективний план науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя», спрямованого на формування теоретичних знань базових понять з медіаосвіти, особливостей застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі, практичних умінь і навичок студентів стосовно організації навчання молодших школярів іноземним мовам із застосуванням медіазасобів. Організація управління освітнім процесом,

формування нових медіанавичок майбутніх учителів та моніторинг їх досягнень здійснювалось з використанням інтерактивного середовища соціальної мережі Google+.

Таким чином, на констатувальному етапі експерименту було застосовано такі емпіричні методи як: спостереження, бесіди, опитування, метод самооцінки, метод проєктування. Результати цього етапу відображені у підрозділах 2.2, 2.3 нашого дослідження.

Формувальний етап педагогічного експерименту (2016–2018 рр.).

Проведення формувального етапу педагогічного дослідження потребувало здійснення дослідно-експериментальної перевірки висунутої гіпотези та концептуальних положень дослідження. Так, відбулась апробація змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Створені проєкти на констатувальному етапі педагогічного дослідження впроваджувались в освітній процес підготовки студентів.

Відповідно до структури досліджуваної готовності наш науковий задум полягав в тому, щоб розвивати кожен компонент. Також зазначимо, що відповідно до системного підходу вибір змістово-методичного забезпечення було спрямовано на формування усіх компонентів. Таким чином, зазначений процес не характеризувався локальністю.

Розпочнемо з опису модуля «Інноваційні засоби навчання іноземних мов», який було включено до методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» (Додаток Е), оскільки він був основним у методичній підготовці майбутніх вчителів. Нагадаємо, що дисципліна «Іноземна мова з методикою навчання» вивчається на першому (бакалаврському) освітньому рівні з першого курсу і складається з іншомовного та методичного блоків. Наш експеримент було проведено у межах методичного блоку цієї дисципліни. На опанування методикою навчання іноземних мов у початковій школі за навчальним планом виділено 4 кредити ECTS (загальна кількість годин – 120, з них: лекції – 2 год., семінарські заняття – 2 год., практичні заняття – 38 год.,

самостійна робота – 42 год., проміжний модульний контроль – 6 год., семестровий контроль – 30 год.). Таким чином, це складає три змістові модулі за робочою програмою навчальної дисципліни.

На опанування змістом модуля «Інноваційні засоби навчання іноземних мов» виділено 14 годин на практичні заняття, 14 годин на самостійну роботу та 2 години на модульний контроль.

Тематика модуля така: «Медіазасоби у навчанні іноземних мов у початковій школі», «Електронні засоби навчання іноземних мов», «Сутність технології вебквест», «Електронний контроль іншомовної компетенції учнів початкової школи».

Мета опрацювання модуля: ознайомити студентів з інноваційними засобами навчання іноземних мов у початковій школі, розглянути їх особливості та дидактичні можливості у навчанні молодших школярів.

Завдання модуля: формування теоретичних знань студентів щодо сутності застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, зокрема класифікація медіазасобів, особливості використання цих засобів у навчанні молодших школярів, їх дидактична цінність відповідно до етапів та практичних цілей уроку іноземної мови, розгляд специфіки організації різних видів контролю іншомовних компетенцій молодших школярів.

Продуктом опанування студентами змістом дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання», зокрема модуля «Інноваційні засоби навчання іноземних мов», стало створення майбутніми вчителями авторських блогів, тим самим було розпочато ведення методичних електронних портфоліо (е-портфоліо). Е-портфоліо – сформована в електронному вигляді добірка матеріалів, що свідчить про педагогічну майстерність фахівця [156]. По-перше, блог-технологія для створення е-портфоліо майбутнього учителя початкової школи максимально прозоро демонструє результати освітньої діяльності. По-друге, формує уміння роботи з цифровими ресурсами. По-третє, готує до майбутньої професійної діяльності. Основні сторінки блогу – «Про автора» (короткий опис), «Мої здобутки» (головна сторінка, на якій студенти розміщували новостворені

матеріали) та «Мої думки» (площина для рефлексії). Креативність студентів у технічному оформленні власних блогів дозволялась, оскільки вона підкреслювала індивідуальне бачення майбутніх фахівців свого електронного портфоліо (Додаток Ж).

На розгляд першої теми «Медіазасоби у навчанні іноземних мов у початковій школі» (4 год.) було винесено такі питання як: характеристика медіазасобів у навчанні іноземних мов у початковій школі; традиційні та нові медіазасоби; дидактичні можливості медіазасобів; аудіо засоби та відеозасоби. Заняття проходили із застосуванням інтерактивних методів навчання та методів технології розвитку критичного мислення. Наприклад, для актуалізації матеріалу про засоби навчання іноземних мов та їх класифікацію було використано метод «Мозковий штурм» (Brainstorm). Метод розвитку критичного мислення «Знаю – Хочу знати – Дізнався» або «ЗХД» було застосовано з метою актуалізації, усвідомлення та оцінки поданої інформації про медіазасоби відповідно до теми заняття.

Великої уваги на заняттях приділено застосуванню візуальних, аудіальних та аудіовізуальних медіазасобів, зокрема цифрових зображень, інтерактивних зображень, відео та презентацій. Під час опанування цієї теми студенти розширили знання про пошукові системи цифрових зображень, ознайомлюючись з таким як Flickr Images, Google Images, Yandex Images, Bing Images, Yahoo Image Search, Ask Images Search, PicSearch, Exalead, Pixsy, Photobucket. Студенти опанували уміннями застосовувати різноманітні методи роботи із зображеннями – «Диктант зображення» (Picture Dictation), «Виявлена картина» (Revealed Picture), «Детектив зображення» (Image Detective), «Порівняй та протиставляй» (Compare and Contrast), «Як би я могла розмовляти» (If I could speak) та ознайомлення з таким складниками інтерактивного навчання та розвитку критичного мислення як: метод «Знаю – Хочу знати – Дізнався (KWL chart)», «Мозкова атака» (Brainstorm), «Ажурна пилка» (Jigsaw), схема передбачення (Prediction chart).

Увагу було зосереджено на використанні Емодзі (Emoji) на уроках іноземних мов, оскільки це порівняно новий засіб у навчанні, а у повсякденному

житті ці піктограми застосовується надзвичайно часто у текстових повідомленнях соціальних мереж або смартфонів. Емодзі виникли в Японії та означають «персонаж картини». Кембриджський словник англійської мови визначає Емої як цифровий образ, який додається до повідомлення в електронному повідомленні, щоб виразити певну ідею чи почуття [243]. Застосування цифрових зображень та піктограм було розглянуто з точки зору реалізації практичних цілей навчання молодших школярів іноземних мов. Наприклад, для семантизації лексичних одиниць, розвитку умінь говоріння (повідомлення, мінірозповіді, загадки з використанням Емої замість слів), розвитку умінь письма (кодування та розкодування повідомлень), розвиток умінь усного та письмового мовлення з використання кубиків історій (Story Cubes) тощо. Доступ до зразка авторських кубиків історій за QR кодом № 7 додатку К.

Потужним засобом навчання іноземних мов визначено студентами під час обговорення інтерактивних медіа, оскільки вони також мають навчальний компонент та заохочують учнів та студентів стати активнішими у своєму навчальному досвіді, більш співпрацювати та контролювати те, чого вони навчаються. Зазначимо, що «Інтерактивні медіа» – медіа з передбаченою можливістю для прямого зворотного зв'язку, діалогу з аудиторією. Реалізуються за допомогою телефонного, відео, супутникового та інтернет-зв'язку, комп'ютерних та відеоігор [245].

На опрацювання було винесено ресурси для створення інтерактивного зображення – Thinglink, інтерактивного відео – PlayPosit та H5P, інтерактивних опитувальників – MicroPoll, Dotstorm, AnswerGarden інтерактивних презентацій – Mentimeter. Під час обговорень, організованих на практичних заняттях, студенти дійшли висновку, що інтерактивні зображення можна використовувати для демонстрації нового іншомовного матеріалу, підготовки презентації як учнями, так і вчителем, організації площини для акумулювання матеріалу з однієї теми. Своєю чергою, навчаючись створювати інтерактивні відео, майбутні вчителі визначили, що такі засоби сприяють вправленню лексичних одиниць та граматичних структур. Цілісний сюжет, яскраве

оформлення відео та поставлені завдання вмотивовують учнів до уважного перегляду.

Після опрацювання теоретичного матеріалу студентам було запропоновано таку самостійну роботу: підготувати на вибір інтерактивне відео, інтерактивну презентацію або інтерактивне зображення відповідно до визначеної ними практичної мети навчання іноземних мов на самостійну роботу. Інтерактивними опитувальниками створювалися умови для синхронної актуалізації знань з подальшим її обговоренням засобом іноземної мови.

У процесі вивчення теми «Електронні засоби навчання іноземних мов» (4 год.) студенти опанували уміннями створення електронних підручників (E-textbooks), ознайомились із методикою застосування технології оповідань (Storytelling), розглянули шляхи створення та застосування коміксів (WriteComics, Make Beliefs Comix), часових ліній (ReadThinkWrite, LearningApps), хмар тегів (WordSwift, WordArt) для формування іншомовних умінь молодших школярів.

Для самостійної роботи майбутнім учителям було запропоновано створити власні продукти (комікс, часову лінію, хмару тегів або розділ електронного посібника) засобом запропонованих вище ресурсів, розкрити практичне значення їх застосування, спроектувати можливі ситуації організації навчальної діяльності на уроці іноземної мови в початковій школі.

Хочемо зауважити, що відео інструкції або текстові інструкції медіаресурсів, у яких працювали майбутні фахівці (Calameo, PlayPosit тощо), були створені студентами самостійно під час роботи в групах відповідно до тематики попередніх занять дисципліни та розміщені у їхніх блогах для спільного користування. Таким чином, студенти демонстрували свої уміння застосовувати такий метод як скрінкастінг (фільмування екрана), використовуючи платформу Screen-O-Matic.

Під час опрацювання теми «Сутність технології вебквест» (4 год.) було організовано пошукову роботу з визначення поняття «Вебквест». Також розглянуто класифікацію вебквестів у навчанні іноземних мов молодших школярів та їхню структуру. Відповідно до створеної викладачем пам'ятки

«Перевір себе» студенти опрацювали алгоритм створення веб-квесту, створили власні відповідно до тематики навчальної програми з іноземної мови для 1-4 класів. Доступ до розробленого алгоритму подано у QR коді № 8 додатку К.

У змісті опанування теми «Електронний контроль іншомовної компетенції учнів початкової школи» (4 год.) було зосереджено увагу на організацію формувального, тематичного, підсумкового контролю у навчанні іноземних мов. До обговорення було винесено питання формувального контролю, оскільки цей вид контролю порівняно новий в освітньому процесі. До власного дидактичного інструментарію студенти додали хмарні технології створення шаблонів для моніторингу сформованості іншомовних умінь учнів початкової школи, а саме: Socrative, Formative, Kahoot, Quizalize, Typeform, GoConqr, Google Forms. Створенні власні медіапродукти продемонстрували здатність майбутніх учителів проєктувати різні види контролю засобом хмарних технологій з дотриманням тематики навчальної програми для 1-4 класів з іноземної мови.

Отже, зміст модуля «Інноваційні засоби навчання іноземних мов» базувався на критеріях та показниках готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та був спрямований на опанування теоретичними знаннями, практичними вміннями та на підтримання мотивації студентів до використання цих засобів у професійній діяльності.

Оскільки кількості годин, визначеної змістовим модулем «Інноваційні засоби навчання іноземних мов», недостатньо для того, щоб охопити увесь процес застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі повною мірою, ми запропонували використання поза навчального часу для здійснення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів. Своєрідним доповненням до процесу формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов стало проведення науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя».

Мета гуртка: розширити процес підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів у навчанні молодших школярів іноземним мовам.

Завдання: вмотивувати студентів до застосування медіазасобів у процесі навчання іноземних мов молодших школярів; ознайомити зі специфікою застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі; сформувати практичні навички застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі; навчити добирати медіазасоби відповідно до мети уроку, умов навчання, мовленнєвої готовності учнів.

Гурток був розрахований на студентів 3-4 курсів спеціальності «Початкова освіта», оскільки вони вже мають базовий практичний досвід викладання в початковій школі, а також опановують методичний блок дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання». Проведення гурткових занять відбувалось один раз на місяць, що загалом становило 18 год. Теми, які було винесено на обговорення та опрацювання під час занять науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя»: Інтеграція медіаосвіти в освітній процес. Медіатекст. Види медіатекстів. Етапи роботи з медіатекстами на уроках іноземних мов. Алгоритм аналізу медіатексту (2 год.). Особливості ефективного застосування вчителем медіазасобів на уроках іноземних мов (2 год.). Критерії вибору медіазасобів з дидактичною метою (2 год.). Медіазасоби для формування мовних навичок учнів початкової школи (2 год.). Розвиток рецептивних видів мовлення (аудіювання та читання) на уроках іноземних мов у початковій школі засобом медіа (2 год.). Медіазасоби для розвитку продуктивних видів мовлення (говоріння та письмо) на уроках іноземних мов (2 год.). Дидактичні можливості смартфонів у навчанні іноземних мов. Використання мобільних додатків у вивченні іноземних мов (2 год.). Інтерактивні медіазасоби навчання іноземних мов (2 год.). Ресурси управління класом (2 год.).

На нашу думку, для максимальної ефективної результативності занять нами була обрана така форма роботи як навчальний тренінг, якою передбачено інтерактивну взаємодію учасників, адже тренінг – це різновид інтерактивного навчання, що реалізовує особистісно-діяльнісний підхід [77, с. 52]. Навчальний тренінг – це вид навчальної гри [74]. Крім того, навчальний тренінг передбачає засвоєння специфічних професійних знань, навичок, умінь під час виконання

групової роботи. У результаті навчального тренінгу учасники готуються до виконання певного виду діяльності [77, с. 53]. Науковець Л. Козак охарактеризувала навчальний тренінг як трирівневу модель навчання, елементами якої є придбання, демонстрація, вживання. Кожен з них потребує використання активних методів. Так, для придбання знань на тренінгу використовуються інформація, мінілекція, повідомлення, книги; для демонстрації – рольові ігри, кейси й кейс-стаді, цікаві ілюстрації й відеофільми; для вживання – рольові та ділові ігри, моделювання [74]. А от дослідники Т. Сорочан та М. Скрипник у методичному poradniku визначають такі складники навчального тренінгу як тематичний, діяльнісний, рефлексивний [199, с. 124].

Під час планування та організації навчальних тренінгів у межах науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя» ми спирались на комбінацію зазначених вище моделей та дотримувались такого алгоритму дій: організація студентів на роботу, актуалізація знань студентів щодо визначеної тематики, обговорення та представлення теоретичного матеріалу, оцінювання медіазасобу, демонстрація способу його створення, діяльність студентів щодо створення власних медіапродуктів, рефлексія студентів щодо власної роботи під час тренінгу. Для здійснення рефлексії ми пропонували майбутнім учителям початкової школи дотримуватись таких питань як плану: 1) Що нового я сьогодні дізнався (дізналась)? 2) Які практичні навички я опанував (опанувала)? 3) Що сподобалось найбільше? 4) Що було складним під час тренінгу? 5) За що я можу себе сьогодні похвалити? 6) Над чим варто ще попрацювати, щоб отримати кращий результат наступний раз?

На засіданнях гуртка було обговорено проблему формування у сучасної особистості навичок 21 століття, серед яких виокремлено медіа, інформаційну та інформативну компетентності; проаналізовано нові медіанавички та специфіку їх формування на уроках іноземних мов в початковій школі. У процесі роботи студентами було з'ясовано, що формування зазначених вище навичок, може відбутись, якщо вчитель застосовуватиме нові медіазасоби у процесі навчання іноземних мов. Оскільки, ці засоби не лише сприяють ефективності співпраці між

суб'єктами навчального процесу, його інноваційності, диверсифікації шляхів обміну інформацією, її критичному сприйняттю, а й дидактично забезпечують процес формування іншомовних умінь молодших школярів.

Також було зосереджено увагу на необхідності інтеграції медіаосвіти в освітній процес, розглянуто типологію медіатекстів та проведено аналогію етапів роботи з медіатекстами та звичайними текстами на уроках іноземних мов. На основі медіатекстів онлайн-журналів National Geographic Kids, Time for Kids, Newsela Kids майбутні фахівці розробляли завдання для вибіркового, ознайомчого та детального читання.

Важливим було сконцентруватися на особливостях ефективного застосування вчителем медіазасобів на уроках іноземних мов, оскільки володіння цими знаннями на пряму пов'язане з методичними вміннями здійснювати ефективний процес навчання молодших школярів іноземним мовам, аналізувати переваги та недоліки використання того чи іншого медіазасобу, прогнозувати подальший освітній процес.

Для оцінювання медіаресурсу або медіазасобу було адаптовано метод розвитку критичного мислення «6 капелюхів» та названо як «6 смартфонів». Зазначений метод уможливорює факторний аналіз медіа, його вплив на емоційний стан учня та вчителя, передбачення труднощів та недоліків, позитивних сторін цього засобу, спроектувати альтернативи для його використання, узагальнення практичної новизни. Детальний опис оцінювання медіа подано у QR коді № 9 додатку К. У наслідок такої роботи студенти опанували критеріями вибору та аналізу медіазасобів. Було розроблено алгоритм вибору медіазасобів для навчання іноземних мов у початковій школі, який також подано у додатку К у QR коді № 10.

Під час навчальних тренінгів студенти за зразком і під керівництвом викладача могли створювати власні медіапродукти із використанням різноманітних медіаресурсів з подальшим обговоренням їх доцільності та практичної значущості у навчанні молодших школярів іноземних мов.

Розглядаючи дидактичні можливості смартфонів у навчанні іноземних мов, було сфокусовано увагу не лише на використанні мобільних додатків від Британської ради «Learn English Grammar», «Podcasts» та інших виробників «English for Kids», «Sentence Master», а й розглянуто функції мобільних телефонів та їх можливе застосування для формування іншомовних компетенції учнів початкової школи. Наведемо кілька прикладів методичних завдань відповідно до функцій смартфонів, запропонованих студентами: 1) прослухайте слова та напишіть їх під диктовку (написання текстових повідомлень); підготуйте диктант для учнів класу, зробіть голосовий запис вашого диктанту (голосові повідомлення); зробіть фото погоди на подвір'ї, зробіть фото годинника вдома у різний час, сфотографуйте людей, які поруч та опишіть їх зовнішність або одяг (фотографування (камера)); складіть речення, зробіть скріншот (фото екрану) та надійшліть у спільноту (фотографування екрану); зафільтуйте прогулянку на вулиці та розкажи своїм друзям, що ви робите (відео); зробіть фото предметів, які належать до однієї групи та об'єднайте їх у колаж (колажування); запишіть звуки, які чуєте (на подвір'ї, у транспорті тощо); розкажіть, що відбувалось в той час (звукозапис (диктофон)); порівняйте прогноз погоди на сьогодні та вчора (сьогодні та завтра) (прогноз погоди, календар) тощо.

Протягом формувального етапу педагогічного дослідження майбутнім учителям було запропоновано продемонструвати свої розвідки у площині інтеграції медіазасобів у процес навчання іноземних мов. Так, вони долучались до активної участі у щорічній студентській конференції «Іншомовна освіта очима студентів». Для власних досліджень студенти обирали питання, які потребують детального розгляду у контексті організації інноваційного навчання іноземних мов у початковій школі засобом медіа. Результатом цих пошуків були виступи студентів на конференції та публікація статей у електронному виданні Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка та Інституту психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка «Вісник психології і педагогіки», а також розміщені у цифровому медіацентрі педагога «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!».

Продовжуючи перелік дослідних завдань, хочемо підкреслити зацікавленість майбутніх вчителів початкової школи у виборі тематики, пов'язаної із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов молодших школярів, для написання курсових робіт. Така індивідуально пошукова робота сприяла формуванню умінь працювати з інформацією, а саме: правильно обирати, аналізувати, оцінювати, синтезувати та застосовувати у кінцевому продукті. Для досягнення ефективного результату дослідної роботи було проведено консультації студентів, під час яких спрямовувано їх у наукових пошуках.

Зазначене методичне забезпечення сприяло застосуванню медіатехнологій, зокрема блог технології, інформаційних технологій, відео технологій тощо. Провідними методами навчання студентів експериментальної групи були, інтерактивні, проблемно-пошукові, тренінгові, дистанційні, проєктні тощо.

Отже, зазначене вище змістово-методичне забезпечення було спрямовано на формування методичної підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів, зокрема здатності організовувати навчання молодших школярів із використанням медіазасобів.

Для учасників експерименту проводились практичні заняття, навчальні тренінги, на яких розглядалися питання застосування медіазасобів. Ефективність формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов обумовлена продуманою організацією управління процесом. Учасників не лише було ознайомлено з методикою застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, а й забезпечено методичним матеріалом.

Вагому роль у формуванні готовності майбутніх фахівців було відведено методичним матеріалам навчальної платформи для підготовки українського вчителя англійської мови НУШ (Ukrainian English Language Learning Platform) [147], контент яких складають статті, вебінари, матеріали з міжнародних сайтів видавництва Кембріджського університу (Cambridge University Press), Cambridge Assessment English та Британської ради (British Council). Зазначені матеріали спрямовують учителів на опанування системою навчання іноземних мов,

адаптованої до сприйняття дітей. Таким чином, важливо було запропонувати студентам для додаткового опрацювання джерела, які розширювали горизонти тематики змісту модуля «Інноваційні засоби навчання іноземних мов» та науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя». Цінний досвід вітчизняних і зарубіжних учителів практиків та методистів, спрямований на методичний супровід учителів у забезпеченні якісного процесу навчання школярів Нової української школи, дозволив студентам глибше усвідомити особливості навчання молодших школярів, аспекти планування уроків із застосуванням сучасних технологій та орієнтованих на формування навичок 21 століття учнів, тонкощів класного менеджменту Нової української школи.

Крім того, учасникам експерименту були створені мобільні умови для навчання засобом інтерактивного середовища, що дозволяло їм мати доступ до матеріалів практичних занять, самостійних та домашніх завдань, журналу оцінювання їх досягнень. Працюючи у спільнотах соціальної мережі Google+, студенти мали миттєвий зворотній зв'язок (коментар, рекомендацію, відповідь, запитання тощо) від викладача та одногрупників. Також, майбутні фахівці організовували самостійно свою траєкторію, темп, місце, час навчання. У свою чергу, викладач постійно здійснював моніторинг процесу навчання, що надавало можливість коригувати студентів та шляхом підказок або рекомендацій налаштовувати на правильне виконання завдань. Таким чином, студенти відчували підтримку з боку членів спільноти (викладач та одногрупники). Спільноти Google+ також застосовувалися і під час аудиторних занять як засіб заміни Smart дошки та проектора для презентації матеріалу, швидкого доступу до різних медіаресурсів, зокрема сайтів, аудіо та відео файлів, відео платформ, опитувань, тестів, зображень тощо. Отже, активного застосування в освітньому процесі серед учасників експерименту набули смартфони та планшети, які уможливлювали інтеграцію технологій мобільного навчання, змішаного навчання, принеси свій власний медіа засіб (BOYM – bring your own media device), перевернутого навчання. Такі технології навчання створюють інноваційний освітній процес, який розкриває можливості як для методичної підготовки

майбутніх учителів початкової школи, так і іншомовної. Крім того, вони формують у студентів навички 21 століття та нові медіанавички.

Хочемо також охарактеризувати, якою мірою відбувалась реалізація змістово-методичного забезпечення у процесі іншомовної підготовки майбутніх учителів, зокрема у змісті дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання», «Сучасна англійська мова з практикумом». Відповідно до запропонованого у підрозділі 2.3 змісту формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців проводилась низка практичних та виїзних занять, на яких використовувалися різноманітні технології, методи та медіазасоби. Методичне забезпечення підбиралось максимально ефективне для реалізації практичних цілей заняття, етапів заняття, сфер спілкування, освітньої діяльності, а також, професійних та вікових інтересів студентів.

Отже, для досягнення мети ми визначали зміст заняття згідно з робочою програмою навчальної дисципліни; практичні цілі заняття; медіазасоби для роботи з матеріалом за допомогою моделі SAMR; визначались з технологією, методами та формами роботи для ефективного засвоєння матеріалу.

Нагадаємо, що, застосовуючи медіазасоби на заняттях іноземних мов, ми інтегрували формування іншомовної комунікативної компетентності та основ медіаграмотності, розвивали критичне мислення.

Впровадження медіатекстів у освітній процес було одним із пріоритетних завдань, оскільки їх використання, як і будь-якого засобу навчання іноземних мов, відображається в можливостях підвищення якості іншомовної комунікативної компетентності; візуалізації явищ, процесів, подій тощо; формування культурологічних знань студентів; формування уваги, пам'яті, естетичного смаку, пізнавальної активності. Автентичні медіатексти (анімаційні фільми, кінофільми, телевізійні програми, відеоролики, матеріали сайтів тощо) розвивають критичне мислення; формують навички самостійної роботи; залучають до інтерактивного навчання; розвивають творчі здібності. Медіатекст – повідомлення, текст будь-якого медійного виду або жанру [209, с. 29]. Наприклад: друкований текст у пресі, фотозображення, аудіовізуальні зображення в кіно, на телебачення або їх

фрагменти, повідомлення по радіо, реклама, етикетка на будь-якій продукції, SMS-повідомлення, MMS-повідомлення, вебсторінка, блог, віртуальні фотоальбоми тощо. Тематика і зміст сучасних медіатекстів різноманітні. Специфіка медіатексту в тому, що він розрахований на масову аудиторію. Медіатексти мають універсальні риси: слово, звук, візуальність (кінокадри, фото, відеосюжети). Традиційно їх поділяють на радіо-, теле-, газетні та інтернет-тексти.

Нашими завданням було навчати застосовувати засоби іноземної мови (тематичну лексику, граматику, пов'язуючи слова, крилаті вирази, ідіоми, фразові дієслова тощо) для розв'язання проблем закладених у ситуаціях, які базуються на медійних повідомленнях (медіамеседжах), що несуть медіатексти. Поняття медіаповідомлення визначається як представлення, відфільтровані людськими рішеннями, а також перешкодами та можливостями медіатехнологій [229, с. 55].

У навчанні іноземних мов ми застосовували аудіальні (аудіозаписи, пісні, подкасти тощо), візуальні (тест, фото, цифрові зображення, діаграми, схеми, таблиці, SMS-повідомлення, логотипи, етикетки, плакати, біл-борди, афіші тощо) та аудіовізуальні (фільми, відео, мультимедійні презентації, вебсторінки, блоги, інтерактивні онлайн ігри, MMS-повідомлення, реклама тощо) медіа. Іншомовні медіаповідомлення мають цінні дидактичні можливості у навчанні іноземних мов, оскільки їх можна застосовувати як джерело інформації, на основі якої формуються навички в іншомовному усному та письмовому спілкуванні (обговорення, висловлення власної думки, написання відгуків, коментарів, листів тощо), а також лінгвістичних та країнознавчих знань, які студенти отримують під час роботи з медіаповідомленнями різного типу.

У процесі навчання іноземних мов ми дотримувалися, запропонованого науковцями, використання різних способів організації навчальної діяльності із застосуванням медіазасобів, а саме: «deskriptivний» (переказування медіатексту, перераховування дійових осіб і подій); «osobistisний» (опис відносин, емоцій, спогадів, які викликає медіатекст); «analitichний» (аналіз структури медіатексту, мовних особливостей, поглядів); «klasifikatsiynий» (визначення місця твору в

історичному контексті); «пояснювальний» (формування суджень про медіатекст у цілому або про його частини); «оцінний» (висновок про цінність медіатексту на основі особистісних, моральних чи формальних критеріїв) [175, с. 160].

Хочемо зазначити, що методика роботи із медіатекстами на уроках іноземних мов співвідноситься із методикою організації роботи з мовленнєвим матеріалом (завданнями для формування, розвитку та удосконалення навичок аудіювання, читання, письма та говоріння). Робота з будь-яким медіатекстом складається з трьох основних етапів: дотекстовий етап (передбачає первину підготовку до роботи з медіатекстом, мотивацію до подальшої роботи з медіатекстом, постановку комунікативного завдання); етап безпосередньої роботи з медіатекстом (студенти розв'язують завдання, поставленого на дотекстовому етапі); післятекстовий етап (перевірка комунікативного завдання та критичний аналіз медіатексту) [139].

Відповідно до різноманітних тем занять завдання були різного характеру. Наведемо приклади завдань з теми «Театр та кіно»: проаналізувати зміст афіші театральної вистави та виявити жанр та сюжет п'єси; скласти діалог, в якому потрібно запросити друга в театр і надати йому інформацію про час, місце проведення вистави, хто з акторів грає головні ролі, хто режисер вистави, які місця ви замовили в театрі тощо; подивившись на афішу кінофільму та переглянувши його трейлер, проаналізувати та визначити, що з них більш впливає на вибір глядача для перегляду фільму та аргументувати свій вибір; прочитати відгуки на фільми своїх одногрупників та обрати фільм для перегляду, аргументувати свій вибір; переглянути відеоролик та обґрунтувати символічність явищ, які зустрічаються в ньому, проаналізувати, з якою метою ці явища були впроваджені в зміст відеоролика; переглянути кінофільм, прочитати та проаналізувати в інтернеті відгуки на цей фільм; пояснити, з якими думками критиків погоджуєтесь, а які – заперечуєте тощо. Всі зазначені вище завдання спонукають студентів до критичного аналізу медіатекстів, висловлювання власної думки та виконання завдань іноземною мовою.

У процесі іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи ми використовували технологію розвитку критичного мислення засобом медіа та іноземної мови. Ми звертали увагу на те, що процес розвитку мислення такого типу повинен пройти три фази: актуалізацію, усвідомлення та рефлексію, до кожної з них відносять певні прийоми та методи. Наприклад, на фазі *актуалізації* ми використовували такі методи як «Гронування» (Асоціативний кущ), «Кубування», «Мозкова атака», «Питання-відповідь», «Вільне письмо», «Запис ідей», «Передбачення» (за ключовими словами, зображеннями, аудіо звуками, прислів'ями, початку тексту тощо), «Мислення в парах» – обговорення, дискусія в групі; на фазі *усвідомлення* змісту популярними були «Понятійна таблиця», «Взаємне навчання», «Гронування», «Джигсоу» (Мозаїка), «Система позначок», «Багатомірне опитування», «Порушена послідовність», «Складання звіту за різними джерелами», «Кероване читання», «Читання за ключовими фразами», «Метод «прес» та інші; а на фазі *міркування (рефлексія)* – «Сенкан», «Кубування», «Гронування», «Вільне письмо», «Діаграма Вена», «Дискусійна сітка», «Речення з відкритим кінцем», «Шкала цінностей», «Запитання – відповідь», «Дискусія в парах (групах)» тощо [191; 192; 193].

Роботі з цифровими зображеннями було приділено багато уваги, оскільки ці засоби – достатньо сучасні та охарактеризовані як доступні, безкоштовні, наочні засоби, які легко зберігаються, корисні для різних типів завдань, як-от: вправлення, порівняння, передбачення, взаємодія, презентація матеріалу, створення, розмова, постановка, розуміння, рефлексія, відгук. Цифрові зображення мотивують майбутніх педагогів, підбурюють їхню уяву та розвивають критичне мислення. Вони ефективні в формуванні іншомовних навичок та в розвитку іншомовних умінь. Вони є стимулом для написання та обговорення у процесі читання та обговорення зображень [247]. Використання образів у навчанні може стати для майбутніх учителів початкових класів прикладом інноваційного викладання та навчання іноземних мов.

Наприклад, під час вивчення теми «Подорожі» було створено набір цифрових зображень із запитаннями до кожного (QR код № 11 додаток К).

Відповіді на ці запитання потребували не лише опису зображення, але й занурювали майбутніх учителів у роздуми, передбачення, припущення, що потребувало розгляду деталей зображення.

Започаткування подкастингу розширило уявлення студентів про процес створення власних медіапродуктів. Зазначимо, що «подкаст» – аудіо- або відео файл, який транслюється в інтернеті. Як правило подкасти мають певну тематику та періодичність. Отже, з метою збагачення словникового запасу, розвитку умінь говоріння та аудіювання, розширення лінгвокраїнознавчої, міжкультурної компетентності ми запропонували використання подкастів на каналі KEY (Keep educating Yourself) мережі Telegram. Було обрано тематику подкастів – «Ідіома тижня / An idiom of the week». Щосереди та щопонеділка пара студентів розміщала свій подкаст, у якому вони демонстрували один фразовий зворот за власним сценарієм, а також пропонували завдання для студентів групи. Ми спостерігали зацікавленість студентів до виконання такого типу завдань, що вмотивовувало їх застосовувати засоби іноземної мови для створення власних медіапродуктів.

З метою сприяння організації майбутніми учителями початкової школи самостійного удосконалення іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних навичок та іншомовних умінь письма, аудіювання та виразного читання було розроблено поради із застосуванням таких медіазасобів як аудіокнига (або історія в аудіо форматі), наприклад з вебсайту StoryNory, інтерактивного сервісу з картками слів для заучування Quizlet, програми, яка конвертує текст у мовлення Natural Reader та онлайн диктофону Vocaroo. Посилання на поради подано у QR коді № 12 додатку К. Систематичне слідування порадам сприяє одночасному вивищенню іншомовних компетенцій, навичок організації самостійної роботи та навичок роботи з медіазасобами.

Фрагменти занять із застосуванням експериментального змістово-методичного забезпечення подано у блозі цифрового медіацентру педагога «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!».

Не зважаючи на чисельність позитивних моментів щодо ефективності розробленого нами змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, ми вважаємо за необхідне звернути увагу на труднощах, які виникли під час підготовки майбутніх фахівців. По-перше, формування готовності майбутніх учителів початкової школи відбувалось на основі або паралельно з формуванням методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи, що, своєю чергою, забезпечує формування здатності навчання іноземних мов у початковій школі. Таким чином, фрагментарність та неузгодженість щодо базової методики навчання іноземних мов автоматично створили перепони для коректного застосування медіазасобів. По-друге, процес підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов часто потребував дистанційного навчання, що потребувало умінь студентів управляти власним часом, дотримання часових рамок, організації власної самостійної роботи. Нерозвинені зазначені вміння часто гальмували освітній процес. По-третє, технічне оснащення аудиторій (відсутність апаратних засобів, підключення до мережі інтернет) інколи не відповідало практичним цілям занять, що потребувало швидкого переформатування процедури заняття. Таким чином, відбувалася пролонгованість опанування певних тем майбутніми фахівцями, що своєю чергою, сприяло інтенсифікації тем.

Таким чином, на формувальному етапі педагогічного експерименту застосовувались такі основні методи педагогічного експерименту як моделювання та тестування. Крім того, у процесі впровадження змістового модуля «Інноваційні засоби навчання іноземних мов» були використані практичні заняття, зокрема виїзні, навчальні тренінги, самостійні роботи, модульні контрольні роботи, творчі проекти, вебквести, які демонстрували якісні зміни всіх показників готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Дослідні завдання у вигляді статей та курсових робіт студентів також підтверджували їх обізнаність із зазначеним видом діяльності.

Контрольний етап педагогічного експерименту (2018–2019 рр.).

Завдання:

1. Здійснення якісної та кількісної обробки отриманих даних.

2. Аналіз та перевірка отриманих результатів експериментального дослідження стосовно їх статистичної значущості.

З метою перевірки ефективності запропонованого змістовно-методичного забезпечення підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов на контрольному етапі педагогічного експерименту проводився зріз в контрольній та експериментальній групах респондентів. Він дав змогу простежити динаміку рівнів сформованості структурних компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та оцінити якісні зміни у цих показниках. Для оброблення та аналізу кількісно-якісних показників експериментального дослідження, а також встановлення їх наукової вірогідності були використані методи математичної статистики.

Підсумовуючи опис організації експериментального дослідження, зацентруємо увагу на переліку діагностичних методик (*табл. 3.1*), які були застосовані на різних його етапах (констатувальний, формувальний, контрольний) з метою визначення рівня сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Таблиця 3.1

Діагностичні методи визначення рівня сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов на різних етапах експериментального дослідження

Етапи	Діагностичні методи
Констатувальний	фронтальні та індивідуальні бесіди; спостереження; комплексне опитування; самооцінювання; оцінювання; шкалювання; моделювання
Формувальний	спостереження та самоспостереження; самостійні роботи;

	модульні контрольні роботи; дослідні завдання (статті, курсові роботи); тестування; презентація електронного методичного портфоліо (блогу); есе; оцінка та самооцінка
Контрольний	порівняння; систематизація; методи математичної статистики

Результати дослідження були апробовані автором на всіх етапах дослідження, обговорювались на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також демонструвались на науково-методичних семінарах.

Таким чином, логіка і послідовність етапів педагогічного експерименту, його пролонгованість, варіативність методів педагогічного дослідження, відповідне змістово-методичного забезпечення забезпечили ефективну підготовку майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Вимірювання якісних та кількісних змін буде описано у наступному підрозділі.

3.2. Аналіз результатів експериментальної роботи

Перевірка ефективності розробленого нами змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів здійснювалась у певній послідовності.

Учасники педагогічного експерименту – студенти спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня, були об'єднані у дві групи: експериментальну (N – 162 особи) та контрольну (M – 174 особи).

З метою визначення стану готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов на констатувальному етапі було проведено факторну діагностику у формі комплексного опитування, в основу якої були покладені компоненти готовності (мотиваційний, когнітивний,

технологічний та рефлексивний). Тому опитування умовно поділялось на чотири блоки з трьох тверджень кожен. Студенти мали оцінити твердження відповідно до рівня власних знань, умінь та обізнаності у сфері педагогічної діяльності із застосуванням медіазасобів на уроках іноземних мов за шкалою від 1 до 4. Так, загальна оцінка студентів ранжувалась від 3 балів до 12 балів. На основі цих відповідей, ми змогли дізнатись, якою мірою студенти оцінюють власну готовність до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Дані опитування дали нам можливість з'ясувати ставлення студентів до застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов, бажання імплементувати їх в освітній процес, ступень обізнаності студентів з базовими правилами використання цих засобів та здійснення процесів рефлексії, а також, виміряти рівні сформованості компонентів готовності до застосування медіазасобів.

Отже, зазначене опитування продемонструвало, що майбутні фахівці початкової школи достатньо високо оцінюють власну здатність використовувати медіазасоби на уроках іноземних мов (*табл. 3.2*).

Таблиця 3.2

**Самооцінка студентів власної готовності до застосування медіазасобів
на уроках іноземних мов у початковій школі**

Варіанти відповідей	КГ (M=174) %	ЕГ (N=162) %
Погоджують	27	33
Більше погоджуюсь, ніж сумніваюсь	47	54
Сумніваюсь, що погоджуюсь	20	7
Повністю не погоджусь	7	6

Загальні дані таблиці 3.2 експериментальної групи демонструють, що 53 студенти (33 %) переконані, що усвідомлюють потребу використання медіазасобів на уроках іноземних мов, знають основні поняття з теми дослідження, уміють створювати власні медіапродукти та розуміють як здійснювати самооцінку професійної діяльності. 88 респондентів (54 %) схильні підтримати думку, що вони готові застосовувати медіазасоби у початковій школі, 12 (7 %) – сумніваються у своїх знаннях та вміннях і 9 (6 %) – не погоджуються, що мають базовий запас знань та вмінь з досліджуваної проблеми.

Результати учасників контрольної групи засвідчують, що 47 респондентів (27 %) погоджуються з тим, що володіють необхідними знаннями та уміннями здійснювати процес навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, а відтак, засвідчують свою повну готовність до здійснення цієї діяльності, 81 (47 %) – схильні сумніватись у своїй обізнаності у сфері навчання засобом медіа, проте погодились із твердженням, 34 (20 %) – сумніваються у своїх можливостях і 12 студентів (7 %) заперечують факт їхньої обізнаності із досліджуваної проблеми.

Однак, на нашу думку, показники самооцінки студентів не є показниками сформованої готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Вони лише підтверджують завищену самооцінку студентів, їхнє поверхнєве розуміння дидактичного механізму використання медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі.

Кореляція достатньо високих показників самооцінки студентів відбулась за рахунок оцінки відкритих питань опитування. Відповіді студентів на відкриті питання кожного блоку розкривали повною мірою компетентність студентів у зазначених аспектах, їх уміння аналізувати та методично правильно оформлювати власні відповіді, знання базових понять процесу використання медіазасобів та умінь проєктувати ефективне навчання іноземних мов із використанням медіазасобів. Оцінювання відбувалось відповідно до показників, визначених у підрозділі 2.2. Відповіді на запитання оцінювалися також блоками, кожен з яких уможлиблював виявлення сформованості певного компонента готовності і оцінювався максимум в 13 балів (1-4 – репродуктивний рівень, 5-9 – достатній, 10-13 – продуктивний). Способом підсумовування власних оцінок студентів та викладача ми змогли визначити рівні сформованості кожного компонента готовності майбутніх фахівців початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Загальний бал оцінювання рівня кожного рівноправного компонента готовності складав максимум 25, що в сумі за всі 4 блоки дорівнювало 100 балам. Такий розподіл балів використала науковець Н. Руденко у своєму дисертаційному

дослідженні «Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування інтерактивних технологій в умовах коледжу» (2017) [172, с. 168]. Ми взяли за основу розподіл дослідниці відповідно до шкали ECTS для оцінювання та вимірювання рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Відповідність рівнів оцінювання готовності шкалі ECTS

Рівень	Сума балів
Продуктивний	90-100
Достатній	82-89
	75-81
Репродуктивний	69-74
	60-68
	35-59
	1-34

Оскільки ми хотіли продемонструвати результати сформованості окремого компонента готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів, ми вважали за необхідне розробити шкалу вимірювання за 25 бальною шкалою. Так, студенти, чиї бали ранжувались від 19 до 25 балів демонстрували продуктивний рівень сформованості окремого компоненту, від 10-18 – достатній і від 1-9 – репродуктивний.

Отже, відповідно до визначеної шкали відповідності рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи проаналізуємо результати учасників експериментальної на контрольної груп на початку експерименту (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Результати оцінювання рівня готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов на констатувальному етапі

Рівень	КГ (M=174) %	ЕГ (N=162) %
Продуктивний	0	0
Достатній	22	27
Репродуктивний	78	73

Дані таблиці 3.3 засвідчують, що респонденти експериментальної та контрольної груп мали такий розподіл за рівнями готовності: 117 зі 162 студентів з експериментальної групи мали репродуктивний рівень готовності до застосування медіазасобів, 45 (27 %) – достатній рівень. Репродуктивний рівень засвідчили 136 зі 174 студентів (78 %) контрольної групи та 38 (22 %) – продемонстрували достатній рівень. Жоден студент експериментальної та контрольної груп не показав продуктивного рівня готовності, що засвідчує потребу планомірної підготовки майбутніх учителів початкової школи до вивчення їхнього рівня готовності ефективно застосувати медіазасоби у навчанні іноземних мов у початковій школі.

З метою визначення коректності вибірки та однорідності експериментальної та контрольної груп з точки зору статистичної значущості $\alpha = 0,05$ були сформовані випадкові сукупності обсягом по 48 осіб кожна (Додатки Л1, Л2).

Нульова гіпотеза дослідження визначалася таким чином: показники у групах студентів експериментальної та контрольної груп експерименту до впровадження навчання на рівні статистичної значущості $\alpha = 0,05$ збігалися за рівнями готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Середній бал виконання завдання студентами обчислювали за наведеною формулою:

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n} \quad (3.1) [26, \text{с. 61}]$$

де $n = 48$ – об'єм сукупності вибірки експериментальної групи; x_i – бал за виконання опитування студентами вибірки експериментальної групи; \bar{X} – середній бал виконання опитування студентами вибірки експериментальної групи.

Вибіркову дисперсію S_x обчислили за формулою:

$$S_x = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{X})^2}{n}} \quad (3.2) [26, \text{с. 78}]$$

Так, середній бал \bar{X} експериментальної групи склав 52,52 балів, показник дисперсії $S_x = 16,06$.

За подібним принципом та формулами 3.1 та 3.2 обчислили виконання завдань респондентами випадкової сукупності контрольної групи. Кількість вибірки склала також 48 осіб ($m = 48$).

Середній бал виконання завдання студентами обчислювали за наведеною формулою:

$$\bar{Y} = \frac{\sum_{i=1}^n y_i}{m} \quad (3.3) [26, \text{с. 61}]$$

де $m = 48$ – об’єм сукупності вибірки контрольної групи; y_i – бал за виконання опитування студентами вибірки контрольної групи;

\bar{Y} – середній бал виконання опитування студентами вибірки контрольної групи.

Вибіркову дисперсію S_x обчислили за формулою:

$$S_y = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^m (y_i - \bar{Y})^2}{m}} \quad (3.4) [26, \text{с. 78}]$$

Так, середній бал \bar{Y} експериментальної групи склав 51,27 балів, показник дисперсії $S_y = 14,63$.

Для перевірки та підтвердження гіпотези про збіг характеристик обох груп респондентів застосували критерій Крамера-Уелча, оскільки він є найбільш оптимальним за заданих умов, тобто для обсягу випадкових сукупностей, обчислених середніх балів та дисперсій.

Емпіричне значення цього критерію обчислювали за формулою:

$$T_{\text{емп}} = \frac{\sqrt{n*m}*(\bar{X} - \bar{Y})}{\sqrt{m*S_x + n*S_y}} \quad (3.5) [117, \text{с. 46}]$$

Отримане емпіричне значення критерію Крамера-Уелча $T_{\text{емп}} = 0,0326$. У зв’язку з тим, що $T_{\text{емп}} \leq T_{\text{крит}}$ ($T_{0,05} = 1,96$), можемо дійти висновку про те, що характеристики вибірових сукупностей експериментальної та контрольної груп до початку експерименту збігаються на рівні значущості 0,05 %. Оскільки зазначені вибірові сукупності були сформовані методом випадкової вибірки елементів, то ми дійшли висновку про те, що характеристики сукупностей усіх учасників експерименту – експериментальної ($N = 162$) та контрольної ($M = 174$) груп – збігаються.

Перед початком експерименту з метою діагностики прагнення майбутніх учителів початкової школи до досягнення цілей в житті та мотивації до успіху учасникам експериментальної групи було запропоновано тест за методикою Т. Елерса «Мотивація до успіху» (Додаток М) [112]. Перевіряючи рівні мотивації, ми скорелювали їх з рівнями нашого дослідження: продуктивний – високий та помірковано високий рівень мотивації, достатній – середній рівень мотивації, репродуктивний – низький рівень мотивації). Результати продемонстрували, що 79 респондентів (49 %) мають продуктивний рівень мотивації до успіху, 51 респондентів (31 %) мають достатній рівень мотивації до успіху. Діагностика виявила, що 32 студентів (20 %) мають репродуктивний рівень мотивації до успіху (табл. 3.5). Такі результати дали нам підстави гіпотетично припустили виявлення студентами експериментальної групи бажання до збагачення професійних умінь та навичок до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Також, ми прогнозували, що студенти будуть відкриті до інновацій, долатимуть перешкоди та труднощі упродовж експерименту.

Таблиця 3.5

Результати тесту «Мотивація до успіху» (за Т. Елерсом)

Рівні мотивації	Показники ЕГ (N = 162) %
Продуктивний	49
Достатній	31
Репродуктивний	20

Отже, результати визначення стартових рівнів готовності студентів до застосування медіазасобів на початку експерименту та їх вмотивованість до інновацій дали нам підстави розпочати формувальний етап експерименту та доповнити загальну підготовку студентів спеціальності «Початкова освіта» експериментальної групи розробленим змістово-методичним забезпеченням, які діяли в системі. Перевірка ефективності змістово-методичного забезпечення до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов потребувала реалізації за певною методикою.

Для визначення рівнів мотивації студентів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов було запропоновано анкетування (Додаток Н). Кожна позитивна відповідь оцінювалася в 1 бал. Максимальна кількість отриманих балів – 25.

Середній бал респондентів в експериментальній групі складає 22,75 балів, а в контрольній групі – 17,62 балів (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Готовність майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (за мотиваційним компонентом)

Рівні готовності	КГ (m=48) %	ЕГ (n=48) %
Продуктивний	43,75	87,5
Достатній	41,66	10,41
Репродуктивний	14,58	2,08

Запропоноване змістово-методичне забезпечення стимулювало студентів до активної роботи з медіазасобами, що, своєю чергою, суттєво підвищило їхній рівень зацікавленості та бажання використовувати медіазасоби у професійній діяльності, вбачаючи їх інноваційність, ефективність та необхідність у навчанні молодших школярів іноземних мов.

Сформованість когнітивного компонента готовності до застосування медіазасобів ми вимірювали засобом проведення тесту закритого типу з множинним вибором (Додаток П), який складався із 25 завдань. Кожна правильна відповідь оцінювалась в 1 бал.

Середній бал студентів експериментальної групи складає 17,39 балів, а контрольної – 13,62 балів (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Готовність майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (за когнітивним компонентом)

Рівні готовності	КГ (m=48) %	ЕГ (n=48) %
Продуктивний	10,41	22,91
Достатній	47,91	64,58
Репродуктивний	41,66	8,33

Технологічний компонент готовності майбутніх фахівців вимірювали засобом презентації творчого проєкту, а саме презентації власного методичного блогу, який студенти експериментальної групи створювали як е-портфоліо методичних ідей та доробок упродовж вивчення дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання», зокрема змістового модуля «Інноваційні засоби навчання іноземних мов» (Додаток Р). Оцінювання блогів відбувалось за такими критеріями: графіка (дизайн) – 1 бал, навігація – 1 бал, грамотність (відсутність мовних помилок) – 1 бал, коректність оформлення публікацій (наявність посилань на ресурси, відповідність зображень змісту повідомлення тощо) – 1 бал, змістовність блогу (наявність та методично коректно оформлені авторські продукти, а саме: фрагмент уроку із застосуванням кластера «Fishbone», вебквест, фрагмент уроку із застосуванням двох інтерактивних технологій, система репродуктивних вправ із аудіо файлами, розробка кейсового уроку, аудіозапис фонетичної зарядки, тьюторіал щодо застосування медіаресурсу, розробка електронного тестового завдання для підсумкового контролю, розроблені та створенні у ресурсі Kahoot завдання для формувального оцінювання, 1 розділ Е-посібника (за бажанням)» – 16 балів, а також рефлексія щодо створення власного блогу, застосування інтерактивних технологій у навчанні іноземних мов, застосування методу «Fishbone», застосування кейс-методу, застосування хмарного ресурсу Kahoot та застосування тьюторіалів у навчанні іноземних мов, застосування методів розвитку критичного мислення – 5 балів).

Зауважимо, що під час практичних занять здійснювався аналіз та надавалися рекомендації студентам щодо поліпшення якості медіапродуктів та обговорювались їхня методична цінність. Учасники контрольної групи продовжували навчатись за традиційними технологіями, проте їм було запропоновано посилання на авторський сайт, де вони могли ознайомитися з методичними рекомендаціями щодо застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі.

Середній бал студентів експериментальної групи складає 17 балів, а контрольної – 12,14 балів (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Готовність майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (за технологічним компонентом)

Рівні готовності	КГ (m=48) %	ЕГ (n=48) %
Продуктивний	0	18,75
Достатній	47,91	75
Репродуктивний	52,08	6,25

Сформованість рефлексивного компонента ми вимірювали шляхом перевірки застосування методу «ПОПС-формула» (Додаток С). ПОПС – акронім (П – позиція, О – обґрунтування, П – приклад, С – судження [203]. Відповідно до категорії студенти розпочинали речення так: «Я вважаю ...» (позиція), «Тому що ...» (обґрунтування), «Я можу довести на прикладі ...» (приклад), «Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...» (судження). Рефлексія здійснювалась у письмовій формі на тему «Медіазасоби у навчанні іноземних мов у початковій школі» та оцінювалась за такими критеріями: чіткість позиції – 2 бали, змістовність та логічність обґрунтування – 5 балів, конкретність наведення прикладів щодо практичного використання медіазасобів у навчанні іноземних мов – 15 балів, методичне судження – 3 бали.

Наведемо приклад відповідей студентів відповідно до методу «ПОПС-формула». Ольга В., респондент контрольної групи, написала: «Я вважаю, що медіазасоби є важливими у навчанні учнів початкової школи, тому що медіа є актуальним засобом навчання, що сприяє засвоєнню матеріалу швидше, через вплив на різні органи чуття одночасно, що поліпшує мимовільне та довільне сприйняття та допомагає у відтворенні поданої інформації в подальшому використанні. Також медіа є гарним помічником вчителя, адже діти мають різну форму запам'ятовування матеріалу на уроці, і не потрібно виділяти окремо час на відтворення матеріалу задля слухового або зорового запам'ятовування. Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що потрібно розвивати усі види запам'ятовування та сприйняття, але в початковій школі краще зробити активність саме на вивченні матеріалу через медіаресурс».

Відповідь учасниці експериментальної групи Мирослави К. виглядає так: «Я вважаю, що медіазасоби дуже важливі на уроках іноземних мов у початковій школі, тому що за їх допомогою ми можемо зацікавити дітей до вивчення предмету. Завдяки медіазасобам дитина в цікавій і доступній формі легше сприймає матеріал, краще запам'ятовує нові слова, за допомогою різних ігор вона непомітно для себе вчить різні граматичні конструкції. Я вважаю, що у своїй роботі ми можемо використовувати різні QR коди, мультфільми, різні дидактичні відео, пісні з рухами, різні онлайн ребуси, кросворди, можемо робити різні опитування учнів, тестування тощо. Можемо використовувати соцмережі (для висловлення певної думки учнів, для написання творів та коментування їх тощо). Також ми можемо використовувати фрагменти іноземних телевізійних шоу для дітей. Учитель також може вести свій YouTube канал з поясненням того матеріалу, який пропустив учень. Також ми можемо використовувати ігрові вправи для дітей (наприклад вивчення алфавіту). Ресурс LearningApps може допомогти у пред'явленні та вивченні нових слів. Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що сучасні діти потребують сучасних технологій.

Середній бал студентів експериментальної групи складає 17,31 балів, а контрольної – 13,45 балів (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Готовність майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (за рефлексивним компонентом)

Рівні готовності	КГ (m=48) %	ЕГ (n=48) %
Продуктивний	6,25	25
Достатній	56,25	70,83
Репродуктивний	37,50	4,16

Отже, готовність майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов складає в середньому в експериментальній групі – 75,81 балів, а в контрольній – 57,70 балів. Узагальнені результати щодо рівнів готовності студентів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов зазначені в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

**Готовність майбутніх учителів початкової школи
до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов**

Рівні готовності	КГ (m=48) %	ЕГ (n=48) %
Продуктивний	0	12,5
Достатній	39,58	66,67
Репродуктивний	60,42	20,83

Отже, на формувальному етапі процентне співвідношення студентів з продуктивним рівнем готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов експериментальної групи відносно контрольної групи вище на 12,50 %, з достатнім рівнем – на 27,09 % вище, а з репродуктивним рівнем – на 39,59 нижче (рис. 3.1).

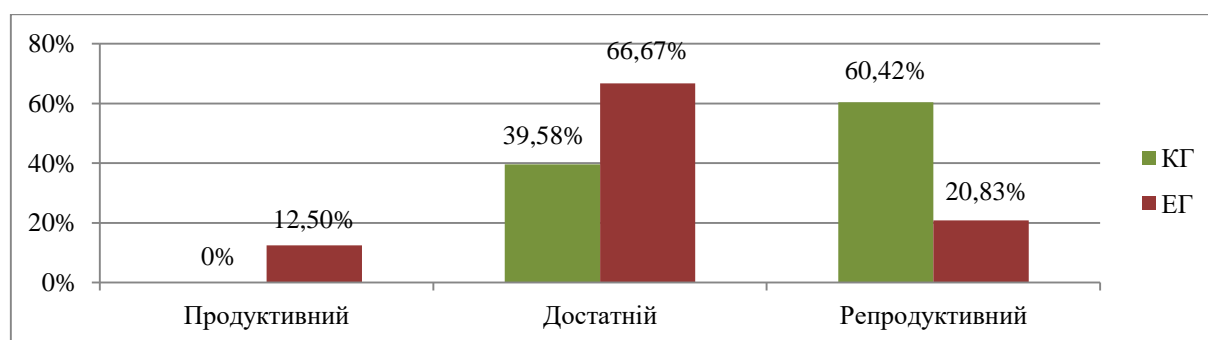

Рис. 3.1 Розподіл учасників експерименту за рівнями готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (на формувальному етапі)

Аналіз й узагальнення результатів формувального етапу експерименту дослідження експериментальної групи дозволили встановити позитивну динаміку кількісно-якісних змін на всіх рівнях готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

У порівнянні з контрольною групою ($m = 48$), в експериментальній групі ($n = 48$) зросла кількість студентів з продуктивним рівнем на 12,5 % (6 студентів), достатнім рівнем – 39,59 (19 студентів). Своєю чергою, зменшилась кількість учасників з репродуктивним рівнем на 52,08 % (25 студентів). Вибірку оцінок студентів у експериментальній та контрольній групах репрезентовано у додатках

T1, T2, T3. Динаміку розподілу майбутніх учителів початкової школи за рівнями до застосування медіазасобів можна розглянути на рисунку 3.2.

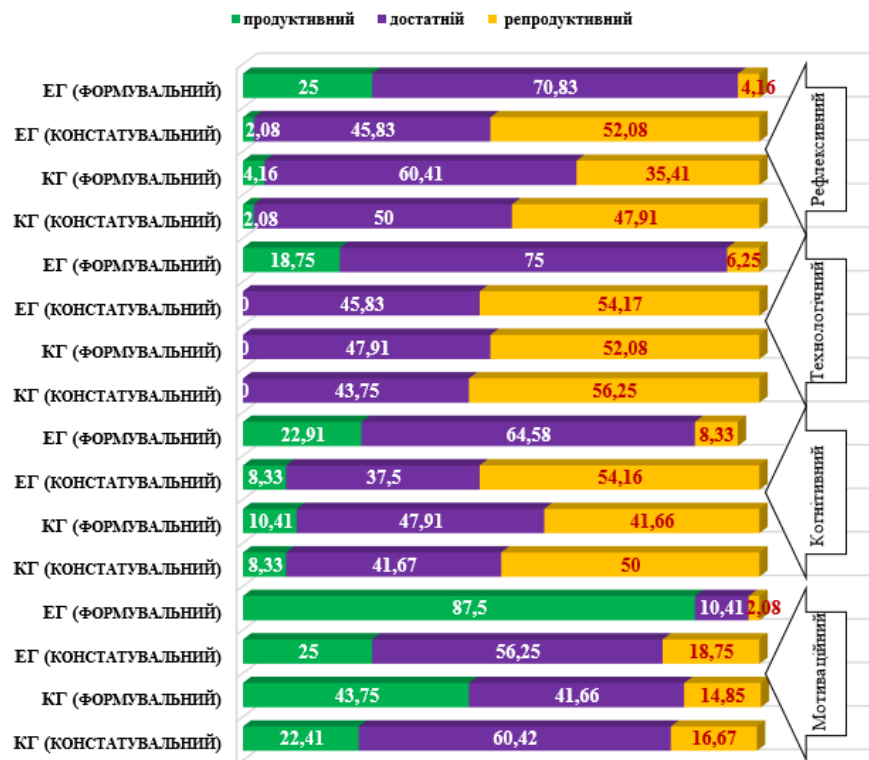

Рис. 3.2 Динаміка розподілу сформованості рівнів готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов за структурними компонентами

Для визначення узгодження результатів вибірки із запропонованою нами гіпотезою (щодо випадковості або не випадковості розбіжностей), нами було використано процедуру перевірки істотності зв'язку, розроблену Р. Фішером, та закон розподілу середньої арифметичної Стюдента. Щоб зрозуміти той факт, що випадкова величина має нормальний закон розподілу ми перевірили за допомогою критерію узгодження Фішера чи достатньо спостережувані дані узгодилися з нормальним законом розподілу та використали цей закон для прогнозування поведінки випадкової величини, яка розглядається, скориставшись алгоритмом перевірки гіпотези про закон розподілу ймовірностей випадкової величини за критерієм χ^2 Фішера [35]. Обчислення та перевірка гіпотези виконувалися за допомогою програмного забезпечення Statistica7.

Для перевірки статистичної вірогідності проведеного дослідження сформулюємо статистичні гіпотези. Гіпотеза H_0 : вибірка оцінок готовності

студентів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов в експериментальній групі не вища, ніж вибірка оцінок готовності студентів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у контрольній групі після формульованого етапу експерименту. Гіпотеза H_1 : вибірка оцінок готовності студентів до застосування медіазасобів в експериментальній групі вища, ніж вибірка оцінок готовності студентів до застосування медіазасобів у контрольній групі після формульованого етапу експерименту.

Для оцінки результативності експериментальної методики скористалися критерієм Стюдента, який обчислили за формулою:

$$t_{\phi} = \frac{(\bar{x}_2 - \bar{x}_1)}{\sqrt{\frac{(\sum(x_1 - \bar{x}_1)^2 + \sum(x_2 - \bar{x}_2)^2)(n_1 + n_2)}{(n_1 + n_2 - 2)n_1 n_2}}} \quad (3.3) [35, \text{с. 59}],$$

де $\bar{x}_1 = \bar{x}_{\text{кг}} = 57,70$ – середній бал контрольної групи,

$\bar{x}_2 = \bar{x}_{\text{ег}} = 75,81$ – середній бал експериментальної групи,

$(\bar{x}_{\text{ег}} - \bar{x}_{\text{кг}}) = 18,11$ – приріст середнього балу після експерименту,

$n = n_1 + n_2 - 2 = 94$,

$t_{\phi} = 6,57$.

Оскільки вибірка велика, ймовірність відхилень за вибраним критерієм обчислили за допомогою програмного забезпечення Statistica7:

$$P((\bar{x}_{\text{ег}} - \bar{x}_{\text{кг}}) > t_{\phi}) = 2(1 - S(t_{\phi})) = 0,00000.... < 0,05,$$

основним значення, за яким приймається або відкидається гіпотеза відображено у шостій графі таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Результати обчислень, отримані за допомогою програмного забезпечення Statistica7

T-test for Independent Samples (Spreadsheet11) Note: Variables were treated as independent samples											
Group 1 vs. Group 2	Mean Group 1	Mean Group 2	t-value	df	p	Valid N Group 1	Valid N Group 2	Std.Dev. Group 1	Std.Dev. Group 2	F-ratio Variances	p Variances
EG vs. KG	75,81250	57,70833	6,570209	94	0,000000	48	48	11,42907	15,29144	1,790089	0,048652

Оскільки ймовірність критерію узгодженості, який виражає ймовірність випадкової розбіжності, дуже мала ($\ll 0,05$). то це свідчить про істотну відмінність, нульова гіпотеза H_0 заперечується [35, с. 216] і приймається

альтернативна H_1 . Тобто, оскільки вибірка оцінок готовності студентів до застосування медіазасобів в експериментальній групі вища, ніж вибірка оцінок готовності студентів до застосування медіазасобів у контрольній групі після формувального етапу експерименту, то з урахуванням запропонованого змістово-методичного забезпечення успішність в експериментальних групах покращується на відміну від успішності в контрольних групах. На продуктивному та достатньому рівнях у межах розвитку всіх компонентів досліджуваної готовності як цілісного утворення в експериментальній групі, порівняно з контрольною, зросла кількість студентів з вищими показниками сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі, а відповідно зменшилась їхня кількість на репродуктивному рівні.

Кількісно-якісна інтерпретація отриманих даних засвідчила, що студенти, яких віднесено до продуктивного та достатнього рівнів, чітко розуміють важливість використання медіазасобів на уроках іноземних мов, мають ґрунтовні методичні знання та розвинені технологічні уміння, цілісні знання особливостей застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі, володіють технологіями створення власних медіапродуктів. У цих студентів висока мотивація до саморозвитку та самовдосконалення та бажання удосконалювати процес навчання іноземних мов. Позитивна динаміка переходу від одного рівня до іншого з певними якісними змінами в мотиваційному, когнітивному, технологічному та рефлексивному компонентах готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов засвідчує дієвість і можливість подальшого застосування запропонованого змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (Додаток У).

Отже, експериментально перевірено, що розроблене змістово-методичне забезпечення (включення у зміст методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» модулю «Інноваційні засоби навчання», доповнення змісту

іншомовного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» темами, які пов'язані з розумінням, критичним аналізом та оцінюванням медіа різного типу, активізація позанавчальної роботи (організація науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя», включення у дослідні завдання тематики, пов'язаної із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов молодших школярів, створення інтерактивного середовища для підтримки мотивації майбутніх фахівців, розширення іншомовного середовища (використання різних ресурсів для формування іншомовних компетенцій студентів, урізноманітнення технологій навчання, розширення способів навчання іноземних мов) сприяють формуванню готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов і відповідають компонентам цієї готовності.

Висновки до третього розділу

Розроблено методику педагогічного експерименту, якою передбачено визначення мети; завдань; етапів педагогічного експерименту (організаційно-підготовчого, констатувального, формувального та контрольного), а також вибір експериментальних баз дослідження. Визначено експериментальні та контрольні групи. Обрано методи вимірювання та обробки результатів педагогічного експерименту (теоретичні – аналіз, порівняння, систематизація, узагальнення; емпіричні: діагностичні – спостереження, бесіди, комплексне опитування, анкетування, тестування, презентація творчого проєкту, есе; педагогічний експеримент – організаційно-підготовчий, констатувальний, формувальний та контрольний етапи; узагальнення власного педагогічного досвіду; статистичні – методи математичної статистики). Здійснено фіксування, обробку та інтерпретацію результатів педагогічного дослідження. Діагностування результатів констатувального та формувального етапів експерименту здійснювалось ідентичним інструментарієм.

Визначено та впроваджено в освітній процес підготовки майбутніх учителів початкової школи змістово-методичне забезпечення формування їхньої готовності

до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, яке складалось з провідних форм організації цього процесу (інтерактивні лекції, практичні заняття, практичні виїзні заняття, тренінги, самостійна, пошукова та дослідницька роботи студентів), формувальних методів (словесні (пояснення, бесіда, обговорення, дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (вправи, дослідження, використання комп'ютерних програм, використання мобільних додатків, сторітелінг, творчі завдання), індуктивний, дедуктивний, репродуктивні (осмислення, сприйняття, спостереження, систематизація, аналіз, порівняння), творчі та проблемно-пошукові (вебквест, кейс-метод, фільмування, аудіозапис, колажування, аналіз проблемних ситуацій), навчання у взаємодії, мозкова атака, навчальні ігри, метод проєктів, е-портфоліо, вправи на рефлексію, методи оцінювання (самооцінювання, взаємне оцінювання, відгук (feedback), методи контролю (усне опитування, письмова перевірка, тестування, електронне тестування) та самоконтролю) та засобів (інтерактивне середовище соціальної мережі Google+, медіацентр педагога «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!», платформа українського вчителя англійської мови тощо).

Актуалізовано доцільність застосування педагогічних технологій (перевернуте навчання, проблемне навчання, змішане навчання, інтерактивні технології, технології розвитку критичного мислення тощо).

Перевірено ефективність змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних та його вплив на формування готовності майбутніх фахівців до зазначеного виду діяльності. Для перевірки ефективності змістово-методичного забезпечення використано комплекс діагностичних методик (експрес-опитування, анкетування, тестування, презентація проєктів, есе) та методів математичної статистики (t-критерій Стюдента, критерій Фішера; комп'ютерна обробка даних експерименту за допомогою програми Statistica7).

Підтверджено позитивну динаміку переходу від одного рівня до іншого з певними кількісно-якісними змінами в мотиваційному, когнітивному, технологічному та рефлексивному компонентах готовності майбутніх учителів

початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, що засвідчує дієвість і можливість подальшого застосування запропонованого нами змістово-методичного забезпечення у методичній та іншомовній підготовці майбутніх учителів початкової школи. Динаміка продемонстрована в діаграмах дослідження.

Результати дослідження з окресленої проблематики опубліковано у таких працях авторки: [134; 139; 142; 255; 256].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі розглянуто теоретичні та практичні аспекти підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, що дозволило зробити такі висновки.

1. Проаналізовано стан досліджуваної проблеми в теорії та практиці професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи. Акцентовано на міждисциплінарному характері дослідження. Проаналізовані концепції дозволили виокремити сукупність методологічних підходів до реалізації завдань дослідження: системний, компетентнісний, особистісно зорієнтований, комунікативний та технологічний. Вивчено дидактичну значущість медіазасобів в освітньому процесі. Зазначено, що їхнє використання активізує пізнавальну діяльність особистості, поглиблює її сприйняття нової інформації, що у цілому підвищує ефективність та якість навчання. Окреслено загально-педагогічні та методичні особливості ефективного застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі з урахуванням ролі вчителя в освітньому процесі; соціально-психологічні характеристики сучасних молодших школярів; унікальність предмета «Іноземна мова» та різноманітність підходів до класифікації медіазасобів. Зазначено багатофункціональний характер медіазасобів, зокрема, організаційно-методичний супровід навчання іноземних мов, створення іншомовного середовища, здатність реалізовувати практичні цілі навчання іноземних мов, інтеграція всіх видів мовленнєвої діяльності, урізноманітнення способів організації групової та індивідуальної роботи учнів, розширення спектру засобів навчання іноземних мов (використання різних видів засобів комунікації на уроках іноземних мов (газет, журналів, відео, аудіо тощо), застосування різних медіапродуктів (цифрових ресурсів) для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів).

Уточнено сутність базових понять дослідження, а саме: «професійна педагогічна підготовка», «професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи», «медіазасоби», «підготовка майбутнього вчителя початкової

школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», «готовність до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов». Визначено поняття «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» як динамічний, суб'єкт-суб'єктний процес засвоєння знань, формування умінь та навичок через активні способи пізнавальної діяльності, що впливає на ефективне формування готовності до зазначеної діяльності. Уточнено поняття «медіазасоби» як предмети, обладнання та матеріали, які забезпечують функціонування медіа-інформаційного простору у формі аудіальних, візуальних, аудіо-візуальних повідомлень та виокремлюються вчителем для організації активного процесу навчання молодших школярів іноземним мовам. Обґрунтовано поняття «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», яке дозволяє визначити проміжний результат ефективності процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов інтерпретовано як інтегративну якість особистості, яка є сукупністю позитивної мотивації, лінгвістичних та методичних знань, технологічних умінь та навичок використання медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективної організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання іноземних мов у початковій школі.

2. Проаналізовано сутність готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, визначено та охарактеризовано її структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, технологічний, рефлексивний). Розроблено діагностичний інструментарій дослідження: критерії (особистісно-цільовий, знаннявий, методичний, оцінно-рефлексивний) та їхні показники, які зкорельовані зі структурними компонентами готовності. Обґрунтовано та охарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів початкової школи до здійснення такого виду діяльності (продуктивний, достатній, репродуктивний). Констатувальний етап експерименту дозволив

визначити деякі проблеми щодо готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов: обмеженість та плутанина у визначенні різних видів медіазасобів, нерозуміння вибору медіазасобів відповідно до практичних цілей уроку іноземної мови, обмеженість у створенні власних медіапродуктів, невміння планувати та здійснювати навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, що дало нам підстави для обґрунтування відповідного змістово-методичного забезпечення.

3. Розроблено та обґрунтовано змістово-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов як сукупність змісту, провідних форм, активних методів та медіазасобів: включення у зміст методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» модулю «Інноваційні засоби навчання», доповнення змісту іншомовного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» темами, які за своїм змістом містять питання пов'язані з розумінням, критичним аналізом та оцінюванням медіа різного типу, активізація поза навчальної роботи (організація науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя», включення у дослідні завдання тематики, пов'язаної із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов молодших школярів, створення інтерактивного навчального середовища для підтримки мотивації майбутніх фахівців (створення спільнот соціальної мережі Google+), розширення іншомовного середовища (використання різних медіазасобів для формування іншомовної комунікативної компетентності студентів, урізноманітнення технологій навчання, розширення способів навчання іноземних мов), використання методичних матеріалів навчальної платформи підготовки вчителів англійської мови Нової української школи та платформи Common Sense, створення цифрового медіацентру педагога «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!». Зазначене змістово-методичне забезпечення узгоджено зі структурним компонентам готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та системне його застосування дозволило здійснити цілісний підхід до формування цієї готовності.

4. Перевірена ефективність змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Аналіз та узагальнення результатів формувального етапу експерименту дослідження дозволив встановити позитивну динаміку кількісно-якісних змін на усіх рівнях сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Отримані результати засвідчують збільшення кількості студентів в експериментальній групі на продуктивному та достатньому рівнях. Водночас спостерігається зменшення кількості студентів на репродуктивному рівні сформованості їхньої готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі.

За допомогою методів математичної статистики (t-критерій Стюдента, критерій Фішера) та комп'ютерної програми обробки даних Statistica7 доведено ефективність розробленого змістовно-методичного забезпечення підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Проведене дослідження не вичерпує всіх можливих аспектів підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, тому подальшого вивчення потребує зарубіжний досвід щодо застосування медіазасобів у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдулина А. О. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования : пособ. для студ. пед. спец. высш. учеб. завед. М. : Просвещение, 1990. 141 с.
2. Аверьянов А. Н. Системное познание мира : методол. проблемы. М. : Политиздат, 1985. 263 с.
3. Аладьина Г.В. Медиапедагогика как наука. *Международный студенческий научный вестник*. 2015. № 5 (часть 4). С. 535-537
4. Андрущенко В. П. Світанок Європи: Проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи ХХІ століття. Київ : Знання України, 2012. 1099 с.
5. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения: общедидактический аспект. М. : Педагогика, 1977. 253 с.
6. Баженова Л. М. Медиаобразование школьника (1-4 классы) : пособие для учителя. М. : Изд-во Российской академии образования, 2004. 55 с.
7. Басай Н. П. Засоби навчання іноземних мов у початковій школі. *Науковий вісник ужгородського університету*. Сер. «Педагогіка. Соціальна робота». 2017. Вип. 1 (40). С. 19–22.
8. Береснєв А. А. Підготовка майбутніх учителів іноземних мов до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ялта. 2009. 20 с.
9. Бех І. Д. Виховання особистості : підруч. Київ : Либідь, 2008. 818 с.
10. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.01. Київ, 1998. 380 с.
11. Бігич О. Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи : навч. посіб. Київ : Ленвіт, 2006. 200 с.
12. Большой энциклопедический словарь : в 2 т. / под. ред. А. М. Прохорова. М. : Сов. энц., 1991. Т. 1. 863 с.
13. Бондар В. І. Дидактика. Київ : Либідь, 2005. 264 с.

14. Бондаренко Е. А. Технологии медиаобразования в современной школе. *Наукові записки*. Сер.: Педагогіка. 2013. № 3. С. 8–13.
15. Братко М. В. Структура освітнього середовища вищого навчального закладу. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 135. С. 67–72. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5576/> (дата звернення 24.05.2020)
16. Бузінська Я. М. Підготовка майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зав'язків у початковій школі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ялта, 2011. 19 с.
17. Бучинська Д. Л. Використання відео в навчальному процесі – потреба сьогодення. *Open educational e-environment of modern University*. 2015. № 1. URL: <http://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/11#.Xf9I2dIzbcS> (дата звернення: 09.09.2020).
18. Васянович Г. П., Герганов Л. Д., Бешок Т. В. Діагностика рівнів сформованості медіаграмотності майбутніх учителів початкових класів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 76., № 2. С. 108–125. <https://doi.org/10.33407/itlt.v76i2.3616>
19. Вікова психологія / за ред. Г. С. Костюка. Київ : Рад. школа. 1976, 272 с.
20. Великий тлумачний словник сучасної української мови : з дод. і допов. / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ–Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
21. Вембер В. П., Бучинська Д. Л. Сучасні типи навчального відео та особливості їх використання у навчальному процесі. *Освітологічний дискурс*. 2016. № 1 (13). URL: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/348> (дата звернення: 09.09.2020).
22. Волик О. Н., Сулейманова Е. А. Состав и структура методического обеспечения информационно-средового подхода к модернизации профессионального образования. *Образовательные технологии и общество=Educational Technology & Society*. 2012. Т. 15. № 4. С. 409–419.

23. Воробйова С. В. Концепты методологического дискурса.

Гуманітарний портал. URL: <https://gtmarket.ru/concepts/6845> (дата звернення: 14.05.2019).

24. Выготский Л. С. Собрание сочинений : в 6 т. / под ред. Д. Б. Елькониной. Т. 4: Детская психология. М. : Педагогика, 1984. 432 с. URL: http://elib.gnpbu.ru/text/vygotsky_ss-v-6tt_t4_1984/go,0;fs,1/ (дата обращения: 09.09.2020).

25. Георгиади А. А. Подготовка будущих учителей филологических специальностей к профессиональной деятельности с применением медиа-образовательных технологий : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Ялта, 2015. 255 с.

26. Гласс, Дж., Стенли Дж. Статистические методы в педагогике и психологии. Москва : Прогресс, 1976. 495 с.

27. Гоне Ж. Освіта і засоби масової інформації / пер. з фр. М. Марченко. Київ : К.І.С., 2002. 100 с.

28. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

29. Гончаренко С. У. Фундаменталізація професійної освіти як дидактичний принцип. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. Вип. 2. 2008. С. 87–91.

30. Гривнак Б. Л. Модернізація системи освіти України як чинник ціннісно-світоглядної визначеності суспільстві : дис. ... канд. філос. наук : 19.00.10. Київ, 2016. 215 с.

31. Григорьева И. В. Лингводидактическое моделирование медиатекстов в мультимедийном обучении иностранному языку. *Актуальные проблемы общей теории языка, перевода и методики преподавания иностранных языко* : сб. ст. по материалам межрегиональной, с международным участием, интернет-конференции. 2016. 196 с. URL: <https://www.rea.ru/ru/publications/Pages/Grigoreva032016.aspx> (дата обращения: 09.09.2020).

32. Гризун Л. Е. Формування змісту вищої професійної освіти за умов сучасних освітніх тенденцій. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2012. Вип. 12. С. 31–37.
33. Гриневич Л. Методологічні засади цілісності системи моніторингу якості освіти. *Освіта і управління* : науково-практ. журнал. Київ, 2010. Т. 13, ч. 4. С. 18–25.
34. Гриневич Л. М. Стандарти навчальних досягнень як складова моніторингу якості освіти в США. *Порівняльні педагогічні студії*. № 3–4. 2011. URL: <http://pps.udpu.edu.ua/article/view/18654> (дата звернення: 09.09.2020).
35. Грисенко М. В. Математична статистика для економістів міжнародників : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2011. 261 с.
36. Гришкова Р. О Медіаосвіта як чинник модернізації вітчизняної вищої школи. *Наукові праці. Педагогіка*. 2012. Т. 188, вип. 176. С. 63–68.
37. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей : навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 220 с.
38. Гуриненко І. Ю. Педагогічні умови застосування засобів мас-медіа у професійній підготовці майбутніх державних інспекторів з пожежної безпеки : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Умань, 2012. 20 с.
39. Гусак Л. Підготовка майбутніх учителів до асоціативного навчання іноземних мов учнів початкової школи : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 364 с.
40. Гущина Н. І. Розвиток цифрової компетентності вчителів початкових класів в умовах проектної діяльності : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2019. 243 с.
41. Деньгаєва С. В. Особливості використання технології кроссенсу у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови початкової ланки базових навчальних закладів. *Теоретична і дидактична філологія*. Сер. «Педагогіка». 2019. Вип. 29. С. 65–76.

42. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Київ, 2015. 304 с.
URL: http://ualib.com.ua/b_136.html (дата звернення: 09.09.2020).
43. Дьоміна Г. А. Вікова та педагогічна психологія : метод. рек. для практичних занять, самостійної роботи та модульного контролю знань студентів. 2-е вид., випр. і доп. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 56 с.
44. Дослідження умов реформування загальної середньої освіти на початку 2018-2019 н. р. в контексті освітньої діяльності вчителів 1 класів : аналіт. довідка / Міністерство освіти на науки України ; Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2019. URL : http://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2018/11/analitichna-dovidka_uchiteli-1-klasiv.pdf (дата звернення: 09.09.2020).
45. Дуплійчук О. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів-філологів до застосування проектнокомунікативних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2015. 322 с.
46. Желанова В. В. Контекстне навчання майбутнього вчителя початкових класів: теорія та технологія : монографія / Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 505 с.
47. Жук М. І. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів в умовах модернізації змісту освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2015. 291 с.
48. Забродський М. М. Вікова психологія : навч. посібник. Тернопіль, 2005. С. 57–70.
49. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
50. Зазнобина Л. С. Стандарт медиаобразования, интегрированного с различными школьными дисциплинами. *Стандарты и мониторинг в образовании*. 1998. № 3. С. 26–34.

51. Звіт «Моніторинг процесу впровадження нових підходів до навчання в початковій школі». *Аналітична довідка за результатами анкетування учасників пілотного проєкту з упровадження нового Державного стандарту початкової освіти* / Міністерство освіти на науки України, Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2019. URL : <http://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/NUSH.pdf> (дата звернення: 09.09.2020).

52. Зоря Ю. Н. Медиаобразование – the need of the 21st century. *Интеграция медиаобразования в условиях современной школы* : сб. науч. трудов II Всероссийской заочной научно-практ. конференции с международным участием. Таганрог : Изд-во Таганрогского института имени А. П. Чехова, 2015. С. 41–45.

53. Зражевська Н. І. Нові медіа і нові форми комунікації в медіакulturі. *Актуальні питання масової комунікації*. 2013. Вип. 14. С. 70–75.

54. Зубенко Т. В. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя до реалізації комунікативного підходу в навчанні іноземної мови учнів початкової школи : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2009. 20 с.

55. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія. Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.

56. Евстифеева О. Модель SAMR – универсальный язык интеграции ИКТ в обучении. *Осваиваем "сети и облака"* : блог. URL : <http://bit.ly/34lFVcJ> (дата обращения: 09.09.2020).

57. Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Г. Кремень ; Академія пед. наук України. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

58. Івашньова С. В. Організаційно-педагогічні засади вдосконалення методичної компетентності вчителів іноземної мови початкової школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Київ, 2010. 20 с.

59. Імбер В. І. Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2008. 23 с.

60. Імерідзе М. Б. Специфіка формування медіаосвітньої компетентності майбутніх учителів суспільно-гуманітарних дисциплін у сучасних вишах. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Сер.: Педагогічні науки. 2016. № 135. С. 263–266.
61. Іць С. В. Педагогічні медіатехнології у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови : навч.-метод. посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2013. 106 с.
62. Іць С. В. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами медіаосвіти : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2014. 20 с.
63. Казаков Ю. Педагогічні умови застосування медіаосвіти в процес професійної підготовки майбутніх учителів : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2007. 23 с.
64. Калінін В. О. Педагогічна технологія «діалог культур» як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови : монографія / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 276 с.
65. Калінін В. О. Місце соціокультурної компетенції у структурі професійної компетентності вчителя іноземної мови. *Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід* : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 131–149.
66. Кара С. І. Формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі педагогічної практики : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2012. 23 с.
67. Карпова О. О. Навчання іноземної мови майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій : монографія. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2016. 216 с.
68. Каррингтон А. Суть не в приложениях, суть – в педагогике. *Осваиваем "сети и облака"* : блог. URL : <http://bit.ly/2PHSA4o> (дата обращения: 09.09.2020).

69. Климова К. Я. Засоби медіа-дидактики у площині навчання і самонавчання української мови майбутніх учителів. *Наукові записки Бердянського держ. пед. ун-ту*. Сер.: Педагогічні науки. 2014. Вип. 2. С. 77–82. URL : <http://bit.ly/34sTPde> (дата звернення: 09.09.2020).
70. Коваль Л. В. Концептуальні засади формування змісту технологічної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Наукові записки Бердянського держ. пед. ун-ту*. Сер.: Педагогічні науки 2014. Вип. 1. С. 148–155.
71. Коваль Л. В. Система професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування загальнонавчальних технологій : автореф. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2010.
72. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів у контексті розвитку початкової освіти : монографія. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. 343 с.
73. Ковальчук М. О. Формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2017. 282 с.
74. Козак Л. В. Застосування педагогічних інновацій в технологізації навчального процесу у вищій школі. *Вища освіта України*. Додаток 2 до № 3; т. IV (29). Темат вип.: Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. 2011. С. 148–155.
75. Колбіна Л. А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування соціально-ціннісних орієнтацій у молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2008. 302 с.
76. Комар О. А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології : дис. ... д-ра. пед. наук : спец. 13.00.04. Умань, 2011. 512 с.
77. Кончович К. Т. Формування готовності майбутніх вчителів-філологів до педагогічного спілкування засобами тренінгових технологій технологій : дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Мукачеве, 2016.
78. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). *MediaSapiens* : вебсайт. URL: <https://bit.ly/2PPBBwW> (дата звернення: 09.09.2020).

79. Костенко А. А. Формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до використання мультимедійних технологій у початковій школі : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Черкаси, 2015. 20 с.
80. Котенко О. В Іншомовна складова професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи. URL: <http://bit.ly/36I8NO1> (дата звернення: 09.09.2020).
81. Котенко О. В. Методика навчання іноземних мов у початковій школі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 356 с.
82. Котенко О. В. Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: сучасний стан та освітні перспективи. *Імідж сучасного педагога*. 2013. № 4 (133). С. 15–18.
83. Котенко О. В. Підготовка вчителів до навчання іноземних мов молодших школярів: з досвіду країн Європейського Союзу. *Порівняльнопедагогічні студії*. 2014. № 4 (22). С. 37–44.
84. Кошарна Н. В. Професійна підготовка вчителя у Швеції : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2012. 20 с.
85. Кравчишина О. О. Формування готовності майбутніх вихователів до використання засобів медіаосвіти у навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Старобільськ, 2018. 20 с.
86. Кремень В. Г. Якісна освіта і нові вимоги часу. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2013. № 3. С. 4–11.
87. Кристопчук Т. Є. Система педагогічної освіти в країнах європейського союзу: спільні та відмінні риси. *Наукові праці. Педагогіка*. 2012. Вип. 197, т. 209. с. 121–126.
88. Кристопчук Т. Є. Тенденції розвитку освіти в країнах Європейського Союзу: порівняльний аналіз. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ*. 2016. Вип. 1. С. 49–58. URL: <http://bit.ly/2YOIqDb> (дата звернення: 09.09.2020).

89. Кузьмина Н. В. Методы исследования педагогической деятельности / Н. В. Кузьмина. Ленинград : Ленингр. ун-т, 1970. 114 с.
90. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / за ред. В. І. Лозової. Харків : ОВС, 2006. С. 406.
91. Литвин А. В. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2009. № 4. С. 9–21.
92. Литвин А. В., Робак В. Є. Завдання медіаосвіти у професійній підготовці. *Наукові записки*. Сер.: Педагогіка. 2013. № 3. С. 31–37.
93. Лінник О. О. Майбутній учитель як суб'єкт педагогічної взаємодії: підготовка до співробітництва з молодшими школярами : монографія. Київ : Слово, 2014. 304 с.
94. Лозицька Т. Ю. Сутність готовності майбутніх учителів до використання медіа у професійній діяльності. *Науковий вісник Донбасу*. 2011. № 1. URL: <http://bit.ly/36GkPHD> (дата звернення: 09.09.2020).
95. Мазур Ю. Я. Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі педагогічної практики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2014.
96. Мантуленко В. В. Особенности использования электронных медиа в учебно-воспитательном процессе общеобразовательной школы : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Самара, 2007. 21 с.
97. Мариновська О. Я. Формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності: теорія і практика : монографія. Івано-Франківськ : Симфонія форте ; Полтава : Довкілля-К, 2009. 500 с.
98. Мартиненко С. М., Хоружа Л. Л. Загальна педагогіка : навч. посіб. Київ : МАУП, 2002. 176 с.
99. Марчій-Дмитраш Т. М. Підготовка майбутніх учителів іноземних мов до організації навчальної діяльності у початковій школі : автореф... . канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2010. 22 с.

100. Матвієнко О. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної взаємодії. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2010. Вип. 32. С. 28–36.
101. Матвієнко О. В. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічної взаємодії у навчально-виховному середовищі школи першого ступеня : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2010. 496 с.
102. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін : посібник для вчителя / за ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. Київ : Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. 201 с.
103. Медіакомпетентність фахівця : колективна монографія / за наук. ред. Г. В. Онкович. Київ : Логос, 2013. 287 с.
104. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352 с.
105. Медіапоказчик. *Mediawijzer.net* : Інтернет-мережа голандської медіаграмотності. URL: <https://www.mediawijzer.net/about-mediawijzer-net/> (дата звернення: 09.09.2020).
106. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / Л. С. Панова, І. Ф. Андійко, С. В. Тезікова та ін. Київ : Академія, 2010. 328 с.
107. Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи. URL: <http://bit.ly/35nH4BR> (дата звернення: 09.09.2020).
108. Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання / пер. з англ. Ю. М. Рашкевича. Київ : Поліграф плюс, 2016. 80 с.
109. Мисечко О. Є. Формування професійної підготовки вчителя іноземної мови у педагогічних навчальних закладах України (1900-1964 р.р.) : автореф... . док. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2011. 50 с.

110. Митник О. Я. Підготовка майбутнього вчителя до формування культури мислення молодшого школяра: теорія і практика : монографія. Тернопіль : Мандрівець, 2009. 368 с.
111. Мієр Т. І. Дидактичні засади організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.09. Київ, 2017. 594 с.
112. Мотивация персонала : учеб. пособие : Практические задания (практикум) / Ю. Г. Одегов, Г. Г. Руденко, С. М. Апенько, А. І. Мерко. Москва : Альфа-Прес, 2010. 640 с.
113. Навчальна програма для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів з вивченням іноземних мов. *Міністерство освіти і науки України* : вебсайт. URL: <http://bit.ly/2qXkPiU> (дата звернення: 09.09.2020).
114. Наумук І. М. Формування медіакомпетентності майбутніх учителів інформатики в педагогічних університетах : автореф. канд пед. наук : 13.00.04. Мелітополь, 2016. 20 с.
115. Ничкало Н. Г. Проблеми педагогічної освіти у діяльності наукових шкіл. *Науковий вісник МДУ імені В. О. Сухомлинського*. Сер.: Педагогічні науки. Вип. 1 (28). 2010. С. 27–36.
116. Нова українська школа : poradnik для вчителя / заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Видав. дім «Плеяди», 2017. 206 с.
117. Новиков Д. А. Статистические методы в педагогических исследованиях (типовые случаи). Москва : МЗ-Пресс, 2004. 67 с.
118. Новик І. М. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до діагностичного супроводу розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 318 с.
119. Огнев'юк В. О. Лідери для нової української школи. *Неперервна освіта: Акмеологічні студії (Педагогічні науки. Психологічні науки)*. 2017. № 1. С. 4–13.

120. Онкович А. Д. Новітні терміни медіаосвіти та медіадидактики. *Лінгвістика. Лінгвокультурологія. Кроскультурна і міжкультурно комунікація: проблеми, питання, рішення*. 2018. № 12, ч. 2. С. 277–291; 282–287.
121. Онкович Г. В. Медіаосвіта : експерим. програма баз. навч. курсу для студ. вищ. навч. закл. Київ : Логос, 2010. 40 с.
122. Онкович Г. В. Медіа-педагогіка і медіа-освіта: поширення у світі. *Дивослово*. 2007. № 6. С. 2–4.
123. Онкович Г. В. Технології медіаосвіти. *Вища освіта України*. 2007. Тем. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти». Т. 5 (додаток 3). С. 357–363.
124. Освітньо-професійна програма 013.00.01 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Затверджено Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка, протокол № 5 від 25 травня 2018 року). URL: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/pi/po_bak_opys-2018.pdf (дата звернення: 09.09.2020).
125. Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» підготовки бакалавра першого рівня вищої освіти (Затверджено Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка, протокол № 52/7 від 06 липня 2018 року). URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/OP-Pochatkova-osvita-Bakalavr.pdf> (дата звернення: 09.09.2020).
126. Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня (Затверджено Вченою радою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, протокол № 15 від 29 червня 2017 року). URL: https://drive.google.com/file/d/1Qnjs2_G62U3-6IdXwkbOpImsMQ1gJJ57/view (дата звернення: 09.09.2020).
127. Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Затверджено Вченою радою СХУ імені Лесі Українки, протокол № 3 від 29 вересня 2018 року).
128. Основи медіаграмотності : Програма для загально освітніх навчальних закладів 10-11 класів із навчанням українською мовою, а також російською та

іншими мовами національних меншинств / В. В. Літостанський, В. Ф. Іванов, Т. В. Іванова, О. В. Волошенюк, В. І. Даниленко, В. П. Мележик. Київ : АУП, 2014. 17 с.

129. Павленко Н. О. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до використання інтерактивних педагогічних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008.

130. Павлова О. Г. Педагогічні умови формування професійної мотивації до педагогічної діяльності у майбутніх учителів початкових класів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2019. 299 с.

131. Парижская программа или 12 рекомендаций по медиаобразованию 2007. URL: http://www.mediagram.ru/documents/documents_20.htm (дата звернення: 09.09.2020).

132. Петрик Л. В. Актуальність застосування медіазасобів на уроках іноземних мов в початковій школі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки» (м. Київ, 09 квітня 2015 року) / М-во освіти і науки України, Київ, ун-т ім. Б. Грінченка ; за заг. ред. В. О. Огнев'юка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. С. 122–129.

133. Петрик Л. В. Ефективність використання медіазасобів учителем початкової школи на уроках іноземних мов: від усвідомлення до готовності. *Освітологічний дискурс*. 2019. № 3–4. С. 185–196.

134. Петрик Л. В. Засоби медіаосвіти на уроках іноземних мов: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки» (м. Київ, 27 квітня 2014 року) / М-во освіти і науки України, Київ, ун-т ім. Б. Грінченка ; за заг. ред. В. О. Огнев'юка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. С. 146–154.

135. Петрик Л. В. Класифікація медіазасобів у науково-педагогічній літературі. *Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 05 листопада 2015 р. / М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Британська Рада України, Гете Інститут в Україні,

Авторизований центр міжнародних екзаменів «Grade Education Centre. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. С. 143–149.

136. Петрик Л. В. Медіаграмотність як навичка XXI століття. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка* : зб. наук. пр. / за ред.: В. О. Огнев'юка, Л. Л. Хоружої та ін. ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. № 27. С.100–103.

137. Петрик Л. В. Методичні можливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* : зб. наук. пр. Уманського держ. пед. у-ту імені Павла Тичини. Умань : Жовтий О.О, 2014. Вип. 10, ч. 2. С. 48–54.

138. Петрик Л. В. Медіапедагогіка як складова сучасної освіти. *Сучасність. Наука. Час. Взаємодія та взаємовплив* : Матеріали XIII Міжнар. наукової інтернет-конференції (16-18 листопада, 2016 р., м. Київ, Україна). Київ : ТК Меганом. С. 80–85.

139. Петрик Л. В. Медіатекст як один із засобів формування іншомовної комунікативної компетенції студентів педагогічної спеціальності. *Вісник психології і педагогіки*. 2014. Вип. 16. URL : <https://bit.ly/2LU9ewu> (дата звернення: 09.09.2020).

140. Петрик Л. В. Особливості використання медіазасобів у викладання іноземних мов. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та Українські перспективи* : матеріали Четвертої міжнар. наук.-метод. конф. Київ : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. С. 284–289.

141. Петрик Л. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи: особливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. *Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Херсон : Херсон. держ. ун-т. 2019. № 88. С. 120–125.

142. Петрик Л. В. Розвиток критичного мислення майбутніх учителів початкової школи засобами медіа. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2017. № 4. С. 84–90.

143. Петриченко Л. О. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної діяльності в позааудиторній роботі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2007. 236 с.
144. Пехота Е. Н. Индивидуализация профессионально-педагогической подготовки учителя : дис. ... д-ра. пед наук : 13.00.04. Київ, 1997. 441 с.
145. Пінчук І. О. Формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2011. 23 с.
146. Платформа Common Sense. URL : <https://www.commonsense.org/> (дата звернення: 09.09.2020).
147. Платформа для підготовки вчителя англійської мови. *НУШ* : вебсайт. URL: <https://nus-english.com.ua/> (дата звернення: 09.09.2020).
148. Положення про організацію освітнього процесу Київського університету імені Бориса Грінченка : Затверджено Протокол засідання Вченої ради від 14.12.2017 р. № 12 : Введено в дію наказ від 15.12.2017 р. № 817 URL : <https://bit.ly/2YZfetr> (дата звернення: 09.09.2020).
149. Пометун О. Методика розвитку критичного мислення на уроках історії. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2012. № 1. С. 3–7.
150. Поясок Т. Б. Інтеграція мадіа в освітній процес: проблеми і перспективи. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2014. Вип. 1, 2014. С. 69–72.
151. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *База даних «Законодавство України» / ВР України*. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 09.09.2020).
152. Про затвердження Державної програми "Вчитель" : Постанова від 28 березня 2002 р. № 379. *База даних «Законодавство України» / ВР України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/379-2002-%D0%BF> (дата звернення: 09.09.2020).

153. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти Кабінет Міністрів України : постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> (дата звернення: 09.09.2020).

154. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://bit.ly/2PQlqzu> (дата звернення: 09.09.2020).

155. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення: 09.09.2020).

156. Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1190. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF> (дата звернення: 09.09.2020).

157. Про затвердження Примірного переліку засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи : наказ Міністерства освіти та науки України від 13.02.2018 року № 137. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0137729-18#Text> (дата звернення: 09.09.2020).

158. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 09.09.2020).

159. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року від 2016 року № 988-р. *Кабінет Міністрів України* : Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934> (дата звернення: 09.09.2020).

160. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» від 10.08.2018 р. № 1143. URL: <https://bit.ly/38FFBsz> (дата звернення: 09.09.2020).
161. Психологічний словник / авт.-уклад.: В. В. Синявський, О. П. Сергєєнков ; ред. Н. А. Побірченко. Київ : Науковий світ, 2007. 274 с.
162. Психолого-педагогический словарь для учителей и руководителей общеобразовательных учреждений / под ред. Н. В. Межерикова. Ростов н/Д : Изд-во РГПУ, 1998. 544 с.
163. Пуховська Л. Сучасні підходи до професіоналізму вчителя в різних освітніх системах. *Шлях освіти* . 2001. № 1. С. 20–25.
164. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія. Львів : Львівська політехніка, 2014. 168 с.
165. Редько В. Г. Інтерактивні технології навчання іноземної мови. *Рідна школа*. 2011. № 8–9. С. 28–36.
166. Редько В. Г. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів початкової школи : монографія. Київ : Генеза, 2006. 136 с.
167. Редько В. Г. Концептуальні засади змісту освітнього іншомовного комунікативного середовища компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи. *Педагогіка і психологія*. 2019. № 1. С. 13–23.
168. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: навч. посіб. Київ : Ленвіт, 2009. 216 с.
169. Рудич О. О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання сучасної англomовної дитячої літератури : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 235 с.
170. Руднік Ю. В. Змістовно-методичне забезпечення процесу підготовки вчителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов. *Вісник психології і педагогіки*. 2014. Вип. 16. URL: <https://bitly.su/QAKD5TU> (дата звернення: 09.09.2020).

171. Руднік Ю. В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов : дис. ... канд пед. наук. Київ. 2018. 338 с.
172. Руденко Н. М. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування інтерактивних технологій навчання в умовах коледжу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 290 с.
173. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ : Генеза, 2002. 368 с.
174. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник. Київ : Грамота, 2012. 504 с.
175. Сахневич І. А. Критичний аналіз медіатекстів фахового спрямування як необхідна складова формування медіакомпетентності майбутніх фахівців ВТНЗ. *Наукові записки*. Сер.: Педагогіка. 2013. № 3. С. 157–161.
176. Сахневич І. А. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців нафтогазового профілю : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2012. 20 с.
177. Сахневич І. А. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців нафтогазового профілю : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2012. 292 с.
178. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии. Москва : Народное образование. 1998. 256 с.
179. Семенов О. М., Ячменик М. М. Мовно-методична підготовка майбутнього вчителя-словесника до використання засобів медіаосвіти : монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 211 с.
180. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. / НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ : ЕКМО, 2011. 324 с.
181. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень : підручник. Рівне : Волинські обереги, 2013. 360 с.

182. Сідун М. М. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи засобами навчальних ситуацій : автореф. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Житомир, 2013. 21 с.
183. Скоробагата О. М. Місце тренінгу в системі підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкової школи. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2011. Вип. 39. С. 178–183.
184. Скоробагата О. М. Теоретичні засади формування вторинної мовної особистості вчителя іноземних мов у процесі фахової підготовки. *Витоки педагогічної майстерності*. Серія «Педагогічні науки». 2016. Вип. 18. С. 321–328.
185. Скоробагата О. М. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземних мов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2013. 287 с.
186. Сластенин В. А. Педагогика : учебное пособие для студентов педагог. учебных заведений. Москва : Школа-Пресс, 1997. 512 с.
187. Сластенин В. А. Педагогика и психология инновационного образования. Москва : Прометей, 2009. 164 с.
188. Словник української мови : в 11 т. / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1978.
189. Слюсаревський М. Медіаорієнтаційна функція освіти як відповідь на виклики інформаційної доби. *Рідна школа*. 2013. № 4–5. С.13–19.
190. Снігур О. М. Формування вмінь використовувати засоби інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя початкової школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Київ, 2007. 229 с.
191. Стіл Дж., Мередит К., Темпл Ч. Методи сприяння розвитку критичного мислення : посібник І-ІІ : науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект», 1998. 76 с.
192. Стіл Дж., Мередит К., Темпл Ч. Читання, письмо та обговорення в контексті всіх навчальних дисциплін : посібник ІІІ : науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект», 1998. 104 с.

193. Стіл Дж., Мередит К., Темпл Ч. Читання, письмо та обговорення в контексті всіх навчальних дисциплін : посібник III (Ч. 2) : науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект», 1998. 162 с.
194. Суховірський О. В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 303 с.
195. Сучасні педагогічні технології / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. Київ, 2000. 368 с.
196. Твердохліб Г. В. Створення іншомовного освітнього середовища як умова успішної професійної самореалізації вчителів іноземної мов. *Молодий вчений*. 2017. № 12 (52). С. 461–465.
197. Теоретико-методологічні засади інтеграції змісту гуманітарної освіти у вищих навчальних закладах негуманітарного профілю : монографія / за заг. ред. Г. В. Онкович. Київ : Пед. думка, 2012. 336 с.
198. Теоретико-практичні проблеми використання математичних методів та комп'ютерно-орієнтованих технологій в освіті та науці : зб. матеріалів у I Всеукр. інтернет-конференції, 19 трав. 2017 р., м. Київ / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. 195 с.
199. Технології професійного розвитку педагогів : методичний порадник / упоряд.: Т. М. Сорочан, М. І. Скрипник ; Держ. вищ. навч. зал. «Ун-т менедж. освіти». Київ, 2016. 231 с.
200. Типові освітні програми для 1-2 класів НУШ. *Mon.gov.ua* : вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>
201. Типові освітні програми для 3-4 класів НУШ. *Mon.gov.ua* : вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf>
202. Тишакова Л. Т. Формування технологічної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2005. 22 с.

203. Топол В. Що таке рефлексія, і як краще її проводити. *НУШ* : вебсайт. URL: <https://bit.ly/2LR0kjt> (дата звернення: 09.09.2020).
204. Троценко О. Я. Педагогічне моделювання професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкової школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2012. 308 с.
205. Троценко О. Я. Професійний розвиток майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи засобами моделювання. URL: <https://bit.ly/35rJMGs> (дата звернення: 09.09.2020).
206. Тягло О. В. Критичне мислення : навч. посіб. Харків : Основа, 2008. 192 с. URL: <https://bit.ly/2YQ6A0f> (дата звернення 17.10.2017)
207. Ушинський К. Д. зібрання творів у 6-ти томах. Київ : Рад. школа, 1952. Т. 4. 172 с.
208. Федоров А. В. Медиаобразование: вчера и сегодня. М. : Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2009. 234 с.
209. Федоров А. В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медикомпетентности. Таганрог : Изд-во Таганрог. гос. пед. ин-та, 2010. 64 с.
210. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навчю посібн. Київ : «Академвидав», 2014. 456 с.
211. Фортунатов А. Н. Медиапедагогика или техновоспитание? *Философия и общество*. 2011. № 3. С. 135–154.
212. Фрадіньська А. П. Психологічні особливості розвитку особистості молодшого школяра. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2014. № 1 (9). С. 125–128.
213. Фруктова Я. С. Фундаменталізація змісту професійної освіти як сучасна педагогічна проблема. *1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи* : Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції, 22.05.2014. Київ. С. 310–316.
214. Халперн Д. Психология критического мышления. *RoyalLib.com* : електронна бібліотека. URL: <https://bit.ly/2LUbpAa> (дата звернення 17.10.2017)

215. Хижняк Т. Ю. Формування готовності майбутніх учителів-філологів до використання медіа у професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2013. 20 с.
216. Хоменко О. Іншомовна підготовка як невід'ємний складник вищої освіти в умовах глобалізації та інформатизації суспільства. *Вища освіта України*. 2012. № 2. С. 55–61.
217. Хоружа Л. Л. Аксіологічний потенціал сучасного педагога. *Wielokulturowość i edukacja*. 2014. С. 113–120.
218. Хоружа Л. Л. Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика : монографія. Київ : Преса України, 2003. 320 с.
219. Хоружа Л. Л. Теоретичні засади формування етичної компетентності майбутніх учителів початкових класів : автореф. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2004, 45 с.
220. Хоружа Л. Л. Ценностные ориентации будущего профессионала. *Профессиональное образование: проблемы и достижения* : материалы IV Всероссийской с международным участием научно-практической конференции (11-13 ноября 2014 г.). С. 144–147.
221. Хуторской А. В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения. СПб. : Питер, 2004. 541 с.
222. Чельшева И. В. Методика и технология медиаобразования в школе и вузе / под ред. А. В. Федорова. Таганрог : Изд. центр Таганрог. гос. пед. ин-та, 2009. 320 с.
223. Чемерис І. М. Формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних періодичних видань : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008, 22 с.
224. Череповська Н. І. Медіаосвіта та медіакультура учнів ЗОШ. Візуальна медіакультура. Київ : Шкільний світ, 2010. С. 128.
225. Черненко Г. М. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інноваційних технологій. *Проблеми*

підготовки сучасного вчителя. 2010. № 1. URL: http://udpu.org.ua/files/fahovi_vydannya/prob/1.pdf (дата звернення: 09.09.2020).

226. Чернігівська Н. С. Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови до самоосвітньої діяльності : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2011, 22 с.

227. Чичерина Н. В. Концепция формирования медиаграмотности у студентов языковых факультетов на основе иноязычных медиатекстов : автореф. ... д-ра. пед. наук : 13.00.02. Санкт-Петербург, 2008, 50 с.

228. Чичук В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання мультимедійних технологій у Польщі : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Черкаси, 2013, 20 с.

229. Шайбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність : підручник для вчителів / перекл. з англ. С. Дьома ; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. Київ : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. 319 с.

230. Шараф А. Д. Медиасреда как фактор развития коммуникативной сферы личности младшего школьника : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Одесса, 2011. 222 с.

231. Шарко В. Д. Медіакомпетентність як компонент методичної підготовки вчителя та підходи до її діагностування. *Інформаційні технології в освіті*. 2012. № 13. С. 84–90.

232. Шеваршинова Е. И. Применение медиатекстов с целью взаимосвязанного обучения иностранному языку и межкультурному общению студентов языковых факультетов. *Преподаватель XX ВЕК*. 2014. № 1. С. 41–46.

233. Шевцова Г. Г. Молодший шкільний вік: традиції та інновації в дослідженнях. *Педагогічні науки* : зб. наук. праць. Вип. LXVIII. Херсон : ХДУ, 2015. С. 134–138.

234. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / пер. з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2018. 296 с.

235. Шубенко Н. Формування медіакультури майбутнього вчителя музики засобами аудіовізуальних мистецтв. *Науковий часопис Національного*

педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 14: Теорія і методика мистецької освіти. 2009. Вип. 8 (13). С. 103–108.

236. Янишин О. К. Формування комунікативних умінь майбутніх документознавців засобами медіаосвітніх технологій : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2012, 22 с.

237. Ярошинська О. О. Теоретичні і методичні засади проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Умань, 2015. 544 с.

238. Яценюк Н. І. Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами підручника : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2012. 20 с.

239. Ячменик М. М. Підготовка майбутніх учителів української мови і літератури до використання засобів медіаосвіти у професійній діяльності : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Суми, 2019. 20 с.

240. Bates A. W. *Technology, Open Learning and Distance Education*, Routledge: London Technology, Open Learning and Distance Education, A. W. (Tony) Bates, New York, NY: Routledge, 1995, 226 pages.

241. Bates A. W. *Teaching in a digital age : Guidline for designing teaching and learning*. DCCampus, 2015 URL: <https://opentextbc.ca/teachinginadigitalage/> (application date: 25.02.2020).

242. Bergmann J., Sams A. *Flip your classroom : reach every student in every class every day* / International Society for Technology in Education. ISTE. ASCD 2012.

243. Cambridge Dictionary online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (application date: 25.02.2020).

244. Definition of Flipped Learning. *Flip learning*. URL: <http://bit.ly/36D1uak> (application date: 25.02.2020).

245. Dhir Rajeev "Interactive media". *Investopedia*. URL: <http://bit.ly/2RQrTx7> (application date: 25.02.2020).

246. Gejel J. Media-based learning. Lessons learned and open inspirations. sosuMedia, for EU LABlearning, 2012. URL: http://lablearning.eu/documents/doc_inspiration/media_based_learning_the_framework.pdf (application date: 25.02.2020).
247. Harmer J. The Practice of English language teaching. Pearson Education Limited, 2007. 445 p.
248. Healy Thomas. Potential for Smart Devices in Language Teaching and Learning / OUP, 2016.
249. Huber S. iPads in the Classroom – A Development of a Taxonomy for the Use of tablets in school. Books on Demand GmbH, Norderstedt, 2012. 109 p. URL: <http://l3t.eu/itug/images/band2.pdf> (application date: 25.02.2020).
250. Sadiq M. The use of photographs as a powerful tool in teaching / learning environment: an experience. *Library IATED*. URL: <http://bit.ly/2LX2Nsw> (application date: 25.02.2020).
251. The ABC of XYZ. *Academia*. URL: <http://bit.ly/34ogAin> (application date: 25.02.2020).
252. The National Association for Media Literacy Education. *Namle*. URL: <http://bit.ly/2Pmv4eb> (application date: 25.02.2020).
253. Montrieux H., Vanderlinde R., Schellens T., De Marez L. Teaching and Learning with Mobile Technology: A Qualitative Explorative Study about the Introduction of Tablet Devices in Secondary Education. *PLoS ONE*. 2015. Vol. 10 (12). URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0144008> (application date: 14.05.2019).
254. New Media Literacies, 2016 Create, Circulate, Connect. Collaborate. URL: <http://www.newmedialiteracies.org/> (application date: 25.02.2020).
255. Petryk L. V. Forming of future teachers' foreign language communicative competence by means of media texts. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology III (19)*. Budapest: published by the support of Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe. 2015. Issue 38. P. 6–9.
256. Petryk L. V. Digital Images as Media and Study Aids in Teaching Foreign languages to Future Primary School Teachers / L. V. Petryk // *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology III (19)* / [Editor-in-chief: Dr. Xénia

Vámos]. – Budapest: published by the support of Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe, 2017. Issue 128. p. 51-54.

257. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants From On the Horizon 2001. Vol. 9, No. 5, October.

258. Puentedura R. SAMR In the Classroom: Developing Sustainable Practice URL: http://formacion.intef.es/pluginfile.php/86641/mod_imsdp/content/4/SAMRInTheClassroom.pdf (application date: 25.02.2020).

259. Richards J., Rodgers T. Approaches and methods in Language Teaching. Cambridge, 2001. URL: <http://bit.ly/34lij7Z> (application date: 25.02.2020).

260. Stevens Mark. The 21st Century Learner / NEA National Education Association. 2011 URL: <http://www.nea.org/archive/46989> (application date: 02.07.2019).

261. Study on the Current trends and Approaches to Media Literacy in Europe. URL: http://ec.europa.eu/culture/library/studies/literacy-trends-report_en.pdf (application date: 17.10.2017)

262. Teaching Media in Primary School edited by Cary Bazalgette. London. Sage Publication Ltd. 2010. 152 p.

263. The Partnership for 21st Century Skills. Framework for 21st Century Learning. URL: https://www.teacherrambo.com/file.php/1/21st_century_skills.pdf (application date: 30.06.2020)

264. Wilson, Leslie Owen Anderson and Krathwohl Bloom's Taxonomy Revised. Understanding the New Version of Bloom's Taxonomy. URL: https://quincycollege.edu/content/uploads/Anderson-and-Krathwohl_Revised-Blooms-Taxonomy.pdf (application date: 14.05.2019).

265. Wood R. Critical thinking. URL: <http://bit.ly/2YOBIm5> (application date: 17.10.2017).

ДОДАТКИ

Додаток А

Структура готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов					
		↓	↓	↓	↓
		Мотиваційний компонент	Когнітивний компонент	Технологічний компонент	Оцінно-рефлексивний компонент
		↓	↓	↓	↓
Продуктивний рівень	Показники	Особистісно-цільовий критерій	Знаннєвий критерій	Методичний критерій	Оцінно-рефлексивний критерій
		сформоване глибоке розуміння необхідності відповідати вимогам часу та потребам сучасних учнів; усвідомлене бажання інноватизувати процес навчання іноземних мов з метою вивчення рівня іншомовних компетенцій учнів початкової школи; висока внутрішня мотивація до застосування медіазасобів для реалізації власного прагнення до професійного вдосконалення.	<ul style="list-style-type: none"> грунтовні знання базової термінології з медіаосвіти; грунтовні психолого-педагогічні та методичні знання щодо інтеграції медіазасобів у процес навчання іноземних мов у початковій школі; грунтовні знання технології впровадження медіазасобів; цілісні знання особливостей застосування вчителем медіазасобів на уроках іноземних мов з метою вивчення рівня іншомовних компетенцій молодших школярів; цілісні знання критеріїв добору медіазасобів з метою раціонального та ефективного їх застосування на уроках іноземних мов із дотриманням суто методичних принципів навчання; системні знання способів створення власних медіапродуктів та основ аналізу медіатекстів. 	розвинені уміння планувати класний, позакласний та самостійний освітній процес навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, визначати доцільні для використання медіазасобів етапи уроку, добирати та аналізувати медіазасоби відповідно до мети уроку, лінгвістичної цінності, відповідності віковим та психологічним особливостям молодших школярів, застосувати медіазасоби для забезпечення інтерактивного навчання, організації індивідуальної, парної та групової роботи, здійснювати моніторинг рівня навчальних досягнень учнів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності, самостійно створювати та застосовувати власні медіазасоби; опанувати уміннями інтегрувати знання та досвід методики та медіаосвіти.	точність, послідовність та коректність у здійсненні критичного самоаналізу уроків іноземної мови в початковій школі із застосуванням медіазасобів з метою виявлення та подолання труднощів, доцільності та правильності обраних медіазасобів та подальшого удосконалення уроків іноземної мови у початковій школі.

Продовження додатку А

Структура готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов					
		↓	↓	↓	↓
		Мотиваційний компонент	Когнітивний компонент	Технологічний компонент	Оцінно-рефлексивний компонент
		↓	↓	↓	↓
Достатній рівень	Показники	Особистісно-цільовий критерій	Знаннєвий критерій	Методичний критерій	Оцінно-рефлексивний критерій
		<ul style="list-style-type: none"> – сформоване розуміння необхідності відповідати вимогам часу та потребам сучасних учнів; – підсвідоме бажання інноватизувати процес навчання іноземних мов з метою вивищення рівня іншомовних компетенцій учнів початкової школи; – внутрішня мотивація до застосування медіазасобів для реалізації власного прагнення до професійного вдосконалення. 	<ul style="list-style-type: none"> – базові знання базової термінології з медіаосвіти; – базові психолого-педагогічні та методичні знання щодо інтеграції медіазасобів у процес навчання іноземних мов у початковій школі; – базові знання технології впровадження медіазасобів; – базові знання особливостей застосування вчителем медіазасобів на уроках іноземних мов з метою вивищення рівня іншомовних компетенцій молодших школярів; – базові знання психологічних критеріїв добору медіазасобів з метою раціонального та ефективного їх застосування на уроках іноземних мов із дотриманням суто методичних принципів навчання; – базові знання способів створення власних медіапродуктів та основ аналізу медіатекстів. 	добре розвинені уміння планувати класний, позакласний та самостійний освітній процес навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, визначати доцільні для використання медіазасобів етапи уроку, добирати та аналізувати медіазасоби відповідно до мети уроку, лінгвістичної цінності, відповідності віковим та психологічним особливостям молодших школярів, застосувати медіазасоби для забезпечення інтерактивного навчання, організації індивідуальної, парної та групової роботи, здійснювати моніторинг рівня навчальних досягнень учнів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності, самостійно створювати та застосовувати власні медіазасоби; опанувати уміннями інтегрувати знання та досвід методики та медіаосвіти.	здатність у здійсненні критичного самоаналізу уроків іноземної мови в початковій школі із застосуванням медіазасобів з метою виявлення та подолання труднощів, доцільності та правильності обраних медіазасобів та подальшого удосконалення уроків іноземної мови у початковій школі

Продовження додатку А

Структура готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов					
		↓	↓	↓	↓
		Мотиваційний компонент	Когнітивний компонент	Технологічний компонент	Оцінно-рефлексивний компонент
		↓	↓	↓	↓
Репродуктивний рівень	Показники	Особистісно-цільовий критерій	Знаннєвий критерій	Методичний критерій	Оцінно-рефлексивний критерій
		не сформоване розуміння необхідності відповідати вимогам часу та потребам сучасних учнів; пасивність до інноватизації процесу навчання іноземних мов з метою вивчення рівня іншомовних компетенцій учнів початкової школи; відсутність мотивації до застосування медіазасобів для реалізації власного прагнення до професійного вдосконалення.	<ul style="list-style-type: none"> – елементарні знання базової термінології з медіаосвіти; – елементарні психолого-педагогічні та методичні знання щодо інтеграції медіазасобів у процес навчання іноземних мов у початковій школі; – елементарні знання технології впровадження медіазасобів; – елементарні знання особливостей застосування вчителем медіазасобів на уроках іноземних мов з метою вивчення рівня іншомовних компетенцій молодших школярів; – елементарні знання критеріїв добору медіазасобів з метою раціонального та ефективного їх застосування на уроках іноземних мов із дотриманням суто методичних принципів навчання; – елементарні знання способів створення власних медіапродуктів та основ аналізу медіатекстів. 	нерозвинені уміння планувати класний, позакласний та самостійний освітній процес навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, визначати доцільні для використання медіазасобів етапи уроку, добирати та аналізувати медіазасоби відповідно до мети уроку, лінгвістичної цінності, відповідності віковим та психологічним особливостям молодших школярів, застосувати медіазасоби для забезпечення інтерактивного навчання, організації індивідуальної, парної та групової роботи, здійснювати моніторинг рівня навчальних досягнень учнів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності, самостійно створювати та застосовувати власні медіазасоби; опанувати уміннями інтегрувати знання та досвід методики та медіаосвіти.	неуміння здійснювати критичний самоаналіз уроків іноземної мови в початковій школі із застосуванням медіазасобів з метою виявлення та подолання труднощів, доцільності та правильності обраних медіазасобів та подальшого удосконалення уроків іноземної мови у початковій школі.

Додаток Б

Комплексне опитування
для студентів спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського)
освітнього рівня щодо визначення стану їхньої готовності
до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі

Шановні студенти!

Просимо Вас взяти участь в опитуванні, яке проводиться у межах вивчення проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Будь ласка, просимо Вас оцінити власні ставлення та досвід відповідно кожного твердження за шкалою *від 1 до 4* (де **1** – не погоджуюсь, **2** – сумніваюсь, що можу погодитись, **3** – більше погоджуюсь, ніж сумніваюсь, **4** – повністю погоджуюсь).

Уважно прочитайте кожне твердження і обведіть кружечком відповідну цифру у шкалі кожної стрічки. Доповнення твердження власною інформацією або коментарем є обов'язковим.

Для нас важливо, щоб Ви дали відповідь на кожне запитання, оскільки ці відповіді будуть використані в наукових цілях.

1	Я знаю, що до медіазасобів відносяться традиційні засоби масової інформації (_____) та новітні технології (_____).	1 2 3 4
2	Я вважаю, що застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі - вимога часу та потреба молоді, оскільки _____	1 2 3 4
3	Я умію обирати медіазасоби для навчання іноземних мов молодших школярів і я роблю це так _____ _____ _____	1 2 3 4
4	Я здатна(ий) виявляти та оцінювати труднощі застосування медіазасобів після кожного уроку з його впровадженням. Серед труднощів можу назвати _____ _____	1 2 3 4
5	Я вважаю, що медіазасоби сприяють ефективності процесу навчання іноземних мов та оновленню його методичного забезпечення. ☐ свій _____ коментар	1 2 3 4

6	Я володію методичними знаннями щодо застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов учнів початкової школи. ☐ свій _____ коментар	1 2 3 4
7	Я здатний(а) прогнозувати та проектувати діяльність на уроках іноземних мов із застосуванням _____ медіазасобів, _____ оскільки	1 2 3 4
8	Я умію застосувати медіазасоби у навчанні іноземних мов молодших школярів. ☐ свій _____ коментар	1 2 3 4
9	Я вважаю, що медіазасоби надають можливість учителю розвивати власний професійний потенціал та поглиблювати знання з освітніх технологій. ☐ свій _____ коментар	1 2 3 4
10	Я _____ знаю _____ різні _____ види _____ медіатекстів _____ (_____) та ресурси для створення власних _____ дидактичних _____ медіапродуктів, _____ а саме: _____	1 2 3 4
11	Я умію створювати власні медіапродукти для організації навчання іноземних мов учнів початкової школи і до них відношу _____	1 2 3 4
12	Я здатний(а) здійснювати самоаналіз та самооцінку діяльності із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов, _____ оскільки _____	1 2 3 4

Дякуємо за співпрацю та допомогу!

Обробка результатів діагностики

Твердження умовно поділяються на чотири блоки з трьох стверджень кожен.

Блок питань 2, 5, 9 відображають сформованість мотиваційного компоненту¹;

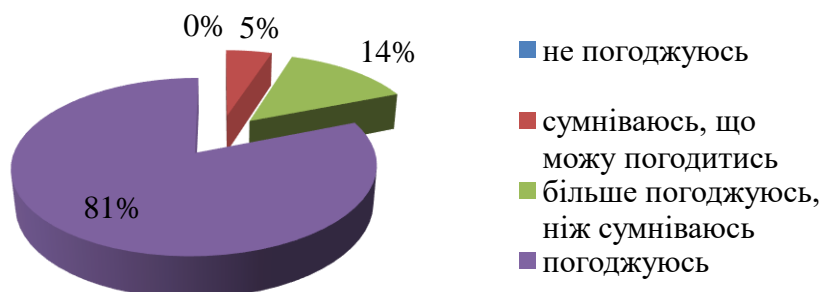
1, 6, 10 – когнітивного; 3, 8, 11 – технологічного; 4, 7, 12 – рефлексивного.

Додаток В

Результати анкетування констатувального експерименту

Узагальнена діаграма відповіді на ствердження № 2

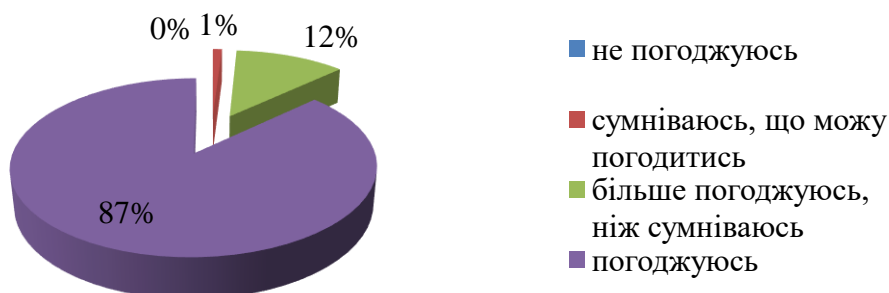
«Я вважаю, що застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі - вимога часу та потреба молоді, оскільки _____»

Узагальнена діаграма відповіді на ствердження № 5

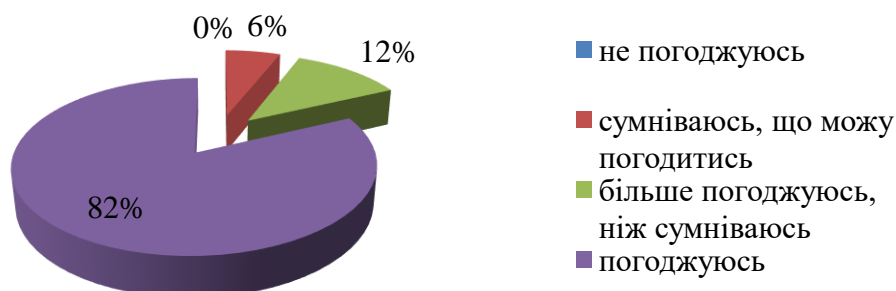
«Я вважаю, що медіазасоби сприяють ефективності процесу навчання іноземних мов та оновленню його методичного забезпечення.

□ свій коментар _____»

Узагальнена діаграма відповіді на ствердження № 9

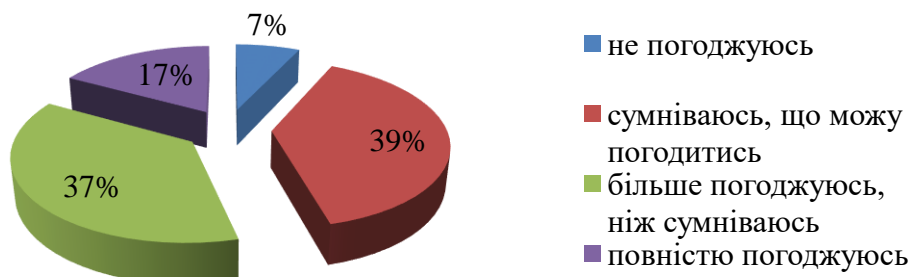
«Я вважаю, що медіазасоби надають можливість учителю розвивати власний професійний потенціал та поглиблювати знання з освітніх технологій, оскільки _____»

Продовження додатку В

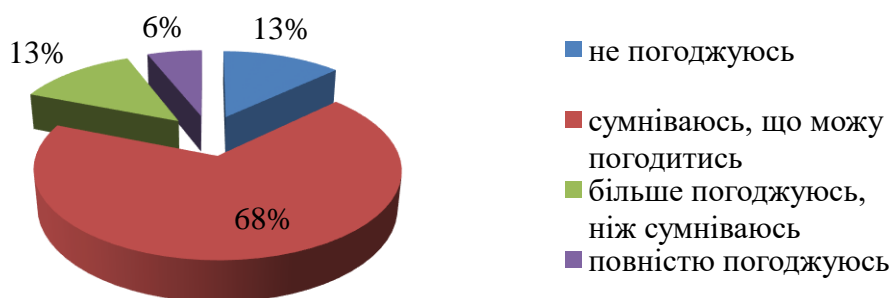
Узагальнена діаграма відповіді на твердження № 1

«Я знаю, що до медіазасобів відносяться традиційні засоби масової інформації (_____) та новітні технології (_____)»

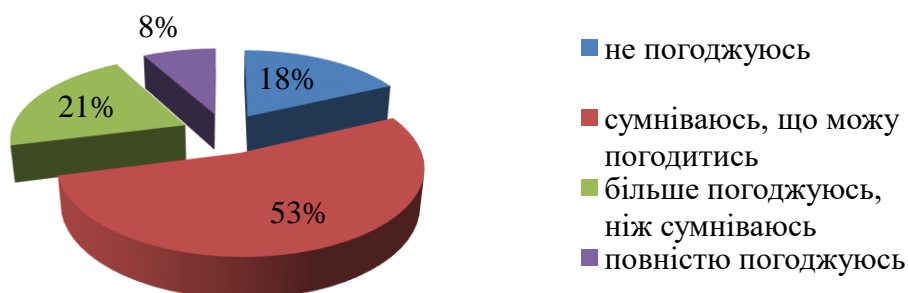
Узагальнена діаграма відповіді на твердження № 10

«Я знаю різні види медіатекстів (____) та ресурси для створення власних дидактичних медіапродуктів, а саме _____»

Узагальнена діаграма відповіді на твердження № 6

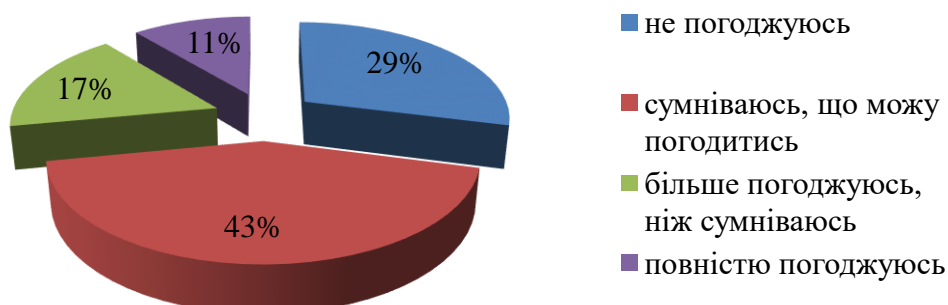
«Я володію методичними знаннями щодо застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов учнів початкової школи. □ свій коментар _____»

Продовження додатку В

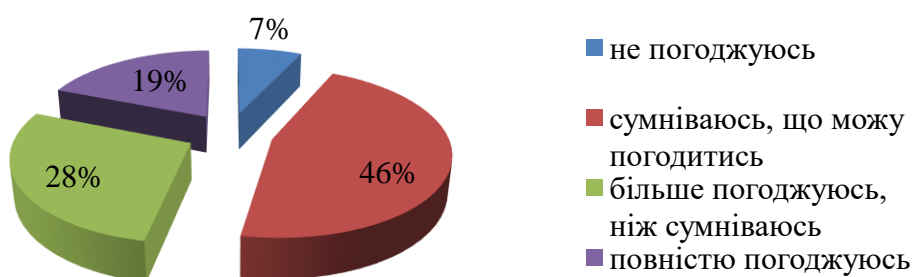
Узагальнена діаграма відповіді на твердження № 3

«Я умію обирати медіазасоби для навчання іноземних мов молодших школярів і я роблю це так _____»

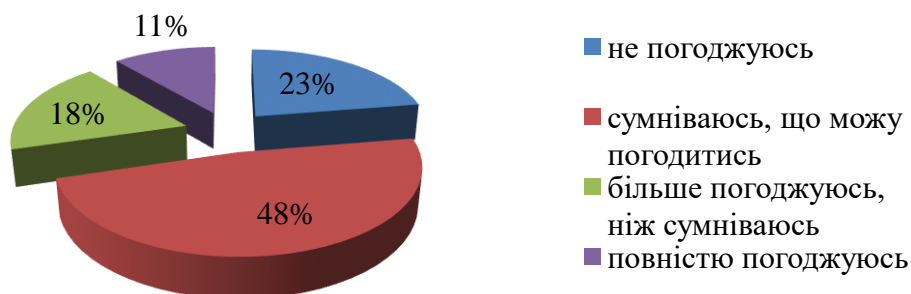
Узагальнена діаграма відповіді на твердження № 8

«Я умію застосувати медіазасоби у навчанні іноземних мов молодших школярів. _____»

Узагальнена діаграма відповіді на твердження № 11

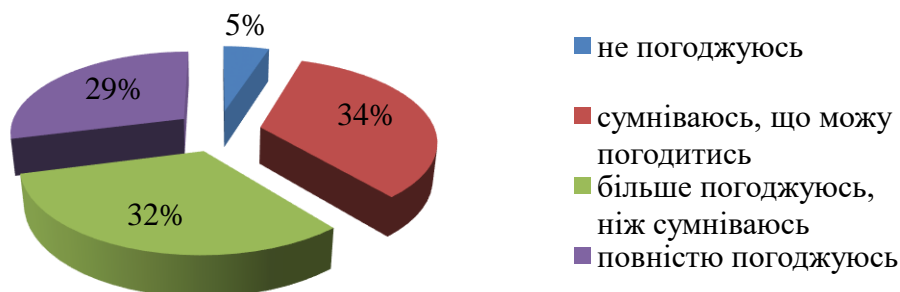
«Я умію створювати власні медіапродукти для організації навчання іноземних мов учнів початкової школи і до них відношу _____»

Продовження додатку В

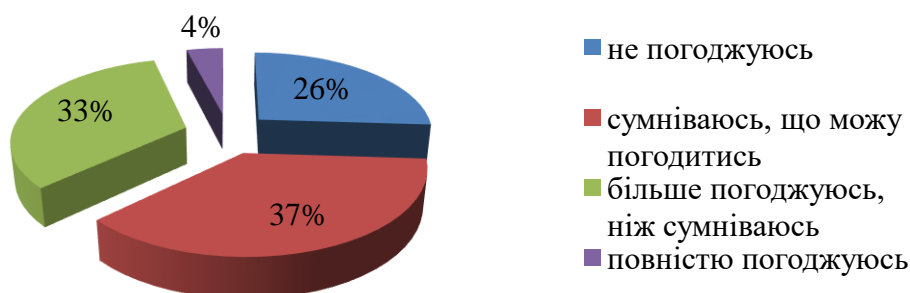
Узагальнена діаграма відповіді на твердження № 4

«Я розумію, що існують труднощі застосування медіазасобів після кожного уроку з їх впровадженням. Серед труднощів можу назвати _____»

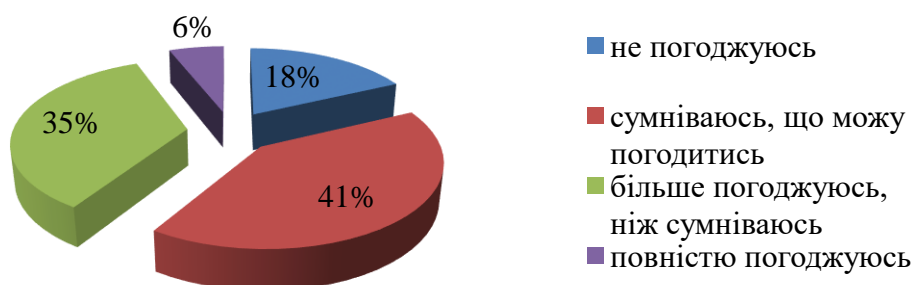
Узагальнена діаграма відповіді на твердження № 7

«Я розумію як прогнозувати та проектувати діяльність на уроках іноземних мов із застосуванням медіазасобів, оскільки _____»

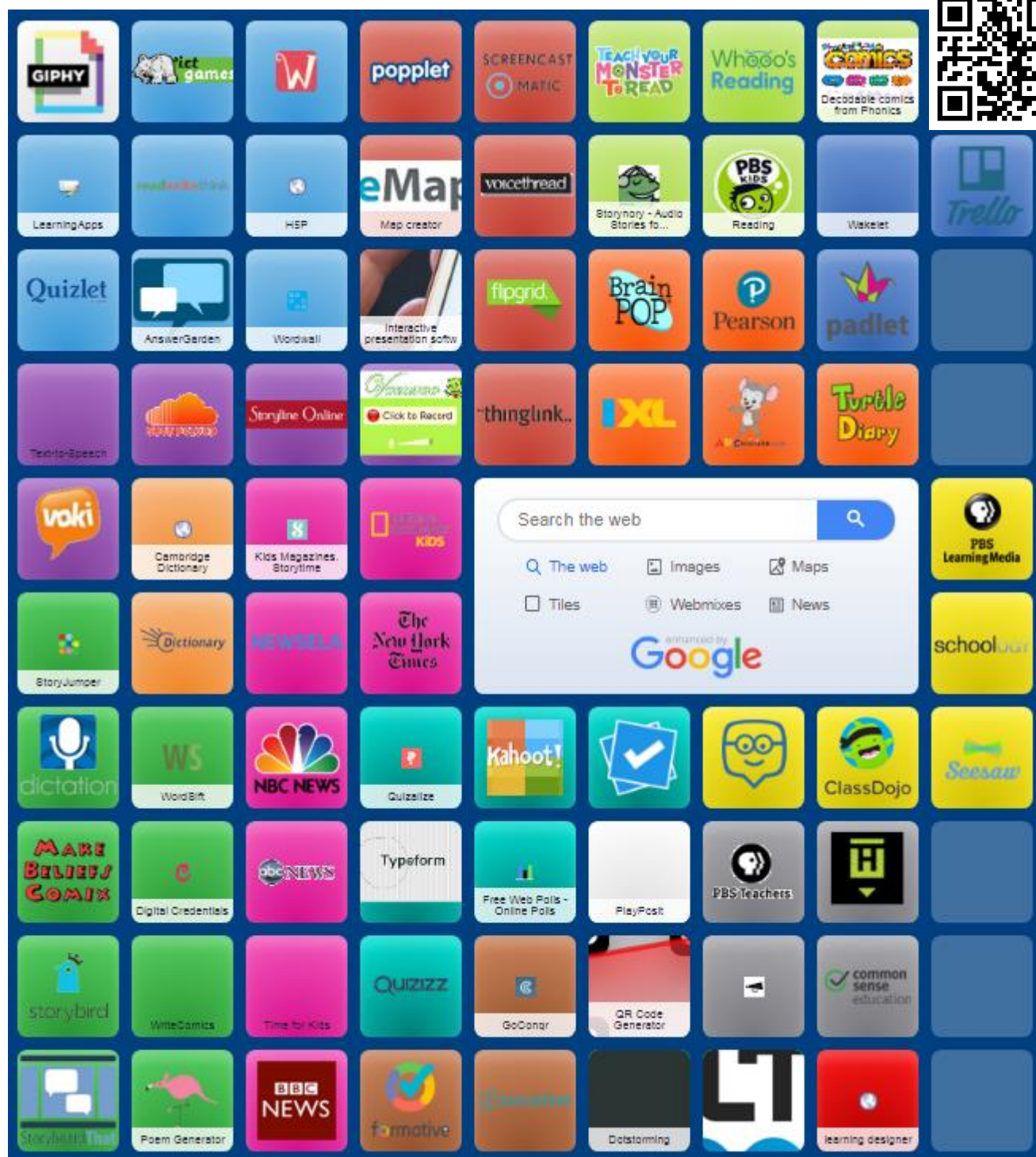

Узагальнена діаграма відповіді на твердження № 12

«Я розумію як здійснювати самоаналіз та самооцінку діяльності із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов, оскільки _____»

Добірка медіазасобів для формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра іноземних мов і методик їх навчання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
О. Б. Жильцов
« 06 » 09 2018 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

1. ОДФП. 01 ІНОЗЕМНА МОВА З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ

Спеціальність 013 Початкова освіта
Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Київ – 2018 рік

Іноземна мова з методикою навчання: роб. навч. прогн. [для студ. спеціальності 013 «Початкова освіта»] / розробн. Л.В. Петрик, Ю.В. Руднік. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017. – 17 с.

Розробники:

Петрик Л.В., старший викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка;

Руднік Ю.В., викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма обговорена на засіданні кафедри іноземних мов і методик їх навчання

Протокол від «05» вересня 2018 року № 2

Завідувач кафедри
іноземних мов і методик їх навчання

 Н.В.Кошарна

Заступник директора
з науково-методичної
та навчальної роботи

 М.А. Машовець

Години звірено
з навчальним планом,
структура програми типова

©Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018 рік

© Педагогічний інститут, 2018 рік

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	5
I. Опис предмета навчальної дисципліни	5
II. Тематичний план навчальної дисципліни	6
III. Програма навчальної дисципліни	7
<i>Змістовий модуль I.</i>	
Сучасні технології навчання іноземних мов у початковій школі	7
<i>Змістовий модуль II.</i>	
Застосування цифрових технологій у розвитку іншомовної компетенції учнів ПШ.....	7
<i>Змістовий модуль III.</i>	
Інноваційні засоби навчання ІМ	7
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання»	9
V. Плани лекційний, семінарських, практичних занять.....	10
VI. Карта самостійної роботи студента	12
VII. Орієнтовний перелік питань до екзамену з дисципліни	14
VIII. Система поточного і підсумкового контролю.....	14
IX . Методи навчання	16
X. Методичне забезпечення курсу	17
XI. Рекомендована література	18

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма (далі Програма) навчальної дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою іноземних мов і методик їх навчання на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для студентів третього року навчання Педагогічного інституту, денної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 013 «Початкова освіта». Програму укладено відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації освітнього процесу вищого навчального закладу. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Програма вміщує зміст методичного блоку інтегрованої дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання».

Метою методичного блоку є ознайомлення студентів із теоретичними основами застосування інноваційних технологій та засобів навчання іноземних мов, а також формування вмінь і навичок імплементації вищезазначеного до навчального процесу з іноземної мови.

Завдання методичного блоку:

- ознайомити з теоретичними основами застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов;
- навчити добору та аналізу сучасних технологій та засобів навчання іноземних мов та сформувати навички ефективного застосування їх у навчальному процесі;
- удосконалювати навички та вміння навчальної роботи з формування іншомовної комунікативної компетентності учнів на основі програми з іноземної мови для загальноосвітніх та спеціалізованих (з поглибленим вивченням іноземних мов) навчальних закладів;
- навчити планувати урок іноземної мови як основної форми організації навчального процесу із застосуванням ефективних сучасних технологій навчання;
- сформувати вміння планувати, підготовлювати та здійснювати контроль рівня іншомовних знань, навичок та вмінь учнів;
- навчити ефективного застосування методів, прийомів та засобів навчання відповідно до етапу навчання.

У результаті опанування методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» студенти повинні знати:

- теоретичні та практичні аспекти щодо сучасних технологій навчання;
- вимоги до застосування інноваційних технологій навчання іноземної мови;
- особливості організації процесу навчання іноземних мов із застосуванням сучасних технологій;
- базові категорії методики навчання іноземної мови у початковій школі як науки та навчальної дисципліни;
- особливості розробки конспектів уроків різних типів за основною дидактичною метою із застосуванням ефективних методів і форм навчання іноземних мов;
- вимоги до аналізу уроку іноземної мови у початковій школі;
- вимоги до виготовлення і застосування наочності та дидактичного матеріалу.

Студент повинен опанувати основними методичними уміннями учителя іноземної мови в початковій школі:

- працювати з нормативними освітніми документами, які регламентують навчально-виховний процес з іноземної мови у сучасній школі;
- здійснювати контроль, перевірку, оцінювання та облік навчальних досягнень учнів з іноземної мови;
- застосовувати традиційні та інноваційні технології навчання іноземних мов;
- методично правильно розробляти й оформлювати конспекти уроків іноземних мов;
- відповідно до методичних вимог проводити аналіз та самоаналіз уроку іноземних мов;
- планувати та організовувати навчально-виховний процес, дотримуючись загальнодидактичних та методичних принципів, форм, методів та прийомів навчання іноземних мов;
- виготовляти наочність та дидактичний матеріал до різних видів навчально-виховної діяльності;
- встановлювати відносини та здійснювати педагогічне спілкування з учнями, батьками;
- урахувати індивідуальні стилі, тип інтелекту учня, раціонально використовувати на уроці різноманітні засоби, які сприяють ефективній організації навчального спілкування;
- активно впроваджувати види діяльності, що активізують процес навчання;
- створювати сприятливий психологічний клімат на уроці іноземної мови, який дозволяє учням розкривати свої індивідуальні можливості;
- критично оцінювати та аналізувати результати власної педагогічної діяльності, знаходити шляхи і способи її удосконалення.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс: підготовка бакалаврів	Спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 4 Змістових модулів: 3 Загальна кількість годин: 120 Тижневих годин: 4	013 Початкова освіта Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Нормативна Рік підготовки: 4 Семестр: VII Аудиторні заняття: 42 Лекції: 2 Семінарські заняття: 2 Практичні заняття: 38 Самостійна робота: 42 Семестровий контроль: 30 Модульний контроль: 6 Форма контролю: екзамен

II. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна:				Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Індивідуальні	
Змістовий модуль І. Сучасні технології навчання іноземних мов у початковій школі						
Тема 1. Вступ до методичного блоку	4	2				2
Тема 2. Педагогічна інноватика у навчанні ІМ молодших школярів.	4		2			2
Тема 3. Інтерактивні технології навчання ІМ.	6			4		2
Тема 4. Технології розвитку критичного мислення.	6			4		2
Тема 5. Технології проблемного навчання ІМ.	6			4		2
Модульний контроль	2				2	
Разом	34	2	2	12	2	16
Змістовий модуль ІІ. Застосування цифрових технологій у розвитку іншомовної компетенції учнів ПШ						
Тема 1. Технології комп'ютерної підтримки вивчення іноземних мов.	4			2		2
Тема 2. Хмарні технології.	4			2		2
Тема 3. Інноваційна організація навчального простору на уроках ІМ.	4			2		2
Модульний контроль	2				2	
Разом	26			12	2	12
Змістовий модуль ІІІ. Інноваційні засоби навчання ІМ						
Тема 1. Медіа-засоби у навчанні ІМ в ПШ.	4			4		2
Тема 2. Електронні засоби навчання іноземних мов.	4			4		2
Тема 3. Сутність технології веб-квест.	4			4		2
Тема 4. Електронний контроль іншомовної компетенції учнів початкової школи.	4			2		2
Модульний контроль	2				2	
Разом	30			14	2	14
Підготовка та проходження контрольних заходів	30				30	
Усього	120	2	2	38	36	42

III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

VII СЕМЕСТР

Змістовий модуль I. Сучасні технології навчання іноземних мов у початковій школі

Тема 1. Вступ до методичного блоку

Актуальність, мета та завдання методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання». Загальна характеристика, зміст та структура методичного блоку. Результати навчання та особливості системи оцінювання. Зв'язок методичного блоку з іншими дисциплінами. Аналіз запропонованих літературних джерел. Класифікація навичок ХХІ століття. Формування навичок ХХІ століття на уроках ІМ в ПШ.

Тема 2. Педагогічна інноватика у навчанні ІМ молодших школярів

Характеристика сучасних технологій у навчанні іноземних мов у початковій школі. Класифікація технологій навчання ІМ. Інноваційні технології навчання ІМ. Специфічні вимоги до організації уроків ІМ у ПШ із застосуванням інноваційних технологій навчання ІМ.

Тема 3. Інтерактивні технології навчання ІМ

Інтерактивні технології навчання ІМ. Навчання учнів початкової школи мовного матеріалу із застосуванням інтерактивних технологій. Формування умінь в іншомовному аудіюванні, говорінні, читанні, письмі.

Тема 4. Технології розвитку критичного мислення

Технології розвитку критичного мислення. Етапи розвитку критичного мислення. Ключові характеристики та вправи для розвитку критичного мислення.

Тема 5. Технології проблемного навчання ІМ

Технологія проблемного навчання ІМ. Застосування кейс-технології (case-study) та технології проблемного навчання у формуванні навичок іншомовного читання та письма. Загальна характеристика кейс-технології (case-study) та технології проблемного навчання: історія виникнення та розвитку, світовий досвід. Організація процесу формування навичок читання та письма молодших школярів із застосуванням кейс-технології (case-study) та технології проблемного навчання. Оцінювання та аналіз навчальних успіхів молодших школярів за кейс-технологією (case-study). Добір навчального матеріалу, оцінювання та контроль навчальних успіхів молодших школярів на уроках ІМ у контексті проблемного навчання.

Змістовий модуль II. Застосування цифрових технологій у розвитку іншомовної компетенції учнів ПШ

Тема 1. Технології комп'ютерної підтримки вивчення іноземних мов

Технологія комп'ютерної підтримки вивчення іноземних мов CALL (computer assisted language learning). Технологія «Принеси свій власний пристрій» BYOD (BYOM). Мобільне навчання (mobile learning) та блог технології.

Тема 2. Хмарні технології

Упровадження хмарних технологій та різноманітних інтернет-ресурсів у процес навчання ІМ в ПШ.

Тема 3. Інноваційна організація навчального простору на уроках ІМ

Реалізація технологій перевернутого (flipped learning) та змішаного (blended learning) навчання на уроках ІМ у ПШ. Загальна характеристика технологій перевернутого, змішаного: історія виникнення та розвитку, світовий досвід. Добір навчального матеріалу, організація процесу навчання із застосуванням технологій перевернутого та змішаного навчання ІМ у ПШ.

Змістовий модуль III. Інноваційні засоби навчання ІМ

Тема 1. Медіазасоби у навчанні іноземних мов у початковій школі

Характеристика медіазасобів у навчанні іноземних мов в початковій школі. Традиційні та нові медіазасоби. Дидактичні можливості медіазасобів. Алгоритм добору медіазасобів для навчання ІМ. Навчання іншомовного матеріалу у ПШ засобом медіа.

Тема 2. Електронні засоби навчання іноземних мов

Електронні підручники (E-textbooks). Технологія оповідань (Storytelling). Застосування коміксів, часових ліній, хмар тегів, інтерактивних зображень для формування іншомовних умінь молодших школярів.

Тема 3. Сутність технології веб-квест

Класифікація вебквестів у навчанні іноземних мов молодших школярів. Структура вебквесту. Оптимальні умови застосування вебквестів на уроках ІМ.

Тема 4. Електронний контроль іншомовної компетенції учнів початкової школи

Організація формувального, тематичного, підсумкового контролю рівня іншомовних умінь учнів ПШ.

V. ПЛАНИ ЛЕКЦІЙНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

VII СЕМЕСТР

Змістовий модуль I. Сучасні технології навчання іноземних мов у початковій школі (16 год.)

Лекція 1. Вступ до методичного блоку (2 год.)

Актуальність, мета та завдання методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання». Загальна характеристика, зміст та структура методичного блоку. Результати навчання та особливості системи оцінювання. Зв'язок методичного блоку з іншими дисциплінами. Аналіз запропонованих літературних джерел. Класифікація навичок ХХІ століття. Формування навичок ХХІ століття на уроках ІМ в ПШ.

Література: [3; 5; 6; 11]

Семінарське заняття 1. Педагогічна інноватика у навчанні ІМ молодших школярів (2 год.)

Характеристика сучасних технологій у навчанні іноземних мов в початковій школі. Класифікація технологій навчання ІМ. Інноваційні технології навчання ІМ. Специфічні вимоги до організації уроків ІМ у ПШ із застосуванням інноваційних технологій навчання ІМ.

Література: [1; 3; 6]

Практичне заняття 1-2. Інтерактивні технології навчання ІМ (4 год.)

Навчання учнів початкової школи мовного матеріалу із застосуванням інтерактивних технологій. Формування умінь в іншомовному аудіюванні, говорінні, читанні, письмі.

Література: [1; 3; 7]

Практичне заняття 3-4. Технології розвитку критичного мислення (4 год.)

Технології розвитку критичного мислення. Етапи розвитку критичного мислення. Ключові характеристики та вправи для розвитку критичного мислення.

Література: [3; 5; 9]

Практичне заняття 5-6. Технології проблемного навчання ІМ (4 год.)

Застосування кейс-технології (case-study) та технології проблемного навчання у формуванні навичок іншомовного читання та письма. Загальна характеристика кейс-технології (case-study) та технології проблемного навчання: історія виникнення та розвитку, світовий досвід. Організація процесу формування навичок читання та письма молодших школярів із застосуванням кейс-технології (case-study) та технології проблемного навчання. Оцінювання та аналіз навчальних успіхів молодших школярів за кейс-технологією (case-study). Добір навчального матеріалу, оцінювання та контроль навчальних успіхів молодших школярів на уроках ІМ у контексті проблемного навчання.

Література: [2; 3; 7]

Змістовий модуль II. Застосування цифрових технологій у розвитку іншомовної компетенції учнів початкової школи (12 год.)

Практичне заняття 7-8. Технології комп'ютерної підтримки вивчення іноземних мов (4 год.)

Технологія комп'ютерної підтримки вивчення іноземних мов CALL (computer assisted language learning). Технологія «Принеси свій власний пристрій» BYOD (BYOM). Мобільне навчання (mobile learning) та блог технології.

Література: [1; 2; 3; 6]

Практичне заняття 9-10. Хмарні технології (4 год.)

Упровадження хмарних технологій та різноманітних інтернет-ресурсів у процес навчання ІМ в ПШ.

Література: [3; 4; 7]

Практичне заняття 11-12. Інноваційна організація навчального простору на уроках ІМ (4 год.)

Реалізація технологій перевернутого (flipped learning) та змішаного (blended learning) навчання на уроках ІМ у ПШ. Загальна характеристика технологій перевернутого, змішаного: історія виникнення та розвитку, світовий досвід. Добір навчального матеріалу, організація процесу навчання із застосуванням технологій перевернутого та змішаного навчання ІМ у ПШ.

Література: [3; 4; 10]

Змістовий модуль III. Інноваційні засоби навчання ІМ (14 год.)**Практичне заняття 13-14. Медіа-засоби у навчанні іноземних мов у початковій школі (4 год.)**

Характеристика медіазасобів у навчанні іноземних мов в початковій школі. Традиційні та нові медіазасоби. Дидактичні можливості медіазасобів. Алгоритм добору медіазасобів для навчання ІМ. Навчання іншомовного матеріалу у ПШ засобом медіа.

Література: [2; 3; 8]

Практичне заняття 15-16. Електронні засоби навчання іноземних мов (4 год.)

Електронні підручники (E-textbooks). Технологія оповідань (Storytelling). Застосування коміксів, часових ліній, хмар тегів, інтерактивних зображень для формування іншомовних умінь молодших школярів.

Література: [3; 4; 8]

Практичне заняття 17-18. Сутність технології вебквест (4 год.)

Класифікація вебквестів у навчанні іноземних мов молодших школярів. Структура вебквесту. Оптимальні умови застосування вебквестів на уроках ІМ.

Література: [3; 5; 7]

Практичне заняття 19. Електронний контроль іншомовної компетенції учнів початкової школи (2 год.)

Організація формуального, тематичного, підсумкового контролю у навчанні ІМ

Література: [3; 5; 7]

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Кількість годин	Кількість балів
Змістовий модуль I. Сучасні технології навчання іноземних мов у початковій школі		
1. Скласти словник основних термінів педагогічної інноватики (не менше 15 визначень) з посиланням на першоджерела (оформити їх відповідно до вимог бібліографічного опису наукової статті).	4	5
2. Розробити таблицю, схему, або карту знань сучасних технологій навчання ІМ, ураховуючи взаємозв'язки традиційних та інноваційних технологій навчання ІМ молодших школярів з короткою анотацією кожної технології.	4	5

3. Розробити серію вправ (2-4) із застосуванням інтерактивних технологій для навчання аудіювання або говоріння учнів 3-4 класу у вигляді плану-конспекту з чітко зазначеною метою, завданнями, матеріалами і зразком учнівської роботи.	4	5
4. На вибір: 1) написати есе (3-4 сторінки формату А4) на тему: «Реалізація технології проблемного навчання на уроках ІМ в ПШ»; 2) запропонувати приклади (3) застосування кейс-технології для навчання говоріння учнів 3 або 4 класу (тематика відповідно до оновленої навчальної програми для ПШ).	4	5
Змістовий модуль II. Застосування цифрових технологій у розвитку іншомовної компетенції учнів ПШ		
1. Розробити серію вправ (4-5) у різних комп'ютерних (онлайн) програмах, мережевих сервісах для навчання лексики або граматики учнів 2-3 класу та надати спільний доступ для перевірки виконання, наприклад карту для навчання лексики у Mind-map тощо.	4	5
2. Розробити власні приклади (3-4) застосування технологій перевернутого, елементів мобільного або змішаного навчання на уроках ІМ у 4 класі у вигляді фрагменту плану-конспекту з чітко зазначеною метою та завданнями.	4	5
3. Розробити 2 розгорнутих плани-конспекти уроку для учнів 3 або 4 класу на одну із запропонованих тем («Food», «Holidays», «Home» (для 3 класу); «Nature», «Travelling», «School life» (для 4 класу)) з чітко зазначеною метою, завданнями, матеріалами і зразком учнівської роботи. У першому плані-конспекті показати застосування традиційних технологій навчання ІМ, а у другому – для досягнення тієї самої мети уроку - інноваційних технологій навчання ІМ (кількість технологій 1-2 на вибір).	4	5
Змістовий модуль III. Інноваційні засоби навчання ІМ		
1. Підготуйте інтерактивне відео / інтерактивну презентацію / зображення.	4	5
2. Створити розділ електронного підручника – 4 год.		5
3. Створити веб-квест відповідно до тематики навчальної програми з іноземної мови.	3	5
2. Розробити шаблони для моніторингу іншомовних умінь учнів початкової школи.	3	5
Разом за V семестр: 42 год.	Разом: 55 балів	

VII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

- Сучасні технології навчання іноземних мов у початковій школі.
- Формування навичок XXI століття на уроках іноземних мов у початковій школі.
- Характеристика сучасних технологій у навчанні іноземних мов в початковій школі.
- Класифікація технологій навчання ІМ.
- Інноваційні технології навчання ІМ. Специфічні вимоги до організації уроків ІМ у ПШ із застосуванням інноваційних технологій навчання ІМ.
- Інтерактивні технології навчання ІМ.
- Навчання учнів початкової школи мовного матеріалу із застосуванням інтерактивних технологій.
- Формування умінь в іншомовному аудіюванні, говорінні, читанні, письмі.
- Технології розвитку критичного мислення. Етапи розвитку критичного мислення.

- Технологія проблемного навчання ІМ.
- Застосування кейс-технології (case-study) та технології проблемного навчання у формуванні навичок іншомовного читання та письма.
- Загальна характеристика кейс-технології (case-study) та технології проблемного навчання: історія виникнення та розвитку, світовий досвід.
- Добір навчального матеріалу, оцінювання та контроль навчальних успіхів молодших школярів на уроках ІМ у контексті проблемного навчання.
- Технологія комп'ютерної підтримки вивчення іноземних мов CALL (computer assisted language learning), «Принеси свій власний пристрій» BYOD (BYOM),
- Мобільне навчання (mobile learning) та блог технології.
- Упровадження хмарних технологій та різноманітних інтернет-ресурсів у процес навчання ІМ в ПШ.
- Реалізація технології перевернутого (flipped learning) та змішаного (blended learning) навчання на уроках ІМ у ПШ.
- Реалізація технології змішаного (blended learning) навчання на уроках ІМ у ПШ.
- Загальна характеристика технологій перевернутого, змішаного: історія виникнення та розвитку, світовий досвід. Добір навчального матеріалу, організація процесу навчання із застосуванням технологій перевернутого та змішаного навчання ІМ у ПШ.
- Медіазасоби у навчанні іноземних мов у початковій школі.
- Характеристика медіазасобів у навчанні іноземних мов в початковій школі. Традиційні та нові медіазасоби. Дидактичні можливості медіазасобів. Аудіо засоби, відеозасоби.
- Електронні підручники (E-textbooks).
- Технологія оповідань (Storytelling).
- Застосування коміксів, часових ліній, хмар тегів, інтерактивних зображень для формування іншомовних умінь молодших школярів.
- Сутність технології веб-квест.
- Класифікація вебквестів у навчанні іноземних мов молодших школярів.
- Структура вебквесту.
- Організація формувального, тематичного, підсумкового контролю у навчанні ІМ.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у таблицях.

Розрахунок рейтингових балів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	-	-	-	-
Відвідування семінарських занять	1	1	1	-	-	-	-
Відвідування практичних занять	1	6	6	6	6	7	7
Робота на семінарському занятті	10	1	10	-	-	-	-
Робота на практичному занятті	10	6	60	6	60	7	70
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	3	15	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	123	-	106	-	122
Максимальна кількість балів: 351							
Розрахунок коефіцієнта: Коефіцієнт розрахунку розрахунку рейтингових балів: 351: 60 = 5,85							

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, виступ з доповіддю на задану тему з використанням SMARTBOARD;
- методи письмового контролю: модульні контрольні роботи, проекти, есе;
- методи взаємоконтролю та самоконтролю (уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз)

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО ОПАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності

E	60-68 балів	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на семінарських/практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Оцінювання навчальних досягнень студентів на семестровому екзамені

Підсумкова кількість балів (max – 40)	Оцінка
1 – 20	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)
21 – 23	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)
24 – 27	«задовільно»
28 – 35	«добре»
36 – 40	«відмінно»

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: пояснення, розповідь, бесіда, тренінг.
- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою, комп'ютером.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; застосування методів активізації навчання тощо.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- робоча навчальна програма з дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання»;
- підручники та навчальні посібники з навчання англійської мови;
- навчальні посібники;
- тестові завдання для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів;
- програмно-методичні розробки для інтерактивної дошки SMART

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

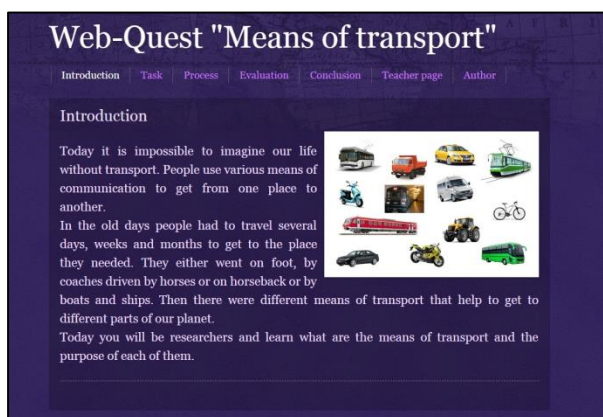
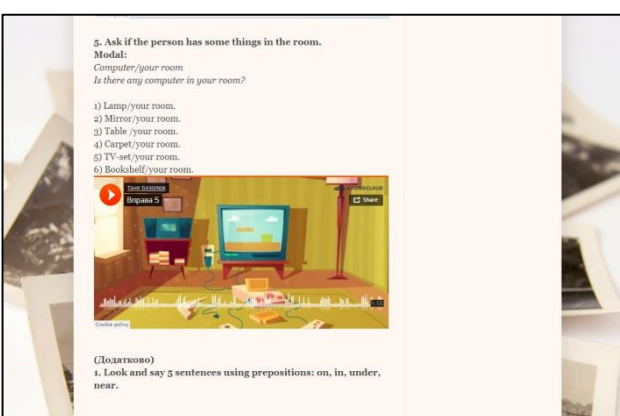
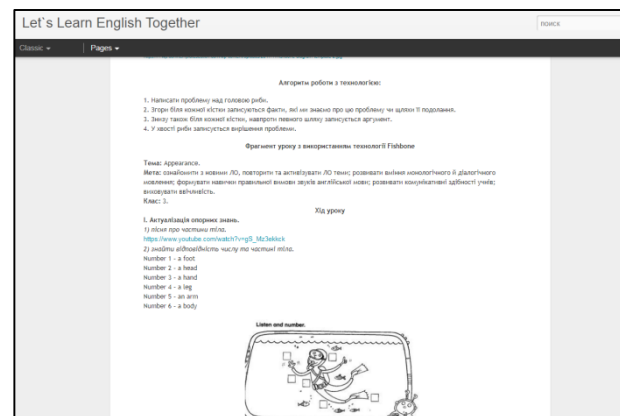
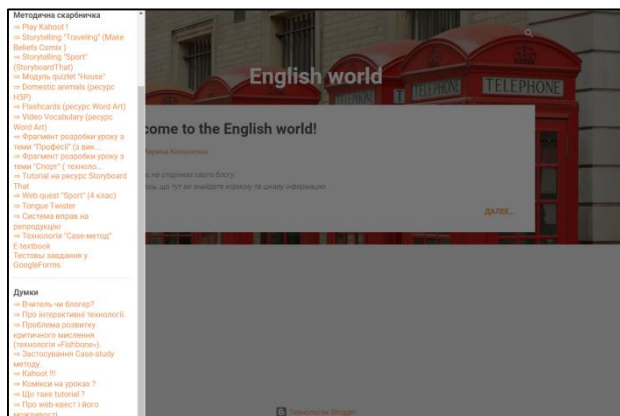
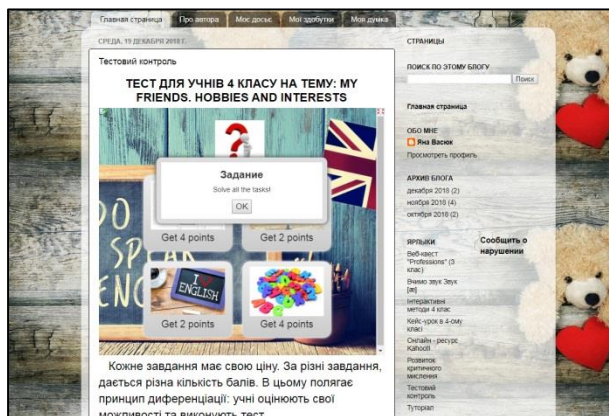
Основна

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / І.М. Дичківська. – Київ: Академвидав, 2012. – 349 с.
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н.П. Наволокова. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 176 с. – (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
3. Методика навчання іноземних мов у початковій школі: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./О.В. Котенко, А.В. Соломаха [та ін.]. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2013. – 356 с.
4. Морська Л.І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: [навчальний посібник] / Л.І. Морська. – Тернопіль: Астон, 2008. – 256
5. Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя: методологічні, змістові та методичні засади: монографія / [за ред. проф. А.А. Сбруєвої]. – Суми: Видавництво «МакДен», 2011. – 432 с.

Додаткова

6. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П.Ю. Сауха. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
7. Крупський Я.В. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій: словник / Я.В. Крупський, В.М. Михалевич. – Вінниця: ВНТУ, 2010. – 72 с.
8. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник [ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна]. – К.: Центр Вільної Преси, 2013. – 352 с
9. Стіл Дж., Мередит К., Темпл Ч. Читання, письмо та обговорення в контексті всіх навчальних дисциплін: посібник III : Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект», 1998. 104 с.
10. Blended Learning in English Language Teaching: Course Design and Implementation Edited by Brian Tomlinson and Claire Whittaker British Council, 2013 258 p.
11. The Partnership for 21st Century Skills. Framework for 21st Century Learning [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.ecu.edu/cs-educ/account/upload/21st_Century_Skills_Handout.pdf.

Скріншоти сторінок методичних Е-портфолію здобувачів спеціальності «Початкова освіта»

QR коди для доступу до медіазасобів

 <p>№ 1 Модель SAMR (Р. Пуентура)</p>	 <p>№ 2 Педагогічне колесо (А. Каррінгтон)</p>	 <p>№ 3 Навчальна платформа для підготовки вчителів англійської мови НУШ</p>
 <p>№ 4 Платформа Common Sense</p>	 <p>№ 5 Платформа PBS Education</p>	 <p>№ 6 Цифровий медіацентр «Роби з нами, роби як ми, роби краще нас!»</p>
 <p>№ 7 Кубіки історій із застосуванням Емої</p>	 <p>№ 8 Алгоритм для самоперевірки створення веб-квесту</p>	 <p>№ 9 Картки для методу «6 смартфонів» для оцінювання медіазасобу</p>
 <p>№ 10 Алгоритм вибору медіазасобів для навчання іноземних мов у початковій школі (Инфографіка)</p>	 <p>№ 11 Картки для «читання» цифрових зображень по темі «Подорожі»</p>	 <p>№ 12 Поради для організації самостійної роботи щодо удосконалення іншомовних компетенцій</p>

Додаток Л. 1

**Розрахунки щодо готовності до застосування медіазасобів
(вибірка студентів експериментальної групи на констатувальному етапі)**

№ студента	Набрані підсумкові бали	$x_i - \bar{X}$	$(x_i - \bar{X})^2$	№ студента	Набрані підсумкові бали	$x_i - \bar{X}$	$(x_i - \bar{X})^2$
1	61	8,48	71,91	25	42	-10,52	110,7
2	40	-12,52	156,8	26	49	-3,52	12,39
3	34	-18,52	343	27	39	-13,52	182,8
4	41	-11,52	132,7	28	56	3,48	12,11
5	67	14,48	209,7	29	55	2,48	6,15
6	77	24,48	599,3	30	39	-13,52	182,8
7	41	-11,52	132,7	31	31	-21,52	463,1
8	76	23,48	551,3	32	38	-14,52	210,8
9	76	23,48	551,3	33	75	22,48	505,4
10	65	12,48	155,8	34	32	-20,52	421,1
11	48	-4,52	20,43	35	45	-7,52	56,55
12	45	-7,52	56,55	36	75	22,48	505,4
13	55	2,48	6,15	37	75	22,48	505,4
14	45	-7,52	56,55	38	57	4,48	20,07
15	42	-10,52	110,7	39	42	-10,52	110,7
16	43	-9,52	90,63	40	48	-4,52	20,43
17	41	-11,52	132,7	41	75	22,48	505,4
18	76	23,48	551,3	42	76	23,48	551,3
19	75	22,48	505,4	43	39	-13,52	182,8
20	40	-12,52	156,8	44	45	-7,52	56,55
21	33	-19,52	381	45	28	-24,52	601,2
22	75	22,48	505,4	46	75	22,48	505,4
23	33	-19,52	381	47	40	-12,52	156,8
24	41	-11,52	132,7	48	75	22,48	505,4

Додаток Л. 2

**Результати готовності до застосування медіазасобів
вибірки студентів контрольної групи до початку експерименту**

№ студента	Набрані підсумкові бали	$y_i - \bar{Y}$	$(y_i - \bar{Y})^2$	№ студента	Набрані підсумкові бали	$y_i - \bar{Y}$	$(y_i - \bar{Y})^2$
1	76	24,73	611,57	25	60	8,73	76,213
2	34	-17,27	298,25	26	36	-15,27	233,17
3	55	3,73	13,913	27	41	-10,27	105,47
4	45	-6,27	39,313	28	40	-11,27	127,01
5	75	23,73	563,11	29	75	23,73	563,11
6	48	-3,27	10,693	30	40	-11,27	127,01
7	42	-9,27	85,933	31	34	-17,27	298,25
8	50	-1,27	1,6129	32	41	-10,27	105,47
9	35	-16,27	264,71	33	56	4,73	22,373
10	75	23,73	563,11	34	53	1,73	2,9929
11	77	25,73	662,03	35	37	-14,27	203,63
12	48	-3,27	10,693	36	47	-4,27	18,233
13	53	1,73	2,9929	37	77	25,73	662,03
14	38	-13,27	176,09	38	37	-14,27	203,63
15	75	23,73	563,11	39	40	-11,27	127,01
16	51	-0,27	0,0729	40	76	24,73	611,57
17	42	-9,27	85,933	41	39	-12,27	150,55
18	32	-19,27	371,33	42	44	-7,27	52,853
19	77	25,73	662,03	43	46	-5,27	27,773
20	42	-9,27	85,933	44	44	-7,27	52,853
21	45	-6,27	39,313	45	75	23,73	563,11
22	53	1,73	2,9929	46	75	23,73	563,11
23	54	2,73	7,4529	47	44	-7,27	52,853
24	42	-9,27	85,933	48	40	-11,27	127,01

Тестування
Методика «Мотивація до успіху» (за Т. Елерсом)
(мотиваційний компонент)

Шановні студенти,

Запропонована методика оцінює силу вашого прагнення до досягнення мети та до успіху. Вам пропонується ряд тверджень. Прочитайте уважно кожне та при згоді з твердженням поруч з його цифровим позначенням ставте на бланку для відповіді знак «+» («так»), при незгоді - знак «-» («ні»).

1. Коли є вибір між двома варіантами, його краще зробити швидше, ніж відкласти на певний час.
2. Я легко дратуюся, коли помічаю, що не можу на всі сто відсотків виконати завдання.
3. Коли я працюю, це виглядає так, ніби я все ставлю на карту.
4. Коли виникає проблемна ситуація, я найчастіше за все приймаю рішення одним з останніх.
5. Коли у мене два дні підряд немає справи, я втрачаю спокій.
6. У деякі дні мої успіхи нижче середніх.
7. По відношенню до себе я більш строгий, ніж по відношенню до інших.
8. Я більш доброзичливий, ніж інші.
9. Коли я відмовляюся від важкого завдання, то потім суворо засуджую себе, бо знаю, що в ньому я домігся б успіху.
10. У процесі роботи я потребую невеликих пауз для відпочинку.
11. Старанність – це не основна моя риса.
12. Мої досягнення в праці не завжди однакові.
13. Мене більше приваблює інша робота, ніж та, якою я зайнятий.
14. Осуд стимулює мене сильніше, ніж похвала.
15. Я знаю, що мої колеги вважають мене діловою людиною.
16. Перешкоди роблять мої рішення більш твердими.
17. На моєму честолюбстві легко зіграти.
18. Зазвичай помітно, коли я працюю без натхнення ..
19. При виконанні роботи я не розраховую на допомогу інших.
20. Іноді я відкладаю те, що повинен був зробити зараз.
21. Треба покладатися тільки на самого себе.
22. У житті мало речей, важливіших, ніж гроші.
23. Завжди, коли мені треба буде виконати важливе завдання, я ні про що інше не думаю.

24. Я менш честолюбний, ніж багато інших.
25. В кінці відпустки я зазвичай радію, що скоро вийду на роботу.
26. Коли я розташований до роботи, я роблю її краще і кваліфікованішими, ніж інші.
27. Мені простіше і легше спілкуватися з людьми, які можуть завзято працювати.
28. Коли у мене немає справ, я відчуваю, що мені не по собі.
29. Мені доводиться виконувати відповідальну роботу частіше, ніж іншим.
30. Коли мені доводиться приймати рішення, я намагаюся робити це якомога краще.
31. Мої друзі іноді вважають мене ледачим.
32. Мої успіхи в якійсь мірі залежать від моїх колег.
33. Безглуздо протидіяти волі керівника.
34. Іноді не знаєш, яку роботу доведеться виконувати.
35. Коли щось не ладиться, я нетерплячий.
36. Я зазвичай звертаю мало уваги на свої досягнення.
37. Коли я працюю разом з іншими, моя робота дає великі результати, ніж робота інших.
38. Багато чого, за що я беруся, я не доводжу до кінця.
39. Я заздрю людям, які не завантажені роботою.
40. Я не заздрю тим, хто прагне до влади і положенню.
41. Коли я впевнений, що стою на правильному шляху, для доведення своєї правоти я можу піти і на крайні заходи.

Дякуємо за співпрацю та допомогу!

Обробка результатів діагностики

1 бал отримують відповіді «Так» на твердження:

2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 37, 41.

Також 1 бал отримують відповіді «Ні» на твердження:

6, 13, 18, 20, 24, 31, 36, 38, 39.

Відповіді на твердження 1, 11, 12, 19, 23, 33, 34, 35, 40 не враховуються при підрахунку суми, оскільки воне є нейтральними.

Інтерпретація результатів:

від 1 до 10 балів: низька мотивація до успіху;

від 11 до 16 балів: середній рівень мотивації до успіху;

від 17 до 20 балів: помірковано високий рівень мотивації;

понад 21 бали: занадто високий рівень мотивації до успіху.

Анкета
для визначення рівня сформованості мотиваційного компонента
готовності майбутніх учителів початкової школи
до застосування медіазасобів на уроках іноземної мови

Шановні студенти!

Запропонована анкета допоможе визначити ваше бажання використовувати медіазасоби у професійній діяльності. Прочитайте уважно кожне твердження та визначте згоду (+), або незгоду (-) щодо кожного твердження.

Ваша думка дуже цінна для нас.

-
1. Я твердо переконаний, що сучасний вчитель початкової школи повинен вільно спілкуватись хоча б однією іноземною мовою.
 2. Для мене важливо оперувати методикою навчання іноземних мов у початковій школі.
 3. Упевнений, що учителю потрібно постійно розширювати дидактичний інструментарій.
 4. Вважаю, що потрібно використовувати медіазасоби на уроках іноземних мов.
 5. Переконаний, що медіазасоби сприяють ефективному формуванню іншомовних компетенцій.
 6. Упевнений, що потрібно постійно поглиблювати психолого-педагогічні знання, які потрібні для застосування медіазасобів.
 7. Відчуваю, що потрібно постійно удосконалювати уміння застосовувати медіазасоби для професійного зростання.
 8. Переконаний, що потрібно постійно удосконалювати уміння роботи в мережі Інтернет.
 9. Упевнений, що потрібно постійно урізноманітнювати способи організації навчання іноземних мов.
 10. При можливості, я шукаю нові медіаресурси та розглядаю їх дидактичну значущість для навчання.
 11. Для мене дуже важливо вільно орієнтуватись в інформаційному просторі.
 12. Хочу постійно активізувати пізнавальну діяльність учнів.
 13. Вбачаю своє кар'єрне зростання, якщо буду впроваджувати медіазасоби у навчання іноземних мов.
 14. Для мене важливо розвивати свій творчий потенціал.
 15. Вважаю за необхідне ділитись набутим досвідом із колегами всього світу.

16. Відчуваю, що застосування медіазасобів – цікаве поле для педагогічного дослідження.
17. Для мене важливо уміти комунікувати у всесвітній мережі Інтернет.
18. Перекоаний, що необхідно розвивати критичне мислення учнів.
19. Хочу створювати уроки із застосуванням різноманітних медіазасобів.
20. Я маю бажання організовувати освітній процес відповідно до індивідуальних потреб учнів.
21. Вважаю, що потрібно удосконалювати вміння співпрацювати у мережі Інтернет.
22. Перекоаний, що важливо самостійно здобувати знання для передачі їх іншим.
23. Для мене важливо навчити дітей створювати власні медіапродукти.
24. Упевнений, що потрібно вчити розуміти медіаповідомлення.
25. Вважаю, що застосовуючи медіазасоби на уроках іноземних мов, підвищу свій авторитет серед учнів.

Дякуємо за відповіді!

Обробка результатів діагностики

Кожна позитивна відповідь оцінюється в 1 бал.

Складено автором самостійно

Тест**для визначення рівня сформованості когнітивного компонента
готовності майбутніх учителів початкової школи
до застосування медіазасобів на уроках іноземної мови**

Шановні студенти! Просимо вас взяти участь в тестуванні, метою якого є вимірювання рівня когнітивного компонента майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Тест проводиться у змісті дослідження, присвяченого процесу професійної підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Будь ласка, уважно ознайомтесь із кожним запитанням і позначте той варіант відповіді, що відповідає вашій точці зору. Не пропускайте жодного запитання — нам дуже важливо отримати відповіді на кожне з них.

Дякуємо вам за співпрацю та сприяння, оскільки ваша думка є дуже цінною у зазначеному дослідженні!

1. Виберіть найбільш коректне визначення поняття «медіазасоби»

- а) технічне обладнання масового застосування, яке передає певну інформацію через слова, зображення і звуки;
- б) предмети, обладнання і матеріали, які передають певну інформацію через слова, зображення і звуки, а також дають змогу виконувати певні дії інтелектуального і мануального характеру;
- в) матеріали, які передають інформацію через слова, зображення і звуки, відображаючи загальну картину світу.

2. Теорією та практикою застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі опікується така наука як:

- а) медіапедагогіка;
- б) медіадидактика;
- в) методика навчання іноземних мов;
- г) медіаосвіта.

3. Використання медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі передбачає:

- а) застосування традиційних технологій навчання;
- б) застосування інформаційних технологій навчання;
- в) застосування інноваційних технологій навчання;
- г) застосування традиційних та інформаційних технологій навчання.

- 4. Яке поняття не визначено як один із рівнів медіакультури особистості?**
- а) медіанавичка;
 - б) медіакомпетентність;
 - в) медіаобізнаність;
 - г) медіаграмотність.
- 5. До якої групи навичок XXI століття належить критичне мислення?**
- а) навички навчання й новаторства;
 - б) професійні і життєві навички;
 - в) навички в галузі інформації, засобів зв'язку й технологій.
- 6. Які фази проходить процес розвитку критичного мислення особистості**
- а) вступ, основна частина та висновок;
 - б) актуалізацію, усвідомлення та рефлексію;
 - в) презентація, усвідомлення та рефлексію;
 - г) виклик, осмислення та рефлексія.
- 7. Нова медіанавичка оцінювати надійність і довіру до різних джерел інформації має назву:**
- а) багатозадачність;
 - б) продуктивність;
 - в) судження;
 - г) колективний розум;
 - д) розподілене пізнання;
 - ж) трансмедіа навігації;
 - з) гра.
- 8. Оберіть критерій, який не враховується при виборі медіазасобу для навчання іноземної мов у початковій школі:**
- а) відповідність соціально-психологічним особливостям учнів;
 - б) відповідність змісту підручника з іноземної мови;
 - в) відповідність змісту навчальної програми іноземних мов;
 - г) відповідність інтересам та уподобанням учнів початкової школи.
- 9. На якому рівні відповідно до моделі SAMR (автор Р. Пуентура) медіазасіб використовують як зразок для виконання завдання?**
- а) Substitution (підміна);
 - б) Augmentation (приріст);
 - в) Modification (перепроєктування);
 - г) Redefinition (перевизначення).

10. Відповідно до якої категорії класифікації медіазасобів розглядають текстові медіазасоби?

- а) за результатом впливу на особистість;
- б) за типом основного засобу медіа;
- в) за змістом інформації, напрямку соціалізації;
- г) за каналом сприйняття;
- д) за функціями та цілями використання.

11. До якої категорії медіазасобів відносяться подкасти?

- а) аудіальні;
- б) аудіо-візуальні;
- в) візуальні.

12. У переліку особливостей ефективного використання вчителем початкової школи медіазасобів на уроках іноземних мов до суто методичних належить:

- а) формування нових медіанавичок;
- б) мотивація учнів;
- в) організаційно-методичний супровід навчання іноземних мов;
- г) варіативність дидактичного інструментарію;
- д) урахування різних каналів сприйняття учнями інформації.

13. Серед зазначених медіазасобів оберіть один, який не уможливлює організацію технології «Мозкова атака» на уроках іноземних мов у початковій школі.

- а) мережевий засіб Answer Garden;
- б) мережевий засіб Dotstorming;
- в) мережевий засіб PlayPosit;
- г) мережевий засіб Mentimeter.

14. Визначте, який медіазасіб охарактеризовано: «Цей засіб уможливлює складання списку важливих подій, організованих у тому порядку, в якому вони відбулися. Його можна застосовувати для формування всіх видів мовленнєвої діяльності на уроках іноземної мови».

- а) журнал;
- б) часова лінія;
- в) подкаст;
- г) відео.

15. Який засіб максимально реалізує метод демонстрації на уроках іноземних мов у початковій школі?

- а) цифрове зображення;
- б) подкаст;
- в) тьюторіал;
- г) електронний посібник.

16. Визначте послідовність структури вебквесту:

- а) about the author;
- б) introduction;
- в) process;
- г) evaluation;
- д) task;
- ж) teacher's page;
- з) conclusion.

17. Який медіазасіб уможлиблює організацію навчальних досягнень учнів у вигляді мовного портфоліо?

- а) тьюторіал;
- б) блог;
- в) навчально-методичний комплекс;
- г) електронний посібник.

18. Реалізувати технологію «Storytelling» не можливо за допомогою хмарного засобу:

- а) Voki;
- б) Emoji;
- в) Quizalize;
- г) Thinglink.

19. Що з наведеного переліку не належить до обов'язкових умов реалізації застосування QR-кодів на уроці іноземної мови у початковій школі?

- а) підключення мобільного телефону до мережі Інтернет;
- б) встановлене програмне забезпечення для сканування QR-коду;
- в) наявність інструмента для створення QR-коду;
- г) створені завдання, зашифровані за допомогою QR-коду.

20. Який медіаресурс максимально підходить для створення звукових рецептивно-репродуктивних вправ іноземною мовою?

- а) Sound Cloud;

- б) LearningApps;
- в) Quizlet;
- г) Flipgrid.

21. Використання медіазасібу *Newsela Kids* забезпечує

- а) розвиток умінь молодших школярів в аудіюванні;
- б) розвиток умінь читання;
- в) розвиток умінь письма;
- г) вправлення лексичних та граматичних навичок.

22. Для організації процесу навчання іноземних мов скрінкастинг не здійснюють для створення:

- а) розповідей;
- б) тьюторіалів;
- в) презентацій;
- г) колажів.

23. Використання інтерактивного відео на уроках іноземних мов у початковій школі не забезпечує:

- а) розвиток умінь в аудіюванні іншомовних повідомлень;
- б) формування каліграфічних навичок;
- в) формування лексичних та граматичних навичок;
- г) розвиток умінь читати іншомовні повідомлення.

24. З якою практичною метою варто використовувати медіаресурс Quizalize:

- а) для семантизації лексичних одиниць;
- б) для формувального оцінювання;
- в) для розвитку фонематичного слуху молодших школярів;
- г) для підсумкового контролю.

25. Визначте одну із медіаплатформ, яка максимально відповідає організації управління класом у початковій школі:

- а) Edmodo;
- б) Facebook;
- в) Class Dojo;
- г) Schoology.

**Презентація блогу
для визначення рівня сформованості технологічного компонента
готовності майбутніх учителів початкової школи
до застосування медіазасобів на уроках іноземної мови**

Шановні студенти,

на презентацію виноситься представлення власних електронних методичних портфоліо (блогів), які було створено та наповнено вашими роботами під час вивчення методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання».

У структуру блогу входить три категорії: «Моє досьє», «Мої здобутки» та «Мої думки». Категорія «Моє досьє» містить коротку інформацію про автора блогу. Категорія «Мої здобутки» – головна сторінка, на якій розміщено всі роботи практичних занять та самостійних робіт, а саме: фрагмент уроку із застосуванням кластера «Fishbone», вебквест, фрагмент уроку із застосуванням двох інтерактивних технологій, система репродуктивних вправ з аудіо файлами, розробка кейсового уроку, аудіозапис фонетичної зарядки, тьюторіал щодо застосування медіаресурсу, розробка електронного тестового завдання для підсумкового контролю, розроблені та створенні у ресурсі Kahoot завдання для формувального оцінювання, 1 розділ Е-посібника (за бажанням). Категорія «Мої думки» присвячена рефлексії після кожної вивченої теми навчальної дисципліни.

Оцінювання електронного методичного портфоліо відбувається за такими критеріями:

Критерій	Кількість балів (max)
дизайн	1 бал
навігація	1 бал
грамотність	1 бал
коректність оформлення публікацій (наявність посилань на ресурси, відповідність зображень змісту повідомлення тощо)	1 бал
змістовність блогу	16 балів
рефлексія	5 балів
Разом	25 балів

Оцінювання змістовності блогу здійснюється відповідно до такої шкали:

13 – 16 балів свідчать про наявність всіх виконаних завдань та створених медіапродуктів. Усі завдання виконано та оформлено методично та технічно правильно;

7 – 12 балів засвідчують виконання всіх завдань та створення медіапродуктів, але з несуттєвими помилками у технічному оформленні та методичному формулюванні матеріалу;

0 – 6 балів свідчать про фрагментарне виконання завдань, некоректне оформлення методичної частини та суттєві технічні помилки у медіапродуктах.

За оформлення рефлексії можна отримати:

5 балів, якщо у методичному е-портфоліо наявні рефлексії щодо створення власного блогу, застосування інтерактивних технологій у навчанні іноземних мов, застосування методу «Fishbone», застосування кейс-методу, застосування хмарного ресурсу Kahoot та застосування тьюторіалів у навчанні іноземних мов, застосування методів розвитку критичного мислення; якщо повною мірою оцінено опанований матеріал, спрогнозовані труднощі та передбачено дидактичні цінності застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов у початковій школі;

3-4 бали, якщо у блозі наявні всі рефлексії щодо вивчених тем; оцінено опанований матеріал, спрогнозовано труднощі та передбачено дидактичні цінності застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов у початковій школі, проте допущено несуттєві методичні помилки;

1-2 бали, якщо в е-портфоліо частково виконані завдання на рефлексію та не усвідомлено процеси оцінювання опанованого матеріалу, не продемонстровано уміння прогнозувати труднощі та передбачати дидактичні цінності застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов у початковій школі, а також допущено суттєвих методичних помилок.

Бажаємо успіху у виконанні завдань!

Есе
для визначення рівня сформованості рефлексивного компонента
готовності майбутніх учителів початкової школи
до застосування медіазасобів на уроках іноземної мови

Шановні студенти,

просимо вас залишити свої роздуми щодо застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі. Для цього ми пропонуємо вам метод «ПОПС-формула». Пояснимо, що ПОПС – акронім (П – позиція, О – обґрунтування, П – приклад, С – судження. Отже, будь ласка, завершіть кожну позицію. Не обмежуйте себе у роздумах. Ваша думка дуже важлива для нас.

1. Я вважаю (позиція)

2. Тому що (обґрунтування)

3. Я можу довести на прикладі (приклад)

4. Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що (судження)

Дякуємо за співпрацю!

Продовження додатку С**Оцінювання есе відбувається за такою шкалою**

17-25 балів свідчать про точність, послідовність та коректність у здійсненні критичного аналізу та розуміння застосування медіазасобів у навчанні молодших школярів іноземних мов, глибоке усвідомлення доцільності та правильності обраних медіазасобів та подальшого удосконалення уроків іноземної мови у початковій школі.

10-16 балів свідчать про здатність у здійсненні критичного аналізу та розуміння застосування медіазасобів у навчанні молодших школярів іноземних мов, усвідомлення доцільності та правильності обраних медіазасобів та подальшого удосконалення уроків іноземної мови у початковій школі.

0-9 балів свідчать про не уміння здійснювати критичний аналіз та нерозуміння застосування медіазасобів у навчанні молодших школярів іноземних мов, поверхнєве розуміння доцільності та правильності обраних медіазасобів та подальшого удосконалення уроків іноземної мови у початковій школі.

Максимальна кількість балів – 25

Додаток Т.1

**Результати вихідних даних готовності студентів
вибіркової сукупності контрольної групи**

№ студента	Набрані підсумкові бали	$y_i - \bar{Y}$	$(y_i - \bar{Y})^2$	№ студента	Набрані підсумкові бали	$y_i - \bar{Y}$	$(y_i - \bar{Y})^2$
1	75	17,3	299,3	25	75	17,3	299,3
2	60	2,3	5,29	26	46	-11,7	136,9
3	75	17,3	299,3	27	48	-9,7	94,09
4	36	-21,7	470,9	28	43	-14,7	216,1
5	75	17,3	299,3	29	75	17,3	299,3
6	45	-12,7	161,3	30	44	-13,7	187,7
7	35	-22,7	515,3	31	41	-16,7	278,9
8	75	17,3	299,3	32	48	-9,7	94,09
9	65	7,3	53,29	33	75	17,3	299,3
10	75	17,3	299,3	34	48	-9,7	94,09
11	60	2,3	5,29	35	37	-20,7	428,5
12	75	17,3	299,3	36	34	-23,7	561,7
13	50	-7,7	59,29	37	75	17,3	299,3
14	49	-8,7	75,69	38	38	-19,7	388,1
15	75	17,3	299,3	39	76	18,3	334,9
16	44	-13,7	187,7	40	75	17,3	299,3
17	75	17,3	299,3	41	49	-8,7	75,69
18	53	-4,7	22,09	42	51	-6,7	44,89
19	44	-13,7	187,7	43	43	-14,7	216,1
20	41	-16,7	278,9	44	75	17,3	299,3
21	75	17,3	299,3	45	75	17,3	299,3
22	53	-4,7	22,09	46	75	17,3	299,3
23	75	17,3	299,3	47	47	-10,7	114,5
24	49	-8,7	75,69	48	43	-14,7	216,1

Додаток Т.2

**Результати вихідних даних готовності студентів
вибіркової сукупності експериментальної групи**

№ студента	Набрані підсумкові бали	$x_i - \bar{X}$	$(x_i - \bar{X})^2$	№ студента	Набрані підсумкові бали	$x_i - \bar{X}$	$(x_i - \bar{X})^2$
1	86	10,19	103,8	25	68	-7,81	61
2	93	17,19	295,5	26	93	17,19	295,5
3	83	7,19	51,7	27	62	-13,81	190,7
4	39	-36,81	1355	28	75	-0,81	0,656
5	52	-23,81	566,9	29	92	16,19	262,1
6	76	0,19	0,036	30	75	-0,81	0,656
7	95	19,19	368,3	31	76	0,19	0,036
8	84	8,19	67,08	32	44	-31,81	1012
9	76	0,19	0,036	33	76	0,19	0,036
10	96	20,19	407,6	34	92	16,19	262,1
11	79	3,19	10,18	35	68	-7,81	61
12	77	1,19	1,416	36	75	-0,81	0,656
13	67	-8,81	77,62	37	81	5,19	26,94
14	76	0,19	0,036	38	90	14,19	201,4
15	77	1,19	1,416	39	81	5,19	26,94
16	67	-8,81	77,62	40	75	-0,81	0,656
17	66	-9,81	96,24	41	76	0,19	0,036
18	75	-0,81	0,656	42	75	-0,81	0,656
19	76	0,19	0,036	43	75	-0,81	0,656
20	75	-0,81	0,656	44	77	1,19	1,416
21	76	0,19	0,036	45	76	0,19	0,036
22	81	5,19	26,94	46	76	0,19	0,036
23	78	2,19	4,796	47	61	-14,81	219,3
24	75	-0,81	0,656	48	75	-0,81	0,656

Додаток ТЗ

Вибірка оцінок студентів за структурними компонентами готовності на формуальному етапі

№	Мотиваційний		Когнітивний		Технологічний		Рефлексивний		Готовність	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
1	24	25	17	18	17	25	17	18	75	86
2	18	25	16	22	16	23	10	23	60	93
3	24	24	17	17	17	18	17	24	75	83
4	10	9	9	10	8	10	9	10	36	39
5	24	17	17	9	17	9	17	17	75	52
6	16	24	10	17	10	18	9	17	45	76
7	9	23	9	23	8	25	9	24	35	95
8	25	25	17	21	17	17	16	21	75	84
9	17	21	9	17	16	16	23	22	65	76
10	18	23	23	24	17	24	17	25	75	96
11	16	25	19	16	9	17	16	21	60	79
12	18	22	18	17	18	17	21	21	75	77
13	17	20	9	17	9	15	15	15	50	67
14	14	25	9	17	9	17	17	17	49	76
15	25	23	16	22	17	17	17	15	75	77
16	17	20	9	15	9	15	9	17	44	67
17	24	20	17	14	17	16	17	16	75	66
18	16	25	19	16	10	17	8	17	53	75
19	17	25	9	17	9	17	9	17	44	76
20	15	24	9	17	8	17	9	17	41	75
21	24	25	17	17	17	17	17	17	75	76
22	16	24	13	17	15	17	9	23	53	81
23	24	23	17	16	17	22	17	17	75	78
24	17	25	14	16	9	17	9	17	49	75
25	18	22	23	15	17	15	17	16	75	68
26	9	23	9	23	12	23	16	24	46	93
27	15	17	9	15	9	14	15	16	48	62
28	17	24	8	17	9	17	9	17	43	75
29	24	25	17	17	17	25	17	25	75	92
30	9	24	9	17	10	17	16	17	44	75
31	9	25	14	17	9	17	9	17	41	76
32	17	17	8	9	9	9	14	9	48	44
33	24	25	17	17	17	17	17	17	75	76
34	16	25	9	22	9	24	14	21	48	92
35	9	17	11	17	8	17	9	17	37	68
36	9	24	5	17	6	17	14	17	34	75
37	18	23	22	24	17	17	18	17	75	81
38	14	24	9	24	7	25	8	17	38	90
39	25	25	17	22	17	17	17	17	76	81
40	24	24	17	17	17	17	17	17	75	75
41	15	22	17	20	9	17	8	17	49	76
42	17	25	15	17	8	17	11	16	51	75
43	16	24	9	17	9	17	9	17	43	75
44	24	25	17	18	17	17	17	17	75	77
45	24	24	17	17	17	18	17	17	75	76
46	18	25	17	17	17	16	23	18	75	76
47	16	17	9	10	8	16	14	18	47	61
48	14	24	10	17	9	17	10	17	43	75
	17,62	22,75	13,62	17,39	12,14	16,93	13,45	17,31	57,70	75,81
$\Delta_{\text{екс}}$	+5,13		+3,77		+4,79		+3,86		+18,11	

Динаміка сформованості рівнів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов за структурними компонентами

Рівні	КГ (m=48)		ЕГ (n=48)	
	Констатувальний етап	Формувальний етап	Констатувальний етап	Формувальний етап
	%	%	%	%
Мотиваційний компонент				
Продуктивний	22,91	43,75	25	87,5
Достатній	60,42	41,66	56,25	10,41
Репродуктивний	16,67	14,58	18,75	2,08
Когнітивний компонент				
Продуктивний	8,33	10,41	8,33	22,91
Достатній	41,67	47,91	37,5	64,58
Репродуктивний	50	41,66	54,16	8,33
Технологічний компонент				
Продуктивний	0	0	0	18,75
Достатній	43,75	47,91	45,83	75
Репродуктивний	56,25	52,08	54,17	6,25
Рефлексивний компонент				
Продуктивний	2,08	4,16	2,08	25
Достатній	50	60,41	45,83	70,83
Репродуктивний	47,91	35,41	52,08	4,16
Готовність майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов				
Продуктивний	0	0	0	12,5
Достатній	22,91	39,58	27,08	66,67
Репродуктивний	77,08	60,42	72,91	20,83

Додаток Ф

Список публікацій здобувача

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Петрик Л. В. Методичні можливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. «Проблеми підготовки сучасного вчителя»*. Умань: ФОП Жовтий О.О, 2014. Вип.10. Ч. 2. С. 48–54.

2. Петрик Л.В. Медіаграмотність як навичка ХХІ століття. *Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка»*. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. № 27. С. 100–103.

3. Петрик Л. В. Розвиток критичного мислення майбутніх учителів початкової школи засобами медіа. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2017. № 4. С. 84 –90.

4. Петрик Л. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи: особливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Херсон: Херсонський державний університет, 2019. № 88. С. 120–125.

5. Петрик Л. В. Ефективність використання медіазасобів учителем початкової школи на уроках іноземних мов: від усвідомлення до готовності. *Освітологічний дискурс*. 2019. № 3-4 (26-27). С. 185–196.

6. Petryk L. V. Forming of future teachers' foreign language communicative competence by means of media texts. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology III (19)*. Issue 38, 2016. p. 6–9.

7. Petryk L. V. Digital Images as Media and Study Aids in Teaching Foreign Languages to Future Primary School Teachers. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology III (19)*. Issue 128, 2017. p. 51–54.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження

1. Петрик Л. В. Засоби медіаосвіти на уроках іноземних мов. *Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*, Київ, 27 квітня 2014 р. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. С. 146–154.

2. Петрик Л. В. Медіатекст як один із засобів формування іншомовної комунікативної компетенції студентів педагогічної спеціальності. *Вісник психології і педагогіки: збірник матеріалів Міжкафедрального науково-практичного семінару*, Київ, 11-12 грудня 2014. Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5653/>

3. Петрик Л. В. Актуальність застосування медіазасобів на уроках іноземних мов в початковій школі. *Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Київ, 09 квітня 2015 р. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. С. 122–129.

4. Петрик Л. В. Класифікація медіазасобів у науково-педагогічній літературі. *Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ, 05 листопада 2015 р. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. С. 143–149.

5. Петрик Л. В. Особливості використання медіазасобів у викладання іноземних мов. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та Українські перспективи: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-методичної конференції*. Київ, 18-19 березня 2016 р. Київ.: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. С. 284–289.

6. Петрик Л. В. Медіапедагогіка як складова сучасної освіти. *Сучасність. Наука. Час. Взаємодія та взаємовплив: збірник матеріалів XIII Міжнародної наукової інтернет-конференції*, м. Київ, 16-18 листопада, 2016 р., К.: ТОВ «ТК Меганом», 2016. С. 80–85.

7. Петрик Л. В. Інтеграція медіаосвіти в іншомовну підготовку майбутніх учителів початкової школи. *Професійна підготовка сучасного педагога: виміри міжнародного співробітництва: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, Київ, 22 травня 2018 р. Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка. URL: <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ppspvms/paper/viewFile/205/> 198

8. Петрик Л. В. Медіазасоби як складові «перевернутого навчання» іноземної мови у педагогічному ЗВО. *Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: кращі практики та виклики: збірник Міжнародної наукової конференції*. Івано-Франківськ, 21-22 березня 2019 р. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. С. 226–229.

Відомості про апробацію результатів дослідження

Міжнародні науково-практичні конференції:

Міжнародна науково-практична конференція «Основні напрями підготовки сучасного вчителя: глобалізація, стандартизація, інтеграція» (м. Умань, 30-31 жовтня 2014 р.). Доповідь: «Методичні можливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов».

Международная научная конференция «Современные проблемы науки и образования – 2015» (м. Будапешт, 31 січня 2015 р.). Доповідь: «Forming of future teachers' foreign language communicative competence by means of media texts».

Міжнародна науково-практична конференція «Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи» (м. Київ, 5 листопада 2015 р.). Доповідь: «Класифікація медіазасобів у науково-педагогічній літературі».

IV Міжнародна науково-методична конференція «Практична медіа грамотність: міжнародний досвід та Українські перспективи» (м. Київ, 18-19 березня 2016 р.). Доповідь: «Особливості використання медіазасобів у викладання іноземних мов».

XIII Міжнародна наукова інтернет-конференція «Сучасність. Наука. Час. Взаємодія та взаємовплив» (м. Київ, 16-18 листопада 2016 р.). Доповідь: «Медіапедагогіка як складова сучасної освіти».

Міжнародна наукова конференція «Педагогіка у міждисциплінарному вимірі: від традицій до інновацій» (м. Київ, 30 листопада 2016 року). Доповідь: «Медіаграмотність як навичка XXI століття».

Международная научная конференция «Педагогика и психология в эру увеличения потока информации – 2017» (м. Будапешт, 30 квітня 2017 р.). Доповідь: «Digital Images as Media and Study Aids in Teaching Foreign languages to Future Primary School Teachers».

Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні стратегії педагогічної освіти в контексті розбудови суспільства сталого розвитку та концепції Нової української школи» (м. Київ, 2-3 листопада 2017 р.). Доповідь:

«Медіаграмотність майбутнього вчителя початкової школи: стан, проблеми, перспективи».

Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Професійна підготовка сучасного педагога: виміри міжнародного співробітництва» (м. Київ, 22 травня 2018 р.). Доповідь: «Інтеграція медіаосвіти в іншомовну підготовку майбутніх учителів початкової школи».

II Міжнародна наукова конференція «Педагогіка у міждисциплінарному вимірі: варіативність моделей неперервної педагогічної освіти» (м. Київ, 28 листопада 2018 р.). Доповідь: «Медіа як засоби реалізації міждисциплінарного навчання іноземних мов у закладі вищої освіти».

Міжнародна наукова конференція «Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: кращі практики та виклики» (м. Івано-Франківськ, 21-22 березня 2019 р.). Доповідь: «Медіазасоби як складові «перевернутого навчання» іноземної мови у педагогічному ЗВО».

II Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні стратегії педагогічної освіти в контексті розбудови суспільства сталого розвитку та євроінтеграції» (м. Київ, 14-15 листопада 2019 р.). Доповідь: «Змістово-методичне забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов».

Всеукраїнські науково-практичні конференції:

IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки» (м. Київ, 27 березня 2014 р.). Доповідь: «Засоби медіаосвіти на уроках іноземних мов».

V Всеукраїнська науково-практична конференція «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки» (м. Київ, 09 квітня 2015 р.). Доповідь: «Актуальність застосування медіазасобів на уроках іноземних мов в початковій школі».

Всеукраїнська науково-практична конференція «Професійна підготовка педагогів в умовах євроінтеграції: проблеми та перспективи» (м. Київ, 12 жовтня

2017 р.). Доповідь: «Розвиток критичного мислення майбутніх учителів початкової школи засобами медіа».

Всеукраїнська науково-практична конференція «Інновації у професійній підготовці педагога в умовах євроінтеграції освітнього процесу: погляд науковців і практиків» (м. Київ, 15 травня 2019 р.). Доповідь: «Ефективність використання медіазасобів учителем початкової школи на уроках іноземних мов: від усвідомлення до готовності».

Всеукраїнський науково-практичний онлайн-форум «Якість професійної підготовки сучасного педагога: український та європейський виміри» (м. Київ, 27 травня 2020 р.). Доповідь: «Інтерактивне навчальне середовище як засіб удосконалення іншомовної підготовки майбутніх педагогів».

Семінарах та освітніх заходах:

Міський науково-практичний семінар «Реалізація компетентнісного підходу до формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи» (м. Київ, 11–12 грудня 2014 р.). Доповідь: «Медіатекст як один із засобів формування іншомовної комунікативної компетенції студентів педагогічної спеціальності».

Науково-методичний семінар «Традиції та інновації у навчанні іноземних мов молодших школярів: як знайти «золоту середину»?» (м. Київ, 15 березня 2017 р.). Майстер-клас: «How to engage «digital natives» into the process of foreign languages learning».

Освітній захід «НУШ-ФЕСТ» (м. Київ, 16 листопада 2019 р.). Тренінг: «Медіа у навчанні іноземних мов: «мертва » точка або прорив».

Акти про впровадження результатів дослідження

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

Вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ,
Україна, 04053, тел./факс: +380 44 272-19-02
e-mail: kubg@kubg.edu.ua, www.kubg.edu.ua

**BORYS GRINCHENKO
KYIV UNIVERSITY**

18/2 Bulvarno-Kudriavska St., Kyiv,
Ukraine, 04053, tel./fax: +380 44 272-19-02
e-mail: kubg@kubg.edu.ua, www.kubg.edu.ua

01.10.2019 № 81

На № _____ від _____

АКТ

про впровадження результатів дисертації

Петрик Лади Вікторівни

**на тему «Підготовка майбутнього вчителя початкової школи
до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

Упродовж 2015–2019 років на базі Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка здійснювалася апробація результатів дисертації Л.В. Петрик на тему «Підготовка майбутнього вчителя до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов».

Зокрема, проведено дослідження з визначення стану готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Розроблено, обґрунтовано та впроваджено змістово-методичне забезпечення у процес підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня для формування їх готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. На констатувальному та формувальному етапах експерименту визначено рівні сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов відповідно до розробленого Л.В. Петрик критеріально-діагностичного інструментарію.

Результати теоретико-експериментального дослідження формування готовності майбутнього вчителя до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов апробувались під час викладання навчальних дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання», «Сучасна англійська мова з практикумом», проведення засідань науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя», самостійної, пошукової та дослідницької роботи студентів.

Результати дисертаційної роботи Л.В. Петрик включено в систему оптимізації навчання майбутніх учителів Педагогічного інституту та використовуються під час розроблення навчальних програм першого (бакалаврського) освітнього рівня.

Впровадження у професійну підготовку майбутніх учителів початкової школи змісту, форм, методів та медіазасобів сприяло ефективному навчанню та підвищенню їхнього рівня професійної компетентності.

Результати дисертації Л.В. Петрик отримали високу оцінку при обговоренні й були затверджені на засіданні кафедри іноземних мов і методик їх навчання Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка та рекомендовані до подальшого впровадження (протокол № 2 від 04 вересня 2019 року).

Акт виданий для подання до спеціалізованої вченої ради.

Проректор з наукової роботи

Н. М. Віннікова

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА**

вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, 82100; тел. (0324) 41-04-74, факс (03244) 3-38-77
e-mail: dspu@dspu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125438

Від 26 листопада 2019 р. № 1551

АКТ

про впровадження результатів дослідження

Петрик Лади Вікторівни

на тему «Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
(спеціальність 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти)

Упродовж 2016-2018 рр. в освітній процес Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка було впроваджено матеріали дисертаційного дослідження Л.В. Петрик «Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов».

Під час аудиторних та позааудиторних годин зі студентами спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у межах вивчення навчальних дисциплін «Педагогіка початкової освіти», «Педагогічні технології у початковій школі», «Основи педагогічної майстерності» та другого «магістерського» рівня вищої освіти («Актуальні проблеми початкової освіти», «Педагогічні інновації в Україні та за рубежом») було використано зміст, форми, методи та медіазасоби, спрямовані на формування готовності майбутніх учителів здійснювати процес навчання іноземних мов у початковій школі із застосуванням медіазасобів.

У період апробації результатів дослідження були використані методичні матеріали, практичні розробки та публікації здобувачки, які сприяли оптимізації змісту підготовки майбутніх учителів початкової школи та розширенню освітнього середовища.

Схвально оцінюємо розроблений критерійно-діагностичний інструментарій, зокрема сукупність діагностичних методик для визначення проміжних результатів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов на констатувальному та формувальному етапах експерименту.

Упровадження результатів педагогічного дослідження Л.В. Петрик позитивно вплинуло на формування готовності студентів спеціальності

«Початкова освіта» першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, що загалом вплинуло на формування їх загальних та фахових компетентностей.

Результати дисертації Л.В. Петрик були обговорені та схвалені на засіданні кафедри педагогіки та методики початкової освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 14 від 26 листопада 2019 року).

Завідувач кафедри
педагогіки та методики початкової освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент

Л. Г. Стахів

Проректор з наукової роботи,
доктор педагогічних наук, професор
Дрогобицького державного
педагогічного університету
імені Івана Франка

М. П. Пантюк

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

просп. Волі, 13, м. Луцьк, 43025, тел. (0332) 24-10-07, факс (0332) 72-01-23
 e-mail: post@eenu.edu.ua, web: <http://www.eenu.edu.ua>, код ЄДРПОУ 02125102

12. 12. 2019 № 03-28/01/3287 Г

на № _____ від _____

АКТ

про впровадження дисертаційного дослідження

Петрик Лади Вікторівни

«Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування
 медіазасобів на уроках іноземних мов»

на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
 за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

У період з 2016 по 2018 рр. в освітній процес факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки було впроваджено матеріали дисертаційного дослідження Петрик Лади Вікторівни «Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов».

Л. В. Петрик неодноразово брала участь у засіданнях та методичних семінарах кафедри теорії і методики початкової освіти, де презентувала концептуальні положення дослідження. Здобувачка популяризувала розроблене змістово-методичне забезпечення формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, презентувала методичні рекомендації щодо підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, демонструвала теоретичні та практичні матеріали для проведення лекційних, семінарських та практичних занять.

З метою формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов здобувачкою запропоновано у позанавчальній діяльності використовувати зміст науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя» та включати у дослідні завдання студентів тематику, яка пов'язана із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов молодших школярів.

Запропоновані методичні рекомендації, теоретичні та практичні надбання здобувачки щодо формування готовності майбутніх учителів початкової школи на уроках іноземних мов можуть використовуватися у процесі підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня.

Результати впровадження дисертаційного дослідження Л. В. Петрик обговорено та схвалено на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти (протокол № 5 від 25 листопада 2019 року).

В. О. ректора

Л. В. Петрик
 24.12.2019

С. Федонюк

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Вул. Києво-Московська, 24, м. Глухів, Сумська обл., 41400, тел.: (05444) 2-34-27, факс: (05444) 2-34-74
E-mail: gdpu@sm.ukrtel.net, gnpuoffice@gmail.com, код ЄДРПОУ 02125527

Від 15.11.2019 № 2011

На № _____ від _____

АКТ

про впровадження результатів дослідження

ПЕТРИК ЛАДИ ВІКТОРІВНИ

**«Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування
медіазасобів на уроках іноземних мов»**

**на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти**

У період з 2016 по 2018 рр. на базі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка здійснювалась апробація результатів дисертаційного дослідження Л.В.Петрик на тему «Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов».

Дослідження було спрямовано на впровадження експериментального змістово-методичного забезпечення для формування готовності студентів спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Теоретичні аспекти дослідження та практичні надбання здобувачки було впроваджено у зміст дисциплін блоку «Іноземні мови» та запропоновано для самостійної пошукової роботи студентів, що розширило понятійне коло студентів у медіаосвітній галузі та сприяло формуванню методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

8091

У навчальну та позанавчальну діяльність майбутніх учителів початкової школи активно імплементовано комплекс методичних матеріалів, рекомендацій, публікацій. Запропоновані здобувачкою зміст, форми, методи та медіазасоби сприяли підвищенню рівня готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

На окрему увагу заслуговують розроблені Л.В.Петрик діагностичні методики для вимірювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов на констатувальному та формувальному етапах експерименту відповідно до розробленого критеріально-діагностичного інструментарію. Здійснено науково-дослідну перевірку концептуальних положень дисертаційного дослідження.

Результати дисертації Л.В.Петрик отримали схвальні відгуки при обговоренні на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти та рекомендовані для впровадження в освітній процес (протокол № 5 від 31 жовтня 2019 року).

Ректор

О.КУРОК

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г.С. СКОВОРОДИвул. Алчевських, 29, м. Харків, 61002, тел. (057) 700-35-23, факс (057) 700-69-09
e-mail: rector@hnpu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125585Від 09.12.2019 № 01/10-1034

На № _____ від _____

АКТ

про впровадження дисертаційного дослідження **Петрик Лади Вікторівни** на тему «Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Протягом 2016-2018 рр. результати дисертаційного дослідження Л.В. Петрик впроваджено в освітній процес факультету початкового навчання.

Здобувачка популяризувала свої теоретичні та практичні надбання під час виступів на засіданнях кафедри початкової і професійної освіти та методологічних семінарів. Вона презентувала розроблене змістово-методичне забезпечення формування готовності студентів спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Л.В. Петрик популяризувала використання розробленого змісту, форм, різноманітних способів та медіа засобів, які сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів та підвищують рівень готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіа-засобів на уроках іноземних мов. Здобувачка запропонувала критеріально-діагностичний інструментарій для вимірювання рівнів сформованості зазначеної вище готовності.

Для практичного застосування у процесі формування методичної та іншомовної комунікативної компетентностей майбутніх учителів початкової школи здобувач презентувала методичні матеріали та практичні розробки авторського цифрового медіацентру педагога.

Практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що його положення у подальшому можуть використовуватися у процесі підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня.

Результати апробації результатів дисертаційного дослідження Л.В. Петрик обговорено та схвалено на засіданні кафедри початкової і професійної освіти (протокол № 8 від 10.12.2019 року).

Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри початкової і
професійної освіти

Гриньова В.М.